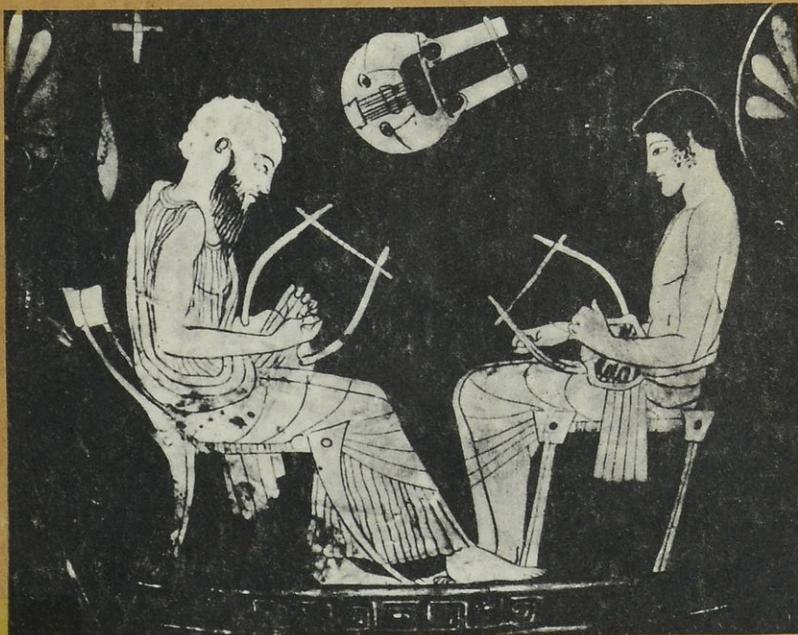

N. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ - N. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ - N. & E. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΦΑΙΔΩΝ - ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

1. ΦΑΙΔΩΝ
2. ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

180 55

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΝΙΚ ΑΘ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΦΑΙΔΩΝ
Γρατζιάνη
ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΠΛΑΤΩΝ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Ο Πλάτων ἔγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 428 ή 427 π.Χ. ‘Ο πατὴρ αὐτοῦ Ἀρίστων ἦτο εὐγενῆς, ἀλλ’ ἀγνώστου πιθανῶς ἴστορικῆς γενεᾶς, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Περικτιόνη ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἀνάγουσαν τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Πλάτωνος ἦτο Ἀριστοκλῆς, τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του, Πλάτων δὲ ὀνυμάσθη, ὡς ἀναφέρεται, διότι εἶχεν εὐρέα στέρνα καὶ μέτωπον. Περὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν πολλά, ἀλλὰ πάντως ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς, ὡς υἱὸς πλουσίας καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἰκον κατετέθησαν βαθέως εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία τὸν κοσμεῖ καθ’ δλην του τὴν ζωήν. Εἶναι δμως βέβαιον, διτι ἐμμήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τοῦ Κρατύλου, μαθητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου. Ἀλλὰ τὸν ἐνεθουσίαζε μᾶλλον ἡ ποίησις καὶ μάλιστα ἡ τραγική· ἡ γνωριμία του δμως μὲ τὸν Σωκράτη, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸ εἴκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπέφερε ῥίζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς νεανικάς του κλίσεις. Παρέδωσεν εἰς τὸ πῦρ τὰ ποιητικά του πονήματα καὶ ἀφωσιώθη ὅλος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σωκράτους, πλησίον τοῦ ὁποίου παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

‘Ο ἄδικος θάνατος τοῦ διδασκάλου τὸν ἐπίκρανε τόσον, ὥστε ἔφυγεν εἰς τὰ Μέγαρα πλησίον τοῦ Εὔκλείδου, ὃπου μὲ ἄλλους Σωκρατικοὺς ἐθρήνησεν αὐτὸν· ἐκεῖθεν μετὰ βραχὺ πιθανῶς διάστημα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατὰ διάφορα ἔπειτα χρονικὰ διαστήματα ἔκαμεν ὀρκετὰ ταξίδια ἐπανερχόμενος ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειραν. Τὸ μακρότερον ὅλων ἦτο τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Κυρήνην. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔγνωρισε τὸν ἐκεῖ πανάρχαιον πολιτισμόν, ἐδιδάχθη ἵσως ἴστορίαν καὶ μαθηματικά, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς χώρας τοῦ ἀφῆκε μεγάλην ἐντύπωσιν, τῆς ὁ-

ποίας ἔχην βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς της καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π.Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. 'Ο πιθανώτερος λόγος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ἦτο ἡ ἐπιθυμία του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίον του ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίον, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μαθῇ πληρότερον εἰς τὰ Ὀρφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἀκόμη μὲ τοὺς Ἐλεάτας καὶ τὰς δοξοσίας αὐτῶν. 'Η ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν.

Διάφορος δόμας ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ του συγκομιδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. 'Εκεῖ ἐγνώρισε ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. 'Αλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. 'Ο τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνοχλητικοῦ ἡθικολόγου, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἑλλάδα· ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δοῦλον εἰς τὴν Αἴγιναν. 'Ο Ἀννίκερις δόμας ὁ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἔζηγόρασε καὶ οὕτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 387 π.Χ. εἰς ἥλικιαν 40 ἑτῶν περίου.

'Εκτοτε ὁ Πλάτων παρέμεινεν εἰς Ἀθήνας πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π.Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχόντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαφρύθμισιν τῶν ἐκεῖ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἰδέας. 'Αλλὰ καὶ πάλιν ἡπατήθη ὁ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακούσας, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἄλλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π.Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἔξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὅποπτος, ἔνεκα τοῦ ὄποιου ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. 'Εσώθη μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτῶν.

Εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιῆς καὶ ὁμαλέος πλέον ἡ ἀπαξέ ἐστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἥλικιας, διότι δὲν ἀνεμείγθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ κατα-

γωγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δημοκρατίαν, ἡ ὅποια ἔθιανάτωσε τὸν ἄριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἄγαμος καὶ ὅτι λίαν φιλομαθής καὶ πολυμαθέστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

“Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστήσῃ κοινωνοὺς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. Ἰδρυσε λοιπὸν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνιμον φιλοσοφικὴν σχολήν, ὅμωνυμον μὲ αὐτό, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπότε κατηργήθη. Ἡ Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ’ ὁ ἰδρυτής της δὲν ἀπέδεχετο οὔτε τὴν ἔχεμύθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὔτε τὸ δυσπρόσσοδον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ’ ἐζήτει νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. Ἡ Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν δόποιων ὁ Πλάτων ἴδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς Ἱερόν, καὶ οἱ διμιηταὶ κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὁρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν Ἱεράν ἔνωσιν. Ἐντὸς τῆς σχολῆς κατέψηκεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἑκάστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ἰδρυτοῦ. Ἐπιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι ἥσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ὅμιλον τῆς σχολῆς, μεταξύ τῶν δόποιων καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

‘Ο Πλάτων ἔξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς δόποιας εἴδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράφῃ. Μόνον ὁ θάνατος πέρι τὸ ὄγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνιμον δρᾶσίν του. ‘Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Τπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. Ἐκ τούτων θεωροῦνται γρήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ ὅποια εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγον. Ἡ μορφὴ δὲ αὗτη τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἐξωθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ ὅποια ἐγίνετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπὸν προῆλθε νέον εἶδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλώσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς.

‘Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους ὡς

ποιας ἵχνη βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς της καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π.Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. 'Ο πιθανώτερος λόγος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ἡτοῦ ἡ ἐπιθυμία του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίον του ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίον, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μηδῆ πληρέστερον εἰς τὰ Ὀρφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἀκόμη μὲ τοὺς Ἐλεάτας καὶ τὰς δοξοσίας αὐτῶν. 'Η ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἐξέλιξιν.

Διάφορος ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ του συγκομιδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. 'Εκεῖ ἐγνώρισε ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. 'Αλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. 'Ο τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνοχλητικοῦ ἥθυικολόγου, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἑλλάδα· ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δοῦλον εἰς τὴν Αἴγιναν. 'Ο Ἀννίκερις ὅμως ὁ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἐξηγόρασε καὶ οὕτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 387 π.Χ. εἰς ἥλικιαν 40 ἑτῶν περίου.

'Εκτοτε ὁ Πλάτων παρέμεινεν εἰς Ἀθήνας πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π.Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχθέντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαφρύθμισιν τῶν ἐκεῖ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἰδέας. 'Αλλὰ καὶ πάλιν ἡπατήθη ὁ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακούσας, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἔλλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π.Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἐξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὅποτος, ἔνεκα τοῦ ὄποιου ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. 'Εσωθη μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτῶν.

Εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιῆς καὶ ρωμαλέος πλέον ἡ ἀπαξέστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἐτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἥλικιας, διότι δὲν ἀνεμείχθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ κατα-

γωγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δημοκρατίαν, ἡ ὅποια ἔθανάτωσε τὸν ἀριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἄγαμος καὶ ὅτι ἦτο λίαν φιλομαθής καὶ πολυμαθέστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστήσῃ κοινωνοὺς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. "Ιδρυσε λοιπὸν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνιμον φιλοσοφικὴν σχολήν, ὅμωνυμον μὲ αὐτό, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπότε κατηργήθη. 'Η Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ' ὁ ἰδρυτὴς τῆς δὲν ἀπεδέχετο οὕτε τὴν ἔχεμύθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὕτε τὸ δυσπρόσσοδον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἐζήτει νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. 'Η Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν δόποιων ὁ Πλάτων ἴδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς Ἱερόν, καὶ οἱ διμιηταὶ κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν Ἱεράν ἔνωσιν. 'Εντὸς τῆς σχολῆς κατέψησεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἐκάστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ἰδρυτοῦ. 'Επιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ἔνοιοι ἦσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ὅμιλον τῆς σχολῆς, μεταξὺ τῶν δόποιων καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

Ο Πλάτων ἔξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς δόποιας εἴδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράφῃ. Μόνον ὁ Θάνατος πέπει τὸ δύγδηνοκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνυμον δρᾶσίν του. 'Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Τπὸ τὸ δνομα τοῦ Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. 'Ἐκ τούτων θεωροῦνται γνήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ ὅποια εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγον. 'Η μορφὴ δὲ αὔτη τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἔξωθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ ὅποια ἔγινετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπὸν προϊῆλθεν νέον εἶδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς.

'Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους ὡς

έν ειδος έστενογραφημένων πρακτικῶν τῶν Σωκρατικῶν διαιλόγων· ἡ ζωή, ἡ μορφὴ καὶ τὸ πλάσιον τούτων εὐρύνονται, παρελθὸν καὶ παρὸν συνενοῦνται, αἱ κρατοῦσαι ίδεαι ἀνάγονται εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, ὥστε πανταχοῦ διακρίνεται ὁ ἀνώτερος νοῦς, ὁ ὄποιος διαμορφώνει, καλλωπίζει καὶ ἔξυψωνει ὡς χρωστὴρ ἔξοχου καλλιτέχνου ἐπεξεργαζομένου ὡραίων, ἀλλ’ ἀτελῆ καταλειφθεῖσαν εἰκόνα, τὴν ὄποιαν θέλει νὰ ἐμφανίσῃ οὗτος ὡς ἕργον οὐχὶ ίδικόν του, ἀλλὰ τοῦ πρώτου σγεδιάσαντος. Ἡ τοι-αύτη εὐλάβεια καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Σωκράτη ἀποτε-λεῖ μοναδικὸν εἰς τὴν ιστορίαν παράδειγμα σχέσεως μαθητοῦ πρὸς διδά-σκαλον, τοῦ ὄποιου τὴν προσωπικότητα μᾶς παρέδωσεν ὅλως ίδανικήν.

B'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

‘Η φιλοσοφία, ὅπως καὶ τὸ δρᾶμα, ἔχει πατρίδα τὴν Ἑλλάδα. Ἐ-γεννήθη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας καὶ μάλιστα τὰς Ἰωνικάς καὶ ἡνδρώθη καὶ ἔξυψωθη εἰς τὰς Ἀθήνας.

‘Αλλὰ τὶ εἶναι φιλοσοφία; Φιλοσοφία κυρίως εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς σοφίας ἢ τῆς γνώσεως· ἡ ἔξερεύνησις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἡ ἐπιστήμη τῶν ὄντων, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν. ‘Ο Πλάτων φιλοσοφίαν θεωρεῖ τὴν γνῶσιν τοῦ ὄντως ὄντος, τοῦ ἀγεν-νήτου καὶ ἀφθάρτου, μονοειδῶς καὶ αἰωνίου. ‘Ο Ἀριστοτέλης πάλιν λέ-γει, δτι φιλοσοφία εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων. ‘Εξ ἀλλού κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἄλλοι διαφορετικὰ ὅριζουν τὴν φιλοσοφίαν.

Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας εἶναι κυρίως τρία :

1) Τὸ γνωσιολογικόν, ἤτοι α') ‘Η ἔρευνα τοῦ πῶς συν-τελεῖται ἡ γνῶσις ἡμῶν καὶ ποίᾳ ἡ πηγὴ αὐτῆς. Εἶναι δηλαδὴ αἱ αἰσθή-σεις ἡ ἡ νόησις; ‘Αλλοι τῶν φιλοσόφων δέχονται ὡς πηγὴν τὴν αἰσθη-σιν (αἰσθησιαρχικοὶ) καὶ ἄλλοι τὴν νόησιν (νοησιαρχικοί). β') Ποῖον τὸ κύρος τῆς γνώσεως ἡμῶν· ἡ γνῶσις δηλαδὴ ἡμῶν περὶ τοῦ κόσμου ἔχει ὑποκειμενικὸν κύρος ἢ ἀντικειμενικόν; Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος διά-φορος ἀπὸ ὁ τι μᾶς φαίνεται ἡ εἶναι οὗτος πράγματι, ὅπως τὸν νομίζο-μεν; γ') Ποῖον τὸ ὅριον τῆς γνώσεως ἡμῶν; Μέχρι ποίου σημείου δη-λαδὴ φθάνει ἡ γνῶσις μας; Δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ παντὸς οὐσίαν;

2) Τὸ ὄν το λογικόν, τὸ ὄποῖον ἔξετάζει περὶ τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ὑπάρχοντος καὶ φαινομένου. Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος ὅλη ἡ πνεῦμα ἢ εἶναι καὶ τὰ δύο μαζί;

3) Τὸ ἀξιολογικόν, τὸ ὄποῖον ἐρευνᾷ περὶ τῶν παντὸς εἴδους ἀξιῶν. "Ητοι ἡ φιλοσοφία ἔξετάζει πᾶς δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ Α ἢ Β φαινόμενον ἢ πρᾶγμα, ποία εἶναι ἡ οὐσία του καὶ ποία ἡ ἀξία του.

Γ'. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πρὸς κατανόησιν τοῦ Φαίδωνος εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν μίαν σαφῆ, ἀλλὰ περιληπτικὴν εἰκόνα τόσον περὶ τῆς πίστεως κλπ. τῶν Ὀρφικῶν, ὅσον καὶ περὶ τῆς ιστορικῆς ἔξελίξεως τῆς φιλοσοφίας.

Οἱ Ὁρφικοὶ

Παντοῦ εἰς τὴν γῆν προηγήθη τῆς γνώσεως ἡ πίστις καὶ τῆς φιλοσοφίας ἡ θρησκεία, αἱ ὄποῖαι ἔδωσαν κάποιαν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Ποία ἦτο ἡ πίστις τῶν Ἑλλήνων, εἶναι γνωστόν. Τὰ Ὀρφικὰ ὅμως μυστήρια, τῶν ὄποιων ἡ ἴδρυσις ἀποδίδεται εἰς τὸν θρυλικὸν Ὀρφέα, ἀπονέμουν τὴν ὑπαρξίαν καὶ τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἄλλην αἰτίαν. Οἱ μεμυημένοι εἰς αὐτὰ ἀπετέλουν θρησκευτικὰς κοινότητας καὶ εἰχον ἰδίαν πίστιν. Κατὰ τὴν διδισκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν, δὲ ἀνθρωπος ἔγινεν ἀπὸ τὴν τέφραν τῶν ὑπὸ τοῦ Διὸς φονευθέντων Τιτάνων, διότι οὗτοι εἶχον καταφάγει τὸν Ζαγρέα, υἱὸν αὐτοῦ καὶ τῆς Περσεφόνης. Δύο λοιπὸν στοιχεῖα φέρει ὁ ἀνθρωπός : τὸ τιτανικὸν, ἀπὸ τὸ ὄποῖον ἔγινε τὸ σῶμα, καὶ τὸ θεῖον, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός, ἀπὸ τὸ ὄποῖον προσῆλθεν ἡ ψυχὴ. Ἐπομένως ὁ ἀνθρωπός ὀφείλει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν θείαν ψυχὴν καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀπελευθερώσῃ αὐτήν, ἡ ὄποια διὰ τῆς γεννήσεως ἐνεκλείσθη εἰς τὰ δεσμά τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ δεικνύει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὄποῖον θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν. 'Ο Ζαγρεὺς ἐφονεύθη μὲν ὑπὸ τῶν Τιτάνων, ἀλλ' ἀνεστήθη ὑπὸ τοῦ Διός· διότι οὗτος κατέπιε τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐγέννησε τὸν Διόνυσον, προσωρισμένον νὰ συμμερίζεται τὴν δέξιαν καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πατρός. 'Η ὑπαρξία εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἀμάρτημα καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο ἐξιλέωσιν· δι' αὐτῆς μόνον ὁ ἐνυπάρχων εἰς τὸν ἀνθρωπὸν θεῖος σπινθήρ θὰ διασωθῇ εἰς τὸν ἀνώτερον κόσμον. Κάθε ἀνθρωπός λοιπὸν πρέπει νὰ

πάθη, νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ. Αὐτὴ εἶναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων. Ἐπίγειος βίος χωρὶς μύησιν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν καθαρισμὸν τῆς ψυχῆς. Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ μυηθῇ—νὰ ἀρχίσῃ νὰ πάσχῃ. Οὕτως δὲ μεμυημένος ἐπίστευε πλέον, ὅτι ἡνοῦτο μὲ τὸ θεῖον καὶ ἔξηρχετο ἀπὸ τὸν «φοβερὸν κύκλον», ὁ ὥποῖς ἡτο ἡ μετεμψύχωσις ἢ μετενσωμάτωσις. Διότι ὁ ἀμύητος καὶ θὰ ἐπιμωρεῖτο μετὰ θάνατον καὶ θὰ ἐπανήρχετο ἡ ψυχὴ του εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸ τῶμα ἀνθρώπου ἡ ζῷου («ἀνακύκλησις τῶν γεννήσεων»). Μόνον ἡ καθαρὰ καὶ μεμυημένη ψυχὴ θὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως πλησίον τῶν φωτεινῶν θεῶν.

Οἱ Ἰωνεῖς φιλόσοφοι

Οἱ Ἰωνεῖς φιλόσοφοι πρῶτοι ἔζητησαν νὰ εὕρουν τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς οὐχὶ διὰ τοῦ μύθου. ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς σκέψεως. Καὶ ὡς τοιαύτην ἀρχὴν ἔθεωρησαν μάνον τὴν ὕλην, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἔχουσαν ὅμως δύναμιν κινητήν, ζωϊκήν καὶ λογικήν, ἐν εἴδος θείας δυνάμεως ἡ ψυχῆς, ὑλοζωτὰ ἡ ὑλοψυχία (ἀρχὴ διφυής), ἀπὸ τὴν ὕποιαν πηγάζουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὥποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. Ἐκ τούτων ὁ Θαλῆς ἔθεωρησεν ὡς πρώτην ἀρχὴν τὸ οὐρανόν, ὁ Ἀναξίμανδρος τὸ ἄπειρον πλῆθος ἡ χάος καὶ ὁ Ἀναξιμένης τὸν ἀέρα.

Οἱ Πυθαγόρειοι

Οἱ Πυθαγόρειοι, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἰωνας, δὲν ἔδεχθησαν μίαν οὐσίαν ὑλικὴν μετὰ δυνάμεως λογικῆς καὶ ζωογόνου, ἀλλὰ μίαν νοοῦσαν ἀισκοσμητικὴν ἀρχὴν ἐνυπόστατον, ἡ ὥποια ἔχει δηλαδὴ συγχρόνως καὶ τὴν ὕλην, τὴν ὥποιαν διακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἔδεχθησαν τοὺς ἀριθμούς. «Οπως τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, δπως πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ὡνόμασαν, δὲν εἶναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ' ὀρισμένας ἀριθμητικὰς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μάνον τοὺς ἀριθμούς, οὕτω καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι μάνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀριθμοὶ λοιπὸν εἶναι οὐσίαι αὐτοτελεῖς, αὐθύπαρκτοι καὶ πραγματικοί, αἱ ὥποιαι ἔχουν συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως: «μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν». Ὑπερτάτη πραγματικότης εἶναι ἡ μονάς, τὸ ἔν, ὁ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κεντρικὸν πῦρ, ἔξ οὖ ἔδημοιοργήθη ὁ κόσμος, στερούμενος ὅμως τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διότι, ἐνῷ εἶναι εἰς, συγχρόνως μορφοῦται

καὶ διαπλάσσεται εἰς πολλὰ (ἔνυλος πανθεῖσμός, διψυῆς ἀρχή). ' Ή ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία προερχομένη ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν πρὸς κάθαρσιν (μετεμψύχωσις). ' Εν τοιαύτῃ ὅμως παραπτώσει ἡ θεωρία περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρμονίας πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἀρμονικὴ σύνδεσις τῆς ἀθανάτου ψυχῆς μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος.

Οἱ Ἐλεᾶται

Οἱ Ἐλεᾶται -Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων- ἔκαμαν ἐν βῆμα περαιτέρῳ. ' Αντὶ τῆς διψυοῦς καὶ μεταβλητῆς ἀρχῆς τῶν Πυθαγορείων ἐδέχθησαν μίαν, ἔνα θεόν· τὸ «ἐν καὶ πᾶν» ἀγέννητον, ἀνώλεθρον, ἀκίνητον, μονοειδὲς καὶ ἀναλλοίωτον, νοοῦν καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπτόν, ἐπομένως ἀποκλεῖον πᾶσαν κοσμολογικὴν ἢ φυσικὴν ἔρμηνείαν (ἐνισμὸς ἐνύλου πνεύματος πανθεῖστικῶς). Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰσθητῶν δὲν εἶναι προϊόντα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐνὸς ὄντος, ἀλλὰ γεννήματα τῶν αἰσθήσεων, αἱ ὁποῖαι μᾶς τὸ ἐμφανίζουν εἰς ποικίλας μορφάς. Αἱ αἰσθήσεις λοιπὸν μᾶς ἀπατοῦν καὶ μόνον ἡ νόησις εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄντος. Διότι τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ ὅμοίου καὶ τὸ νοητὸν διὰ τοῦ νοῦ, ὡς ὅμοίου, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη γνωστόν. ' Εν τούτοις πρὸς ἔρμηνείαν τῶν ὄντων δέχονται τὴν μεῖζην δύο στοιχείων, τοῦ λαμπροῦ (πῦρ, φῶς κ.τ.δ.) καὶ τοῦ σκοτεινοῦ (νύξ, σκότος κ.τ.δ.). Τὸ φωτεινὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοήσεως. ' Επομένως ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν μεῖζην τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκοτεινοῦ κανονίζει τὴν τελειότητα τῶν ὄντων. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἰδία ὑπόστασις, ἀλλὰ μία κατάστασις ἐνεργείας, ἐν προϊόντες μείζεως ὑλικῶν στοιχείων.

Οἱ Ἡράκλειτοι

' Οἱ Ἡράκλειτος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Ἐλεᾶτας, δέχεται οὐχὶ τὸ ἐνιαῖον καὶ ἀκίνητον τοῦ ὄντος, ἀλλὰ τὴν διαρκῆ μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μάλιστα μορφήν: « τὰ πάντα ρεῖ ». Πᾶσα μονιμότης καὶ ἀκινησία τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, τούναντίον ἀληθὲς εἶναι ἡ κίνησις καὶ ἡ μεταβολή, ἡ ὁποία ὡς ἔκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνῶσιν. ' Η μεταβολὴ εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς: « πόλεμος πάντων πατήρ ». Φορεύς δὲ τῆς διαρκοῦς μεταβο-

λῆγς εἶναι διφυής ὑπόστασις, ὅπως καὶ τῶν Πυθαγορείων, ὑλικὴ καὶ πνευματική, τὸ πῦρ πεπροικισμένον μὲ λόγον καὶ δημιουργοῦν κατὰ λόγον (ὑλόψυχος πανθεϊσμός, ἀρχὴ διφυής). Ἐκ τῆς διαρκοῦς κινήσεως τοῦ ἀειζώου πυρὸς ἐκπορεύονται τὰ ὄντα, γινόμενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν: «ταῦτὸ ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεῦδον... τάδε γάρ μεταπεσόντα ἔκεινά ἔστι κάκεινα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα». Ἡ «φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μείζονος...». Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μέρος τοῦ ἀειζώου πυρὸς καὶ μετέχει τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ λόγου (λογικοῦ) γίνεται γνωστὴ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀθανασία τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, διότι κατὰ τὸν θάνατον, ὁ ὄποιος διαδέχεται τὴν ζωήν, καὶ τάναπαλιν, ἔχομεν ἀτελεύτητον σειρὰν προσώπων καὶ ψυχῶν.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας

Ο Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἐσημείωσαν αἰσθητὴν πρόσοδον, διότι εἰσήγαγον ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων στοιχεῖον ξένον πρὸς τὴν ὕλην. Ἐδέχθησαν μὲν τὰς ἰδιότητας τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος, τὸ ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἀλλὰ τὸ ὄν τὸ ἐδέχθησαν πολλαπλοῦν τὴν μορφήν. Ἐδέχθησαν ἀκόμη καὶ τὸ γίγνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου διὰ τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς. Ἀλλὰ διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐδέχθησαν δύναμιν ἔξωθεν. Ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων λοιπὸν εἶναι διαρχία ἡ δυϊσμός, διότι οὗτοι ἔχωρισαν τὴν κινοῦσαν αἵτιαν ἀπὸ τῆς κινουμένης ὕλης, καὶ πολυαρχία, διότι ἡ κινουμένη ὕλη δὲν εἶναι ἔν, ἀλλὰ πολλά.

Ο Ἐμπεδοκλῆς δέχεται τέσσαρα ὄντα, στοιχεῖα ὑλικά, τὸ πῦρ, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ, τὰ ὄποια κυβερνᾶ καὶ κατευθύνει δύναμις κινητικὴ ὑπὸ διπλῆν μορφήν: ὡς φιλότης της, ἡ ὄποια μειγνύουσα παράγει, καὶ ὡς νεῖκος, τὸ ὄποιον χωρίζει καὶ φθίρει, ὅπότε ἀναλαμβάνει ἡ φιλότης ἐκ νέου τὸ ἔργον της. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ μείζις τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς ὅλα τὰ ἐνόργανα. Ἐν τούτοις δέχεται τὴν μερικὴν μετεμψύχωσιν.

Ο Ἀναξαγόρας δέχεται ὡς ἀρχὴν ὑλικὴν ἀπειρα σωμάτια (χρήματα) διαιρετὰ καὶ ἐτεροειδῆ, τὰ ὄποια διεκόσμησε καὶ διακοσμεῖ ὁ χωρὶς ὕλην Νοῦς, δύναμις αὐθυπόστατος, διανοητικὴ καὶ βουλητικὴ. Ο Νοῦς δὲν ἔχει οὔτε τὴν σκόπιμον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, οὔτε συνείδησιν ἔωματος, καὶ δρᾶ συνήθως ὑπου ἐμφανίζεται κίνησις καὶ ζωή, ὡς

αἰτία τούτων. Ὡς ψυχὴ εἶναι ὁ τύπος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νοῦ εἰς πάντα τὰ ἐνόργανα. Ὁ δὲ θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἐπιβίωσις ἀτομικῆς ψυχῆς ἐπομένως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ.

Οἱ ἀτομικοὶ

Οἱ ἀτομικοὶ — Δημόκριτος, Λεύκιππος — ἀντιθέτως δέχονται ὡς ἀρχὴν τῶν ὅντων ὃν διλικόν, χωρὶς ζωὴν ἢ νοητικήν δύναμιν, τὰ ἀτομα. Τὰ ἀτομα εἶναι τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀόρατα, καὶ εἶναι ἀπειρά τὸν ἀριθμόν, ἀδιαιρέτα, ἀφθαρτα καὶ ἀναλλοίωτα, τὰ αὐτὰ κατὰ ποιόν, διάφορα ὅμως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν καὶ τὴν τάξιν. Ταῦτα κινούμενα λόγω τοῦ βάρους των εἰς τὸν κενὸν χῶρον παράγουν συγενούμενα τὴν γένεσιν, διαλυόμενα τὴν φθορὰν καὶ ἀλλάσσοντα θέσιν, τάξιν κ.λ. τὴν μεταβολήν. Μία λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἡ ὥλη, ἐκ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ὅποιας γίνονται τὰ ὅντα (ένισμὸς διλικός).

Ἐν τούτοις παρὰ τὸν ἄκρατον ὑλισμὸν οἱ ἀτομικοὶ διαιρένουν ψυχὴν καὶ σῶμα. Τὰ πυρώδη ἀτομα τῆς ψυχῆς εἶναι πολυτιμότερα τῶν σωματικῶν καὶ εἶναι αἰτία τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος καθὼς καὶ τῆς νοήσεως τῆς ψυχῆς. Ἡ νόησις μόνον μᾶς δίδει τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, ἐνῷ ἡ αἰσθησις μᾶς ἀπατᾷ. Πρὸς ἔξήγησιν δὲ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων γνώσεως δέχονται « τῷ ὅμοιῷ ἡ γνῶσις », ὡς καὶ οἱ Ἐλεῖται. Ὁ χωρισμὸς τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀτόμων ἐπιφέρει τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἔχει βίον περιωρισμένον.

Οἱ σοφισταὶ

Οἱ σοφισταὶ ἀφηγοῦνται κατὰ μέρος τὰς ἀλληλοισυγκρουομένας καὶ ἀλληλοαιρομένας ἀκάρπους συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὅντων καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Τὸ αὐτὸν πρᾶγμα, ἔδειξαν, φαίνεται διάφορον εἰς διαιφόρους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις διάφορον εἰς τὸν ἴδιον ἀνθρωπόν. Ἐκήρυξαν λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μὲν γενικὸν κῦρος· μοναδικὴ βάσις πάσης γνώσεως εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐκάστου κατ' αἰσθησιν ἀντίληψις (αἰσθησιαρχικού). Ἀληθὲς εἶναι δὲ τι συμφέρει εἰς τὸ ἀτομον, καὶ ἀγαθὸν ὃ τι ὡρελεῖ αὐτό· « πάντων χρημάτων μέτρον ὃ ἀνθρωπος » διεκήρυξεν ἐξ αὐτῶν ὁ Πρωταγόρας. Διὰ νὰ εύτυχήσῃ ὃ ἀνθρωπος, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τέχνην νὰ πείθῃ τοὺς ἄλλους εἰς ὃ τι τὸν συμφέρει. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἦτο τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς διδασκαλίας των. Κατ' αὐτὸν

τὸν τρόπον συνήργησαν ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τοὺς προηγηθέντας φιλοσόφους εἰς τὴν διάξεισν τῶν θρησκευτικῶν, ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν καὶ ὑπῆρχαν ἀφορμὴ νὰ γίνη ἀναθεώρησις ἀπὸ τοὺς μετὰ τούτους φιλοσόφους τοῦ ὅλου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Ἑλλήνων.

Ο Σωκράτης

‘Ο Σωκράτης ἀπέκλειε τᾶσαν μηχανικὴν ἢ ὑλιστικὴν ἔξήγησιν τῶν ὄντων καὶ ἀπέδιδε τὴν αἰτίαν τούτων εἰς τὸ ἔλλογον θεῖον· οὕτως ἔγινεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς τελεολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρκειας καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ. ‘Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μετέχει τοῦ θείου καὶ κατ’ ἀνάγκην ὑπάρχει ἀτομικὴ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Ἀντικείμενον ὅμως τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης του δὲν εἶναι ὁ κόσμος, ἀλλ’ ὁ ἀνθρωπός. Βασικὴ πίστις του εἶναι, κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλήθεια καὶ ἀγαθόν, τὰ ὅποια δὲν μετροῦνται μὲ τὰς ἀτομικὰς ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ θελήσεις, ἀλλὰ μὲ τὸ γενικῶς παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. « Πάντων χρημάτων μέτρον » δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ « ἀνθρωπός », ἀλλ’ οἱ « ἀνθρώποι », τούτεστι τὸ λογικόν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὅποιον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ ὅμοιον εἰς ὅλους. Πρὸς τοῦτο σκοπὸν τῆς ἐρεύνης του ἔθεσε τὴν εὑρεσιν τῶν αἰωνίων ἡθικῶν νόμων, τοὺς ὅποιους ἀκολουθῶν ὁ ἀνθρωπός διφεύλει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθόν μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης ἀποφεύγων τὸ κακόν. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ νομιζομένη εὐτυχία, ὅπως ἐπρέσβευον οἱ σοφισταί, ἀλλὰ ἡ ἀρετή, ἡ ὅπεια εἶναι ἡ πραγματικὴ εὐτυχία. Ἀρετὴ δὲ εἶναι ἡ σαφής γνῶσις, ἡ δὲ ἐπιδίωξις αὐτῆς εἶναι καθῆκον παντός ἀνθρώπου.

Πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἡκολούθησεν ἵδιον δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει τὸ ὄνομά του: Σωκρατικὴ μέθοδος ἢ Σωκρατικὸς διάλογος, ὁ ὅποιος, ἀν καὶ διγάζεται εἰς δύο, φέρει εἰς τὸ αὐτὸ τέρμα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐμφανίζεται ὁ Σωκράτης ὡς ἀγνοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας. Διὰ διαφόρων ἔπειτα ἐρωτήσεων περιέπλεκε τὸν συνομιλητὴν καὶ τὸν ἔξηναγκαζες νὰ ὅμοιογήσῃ τὸ λάθος του. Τοῦτο ὅμως ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγνοίας μας, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὴν πρώτην βαθμίδα, ἡ ὅποια φέρει εἰς τὴν γνῶσιν. ‘Η ἀμφιβολία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας· « ἐν οἴδα, δτι οὐδὲν οἴδα » ἔλεγεν ὁ ἴδιος. Οὕτως ἔχομεν τὴν Σωκρατικὴν εἰρωνείαν. Κατὰ τὴν διυτέραν ὀρμᾶται ἀπὸ γνωστὰ καὶ συγκεκριμένα πράγματα καὶ χειραγωγῶν τὸν συνομιλητὴν ἐπαγωγικῶς διὰ καταλλήλων ἐρωτή-

σεων τὸν ἀπαλλάξσει τῶν πλανῶν καὶ τὸν προωθεῖ πρὸς εὔρεσιν τοῦ ὁμοειδοῦς καὶ οὐσιώδους διὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἀφηρημένου καθόλου (τῆς ἐννοίας, τῆς ἀληθείας). Καὶ ἔχομεν πάλιν τὴν Σωκρατικὴν μαιευτικήν. "Οπως ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἶναι δυσχερής καὶ ἔχει ἀνάγκην μαίας, οὕτω καὶ ἡ γέννησις τῆς ὄρθης γνώσεως, ἡ ὅποια ἐνυπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Σωκράτη, ἔχει ἀνάγκην ἐμπείρου βοηθείας. 'Αστειζόμενος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐκληρονόμησε τὴν μαιευτικὴν τέχνην ἀπὸ τὴν μαίαν μητέρα του.

Καὶ εὑρισκει βέβαια, ὅτι τὰ αἰσθήματα ὁμολογουμένως ρέουν, δπως ἐδίδασκε καὶ δ 'Ηράκλειτος, καὶ ἐδέχετο ἐπομένως, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τούτων δὲν εἶναι ἐφικτή ἀλλὰ ἐδέχετο, ὅτι παρὰ τὴν ῥοήν των ἔχουν γενικάς ἰδιότητας ἀναλλοιώτους, καταληπτὰς μόνον διὰ τοῦ νοῦ. 'Απὸ τὰ πολλὰ λευκὰ π.χ. ὁ νοῦς συνάγει τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς λευκότητος, καὶ ἀπὸ τὰς πολλάς δικαιάς πράξεις τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς δικαιοσύνης κ.τ.λ. Τῶν κοινῶν τούτων ἰδιότητων ἔχητει νὰ λάβῃ ἐπιστήμην πιστεύων, ὅτι δὲν δύναται κανεὶς νὰ κρίνῃ ὅρθως τὰ καθ' ἔκαστον, ἀν δὲν λάβῃ γνῶσιν προηγουμένως τῶν καθόλου. 'Ο Πλάτων ἔφερεν ἔπειτα εἰς φῶς τὰ εἰς τοὺς διαιλόγους τοῦ διδασκάλου ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

Δ'. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Η πνευματικὴ ἔξελιξις τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσε δύο μεταβολάς, τὴν πρώτην μετὰ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα. 'Η μύησίς του ἔκειται τὰ 'Ορφικὰ μυστήρια, ἡ πίστις τῶν Πυθαγορείων εἰς τὴν ὑπαρξίαν ὑπερκοσμίου ζωῆς, ἡ διδασκαλία περὶ μετεμψυχώσεως, καὶ ἡ ἔνεκα τούτων ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ βίον ἀπολύτως ἀγνόν, ἔσχον σημαντικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. 'Η διδασκαλία ἔξι ἀλλού τῶν Πυθαγορείων περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἀπόλυτον τῶν μαθηματικῶν ἐννοιῶν, ἡ ἔξαρσις τῶν Ἐλεκτῶν εἰς τὴν ἐννοιαν τοῦ ἀφηρημένου ὄντος, ἐστερέωσαν εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ἴδεαν τῆς ἐρεύνης δι' ἔνα ἀνώτερον κόσμον. Οὕτως δὲ Πλάτων ἔγκαταλείπει τὴν ἀρνησιν, τὴν ὅποιαν ἤσκει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν. Δὲν ἀπαρνεῖται βέβαια τὰς Σωκρατικὰς ἀρχὰς περὶ λογικῆς ἐρεύνης καὶ καθορισμοῦ τῶν ἐννοιῶν ἀλλὰ ἡ πεῖρα καὶ ἡ μελέτη τὸν ὠδήγησαν εἰς νέον

δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει ἀπὸ τῆς κριτικῆς σκέψεως εἰς τὸ ἀπόλυτον, ἀπὸ τῆς διαφροῦς ἐρεύνης εἰς τὴν σταθερὰν βεβαιότητα, ἡ ὅποια βασίζεται εἰς ἔνα ἀνώτερον πνευματικὸν κόσμον.

‘Ο νέος αὐτὸς κόσμος ἔχει ἥδη ὡριμάσει εἰς τὴν διάνοιάν του καὶ ἔχει ἔξετασθῆ εἰς τὴν’ Ακαδημίαν μὲ τοὺς ὄπαδούς του ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. ‘Ο Φαίδων καὶ τὸ Σύμποσιον, τὰ ὡραιότερα καὶ ὑψηλότερα καλλιτεχνήματα τῆς δημιουργίας του, περιέχουν ἔκτενῶς καὶ σαφῶς τὸ νέον κήρυγμα, τὴν καθ’ αὐτὸν φιλοσοφικὴν δημιουργίαν τοῦ ὡρίμου πλέον σωματικῶν καὶ πνευματικῶν Πλάτωνος μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὸ ἀνά τὴν Μεσόγειον ταξιδιόν του (387 π.Χ.).

Εἰς τὸ μελαγχολικὸν δεσμωτήριον δέχεται ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαίδωνα τοὺς πιστούς κατὰ τὰς ἐπιθυματίους στιγμάς. Συγκεντρωμένοι οὗτοι γύρω ἀπὸ τὸν διδάσκαλον μόλις συγκρατοῦν τὸν πόνον των, διότι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐντὸς διλίγου τόσον ἀδίκως θὰ ἔκλειψῃ. ’Αλλ’ ὁ Σωκράτης ἀντιπαρατάσσει εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν τὴν σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν εἰς τὴν δυσφορίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν δεικνύει, ὅτι ὁ φιλόσοφος γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς πικρίαν ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ῥυπαροτήτων καὶ εἰς τὸν φόβον διὰ τὴν μετὰ θάνατον ἀνύπαρξίαν ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, ἀλλ’ ἀπολύτρωσις τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ κανεὶς εἰς τὰς πηγὰς τῆς θείας σοφίας. ’Υπάρχει ὅμως ὁ ὑπεραισθητὸς κόσμος τῆς θείας σοφίας καὶ ὑπάρχει ψυχὴ μετὰ θάνατον, καὶ πῶς εἶναι δύνατὸν νὰ λάβωμεν γνῶσιν αὐτῶν ἢ γνῶσιν καθόλου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποιὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνθρώπινος βίος; ’Ιδού τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἐπιγειερεῖ νὰ λύσῃ ὁ Πλάτων διὰ τῆς φιλοσοφίας του δημιουργήσας, πρὸς λύσin αὐτῶν τὸν μεγαλειώδη κόσμον τῶν ἰδεῶν του.

‘Η Σωκρατικὴ διδασκαλία περὶ ἐννοιῶν ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς βάσις πρὸς διαμέρῳσιν τῆς θεωρίας του. Αἱ Σωκρατικαὶ ἔννοιαι ἔχουν μὲν ἵσχυν μόνιμον καὶ διαρκῆ, ἀλλὰ στηρίζονται μόνον εἰς τὰς ἴδιας ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ σκέψεις καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ πράγματα. ’Ο Πλάτων λοιπὸν ἐπροχώρησεν ἀκόμη παραιτέρω. ’Εδέγθη δηλαδή, ὅτι πέραν τοῦ ἀσταθοῦς καὶ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν αἰσθήσεων ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον κάποια πραγματικότης ἀμετάβλητος, τὴν ὅποιαν ὁ νοῦς μόνον δύναται νὰ συλλάβῃ. ὑπάρχει εἰς κόσμος μεγάλων ἐννοιῶν, ὁ κόσμος τῶν ἴδεων, ἀντίστοιχος τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων.

Αλλὰ διὰ ποίας ὁδοῦ ἔφθασεν ὁ Πλάτων εἰς τὰς ἰδέας; Αἱ λέξεις εἰδός, ἡ δέ αἱ ἐσήμαινον κοινῶς τὴν μορφὴν, δηλαδὴ τὶ λογῆς φαίνεται ἐν πρᾶγμα. Κάθε πρᾶγμα αἱσθητὸν ἔχει κάποιαν μορφὴν, δηλαδὴ σχῆμα, χρῶμα, μέγεθος κτλ. Ἡ μορφὴ ὅμως — τὸ εἶδος, ή ἰδέα, — δὲν εἶναι ὅλον τὸ πρᾶγμα, διότι τοῦτο ἔχει καὶ ὄλην. Ἐπομένως πᾶν αἱσθητὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄλην καὶ ἀπὸ μορφῆν — εἶδος, ἰδέαν. 'Αλλ' ή μὲν ὄλη εἶναι τὸ ἀεὶ ρέον, ή δὲ μορφὴ — τὸ εἶδος, ή ἰδέα εἶναι μόνιμον. 'Ο γ αὐθαρωπὸς λοιπὸν διὰ τῶν αἱσθήσεων λαμβάνει γνῶσιν τῶν αἱσθητῶν — τῆς ὄλης —, διὰ δὲ τοῦ νοῦ τῶν κοινῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μορφῆς — τοῦ εἴδους, τῆς ἰδέας —, καὶ οὕτως ἔχει τὰς ἐννοίας αὐτῶν. Τὰ αἱσθητὰ ὅμως — ή ὄλη —, ὅπως εἴπομεν, βέοντας αἰώνιως καὶ κεῖνται μεταξύ ὅντος καὶ μὴ ὅντος καὶ ἐπομένως μόνον ἀβεβαίαν γνῶσιν, δόξαν, ἔχομεν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἐννοιαί — τὰ εἶδη, αἱ ἰδέαι — δὲν μεταβάλλονται καὶ ἐπομένως αὐτῶν μόνον δύνανται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπιστήμην. 'Αλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ εἰναὶ εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι ὄντως μόνιμα καὶ ἐπιστητά; 'Ὕπάρχουν ἄρα πράγματι τὰ εἶδη — αἱ ἰδέαι — καὶ μόνον αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ὄντων εἶναι νοητὴ ή ἐπιστήμη.

Η ἐννοια λοιπὸν ἡ δέ αἱ δὲν εἶναι πλέον ὑποκειμενικὴ ἐννοια κατὰ Πλάτωνα, ἀλλ' ὑφίσταται καθ' ἔαυτὴν καὶ ἔχει οὔσιαν. Αἱ ἰδέαι εἶναι τὰ ἀρχέτυπα καὶ ὑποδείγματα ὅλων τῶν αἱσθητῶν πραγμάτων, τὰ « παραδείγματα », τὰ δὲ πράγματα εἶναι τὰ εἰδώλα η αἱ ἀπομιμήσεις, αἱ « μιμήσεις » τούτων. Τὰ αἱσθητὰ μετέχουν τῶν ἰδεῶν (« μέθεξις ») καὶ ἔνεκα τούτου λαμβάνουν τὴν προσωνυμίαν αὐτῶν· εἶναι καὶ λέγονται δηλαδὴ λευκά, μεγάλα, ἵσσα κ.τ.λ., διότι μετέχουν τῆς ἰδέας τῆς λευκότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς ἴσοτητος κ.τ.λ. 'Η Πυθαγόρειος θεωρία « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν » μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς « μεθέξεις » τῶν ἰδεῶν. Αἱ ἰδέαι εὑρίσκονται χωριστὰ ἀπὸ τὰ πράγματα, « ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ », καὶ εἶναι θεῖαι, ἀρθράτοι, ἀναλλοίωτοι, μονοειδεῖς, ἀγέννητοι καὶ ἀνώλεθροι, νοοῦσαι καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπταί. Αἱ Πλατωνικαὶ ἰδέαι εἶναι τρόπον τινὰ ἐν μόριον τοῦ 'Ελεατικοῦ ὄντος μὲ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. 'Ὕπάρχουν δὲ τόσαι ἰδέαι, ὅσαι καὶ αἱ ἐννοια τῶν αἱσθητῶν.

Αἱ ἰδέαι εἶναι ἀγαθὰ καὶ συνδέονται μεταξύ των, ὅπως καὶ αἱ ἐννοια τῶν αἱσθητῶν πραγμάτων, εἴτε ὡς συνάλληλοι εἴτε ὡς ὑπάλληλοι. 'Ολαι δὲ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ,

γ

δ

ε

2

αύτὸν τὸ ἀγαθόν, αὔταρκες καὶ παντοδύναμον, ἡ ὅποια ὡς τελικὴ αἰτία εἰναι καὶ ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ εἴναι αἱ καὶ τοῦ γέγονος θαϊ καὶ δῶς θεότης κατευθύνει τὰ πάντα. Κατ' ἀνάγκην ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδάμαστον τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα νὰ πλησιάσῃ τὸ ὑπέρτατον ὅν, τὸ τέλειον τὸ τελείως ὥραῖον, τὸ ἀγαθόν, αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸ ὅποιον μάνον μετὰ θάνατον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. 'Ἐν δὲ τῇ ζωῇ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου ὡς καὶ τῶν ὅλων ἰδεῶν μάνον διὰ τῆς ἐπιστήμης (τῆς ἀληθοῦς γνώσεως, δηλαδὴ διὰ τῆς φιλοσοφίας), καὶ πρὸς αὐτὸν πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέψῃ. Καὶ ὅσον πληρεστέρα εἰναι ἡ διανοητικὴ ἡμῶν καθαρότης, τόσον καλύτερον ἐπιτυγχάνομεν τὴν γνῶσιν· τούναντίουν ὅσον περισσότερον λαμβάνονται ὑπὸ ὅψιν αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ σῶμα, τόσον βεβαιότερον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν γνῶσιν.

Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τὸ πρῶτὸν γνῶσιν τῶν ἰδεῶν; 'Η ψυχὴ τοῦ ἄνθρωπου ὡς ἀθάνατος, πρὸς συνδεθῆ μὲ τὸ σῶμα, εἶχε γνωρίσει τὰς ἰδέας. "Αμα λοιπὸν ἐνσωματωθῆ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν αἰσθήσεων, προσλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια εἰναι εἰδῶλα τῶν ἰδεῶν· ταῦτα, λόγῳ τῆς ὅμοιότητος αὐτῶν, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ἀρχέτυπα, τὰς ἰδέας· (τῷ ὁμοίῳ ἡ γνῶσις, 'Ἐλεῖται — Δημόκριτος). Πᾶσα λοιπὸν ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἰναι συνειδητὴ ἐπανέγερσις τῆς περὶ ὁ λόγος ἀναμνήσεως τῶν ἰδεῶν.

Οὕτως ὁ Πλάτων ἔλυσε διὰ τῶν ἰδεῶν του, ὡς ἔκτιθεται εἰς τὸν Φαιδῶνα, τὰ τεθέντα προβλήματα, τὸ θρησκευτικὸν τὸν Ὁρφικῶν κ.τ.λ.: ποία εἰναι ἡ μοῖρα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ ἡθικὸν πρόβλημα τοῦ Σωκράτους: πῶς δύναμαι νὰ εῦρω ἀσφαλῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν ὀρθότητα τῶν πράξεών μου, καὶ τὸ γνωστολογικόν: πῶς δύναμαι νὰ ἐπιτύχω ἀσφαλῆ γνῶσιν, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀπατηλότητος τῶν αἰσθήσεων, ἐνώσας· στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως θρησκείαν, ἡθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΦΑΙΔΩΝ

(Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - ΗΘΙΚΟΣ)

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ
ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

1. ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ. Αύτός, ὁ Φαίδων, παρεγένου Σω- 57
κράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμω-
τηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἤκουσας;

ΦΑΙΔΩΝ. Αύτός, ὁ Ἐχέκρατες.

ΕΧ. Τί οὖν δή ἐστιν ἄττα εἰπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου; Καὶ πῶς ἐτελεύτα; Ἡδέως γάρ ἀν ἐγὼ ἀκούσαιμι·
καὶ γάρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχω-
ριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφῆται χρόνου συ-
χνοῦ ἐκεῖθεν, ὅστις ἀν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἶσις τ' ἦν
περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιών ἀποθάνοι· τῶν
δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.

ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης / ἄρα ἐπύθεσθε, δν τρό- 58
πον ἐγένετο;

ΕΧ. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἡγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζο-
μέν γε, ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται
ἀποθανών. Τί οὖν ἦν τοῦτο, ὁ Φαίδων;

ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὁ Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γάρ
τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, δ εἰς
Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;

ΦΑΙΔ. Τοῦτο ἔστι τὸ πλοῖον, ὡς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ
 β Θησεὺς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δίς ἐπτὰ ἐκείνους ὥφετο / ἄγων
 καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὡς
 λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς
 Δῆλον· ἦν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ
 πέμπουσιν. Ἐπειδὰν οὖν ἀρέωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἔστιν
 αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ
 μηδένα ἀποκτινύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ
 πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δ' ἐνίστε ἐν πολλῷ χρόνῳ γί-
 γνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ / δ'
 γ γέτεται τῇ θεωρίᾳ, ἐπειδὰν ὁ Ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν
 πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὡσπερ λέγω, τῇ προτε-
 ραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο
 τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ
 θανάτου.

2. EX. Τί δὲ δή τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὃ Φαίδων;
 τί ἦν τὰ λεγθέντα καὶ πραχθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι
 τῷ ἐπιτηδείῳ τῷ ἀνδρὶ; "Η οὐκ εἴων οἱ ἀρχοντες παρεῖναι,
 ἀλλ' ἕρημος ἐτελεύτα φίλων;

δ **ΦΑΙΔ.** / Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

EX. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν
 ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα.

ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσα-
 σθαι· καὶ γὰρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ
 ἄλλους ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

EX. Ἀλλὰ μήν, ὃ Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε
 τοιούτους ἑτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνη ἀκριβέστατα
 διεξελθεῖν πάντα.

ε **ΦΑΙΔ.** Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια / ἐπαθον παραγενόμε-
 νος. Οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος

εἰσήσει· εὐδαίμων γάρ μοι ἀνήρ ἐφαίνετο, ὁ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναιώς ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἔκεινον παρίστασθαι μηδ' εἰς "Αἰδου λόντα ἄνευ θείας μοίρας ἔναι, ἀλλὰ καὶ ἔκεῖσε ἀφικόμενον εῦ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ / ἄλλος. Διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήσει, ὡς εἰκὸς ἀν δόξειν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὗ ἥδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν δόντων, ὕσπερ εἰώθειμεν· καὶ γάρ οἱ λόγοι τοιοῦτοι τινες ἦσαν. 'Αλλ' ἀτεχνῶς ἀτοπόν τι μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀγήθης κρᾶσις, ἀπό τε τῆς ἥδονῆς συγκεκραμένη δμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπτης, ἐνθυμουμένω ὅτι αὐτίκα ἔκεινος ἔμελλε τελευτᾶν. Καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὔτω διεκείμεθα, ὅτε μὲν γελῶντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἰς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, 'Απολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν β ἄνδρα / καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

EX. Πῶς γάρ οὖ;

ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

EX. "Ετυχον δέ, ὁ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔ. Οὕτος τε δὴ δ' Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ δ· πατήρ αὐτοῦ, καὶ ἔτι Ἐρμογένης καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος δ· Παιανιεὺς καὶ Μενέξενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων Πλάτων δέ, οἶμαι, ἥσθένει.

EX. Ξένοι δέ τινες / παρῆσαν;

ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμμίας τέ γε δ· Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν Εύκλείδης τε καὶ Τερψίων.

EX. Τί δέ; Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γάρ ἐλέγοντο εἶναι.

EX. "Άλλος δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

EX. Τί οὖν δή ; Τίνες, φής, ἥσαν οἱ λόγοι ;

3. ΦΑΙΔ. Ἐγώ σοι ἔξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγή-
δ συσθαι. Ἀεὶ γάρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν / ἡμέρας εἰώθειμεν φοι-
τῶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι
ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνῷ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον
γάρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ἔως
ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτηρίον, διατρίβοντες μετ' ἄλλήλων· ἀνεῳ-
γετο γάρ οὐ πρώτη· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σω-
κράτη καὶ τὰ πολλὰ διηγερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε
ε πρωαίτερον συνελέγγομεν· τῇ γάρ προτεραίᾳ [ἡμέρᾳ], ἐπειδὴ
ἔξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου / ἑσπέρας, ἐπυθόμεθα, ὅτι τὸ
πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἄλλήλοις
ἥκειν ὡς πρωαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. Καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἔξελ-
θὼν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ
μὴ πρότερον παριέναι, ἔως ὅν αὐτὸς κελεύσῃ· λύουσι γάρ, ἔφη,
οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλουσιν, ὅπως ὅν τῇδε τῇ
ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἤκε καὶ
ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.
- 60 Εἰσιόντες οὖν / κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἀρτι
λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην — γιγνώσκεις γάρ — ἔχουσάν τε
τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. Ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ
Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν, οἷα δὴ
εἰώθασιν αἱ γυναικες, ὅτι· « ὃ Σωκρατεῖς, ὑστάτον δή σε προσ-
εροῦσιν νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους ». Καὶ ὁ Σωκράτης
βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, « ὃ Κρίτων », ἔφη, « ἀπαγέτω τις
αὐτὴν οἴκαδε ».
- β Καὶ ἔκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶ-
σάν τε καὶ / κοπτομένην. Ὁ δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς
τὴν κλίνην συνέκαμψέ τε τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρὶ, καὶ
τρίβων ἄμα· ὡς ἄτοπον, ἔφη, ὃ ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο,

ὅ καλοῦσιν οἱ ἀνθρώποι ήδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εῖναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἥμιν μὲν αὐτῷ μὴ ἔθελειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δὲ τις διώκῃ τὸ ἔτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἔτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένω δύ' ὅντε. Καὶ μοι δοκεῖ, / ἔφη, εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῆθον ἢν συνθεῖναι, γάρ ὃς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταῦτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς· καὶ διὰ ταῦτα, φῇ ἢν τὸ ἔτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἔτερον. "Ωσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔσικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἦκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἥδυ.

4. 'Ο οὖν Κέβης ὑπολαβών· νὴ τὸν Δία, ὡς Σώκρατες, ἔφη, εὗ γ' ἐποιήσας ἀναμνήσας με. Περὶ γάρ τοι τῶν / ποιηθεῖτων, ὃν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προσοίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ἥδη ἤροντο, ἀτὰρ καὶ Εὔηνος πρώην, ὃ τι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ δεῦρο ἥλθες, ἐποιήσας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. Εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εύήνω ἀποκρίνασθαι, δύταν με αῦθις ἐρωτᾷ — εὗ οἶδα γάρ, δτι ἐρήσεται — εἰπέ, τί χρὴ λέγειν.

— Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὡς Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι ἐποιήσας ταῦτα — γάρειν γάρ, ὡς οὐ ράδιον εἶη — ἀλλ' ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. "Ἡν γάρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸν ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλῃ ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον· « ὡς Σώκρατες », ἔφη, « μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου ». Καὶ ἐγὼ ἐν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὅπερ ἐπραττον, τοῦτο

61 Ήπειράμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαι τε / καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὕσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. Νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκώλυε με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταῦτην τὴν δημόδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφαλέστερον γάρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα [καὶ] πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὐ δῆν ἡ παροῦσα θυσίᾳ μετὰ δὲ τὸν θεὸν ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εῖναι, ποιεῖν μάθους, ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἡ μαθολογικός, διὰ ταῦτα δή, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἡπιστάμην μάθους τοῦ Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οἵς πρώτοις ἐνέτυχον.

γ 5. Ταῦτα οὖν, ὦ Κέβης, Εὐήνω φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καί, ἀν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. "Απειμι δέ, ὡς / ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γάρ Ἀθηναῖοι.

Καὶ ὁ Σιμμίας οὗτον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὦ Σώκρατες, Εὐήνω; Πολλὰ γάρ ἥδη ἐντεύχηκα τῷ ἀνδρὶ· σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ἥσθημαι, οὐδὲ ὁπωστιοῦν σοι ἐκῶν εἶναι πείσεται.

—Τί δαί; ἡ δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὔηνος;

—Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας.

—Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς, ὅτω ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. Οὐ μέντοι γ' ἵσως βιάσεται αὐτόν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἂμα λέγων ταῦτα καθῆκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ / τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ἥδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

—Ηρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώ-

κρατεῖς, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἀν τῷ ἀποθηῆσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

— Τί δέ, ὦ Κέβης; Οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολάχω συγγεγονότες;

— Οὐδὲν γε σαφές, ὦ Σώκρατες.

— Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἔξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἂ μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Καὶ γάρ ἵσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα / ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν ε τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι. Τί γάρ ἀν τις καὶ ποιοὶ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;

6. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὕ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἔαυτὸν ἀποκτιννύαι, ὦ Σώκρατες; "Ηδη γάρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἥρου, καὶ Φιλολάου ἥκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητάτο, ἥδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα.

/ — Ἀλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. Τάχα γάρ ἀν καὶ ἀκούσαις. "Ισως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἔστι καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τᾶλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἵ βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἵς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἵσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἔαυτοὺς εῦ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην.

Καὶ ὁ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας, ἵττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών.

— Καὶ γάρ ἀν δόξειν, ἔφη / ὁ Σωκράτης, οὔτω γ' εἶναι β ἔλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἵσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. Ο μὲν οὖν ἐν ἀπυρρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἀνθρωποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἔαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδὲ ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τις μοι φαίνεται καὶ οὐ ῥάδιος διιδεῖν·

οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κέβης, εῦ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. "Η σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως ;

—Ἐμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.

γ Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, καὶ σὺ / ἄν, τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἐαυτὸ ἀποκτινύοι μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἀν αὐτῷ καί, εἰ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῦ ἄν ;

—Πάνυ γ', ἔφη.

—Ισως τοίνυν ταύτη οὐκ ἄλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτινύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

δ 7. Ἀλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. "Ο μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ὁφείως ἀν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὃ Σώκρατες, / ἀτόπῳ, εἴπερ, δ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. Τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾧ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἀριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. Οὐ γάρ που αὐτός γε αὐτοῦ οἴεται ἀμεινον ἐπιμελήσεσθαι ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἀνθρωπος τάχ' ἀν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι ε πάπο τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἀν / λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα παραμένειν· διὸ ἀλογίστως ἀν φεύγοι. 'Ο δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῦ που ἀν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. Καίτοι οὕτως, ὃ Σώκρατες, τούναντίον εἶναι εἰκός ἢ ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο· τοὺς μὲν γὰρ φρονίμους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἀφρονας χαίρειν.

’Ακούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ /
Κέβητος πραγματείᾳ καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς· ἀεὶ τοι, ἔφη,
[ὁ] Κέβης λόγους τινάς ἀνερευνᾷ καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἔθελει
πείθεσθαι ὅ τι ἄν τις εἴπῃ.

63

Καὶ ὁ Σιμμίας ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, νῦν γέ μοι
δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γάρ ἄν βουλόμενοι ἀνδρες
σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ῥᾳ-
δίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; Καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τεί-
νειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥᾳδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων
καὶ ἄρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς / διμολογεῖς, θεούς.

β

— Δίκαια, ἔφη, λέγετε. Οἶμαι γάρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρή
με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμμίας.

8. Φέρε δή, ἢ δ' ὅς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς ὑμᾶς ἀπο-
λογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὁ Σιμμία
τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ φμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεούς
ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους
τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἥδίκουν ἄν οὐκ ἀγα-
νακτῶν τῷ θανάτῳ. Νῦν δὲ εῦ ΐστε, δτι / παρ' ἄνδρας τε ἐλπί-
ζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν ούκ ἄν πάνυ δισχυρισάι-
μην· ὅτι μέντοι παρὰ θεούς δεσπότας πάνυ ἀγαθούς ἥξειν,
εῦ ΐστε, δτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δισχυρισάιμην ἄν
καὶ τοῦτο. “Ωστε διὰ ταῦτα ούχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔ-
ελπίς είμι εἶναι τι τοῖς τετελευτηκόσι καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι
λέγεται, πολὺ ἀμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς.

γ

— Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὁ Σώκρατες; Αὐτὸς ἔχων τὴν
διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κανὸν ἡμῖν / μεταδοίης;
Κοινὸν γάρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο,
καὶ ἀμα σοι ἢ ἀπολογία ἔσται, ἐάν, ἀπερ λέγεις, ἡμᾶς
πείσης.

— Ἐλλὰ πειράσομαι, ἔφη. Πρῶτον δὲ Κρίτων τόνδε σκεψώμεθα; τί ἐστιν ὁ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.

Τι δέ, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι γρή σοι φοάζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; Φησὶ γὰρ θερμάνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, / ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δίς καὶ τρίς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.

Καὶ ὁ Σωκράτης, ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δίς δώσων, ἐὰν δὲ δέη, καὶ τρίς.

— Ἐλλὰ σχεδὸν μέν τι ἥδειν, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλά μοι πάλαι πράγματα παρέχει.

— Εα αὐτόν, ἔφη. 'Αλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἥδη τὸν λόγον ἀποδοῦνται, ὡς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων / ἀποθανεῖσθαι καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. Πῶς ἀν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὡς Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

9. Κινδυνεύουσι γάρ, ὅσοι τυγχάνουσιν ὅρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἃτοπον δήπου ἀν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὃ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον.

Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας· νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὡ / Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. Οἷμαι γὰρ ἀν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὗ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας — καὶ ξυμφάναι ἀν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ — ὅτι τῷ ὄντι οἱ

φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἔξιοί εἰσι τοῦτο πάσχειν.

— Καὶ ἀληθῆ γ' ἀν λέγοιεν, ὡς Σιμμία, πλὴν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. Λέληθε γάρ αὐτοὺς, η̄ τε θανατῶσι καὶ η̄ ἔξιοί εἰσι θανάτου καὶ οἶου θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. Εἴπωμεν γάρ, / ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, χαίρειν εἰπόντες ἐκεί- γ νοις. Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι;

— Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβών ὁ Σιμμίας.

— Ἀρα μὴ ἄλλο τι η̄ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; Καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι; Ἀρα μὴ ἄλλο τι η̄ ὁ θάνατος η̄ τοῦτο;

— Οὔκι, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.

— Σκέψαι δή, ὡς ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἀπέρ 8 ἔμοι· ἐκ γάρ τούτων / μᾶλλον οἷμαι ἡμᾶς εἰσεσθαι, περὶ ὧν σκοποῦμεν. Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἥδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων καὶ ποτῶν;

— Ἡκιστα, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Τί δέ; Τὰς τῶν ἀφροδιτίων;

— Οὐδαμῶς.

— Τί δέ; Τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἥγεισθαι ὁ τοιοῦτος; Οἶον ἴματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι η̄ ἀτιμάζειν, καθ' δσον μὴ / πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;

— Ἀτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος.

— Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, η̄ τοῦ τοιούτου πραγμα-

τεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφεστά-
ναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι;

— "Εμοιγε.

— "Αρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ
65 φιλόσοφος ἀπόλούων ὃ τι / μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ
σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;

— Φαίνεται.

— Καὶ δοκεῖ γέ που, ὡς Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις,
ῷ μηδὲν ἥδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἀξιον-
εῖναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φρον-
τίζων τῶν ἥδονῶν, αἴ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

10. Τι δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; Πό-
τερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἡ οὕ, ἐάν τις αὐτὸν ἐν τῇ ζητήσει
β κοινωνὸν συμπαραχαμβάνῃ; Οἶον τὸ τοιόνδε / λέγω· ἔρα ἔχει
ἀλήθειάν τινα ὅψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἡ τά γε τοι-
αῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν
ἀκριβέες οὐδὲν οὔτε ὄρωμεν; Καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶ-
μα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σχολῆ αἱ γε
ἄλλαι πᾶσαι γάρ που τούτων φαύλότεραί εἰσιν ἡ σοὶ οὐδο-
κοῦσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πότε οὖν, ἡ δ' ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπετεταί;
"Οταν μὲν γάρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον,
ὅτι τότε ἔξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

γ / — "Αληθῆ λέγεις.

— "Αρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι,
κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων;

— Ναί.

— Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τού-

των μηδέν παραλυπῆ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηδῶν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ, καθ' ὅσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἀπειλένη, δρέγηται τοῦ ὄντος.

— "Εστι ταῦτα.

— Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα / ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴν καθ' αὐτὴν γιγνεσθαι.

— Φαίνεται.

— Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὢ Σιμμία; Φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸν ἢ οὐδέν;

— Φαμέν μέντοι, νὴ Δία.

— Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

— Πῶς δ' οὐ;

— "Ηδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὁφθαλμοῖς εἴδες;

— Οὐδαμῶς, ἢ δ' ὅς.

— Άλλ' ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; Λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ισχύος καὶ τῶν ἄλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὐσίας, δ / τυγχάνει ἔκαστον ὅν· ἀρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὅδε ἔχει· διὸ ἀν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸν ἔκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἀν ἐγγύτατα ἵοι τοῦ γνῶναι ἔκαστον;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— "Ἄρ' οὖν ἔκεινος ἀν τοῦτο ποιήσειε καθαρώτατα, ὅστις ὅ τι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἵοι ἐφ' ἔκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν / μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὐτὴν εἰλικρινεῖς ἔκαστον ἐπιχειροῦ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι

δ

ε

66

μάλιστα δόφθαλμῶν τε καὶ ὕτων καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαν-
τος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν
κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ; Ἄρ' οὐχ
οὗτός ἐστιν, ὃ Σιμμία, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ
ὄντος;

— 'Υπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὃ Σώ-
χρατες.

- β 11. Οὐκοῦν ἀνάγκη, / ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστα-
σθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ
πρὸς ἄλλήλους τοικῦτα ἀττα λέγειν, ὅτι ἀκινδυνεύει τοι ὥσπερ
ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι,
ἔως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυρμένη ἡ ἡμῶν ἡ ψυχὴ
μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε κτησώμεθα ἵκανῶς οὐ
ἐπιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν
γάρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τρο-
γήν· ἔπι δέ, ἀν / τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν
τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φό-
βων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς
πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς, τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ
οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γάρ πο-
λέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα
καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γάρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν
πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ γρήματα ἀναγκαζόμεθα
δ κτᾶσθαι διὰ τὸ / σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ
ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἀγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα.
Τὸ δ' ἔσχατον πάντων, ὅτι, ἔάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται
ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητή-
σεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν
καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μή δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάλη-
θές. Ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-

θαρῶς τι εἰσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται, εἰσὶν ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φαμεν ἔρασται εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὗ. Εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυσὶν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασι· τότε γὰρ αὐτῇ καθ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται / χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δὲ οὔ. Καὶ ἐν ᾧ ἀν ζῶμεν, οὔτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτῳ ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν ὄμιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἔως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. Τοῦτο δὲ ἔστιν ἵσως / τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῷ γάρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ.» Τοιαῦτα οἶμαι, ὡς Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους β λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὄρθιῶς φιλομαθεῖς. "Η οὐ δοκεῖ σοι οὕτως;

— Παντός γε μᾶλλον, ὡς Σώκρατες.

12. Οὐκοῦν, ἐφη δὲ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, ὡς ἔταιρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένω, οἱ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἵκανῶς, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο, οὗ ἔνεκα ἢ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἡ γε ἀποδημία ἡ νῦν μοι / προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρί, ὃς ἡγεῖται οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαριμένην.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἐφη δὲ Σιμμίας.

— Κάθαρσις δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὥπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὃ τι μάλιστα ἀπὸ τοῦ

- σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὐτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μόνην καθ' / αὐτὴν ἐκλυομένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;
- δ — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
 - Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὄνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ;
 - Παντάπασι γε, η̄ δ' ὅς.
 - Λύειν δέ γε αὐτήν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὄρθως, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος· η̄ οὐ ;
 - Φαίνεται.
 - Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἀν εἴη ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἐαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὃ τι ἐγγυτάτω / ὄντα τοῦ τεθνάναι οὕτω ζῆν, κάπειθ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν ;
 - ε — Οὐ γελοῖον; — Πῶς δ' οὐ ;
 - Τῷ ὅντι ἄρα, ἔφη, δῆ Σιμμία, οἱ ὄρθως φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. Ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. Εἰ γάρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῦντο καὶ ἀγανακτοῦν, οὐ πολλὴ ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἀσμενοὶ ἔκεισε ἵοιεν, οἳ ἀφικομένοις ἐλπίς ἔστιν, οὖ / διὰ βίου ἥρων, τυχεῖν — ἥρων δὲ φρονήσεως — ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς ; η̄, ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ νιέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἥθελησαν εἰς "Αἰδου μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαι τε ἔκει ὡν ἐπεθύμουν καὶ συνέσεσθαι" φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοιθι ἐντείξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου η̄ ἐν "Αἰδου,

ἀγανακτήσει τε / ἀποθνήσκων καὶ οὐκ ἀσμενος εἶσιν αὐτόσε ; β
Οἴεσθαι γε χρή, ἐὰν τῷ ὅντι γε ἦ, ὡς ἑταῖρε, φιλόσοφος·
σφόδρα γάρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐν-
τεῦξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἢ ἔκει. Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει,
ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογίᾳ εἶη, εἰ. φοβοῦτο τὸν
θάνατον δ τοιοῦτος ;

— Πολλὴ μέντοι, νὴ Δία, ἢ δ' ὅς.

13. Οὐκοῦν ίκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός,
ὅν ἂν ἵδης ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ
ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος ; '(α) αὐτὸς δέ / που γ
οὗτος τυγχάνει ὡν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἥτοι τὰ
ἔτερα τούτων ἢ ἀμφότερα.

— Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, ὡς λέγεις.

— Ἄρ' οὖν, ὡς Σιμία, οὐ καὶ ἡ ὄνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς
οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει ;

— Πάντως δήπου, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἦν καὶ οἱ πολλοὶ ὄνομά-
ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ'
δλιγάρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει,
τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος δλιγάροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ
/ ζῶσιν ;

— Ἀνάγκη, ἔφη.

— Εἰ γάρ ἐθέλεις, ἢ δ' ὅς, ἐννοῦσαι τὴν γε τῶν ἄλλων ἀν-
δρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος.

— Πῶς δή, ὡς Σώκρατες ;

— Οἴσθα, ἢ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι
τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι ;

— Καὶ μάλα ἔφη.

— Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ
ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν ;

— "Εστι ταῦτα.

— Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοι εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἀλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίη ἀνδρεῖον εἶναι.

ε — Πάνυ / μὲν οὖν.

— Τί δέ; Οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταύτων τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσιν; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην· φοβούμενοι γὰρ ἔτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἔκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπὸ ἄλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν / ἡδονῶν ἄρχεσθαι, ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι.

— "Εοικε γάρ.

— Ω μακάριε Σιμψία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ἡ ἡ ὄρθη πρὸς ἀρετὴν ἄλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἡ ἔκεινο μόνον τὸ νόμισμα ὄρθον,

β ἀντὶ οὗ δεῖ ἄπαντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, / φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὡνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ἡ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ξυλλήβδην ἀληθῆς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἡ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιεῖς οὐδὲ ἀληθὲς ἔχη, τὸ δ' ἀληθές τῷ ὄντι ἡ καθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἡ. Καὶ κινδυνεύουσι

καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι κάταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι, δές ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς "Αἰδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἔκειται ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. Εἰσὶ γάρ δὴ, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετὰς, « ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι »· οὗτοι δ' εἰσὶ/κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες δρθῶς. ΖΩν δὴ καὶ ἐγὼ κατά γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προυθυμήθην γενέσθαι. Εἰ δ' δρθῶς προυθυμήθην καὶ τι ἡγήσαμεν, ἔκειται ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἀν θεὸς ἐθέλη, δλίγον ὑστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, Ὡ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ, ἥγονύμενος κάκει / οὐδὲν ἥττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἔταιροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. Εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός είμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εῦ ἀν ἔχοι.

14. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν δὲ Κέβης ἔφη· Ὡ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς / ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὴν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ἢ, ἀλλ' ἔκεινη τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηται τε καὶ ἀπολλύται, ἢ ἀν δὲ ἀνθρώπος ἀποθνήσκῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὠπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οὕχηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ. ἢ. 'Επει, εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὐτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηγλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὃν σὺ νῦν δὴ διῆλθες, πολλὴ ἀν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, Ὡ/Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἔστιν ἀ σὺ λέγεις. 'Αλλὰ τοῦτο δὴ ἵσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς

ἔστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινα δύναμιν
ἔχει καὶ φρόνησιν.

— Ἐληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὁ Κέβης. Ἀλλὰ τί
δὴ ποιῶμεν; "Η περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν
εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή;

— Εγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἥδεως ἂν ἀκούσαιμι, ἦντινα
δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν.

— Οὐκοῦν γ' ἂν οἶμαι, ηδ' δὲ ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα
γνῦν ἀκούσαντα, οὐδὲ εἰ / κωμῳδιοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ
οὐ περὶ προσκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμάι. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ
διασκοπεῖσθαι.

15. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῇδέ πη, εἰτ' ἄρα ἐν "Αἰδου εἰ-
σὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὐ. Πα-
λαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὗ μεμνήμεθα, ὃς εἰσὶν ἐνθένδε
ἀφικόμεναι ἐκεῖ καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνον-
ται ἐκ τῶν τεθνεώτων. Καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνε-
σθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ηδὲ εἰλεν ἂν αἱ
δι / ψυχαὶ ήμῶν ἐκεῖ; Οὐ γάρ ἂν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὔ-
σαι, καὶ τοῦτο ἵκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι, εἰ τῷ ὅντι
φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶν-
τες ηδὲ ἐκ τῶν τεθνεώτων. Εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του
δέοι λόγου.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

— Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ηδ' δέ ὅς, σκόπει μόνον τοῦ-
το, εἰ βούλει ῥάζον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ
ψυτῶν, καὶ ξυλλίβδην ὕσταπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων
εἰδωμεν, ἀρ' οὐτωσὶ γίγνεται πάντα, οὐκ / ἄλλοθεν ηδὲ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσις τυγχάνει ὅν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ
καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκω, καὶ ἄλλα
δὴ μυρία οὕτως ἔχει. Τοῦτο οὖν σκεψώμεθα· ἄρα ἀναγκαῖον

ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸν γίγνεσθαι ἢ
ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου ; οἶνον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη
που ἔξι ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἐπειτα μεῖζον γίγνεσθαι ;

— Ναί.

— Οὐκοῦν καὶ ἐλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότε-
ρον / ὕστερον ἐλαττον γενήσεται ;

71

— "Εστιν οὕτω, ἔφη.

— Καὶ μὴν ἔξι ίσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βρα-
δυτέρου τὸ θάττον ;

— Πάνυ γε.

— Τί δέ ; "Αν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἔξι ἀμείνονος, καὶ
ἄν δικαιότερον, ἔξι ἀδικωτέρου ;

— Πῶς γάρ οὖ;

— Ικανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομέν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνε-
ται, ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα ;

— Πάνυ γε.

— Τί δ' αὖ ; "Εστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἶνον μεταξὺ^B
ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις,
ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου / ἐπὶ τὸ ἑτερον, ἀπὸ δ' αὗτοῦ ἑτέρου πάλιν
ἐπὶ τὸ ἑτερον. Μείζονος γάρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ^B
αὔξησις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὔξανεσθαι,
τὸ δὲ φθίνειν ;

— Ναί, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύ-
χεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, καὶ εἰ μὴ χρώμε-
θα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως
ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἔξι ἀλλήλων γένεσίν τε
εῖναι ἔξι ἐκατέρου εἰς ἄλληλα ;

— Πάνυ μὲν οὖν, η δ' ὅς.

- γ 16. Τί οὖν ; ἔφη.
- Τῷ / ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὡσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν ;
 - Πάνυ μέν οὖν, ἔφη.
 - Τί ;
 - Τὸ τεθνάναι, ἔφη.
 - Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν ;
 - Πῶς γάρ οὖ ;
 - Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὃν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις, σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ δ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι / τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δ' ἀνεγείρεσθαι. Ἰκανῶς σοι, ἔφη, ἢ οὖ ;
 - Πάνυ μὲν οὖν.
 - Λέγε δή μοι καὶ σύ, ἔφη, οὗτοι περὶ Ζωῆς καὶ θανάτου. Οὐκ ἐναντίον μὲν φήσ τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι ;
 - "Εγωγε.
 - Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων ;
 - Ναί.
 - Εξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον ;
 - Τὸ τεθνηκός, ἔφη.
 - Τί δέ, ἢ δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος ;
 - Αναγκαῖον, ἔφη, δύμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν.
 - Έκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὃ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται ;
 - Φαίνεται, ἔφη.
 - Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν "Αἰδου.
 - "Εοικεν.

— Ούκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἢ γ' ἔτέρα σαφῆς οὖσα τυγχάνει; Τὸ γάρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου ἢ οὔ;

— Πάνυ μὲν οὖν; ἔφη.

— Πῶς οὖν, ἢ δ' ὅς, ποιήσομεν; Οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη χωλὴ ἔσται ἢ φύσις; "Η ἀνάγκη ἀποδοῦνται τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν;

— Πάντως που, ἔφη.

— Τίνα ταύτην;

— Τὸ ἀναβιώσκεσθαι.

— Ούκοῦν, ἢ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη γένεσις εἰς τοὺς / ζῶντας αὗτη, τὸ ἀναβιώ- 72 σκεσθαι;

— Πάνυ γε.

— Όμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτη τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἥττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. Τούτου δὲ ὄντος ἵκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι.

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὀμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.

17. Ιδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὁ Κέβης, ὅτι οὐδὲν ἀδίκως ὀμολογήκαμεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Εἰ γάρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἔτερα τοῖς / ἔτέροις γιγνόμενα, ὥσπερεί κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἢ γένεσις ἐκ τοῦ ἔτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρύ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἔτερον μηδὲ καμπήν ποιοῦτο, οἷσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸν σχῆμα ἂν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸν πάθος ἂν πάθοι καὶ παύσαιτο γιγνόμενα. β

— Πῶς λέγεις; ἔφη.

— Οὐδὲν χαλεπόν, ἢ δ' ὅς, ἐννοῦσαι ὁ λέγω ἀλλ' οἶον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταπο-

διδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα
 γ πάντ' ἀν λῆρον / τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδεῖξει καὶ οὐδαμοῦ ἀν
 φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τἄλλα πάντα ταύτὸν ἔκείνῳ πεπονθέναι,
 καθεύδειν. Κἀν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή,
 ταχὺ ἀν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, « ὁμοῦ πάντα χρή-
 ματα ». Ὁσαύτως δέ, ὡ φίλε Κέβης, εἰ ἀποθνήσκοι μὲν πάντα,
 ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ
 τῷ σχήματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἀρ'
 δού πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν
 ζῆν; Εἰ γάρ ἐκ μὲν / τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ
 ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς
 τὸ τεθνάναι;

— Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὡ Σώκρατες, ἀλλὰ
 μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.

— Ἐστι γάρ, ἔφη, ὡ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλ-
 λον οὕτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἔξαπατώμενοι ὁ μολο-
 γοῦμεν. Ἄλλ' ἔστι τῷ ὅντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν
 τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυ-
 χὰς εἶναι [καὶ ταῖς μὲν γε ἀγαθαῖς ἀμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κα-
 καῖς κάκιον].

18. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ' ἔκεινόν
 γε τὸν λόγον, ὡ Σώκρατες, εἰ ἀληθής ἔστιν, ὃν σὺ εἰώθας
 θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις
 τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ
 τινὶ χρόνῳ μεμαθηκέναι, ἢ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. Τοῦτο δὲ
 73 ἀδύνατον, εἰ μὴ ἡν που ἡμῖν ἡ ψυχὴ, πρὶν ἐν τῷδε / τῷ ἀν-
 θρωπίνῳ εἰδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτῃ ἀθάνατόν τι ἡ ψυχὴ
 ἔσικεν εἶναι.

— Ἀλλά, ὡ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβών, ποῖαι τού-

των αἱ ἀποδείξεις ; 'Τπόμνησόν με οὐ γάρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.

— 'Ενὶ μὲν λόγῳ, ἔφη ὁ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἀνθρώποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ἡ ἔχει· καίτοι, εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμην ἐνοῦσα καὶ δρθὸς λόγος, οὐκ ἀν οἴοι τ' ἡσαν τοῦτο ποιήσειν. "Ἐπειτα, ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα / ἄγῃ ἡ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα β σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

— Εἰ δὲ μὴ ταύτῃ γε, ἔφη, πείθη, ᾧ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι, ἀν τῇδε πή σοι σκοπουμένῳ συνδόξῃ. 'Απιστεῖς γάρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν ;

— 'Απιστῶ μὲν ἔγωγε, ἡ δ' ὃς ὁ Σιμμίας, οὗ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀνάμνησθῆναι. Καὶ σχεδόν γε, ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἡδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντὸν ἥττον ἀκούοιμι νῦν, πῇ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν.

/ — Τῇδ' ἔγωγε, ἡ δ' ὃς. 'Ομολογοῦμεν γάρ δήπου, εἴ τις γ τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι ;

— Πάνυ γ', ἔφη.

— 'Αρ' οὖν καὶ τόδε ὄμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι ; Λέγω δέ τινα τρόπον τόνδε· ἐάν τις ἔτερον ἡ ἴδων ἡ ἀκούσας ἡ τινα ἄλλην αἰσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῶ, ἀλλὰ καὶ ἔτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἄφα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν, ὅτι ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἔννοιαν / ἔλαβεν ; δ

— Πῶς λέγεις ;

— Οίον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.

— Πῶς γάρ οὕ ;

— Οὐκοῦν οἰσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν ἡ

ίματιον ἡ ἄλλο τι, οἵς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εῖδος τοῦ παιδός, οὗ ἦν ἡ λύρα; Τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἴδων πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτα ἀν εἰη.

— Μυρία μέντοι, νὴ Δία, ἔφη δὲ Σιμμίας.

ε — Οὐκοῦν, οὐδὲ δέ, τὸ τοιοῦτον / ἀνάμνησίς τίς ἐστι; Μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθη περὶ ἐκεῖνα, ἢ ύπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἥδη ἐπελέληστο;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί δέ; οὐδὲ δέ· ἐστιν ἵππον γεγραμμένον ἴδοντα καὶ λύραν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι;

— Πάνυ γε.

— Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι;

74 — Ἐστι / μέντοι, ἔφη.

19. Ἄρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἀφ' ὄμοιών, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;

— Συμβαίνει.

— Άλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὄμοιών ἀναμιμήσκηται τίς τι, ἂρ' οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐνοεῖν εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὄμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου, οὐδὲ ἀνεμνήσθη;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Σκόπει δή, οὐδὲ δέ, εἰ ταῦτα οὔτως ἔχει. Φαμέν πού τι εἶναι ἵσον, οὐ ξύλον λέγω ξύλῳ οὐδὲ λίθον λίθῳ, οὐδὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἔτερόν τι, αὐτὸ β τὸ ἵσον· φῶμέν / τι εἶναι η̄ μηδέν;

— Φῶμεν μέντοι, νὴ Δί, ἔφη δὲ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε.

— Ή καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ δέ ἐστιν ἵσον;

- Πάνυ γε, ή δ' ὅς.
- Ηόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; Ἀρ' οὐκ ἔξ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, η̄ ξύλα η̄ λίθους η̄ ἄλλα ἀτταὶ ιδόντες ἵσα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἔτερον ὅν τούτων; Ἡ οὐχ ἔτερόν σοι φαίνεται; Σκόπει δέ καὶ τῆδε· ἀρ̄ δ' οὐ λίθοι μὲν ἵσοι καὶ ξύλα ἐνίοτε ταῦτα ὅντα τῷ μὲν ἵσα φαίνεται, τῷ δ' οὔ;
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τί δέ; Αὐτὰ τὰ ἵσα ἔστιν ὅτε ἀνισά σοι ἐφάνη, η̄ η̄ ισότης ἀνισότης;
- Οὐδεπώποτέ γε, ὡς Σώκρατες.
- Οὐ ταύτὸν ἄρα ἔστιν, η̄ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον.
- Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὡς Σώκρατες.
- Ἄλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἵσων, ἐτέρων ὅντων ἐκείνου τοῦ ἵσου, δμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκας καὶ εἴληφας;
- Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
- Οὐκοῦν η̄ δμοίου ὅντος τούτοις η̄ ἀνομοίου;
- Πάνυ γε.
- Διαφέρει δέ γε, η̄ δ' ὅς, οὐδέν· ἔως ἂν ἄλλο ιδών ἀπὸ ταύτης τῆς ὅψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε δμοιον εἴτε / ἀνόμοιον, δ ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι..
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τίδε; η̄ δ' ὅς· η̄ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οῖς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς ἵσοις; Ἀρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἵσα εἶναι ὕσπερ αὐτὸ δ ἔστιν ἵσον, η̄ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἶον τὸ ἵσον, η̄ οὐδέν;
- Καὶ πολύ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.
- Οὐκοῦν δμολογοῦμεν, ὅταν τις τι ιδών ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν τοῦτο, δ νῦν ἐγὼ ὁρῶ, εἶναι οἶον ἄλλο τι τῶν ὅντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον / εἶναι οἶον ἐκεῖνο ε

ἀλλ' ἔστι φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἔκεινο, ὃ φησιν αὐτὸν προσεοικέναι μὲν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν;

— Ἀνάγκη.

— Τί οὖν; Τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, η̄ οὔ, περὶ τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸν τὸ ἵσον;

— Παντάπασί γε.

— Ἀναγκαῖον ἄρχη μᾶς προειδέναι τὸ ἵσον πρὸ ἔκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε / τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἵσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἷον τὸ ἵσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως.

— Ἐστι ταῦτα.

— Αλλὰ μὴν καὶ τόδε ὄμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸν ἐννενοηκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' η̄ ἐκ τοῦ ἰδεῖν η̄ ἄφασθαι η̄ ἐκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων· ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω.

— Ταῦτὸν γάρ ἔστιν, ὡ̄ Σώκρατες, πρός γε ὁ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος.

— Αλλὰ μὲν δὴ ἐκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔκείνου τε / ὀρέγεται τοῦ ὁ ἔστιν ἵσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεεστέρᾳ ἔστιν· η̄ πῶς λέγομεν;

— Οὕτως.

— Πρὸ τοῦ ἄρα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὅρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ τὰλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἵσου, ὅ τι ἔστιν, εἰ̄ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἵσα ἔκεισε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι οἷον ἔκεινο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

— Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὡ̄ Σώκρατες.

— Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἐωρῶμεν τε καὶ ἡκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

— Πάνυ γε.

— "Εδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἶσου ἐπιστήμην γείληφέναι;

— Ναί.

— Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι;

— "Εοικεν.

20. Οὐκοῦν εἰ μὲν, λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθὺς γενόμενοι οὐ μόνον τὸ ἵσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα; Οὐ γάρ περὶ τοῦ ἶσου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν μᾶλλον τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ ὅσιου καί, ὅπερ λέγω, περὶ ἀπάντων, οὓς ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο δῆστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι." Ωστε ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι.

— "Εστι ταῦτα.

— Καί, εἰ μέν γε λαβόντες ἔκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα, εἰδότας ἀεὶ γίγνεσθαι καὶ ἀεὶ διὰ βίου εἰδέναι τὸ γάρ εἰδέναι τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλέναι· ἢ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὡς Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν;

— Πάντως δήπου, ἔφη, / ὡς Σώκρατες.

— Εἰ δέ γε, οἶμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὑστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἔκεινας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἀρ̄ οὐχ δὲ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἀν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη; Τοῦτο δέ που ἀναμ μνήσκεσθαι λέγοντες ὅρθῶς ἀν λέγοιμεν;

— Πάνυ γε.

ε

76 — Δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτο γε ἐφάνη, / αἰσθόμενόν τι ἡ
ἰδόντα ἡ ἀκούσαντα ἡ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἔτερόν τι
ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι, δὲ ἐπελέληστο, φῶ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνό-
μοιον ἂν ἡ φῶ δόμοιον. "Ωστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἦτοι
ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάν-
τες, ἡ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἡ ἀναμιμνή-
σκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἂν εἴη.

— Καὶ μάλα δὴ οὔτως ἔχει, ὁ Σώκρατες.

21. Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὁ Σιμμία; Ἐπισταμένους ἡμᾶς γε-
β γονέναι ἡ ἀναμιμνήσκεσθαι / ὕστερον, ὃν πρότερον ἐπιστή-
μην εἰληφότες ἥμεν;

— Οὐκ ἔχω, ὁ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι.

— Τὶ δέ; τόδες ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῃ σοι δοκεῖ περὶ αὐ-
τοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὃν ἐπίσταται ἔχοι ἂν δοῦναι λό-
γον ἡ οὐ;

— Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὁ Σώκρατες.

— Ή καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τού-
των, ὃν νῦν δὴ ἐλέγομεν;

— Βουλούμην μεντάν, ἔφη ὁ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
φοβοῦμαι, μὴ αὐτοῖς τηνικάδες οὐκέτι ἡ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως
οἶός τε τοῦτο ποιῆσαι.

γ — Οὐκ / ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι γε, ἔφη, ὁ Σιμμία,
πάντες αὐτά;

— Οὐδαμῶς.

— Αναμιμνήσκονται ἄρα, ἢ ποτε ἔμαθον;

— Ἀνάγκη.

— Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν;
Οὐ γάρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἀνθρώποι γεγόναμεν.

Οὐ δῆτα.

— Πρότερον ἄρα.

— Ναι.

— Ἡσαν ἄρα, ὡς Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὸν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει, χωρὶς σωμάτων καὶ φρόνησιν εἶχον.

— Εἰ μὴ ἄρα ἄμα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὡς Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γάρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος.

— Εἰεν, ὡς ἑταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ γάρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὥμοιογήσαμεν. "Ἡ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν ὅπερ καὶ λαμβάνομεν; "Ἡ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

— Οὐδαμῶς, ὡς Σώκρατες, ἄλλὰ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

22. Ἄρ' οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὡς Σιμμία· εἰ μὲν ἔστιν, ἢ θρυλοῦμεν ἀεί, καλόν τέ τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὔσια, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν / πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὔσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνη ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὕτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὸν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; Ἄρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἵση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

— Υπερφυῶς, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ ὅμοιός εἶναι τὴν τε / ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὔσιαν, ἥν σὺ νῦν λέγεις. Οὐ γάρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὕτω μοι ἐναργὲς ὃν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τἄλλα πάντα, ἀ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ἴκανῶς ἀποδέδεικται.

— Τὶ δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης, δεῖ γάρ καὶ Κέβητα πείθειν.

— Ἰκανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῦ λόγοις. 'Αλλ' Β οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι, πρὶν / γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, δι νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ εἰναι τοῦτο τέλος ἦ. Τί γάρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἀλλοθέν ποθεν καὶ εἰναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφίκεσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάτηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

— Εὗ λέγεις, / ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γάρ ὥσπερ ἡμῖσυ ἀποδεδεῖχθαι. οὖν δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἡττον ἔσται ἡ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἔχειν.

— Ἀποδέδεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταύτον καὶ δι πρὸ τούτου ὀμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γάρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη / δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη μηδαμόθεν ἀλλοθέν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, εἰναι, ἐπειδή γε δεῖ αὐθις αὐτὴν γίγνεσθαι; 'Αποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἐν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παιδῶν, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἀνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾶ καὶ διασκεδάννυσιν, ἄλλως τε / καὶ ὅταν πύχη τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας· ὡς δεδιότων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

—'Αλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπάδειν αὐτῷ ἐκάστης ἡμέρας, ἕως ἂν ἐξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες / τῶν τοιούτων ἀγαθὸν 78 ἐπωδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλάς, ἔφη, ὦ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅ τι ἂν ἀναγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων· ἵσως γάρ ἂν οὐδὲ ῥᾳδίως εὔροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

—'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, / ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένω ἔστιν. β

—'Αλλὰ μὴν ἡδομένω γε· πῶς γάρ οὐ μέλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἢ δ' ὃς ὁ Σωκράτης, δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθη αὐτὸ καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὐ· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχὴ ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

- γ — Ἄρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ / συνθέτῳ ὄντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτη, ἡπερ συνετέθη: εἰ δέ τι τυγχάνει ὃν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ;
- Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.
- Οὐκοῦν ἄπερ ἀεὶ κατὰ ταύτα καὶ ὥσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτ' ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταύτα, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα;
- Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως.
- Ἰωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ἄπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν δ λόγῳ. Αὐτὴ ἡ οὐσία, ἡς λόγον / δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὥσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταύτα ἢ ἄλλοτ' ἄλλως; Αὐτὸ τὸ ἵσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἔκαστον, ὁ ἔστιν, τὸ ὅν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντιοῦν ἐνδέχεται; "Η ἀεὶ αὐτῶν ἔκαστον, ὁ ἔστιν, μονοειδὲς ὃν αὐτὸ καθ' αὐτό, ὥσαύτως κατὰ ταύτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄλλοιώσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται;
- Ωσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταύτα ἔχειν, ὡς Σώκρατες.
- ε — Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ ἵππων ἢ / ἴματίων ἢ ἄλλων ὠντινωνοῦν τοιούτων ἢ ἵσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἔκείνοις διμωνύμων; Ἄρχ κατὰ ταύτα ἔχει, ἢ πᾶν τούναντίον ἔκείνοις οὔτε αὐτὰ αὐτοῖς οὔτε ἀλλήλοις οὐδέποτε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταύτα;
- Οὕτως αὖ, ἔφη ὁ Κέβης· οὐδέποτε ὥσαύτως ἔχει.
- 79 — Οὐκοῦν / τούτων μὲν κανὸν ἄψαιο, κανὸν ἴδοις, κανὸν ταῖς ἄλλαῖς αἰσθήσεσιν αἴσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταύτα ἔχόντων οὐκ ἔστιν ὅτῳ ποτ' ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ, ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ δρατά;
- Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

26. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὄρατόν, τὸ δὲ ἀειδές;

— Θῶμεν, ἔφη.

— Καὶ τὸ μὲν ἀειδές ἀεὶ κατὰ ταῦτα ἔχον, τὸ δὲ ὄρατὸν μηδέποτε κατὰ ταῦτα;

— Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.

— Φέρε δή, ή δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν / τὸ μὲν σῶμα βέστι, τὸ δὲ ψυχή;

— Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη.

— Ποτέρῳ οὖν δύμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα;

— Παντί, ἔφη, τοῦτο γε δῆλον, ὅτι τῷ ὄρατῷ.

— Τί δὲ ἡ ψυχή; Ὁρατὸν ἡ ἀειδές;

— Οὐχ ὥπ' ἀνθρώπων γε, ὡς Σώκρατες, ἔφη.

— Ἄλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει λέγομεν ἡ ἄλλῃ τινὶ οἵει;

— Τῇ τῶν ἀνθρώπων.

— Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; Ὁρατὸν ἡ ἀόρατον εἶναι;

— Οὐχ ὄρατόν.

— Ἀειδές ἄρα;

— Ναί.

— Όμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὄρατῷ.

— Πᾶσα ἀνάγκη, ὡς Σώκρατες.

γ

27. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχὴ, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ἡ διὰ τοῦ ὄρατον ἡ διὰ τοῦ ἀκούειν ἡ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι —, τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ

ταῦτα ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἴλιγ-
γιᾶς ὥσπερ μεθύουσα, ὅτε τοιούτων ἐφαπτομένη.

— Πάνυ γε.

- δ — "Οταν δέ γε αὐτὴ καθ' / αὐτὴν σκοτῆ, ἐκεῖσε οἶχεται εἰς τὸ
καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὅν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον καὶ ὡς
συγγενῆς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ
καθ' αὐτὴν γένηται καὶ ἔξῃ αὐτῇ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλάνου
καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταῦτα ὡσαύτως ἔχει, ὅτε τοιούτων
ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται ;
— Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὡς Σώ-
κρατες.

ε — Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρο-
σθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν / λεγομένων ψυχὴ δύμοιότερον εἶναι καὶ
ξυγγενέστερον ;

— Πᾶς ἄν μοι δοκεῖ, ή δ' ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὡς Σώκρατες,
ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλω καὶ
παντὶ δύμοιότερόν ἔστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον
ή τῷ μή.

— Τί δὲ τὸ σῶμα ;

— Τῷ ἑτέρῳ.

- 80 28. "Ορα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὅσι ψυχὴ
καὶ σῶμα, τῷ / μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προσ-
τάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πό-
τερόν σοι δοκεῖ δύμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θυητῷ ;
"Η οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν
πεφυκέναι, τὸ δὲ θυητὸν ἄρχεσθαι τε καὶ δουλεύειν ;

— Ἐμοιγε.

— Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἕοικεν ;

— Δῆλα δή, ὡς Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ
σῶμα τῷ θυητῷ.

— Σκόπει δή, ἔφη, ὁ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων
 τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ / ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ
 καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὥσαύτως κατὰ ταύτᾳ
 ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δὲ ἄνθρωπίνῳ καὶ
 θητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε
 κατὰ ταύτᾳ ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον αὐτὸν εἶναι σῶμα. "Ἔχομεν
 τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὁ φίλε Κέβης, η̄ οὐχ οὕτως ἔχει ;

— Οὐκ ἔχομεν.

29. Τί οὖν ; Τούτων οὕτως ἔχόντων ἀρ' οὐχὶ σώματι μὲν
 ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὐτῷ παράπαν ἀδιαλύτῳ
 εἶναι η̄ ἐγγύς τι τούτου ;

— Πῶς / γάρ οὕ ;

—'Εννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ
 μὲν δρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν δρατῷ κείμενον, δὲ δὴ νεκρὸν
 καλοῦμεν, φὶ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖ-
 σθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν
 ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τε-
 λευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ πάνυ μάλα· συμπεσὸν γάρ τὸ
 σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἴγυπτῷ ταριχευθέντες,
 ὀλίγους ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἕνια δὲ / μέρη τοῦ
 σώματος, καὶ ἀν σαπῆ, δόστα τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα
 πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἔστιν· η̄ οὔ ;

— Ναί.

—'Η δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἔτε-
 ρον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς "Αἰδου
 ώς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οὗ, ἀν θεὸς
 ἐθέλη, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἵτεον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοι-
 αύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς
 διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ;
 Πολλοῦ γε δεῖ, / ὁ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῷ
 μᾶλλον ὥδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ

γ

δ

ε

σώματος ξυνεφέλκουσα, ἄτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἔκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸν καὶ συνηθροισμένη αὐτῇ εἰς αὐτήν, ἄτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο

- 81 ἔστιν ἡ ὁρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὅντι τεθνάναι / μελετῶσα ῥᾳδίως ἢ οὐ τοῦτ' ἀν εἴη μελέτη θανάτου ;

— Παντάπασί γε.

— Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδές ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷς ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὑδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν, ὡς Κέβης, ἢ ἄλλως ;

— Οὕτω, νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης.

- β 30. Ἐὰν δέ γε, / οἵμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἄτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα καὶ γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἡ τὸ σωματοειδές, οὖν τις ἄν ἄψαιτο καὶ ἔδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὅμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἵει ψυχὴν / αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι ;

— Οὐδ' ὀπωστιοῦν, ἔφη.

— Άλλὰ διειλημμένην γε, οἵμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, δὴ αὐτῇ ἡ ὄμιλία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον ;

— Πάνυ γε.

— Εμβριθὲς δέ γε, ὡς φίλε, τοῦτο οἰεσθαι χρὴ εἶναι καὶ

βαρύν καὶ γεῶδες καὶ ὄρατόν ὁ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὄρατὸν τόπον φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ "Αἰδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ / μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ δὲ δὴ καὶ ὥφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἰδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὄρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὄρῶνται.

— Εἰκός γε, ὡς Σώκρατες;

— Εἰκός μέντοι, ὡς Κέβης. Καὶ οὐ τί γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἴ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὕσης. Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἔως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα.

31. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἄττ' ἀν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ.

— Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὡς Σώκρατες;

— Οἰοντοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκός ἐνδύεσθαι. "Η· οὐκ / οὔει; 82

— Πάνυ μὲν οὖν εἰκός λέγεις.

— Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγὰς προτειμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἵκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἀν ἄλλοσέ φαμεν τὰς τοιαύτας ἰέναι;

— Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.

— Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τάλλα, ἢ ἀν ἔκαστα ἵοι, κατὰ τὰς αὐτῶν ὄμοιότητας τῆς μελέτης;

— Δῆλον δὴ, ἔφη πῶς δ' οὐ;

— Οὐκοῦν εύδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἴόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρε-

β τὴν / ἐπιτετηδευκότες, ἢν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην ἔξ οὗ τε καὶ μελέτης γεγονοῦσαν ἀνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ;

— Πῆ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι;

— "Οτι τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικόν τε καὶ ἡμερον γένος ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων ἢ καὶ εἰς ταῦτον γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ γίγνεσθαι ἔξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους.

— Εἰκός.

γ 32. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι / ἀλλ' ἢ τῷ φιλομαθεῖ.

— Άλλὰ τούτων ἔνεκα, ὡς ἔταιρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὅρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἀπασῶν καὶ καρτέροισι καὶ οὐ παραδιδόσιν αὐταῖς ἔαυτούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι· ἐπειτα ἀπέχονται αὐτῶν.

— Οὐ γάρ ἀν πρέποι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, δὲ Κέβης.

δ — Οὐ μέντοι, μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. / Τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἀπασιν, ὡς Κέβης, ἔκεινοι, οἵ τι μέλει τῆς ἔαυτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ ταύτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται· αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ ἔκεινης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτη δὴ τρέπονται ἔκεινη ἐπόμενοι, ἢ ἔκεινη ὑφηγεῖται.

33. Πῶς, ὡς Σώκρατες;

— Εγὼ ἐρῶ, ἔφη. Γιγνώσκουσι γάρ, ἢ δ' ὅς, οἱ φιλο-

μαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία / ἀτεχνῶς δεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην, ἀναγκαζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινδουμένην καὶ τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα, ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἔστιν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη / τοῦ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσι οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ ἐνδεικνυμένη, ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὅμματων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὕτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἡ αὐτὴν αὐτῇ, ὅ τι ἂν νοήσῃ / αὐτὴ καθ' αὐτὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν τῶν ὄντων· ὅ τι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῆ ἐν ἄλλοις ὃν ἄλλο μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ ὄρατόν, ὃ δὲ αὐτὴ ὄρφη νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταῦτη οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων, καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη, ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἡ λυπηθῇ ἡ φοβηθῇ ἡ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν, ὃν ἂν τις οἰηθείη, οἷον ἡ νοσήσας ἡ τι / ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὃ πάντων μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἔστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

— Τί τοῦτο, ὡ Σώκρατες; ἔφη δὲ Κέβης.

— "Οτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἀμα τε ἡσθῆναι ἡ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπί τῳ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ δὲ ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον οὐχ οὕτως ἔχον. Ταῦτα δὲ μάλιστα [τὰ] ὄρατά· ἡ οὐ;

83

β

γ

— Πάνυ γε.

- δ — Ούκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα / καταδεῖται ἡ ψυχὴ
ύπὸ σώματος.

— Πῶς δή;

— "Οτι ἔκάστη ἥδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἥλον ἔχουσα προσ-
ηλοῦ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾶ καὶ ποιεῖ σωμα-
τοειδῆ δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἀπέρ ἀν καὶ τὸ σῶμα
φῆ. 'Εκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαί-
ρειν, ἀναγκάζεται, οἷμαι, ὅμοτρόπος τε καὶ ὅμότροφος γίγνε-
σθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς "Αἰδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ'
ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἔξιέναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν
εἰς ὅλο σῶμα καὶ ὥσπερ σπειρόμενη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ / τού-
των ἄμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοει-
δοῦς συνουσίας.

— Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὃ Σώκρατες.

34. Τούτων τοίνυν ἔνεκα, ὃ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομα-
θεῖς κόσμιοι εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὅν οἱ πολλοὶ ἔνεκά φα-
σιν· ἢ σὺ οἰει;

- 84 / — Οὐ δῆτα ἔγωγε.

— Οὐ γάρ, ἀλλ' οὕτω λογίσαιτ' ἀν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλο-
σόφου καὶ οὐκ ἀν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἔαυτὴν
λύειν, λυούσης δὲ ἔκείνης αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἥδοναῖς καὶ
λύπαις ἔαυτὴν πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράτ-
τειν Πηγελόπης τινὰ ἐναντίως ἵστον μεταχειριζομένην. 'Ἄλλὰ
γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ
ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθές καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον
β θεωμένη καὶ ὑπ' ἔκείνου τρεφομένη, / ζῆν τε οἴετοι οὕτω δεῖν,
ἔως ἀν ζῆ, καί, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενὲς καὶ εἰς τὸ
τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. 'Ἐκ
δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῆ, ταῦτα

γ' ἐπιτηδεύσασα, ὡς Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυσηθεῖσα καὶ διαπτομένη οὔχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἦ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 35 - 63

‘Η συζήτησις περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐφάνη ἐδῶ περατουμένη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα· ὁ Σιμμίας ὅμως καὶ ὁ Κέβης ἔχουν μερικοὺς δισταγμούς. Καὶ πρῶτος ὁ Σιμμίας λέγει, ὅτι δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μιὰ ἀρμονία τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅπως εἶναι ἡ ἀρμονία τῆς λύρας. ‘Η λύρα βέβαια εἶναι κάτι σωματοειδὲς καὶ σύνθετον, γεῶδες καὶ φθαρτόν· ἡ ἀρμονία ὅμως αὐτῆς εἶναι ἀσώματον, ἀόρατον, πάγκελον καὶ θεῖον. ’Ἐν τούτοις ἄμα διαλυθῆ ἡ φθαρτὴ λύρα, ἀφανίζεται καὶ ἡ θεία ἀρμονία. Τὸ αὐτὸ λοιπὸν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὴν ψυχήν· δταν δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀχρηστευθῆ, τότε καὶ ἡ ψυχή, τὸ ἀσώματον καὶ ἀόρατον καὶ πάγκαλον καὶ θεῖον, ἀφανίζεται.

‘Ο Κέβης ἔξ αὖτού δέχεται μὲν συμφώνως μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμήσεως τὴν προύπαρξιν τῆς ψυχῆς, ἀλλ’ ἀρνεῖται καὶ τὴν παντοτινὴν ἐπιβίωσιν αὐτῆς. Δέχεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ ἴσχυρότερον καὶ πολυχρονιώτερον τοῦ σώματος, ἀλλὰ φοβεῖται, μήπως ἡ ψυχὴ, ἀφοῦ κατὰ τὰς ἑκάστοτε γεννήσεις κατατρίψῃ πολλὰ σώματα, εἰς τὸ τέλος ἔξαντληθῇ καὶ ἡ ίδια καὶ χαθῇ. ’Επομένως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ εἶναι τὸ τελευταῖον σῶμα αὐτό, τὸ δόποιον φέρομεν σήμερον, καὶ ὁ θανατός του νὰ σημάνῃ καὶ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς. Κατ’ ἀνάγκην πρέπει νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπολύτως ἀθάνατος καὶ ἀνώλεθρος. Αἱ δύο ἀντιρρήσεις τῶν Θηβαίων ἀρχίζουν νὰ κλονίζουν τὴν πίστιν καὶ τῶν ἄλλων ἀκροατῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

‘Ο Σωκράτης, διὰ νὰ ἐλέγῃ τὴν γνώμην τοῦ Σιμμίου, χρειάζεται πρῶτον μίαν ὁμολογίαν αὐτοῦ, ἡ ὁποία θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ τὸν ἔλεγχόν του. Τὸν ἔρωτᾶ λοιπόν, ἐὰν ἔξακολουθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμήσεως, τὴν δόποιαν πρωτύτερα ἐδέχθη. ’Αφοῦ δὲ Σιμμίας καὶ πάλιν ὁμολογεῖ, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν αὐτήν, ὁ Σωκράτης ἀποδεικνύει, ὅτι αἱ δύο θεωρίαι τῆς ἀναμήσεως καὶ τῆς ἀρμονίας εἶναι ἀσυμβίβαστοι διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

Α'. 'Η ψυχή κατά τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη καὶ πάλιν ὁ Σιμμίας, προϋπάρχει τοῦ σώματος, ἐνῷ ἡ ἀρμονία τούναντίον εἶναι ὑστερόχρονος τῆς λύρας, διότι πρῶτον γίνεται ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ κατόπιν ἔξ κυτῶν προχύπτει ἡ ἀρμονία.

Β'. 'Η ἀρμονία εἶναι δεκτικὴ διαφόρων διαβαθμίσεων, δηλαδὴ ὑπάρχει ἀρμονία εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν καὶ περισσοτέραν ἔκτασιν καὶ ἀρμονία εἰς μικρότερον βαθμὸν καὶ ὀλιγωτέραν ἔκτασιν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ μὲ τὸν ὅποιον εἶναι ἥρμοσμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια τὴν ἀπαρτίζουν. Ἀντιθέτως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ διαβαθμίσεων, διότι ποτὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μία ψυχὴ διαφέρει μιᾶς ἄλλης ἕστω καὶ κατά τὸ ἐλάχιστον. Καὶ ἀκόμη, ἐὰν μία ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρξίς ἀγαθῆς καὶ κακῆς ψυχῆς; 'Η ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἐν εἰδοῖς ἀρμονίαις καὶ ἡ κακία μία δυσαρμονία. Ἐπομένως μία ἐνάρετος ψυχὴ θὰ εἶναι μία ἀρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ καὶ μία κακὴ καὶ ἄφρων ψυχὴ θὰ εἶναι καὶ αὐτὴ μία δυσαρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ. Τοῦτο ὅμως μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὰ ἔξης ἀτοπα : 1) Μία ψυχὴ — ως ἀρμονία — δύναται νὰ εἶναι περισσότερον ἡ ὀλιγωτέρον ἀρμονία ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἢτοι περισσότερον ἡ ὀλιγωτέρον ψυχή, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀποκλείεται, ἐφ' ὅσον ἔγινε δεκτὸν ἀνωτέρῳ, ὅτι μία ψυχὴ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ μίαν ἄλλην.
2) "Αν ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀρμονίαι ἐπρεπεν ὅλαι νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετοι ὡς ἀρμονίαι, ὅπερ εἶναι ἀτοπον, διότι ὑπάρχουν καὶ κακαὶ ψυχαὶ.

Γ'. 'Η ἀρμονία οὔτε ἔξουσιάζεται οὔτε διαφωνεῖ πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὅποιων προχύπτει, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἔξάρτημα τούτων· τούναντίον ἡ ψυχὴ ἡγεμονεύει τοῦ σώματος καὶ τὸ κατευθύνει καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του εἴτε διὰ τῆς πειθοῦς εἴτε διὰ τῆς βίας.

'Ο Σιμμίας μετὰ τὰ ἀνωτέρῳ ἐπιχειρήματα ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀρμονία.

'Ο Σωκράτης ἐπειτα ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην τοῦ Κέβητος. Πρὸς τοῦτο θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ ἔξέλιξιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ εὔρῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ὄντων. Ἐπειδὴ ὅμως κάθε φοράν μὲ τὴν Α ἡ Β θεωρίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς αἰτίας, ἀφοῦ, ἐκεῖνο ποὺ ἐθεώρει σήμερον ὄρθιόν, αὔριον τὸ ἀπέριπτε, διότι τοῦ ἐφαίνετο πλέον ὡς ἀτοπον, ἐζήτησε καὶ εῦρε ἰδικήν του λύσιν τοῦ προβλήματος, τὸ ὅποιον τὸν ἀπησχόλει. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἴδεων. *Αἰτία*, λέγει ὁ Σωκράτης (δηλαδὴ ὁ Πλάτων), καὶ

τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὑπάρξεως εἶναι μόνον ἡ ἰδέα, ἡ ἴδαινη καὶ ἀπόλυτος ὑπαρξίς, μὲ τὴν παρουσίαν ἡ τὴν κοινωνίαν τῆς ὅποιας τὰ πράγματα εἶναι ὅ τι εἶναι καὶ γίνονται ὅ τι γίνονται.

Ο Σωκράτης ἔπειτα, πρὶν μεταβῆ εἰς τὴν νέαν ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς (4η ἀπόδειξις), τὴν ὅποιαν στηρίζει εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἴδεων, διευκρινεῖ τὰ ἀκόλουθα :

Α'. Αἱ ἐναντίαι ἴδεαι ἀποκλείουν ἀλλήλας καὶ καθ' ἑαυτὰς καὶ ὡς κατηγορήματα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Καλοῦμεν βέβαια ἐνίστε τὸν ἴδιον ἄνθρωπον ἀλλοτε μὲν μέγαν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Α, ἀλλοτε δὲ μικρὸν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Β ἄνθρωπον· ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν πρόκειται περὶ ἀπολύτου μεγέθους, ἀλλὰ σχετικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μέγας ἐν σχέσει μὲ τὴν μικρότητα τοῦ Α, καὶ μικρὸς ἐν σχέσει μὲ τὸ μεγεθός τοῦ Β, ἀλλὰ δὲν παύει ποτὲ νὰ εἶναι ὅ τι πράγματι εἶναι (ἐν σχέσει μὲ τὴν ἴδεαν). 'Η ἴδειχ ὅμως τοῦ μεγέθους δὲν δύναται νὰ εἶναι συγχρόνως μέγα καὶ μικρόν· ἐπομένως ἐὰν ἡ ἴδεα τῆς μικρότητος πλησιάζῃ τὸ μέγα, ἡ φεύγει τὸ μεγεθός καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μεγεθός, τὸ ὅποιον ὑπάρχει μέσα μας ὡς κατηγόρημα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ἡ φεύγει δηλαδὴ καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, δταν τοῦτο πλησιάσῃ ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. 'Η συνύπαρξις τῶν ἐναντίων κατηγορημάτων ὑφίσταται εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκειμένον, μόνον δταν τὸ ὑποκειμένον τοῦτο συγκρίνεται πρὸς ἄλλα· (συνάφεια ἐκ περιστάσεως· δρα ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ ἄνθρωπου, ὁ ὅποιος εἶναι μέγας καὶ μικρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄνθρωπους Α καὶ Β).

Β'. Τὰ ἀντικείμενα (πράγματα), δταν νοῶνται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν ὥρισμένης ἴδεας, δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν ὡς κατηγόρημα τὸ ἀντίθετον τῶν κατηγορημάτων αὐτῶν (δηλαδὴ τὴν παρουσίαν τῆς ἐναντίας ἴδεας). 'Η χιλὸν π.χ. δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ ψυχροῦ, δηλαδὴ τὸ θερμόν· καὶ τὸ πῦρ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ θερμοῦ, δηλ. τὸ ψυχρόν. 'Επομένως, δταν τὸ πῦρ πλησιάσῃ τὴν χιλόν, ἡ ἡ χιλὸν πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὸ πῦρ ἡ νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ λειώσῃ. Καὶ τάναπαλιν, ἐὰν ἡ χιλὸν πλησιάσῃ τὸ πῦρ, ἡ πρέπει τὸ πῦρ νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του ἡ νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ σβεσθῇ.

Καὶ τώρα ὁ Πλάτων μετὰ τὴν διευκρίνησιν, ὅτι τὰ ἐναντία ἀποκλείουν ἄλληλα, προβαίνει εἰς τὴν 4ην ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ μετέχει τῆς ζωῆς· εἶναι ὑποκείμενον, τὸ δύποτον νοεῖται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν τῆς ιδίας τῆς ζωῆς· ὅπουδήποτε καὶ ἀν δηλαδὴ ἔλθῃ ἡ ψυχὴ, φέρει πάντοτε ζωὴν (τὴν ιδέαν τῆς ζωῆς). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ ψυχὴ φέρει πάντοτε ζωὴν, εἶναι ὑποχρεωμένη συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐναντίων, τὰ δύπτα ἀποκλείουν ἄλληλα, νὰ μὴ δέχεται τὸ ἀντίθετόν της, δηλαδὴ τὸν θάνατον· εἶναι ἄρα ἀθάνατος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τι ἀθάνατον, ὅπως ὁ θεός καὶ ἡ ζωή, εἶναι ἀνώλεθρον, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἀθάνατος εἶναι ἀνώλεθρος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ παντοτινὴ ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς καὶ αἱρεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀντίρρησις τοῦ Κέβητος.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πλάτων εἰσέρχεται εἰς τέλειον μῆθον, εἰς μίαν μυθικὴν κοσμολογίαν. Περιγράφει, ὅπως φαντάζεται, τὴν γῆν καὶ ἔξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καθὼς καὶ τὴν ἐν τῷ "Ἄδῃ κρίσιν τῶν ψυχῶν. Ἔκει αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, τὰ δύπτα ἔκαμψαν εἰς τὴν ζωὴν, θὰ τιμωρηθοῦν ἢ θὰ καθαρθοῦν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν θὰ ἀμειφθοῦν, καὶ μάλιστα ὅσαι ἐκαθάρθησαν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς φιλοσοφίας.

1148 . . . 63. Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα / διυσχυρίσασθαι οὔτως ἔχειν, ὡς ἐγώ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρὶ· ὅτι μέντοι ἡ ταῦτ' ἐστὶν ἡ τοιαῦτ' ἀττα περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἀξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὔτως ἔχειν· καλὸς γάρ ὁ κινδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπόδειν ἔχατῷ· διὸ δὴ ἐγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῆθον. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἔνεκα θαρρεῦν χρὴ περὶ τῇ ἔχατοῦ ε ψυχῇ ἀνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἡδονὰς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν ὡς ἀλλοτρίους τε ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασε τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίω ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε δικαιο-
115 σύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ / ἀληθείᾳ, οὔτω περιμένει

τὴν εἰς "Αἰδου πορείαν, ὡς πορευσόμενος, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῇ. Τιμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὐθίς ἐν τινι χρόνῳ ἔκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἥδη καλεῖ, φαίη ἀνὴρ τραγικὸς, ἡ εἰμαρμένη, καὶ σχεδόν τι μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γάρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν, νεκρὸν λούειν.

64. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κοίτων· εἶεν, / ἔφη, ὁ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις ἡ περὶ τῶν παίδων ἡ περὶ ἄλλου του, ὅ τι ἀν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν ;

—"Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὁ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἀττ' ἀν ποιῆτε, κανὸν μὴ νῦν διμολογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν [μὲν] αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλητε ὠσπερ κατ' ἵχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ διμολογήσητε ἐν τῷ / παρόντι καὶ σφόδρᾳ, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

—Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθησόμενα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δὲ σε τίνα τρόπον;

—"Οπως ἄν, ἔφη, βούλησθε, ἐὰν πέρ γε λάβητέ με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέψας εἰπεν· οὐ πείθω, ὁ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγὼ εἴμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἔκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οἵεται με ἐκεῖνον εἶναι, διὸ ὅψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ / δὴ πῶς με θάπτῃ. "Οτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς, ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιών εἰς μακάρων δὴ τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἀλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ὑμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτὸν.

ε 'Εγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἡ ἦν οὗτος πρὸς τοὺς δικαιοτάτους ἡγγυᾶτο. Οὗτος μὲν γὰρ ἡ μὴν παραμενεῖν· ὑμεῖς δὲ ἡ μὴν μὴ παρεμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὴν ἀποθάνω, ἀλλὰ / οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ῥῶν φέρη καὶ μὴ ὄρῶν μου τὸ σῶμα ἡ καιόμενον ἡ κατορυττόμενον ἀγανακτῆ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγη ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἡ προτίθεται Σωκράτη ἡ ἐκφέρει ἡ κατορύττει. Εὕ γὰρ ίσθι, ἡ δ' ὅς, ὡς Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. 'Αλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ 116 καὶ φάναι τούμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὔτως, / ὅπως ἂν σοι φίλον ἡ καὶ μάλιστα ἡγγῆ νόμιμον εἶναι.

65. Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἰκημά τι ὡς λουσόμενος καὶ ὁ Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονοῦται εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες διάζειν ὄρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. 'Επειδὴ δὲ ἐλούσατο / καὶ ἡνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἰς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναικες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας, ἀττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναικας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἦκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. 'Ελθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη. Καὶ ἦκεν δ τῶν ἔνδεκα ὑπηρέτης καὶ γ στὰς παρ' αὐτόν· ὡ/Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ, ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὴν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀνάγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. Σὲ δὲ ἐγώ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν

τούτω τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ἀντραῖς ὅνται τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὗ οἶδ' ὅτι οὐκέτι ἐμοὶ χαλεπάνεις—γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους—ἀλλὰ ἐκείνοις· Νῦν οὖν, οἰσθα γάρ ἂν ἥλθον ἀγγέλλων, χαῖρε τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾶστα / φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἀμα δ δακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπῆσε.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτὸν· καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε· καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν· Καὶ ἀμα πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἀνθρωπος, καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήσῃ καὶ διελέγετο ἐνίστε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει· Ἀλλ' ἄγε δή, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἀνθρωπος·

Καὶ ὁ Κρίτων ἀλλ' οἴμαι, / ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, εἴτε ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅρεσι καὶ οὕπω δεδυκέναι· Καὶ ἀμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ δψὲ πίνοντας, ἐπειδὴν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὗ μάλα... Ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· εἴτι γάρ ἐγχωρεῖ·

Καὶ ὁ Σωκράτης· εἰκότως γε, ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σύ λέγεις· οἴονται γάρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γάρ οἴμαι κερδαίνειν / δλίγον ὕστερον πιῶν ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὄφλησειν παρ' ἐμαυτῷ γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς εἴτι ἐνόντος. Ἀλλ' οἴθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει·

117

66. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι. Καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἤκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἀνθρωπὸν· εἴεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε, σὺ γάρ τούτων ἐπιστήμων, τὶ χρὴ ποιεῖν;

β — Ούδεν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιιέναι, ἔως ἂν σου βάρος
ἐν τοῖς σκέλεσι / γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸς
ποιήσει. Καὶ ἅμα ὥρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.

Καὶ δὲ λαβὼν καὶ μάλα ἔλεως, ὃ Εχέκρατες, οὐδὲν τρέ-
σας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου,
ἄλλ', ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον·
τὶ λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποστεῖσαί
τινι; "Εξεστιν ἢ οὐ;

— Τοσοῦτον, ἔφη, ὁ Σωκράτες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα
μέτριον εἶναι ποιεῖν.

γ — Μανθάνω, ἢ δ' ὅς· ἄλλ' εὔχεσθαι γε που τοῖς / θεοῖς
ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὔτυχῃ
γενέσθαι. ἀ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε καὶ γένοιτο ταύτη. Καὶ
ἄμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκό-
λως ἔξεπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἵοι τε
ἥσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντα τε καὶ
πεπωκότα, οὐκέτι, ἄλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἔχώρει
τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλύψαμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γάρ
ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἴου ἀνδρὸς / ἐταίρου
δ ἐστερημένος εἶην. 'Ο δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ
οὗτος τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἔξανέστη. 'Απολλόδωρος δὲ καὶ
ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ
τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὄντινα
οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

ε — Εκεῖνος δέ· οἷα, ἔφη ποιεῖτε, ὁ θαυμάσιοι. 'Εγὼ μέντοι
οὐχ ἥκιστα τούτου ἔνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοι-
αῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γάρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ / χρὴ
τελευτᾶν. 'Αλλ' ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ καρτερεῖτε.

Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἥσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ
δακρύειν. 'Ο δὲ περιελθὼν, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι, ἔφη, τὰ
σκέλη, κατεκλίθη ὑπτιος — οὕτω γάρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος --

καὶ ἄμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον διαλι-
πῶν χρόνον ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη· κάπειτα
σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἡρετού, εἰς αἰσθάνοιτο· ὁ δὲ οὐκ ἔφη.
Καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις / τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιών οὕτως ἡμῖν 118
ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγνῦτο. Καὶ αὐτὸς ἥπτετο
καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε
οἰχήσεται.

"Ηδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἡτρον ψυχό-
μενα καὶ ἐκκαλυψάμενος — ἐνεκεκάλυπτο γάρ — εἶπεν, ὁ
δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· ὥς Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ
ὅφείλομεν ἀλεκτρύσονα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.

'Αλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὅρα, εἰ
τι ἄλλο λέγεις.

Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ᾽
ὅλιγον χρόνον διαλιπῶν ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκά-
λυψεν αὐτόν. Καὶ διὰ τὰ ὄμματα ἔστησεν· ἵδων δὲ ὁ Κρί-
των συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

67. "Ηδε ἡ τελευτή, ὥς Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡ-
μῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὃς ἡμεῖς φαῖμεν ἀν, τῶν τότε, ὡν
ἐπειράθημεν, ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαι-
οτάτου.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Κατὰ τὰ κεφάλαια τῆς ἐκλογῆς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

Ἐχεκράτης, πολίτης ἐκ Φλειοῦντος, ὃπου ὁ Ταρχντῖνος Εὔρυτος εἶχεν ἴδρυσει μικρὰν ὄμαδα ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἀπὸ τὴν ὄμαδα αὐτήν, εἰς τὴν ὅποιαν, φαίνεται, εἶχεν ἔξιστον θέσιν ὁ Ἐχεκράτης, γίνεται δεκτὸς ὁ Φαίδων, ὃ ὅποιος τοὺς ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Σωκράτη. Ἡ διήγησις τοῦ Φαίδωνος εἶναι μία ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν ὅσων ὁ Πλάτων ἔζησε μέσα του καὶ μαρτυρεῖ τόσον περὶ τοῦ προσωπικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους, ὃσον καὶ περὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τοῦ Πλάτωνος.

αύτός... αύτός, ὃ ἵδιος τίθεται ἐν ἀρχῇ, διότι ἡ αὐτοψία καὶ τὸ αὐτήκοον ἐνέχουν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀκόλουθον ἢ ἀλλού του.

Φαίδων, Ἡλεῖος τὴν καταγωγὴν, εὐγενὴς, ἔγινε γνωστότατος ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος. Κατά τινα παράδοσιν, ἡ ὅποια δὲν φαίνεται ποιὸν πιθανή, οὗτος συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πόλεμον ἐναντίον τῆς πατρίδος του Ἡλιδος καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας μόλις 18ετῆς περίπου, τῷ 400 π.Χ. Ἐκεῖ προσέλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὃ ὅποιος παρεκάλεσεν ἔνα πλούσιον φίλον του νὰ τὸν ἔξαγοράσῃ. Ἔκτοτε ἐξ εὐγνωμοσύνης ἔμεινε πιστὸς θυμυαστῆς τοῦ φίλοσόφου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον, τὸ ὅποιον μᾶς ἐμφνίζει τὸν Φαίδωνα διηγούμενον τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ διδασκάλου, ἀποδεικνύει, διτὶ ὁ δεσμός του μὲ τὸν Σωκράτη ἥτο στενὸς καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του μεγάλη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδων ἴδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα του ἴδιαν σχολήν, περὶ τῆς ὅποιας οὐδὲν ἀκριβὲς γνωρίζομεν. Ἔγραψεν ἐπίσης διαλόγους, οἱ ὅποιοι δὲν διεσώθησαν.

φάρμακον, κοινῶς φαρμάκι, συνεχδοχή, τὸ γένος ἀντὶ τοῦ εἴδους, δηλητήριον, τὸ κώνειον. Τὸ κώνειον εἶναι φυτόν, πιθανῶς τὸ κοινὸν μαγ-

κούτα, κιρκούτα, βρωμόχορτο, καὶ περιέχει τὴν κωνείνην, δραστικώτατον φυτικὸν δηλητήριον. Τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἔγραινόμενα καὶ τριβόμενα διελύοντο ἐντὸς ὅδατος καὶ ἐδίδοντο ἔπειτα εἰς τοὺς μελλοθανάτους.

πολίτης, συμπολίτης.

Φλειάσιος, ὁ πολίτης τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος (τοῦ Κιάτου).

οὐδεῖς πάνυ τι, οὐδεῖς ἀπολύτως.

ἐπιχωριάζω, συχνάζω καὶ κάπου παραμένω ἔκει.

χρόνου συχνοῦ, ἀπὸ πολὺν καιρόν.

μέν, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ ὁ δέ, βεβαίως.

τύχη, τυχαῖον περιστατικόν, τυχαία σύμπτωσις.

ἔστεμμένη, ἔστεφανωμένη διὰ κλάδου δάφνης, ἵεροῦ δένδρου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Θησεύς, ὁ σπουδαιότερος μετὰ τὸν Ἡρακλέα ἥρως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς τοῦ βασιλέως Αἰγέως. Κατὰ τὸν μῦθον ὁ Μίνως, βασιλεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Κνωσσοῦ, ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω φονευθέντος ἐν Ἀττικῇ, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ὑπερχρέωσε νὰ στέλλουν κάθε χρόνον ἡ κατ' ἄλλους κάθε ἐνέκχιρονια ἐπτὰ νέους καὶ ἐπτὰ παρθένους, τοὺς διοίσους ἔρριπτον ὡς βορὰν τοῦ Μινωταύρου εἰς τὸν Λαβύρινθον. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολὴν μετεῖχε καὶ ὁ Θησεύς, ὁ ὄποῖος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωας, ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον. Οὗτος σωθεὶς ἔδρυσε πρὸς τιμὴν τοῦ Δῆλου Ἀπόλλωνος τὰ Δήλια, κατὰ τὰ ὄποια οἱ Ἀθηναῖοι ἔστελλον τὴν Δηλιάδα (ναῦν), τὸ ἔδιον πλοῖον τοῦ Θησέως συνεχῶς ἐπισκευαζόμενον καὶ ἀνανεούμενον, ὡς θεωρίδης εἰς τὴν ἱερὰν Δῆλον.

τοὺς δις ἐπτά, τὰ ἐπτὰ ζεύγη τῶν νέων καὶ νεανίδων.

εὔξαντο, ἔταξαν, ἔκαναν τάμα.

θεωρία, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεία τῆς πόλεως καὶ μάλιστα θρησκευτικὴ, πρεσβεία.

ἀπάγω, ἀποστέλλω ὡς ὀφειλήν.

καθαρεύω, εἷμαι καθαρός, ἀγνός.

δεῦρο, ἐδῶ εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἀπόπλου.

ἀπολαμβάνω, ἀποκλείω, ἐμποδίζω.

χρόνος, τριάκοντα ἡμέραι (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 116 γ).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 2.

έπιτηδειοι, φίλοι, σύντροφοι πιστοί.

άρχοντες, οι ἔνδεκα προϊστάμενοι τῆς φυλακῆς, οἱ ὄποιοι ἔξετέ-
λουν τὰς ποινὰς διὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπὸ αὐτούς τοὺς δέκα ἐξέλεγον ἀνὰ
ἔνα αἱ δέκα φυλακὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἐνδέκατον προσέθετον ὡς
γραμματέα.

σχολάζω, δὲν ἔχω ἀσχολίαν, εὔκαιρω.

τοιούτους ἑτέρους, ὅμοιους μὲ σέ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων μὲ
σέ, μὲ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς διαθέσεις μὲ σέ.

Θαυμάσια ἔπαθον, ἐδοκίμασα παράξενα συναισθήματα.

Ἐλεος εἰσῇει με, μὲ κατελάμβανεν οἴκτος, ἐδοκίμαζα οἴκτον.
τρόπος, στάσις, συμπεριφορά.

ώς ἀδεῶς, διασφήσις τοῦ εὐδαίμονος — λόγων.

ῶστε παρίστασθαι μοι, ωστε παρ. μηδ' ιέναι ἐκεῖνον ἀνευ
θείας μοίρας ίόντα εἰς "Αἰδου· παρίσταται μοι, μοῦ ἔρχεται εἰς
τὸν νοῦν, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν.

εἰπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος (εὗ ἐπράξεν . . .), ὑπὲρ πάντα ἄλλον.

οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσῇει, δὲν ἐδοκίμαζα κανένα ἀπολύ-
τως οἴκτον.

ώς δόξειεν ἀν εἰκός εἶναι, (ἐλεεινὸν εἰσίναι τινί).

ὅντων ἐν φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφούντων, ἀπασχολουμένων μὲ φιλο-
σοφικὰς συζητήσεις.

ἀτεχνῶς, δλως διόλου.

ἄτοπόν τι πάθος, πολὺ παράξενον, ἀλλόκοτον συναίσθημα.

κρᾶσις, κράμψη, συναίσθημα ἀνάμεικτον.

διαφερόντως, ὑπερβολικά, ἐξαιρετικά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς
ἄλλους.

Ἀπολλόδωρος, Ἀπολλ. ὁ Φαληρεύς, γνωστὸς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν
τους πρὸ τὸν Σωκράτη, ἐστερημένος δμως φιλοσοφικοῦ νοῦ· δρα καὶ
τὴν δλίγον κατωτέρω λέξιν : δ πατήρ αὐτοῦ.

πού, ἀν δὲν ἀπατῶμαι.

Κριτόβουλος, υἱὸς τοῦ Κρίτωνος, γνωστὸς διὰ τὴν ὥραιότητά του.

"Ορα καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν : δ πατὴρ αὐτοῦ.

δ πατήρ αὐτοῦ, δ Κρίτων, συνομῆλιξ καὶ συνδημότης μὲ τὸν Σω-
κράτη (ἐξ Ἀλωπεκῆς). Χρηστὸς, πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, συ-
τηρῶν ἐξ ίδίων τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σωκράτους, λίαν γνωστὸς καὶ ἐκ

τοῦ ὁμωνύμου διαλόγου, ὅπου προσφέρεται νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγὴν τοῦ φιλοσόφου. Ὁ Κρίτων ἀχόμη μετὰ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Κριτοβούλου καὶ τοῦ Ἀπολλοδώρου προσεφέρθησαν κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σωκράτους νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τίμημα τῶν 30 μνῶν (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 38 β.).

Ἐρμογένης, φίλατος τοῦ Σωκράτους, πένης ἀν καὶ ἡτο ἀδελφὸς τοῦ πλουσίου Καλλίου.

Ἐπιγένης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφῶντος τοῦ Κηφισιέως.

Αἰσχίνης, υἱὸς τοῦ Λυσανίου, διὰ τὸν ὄποιον παραδίδεται, ὅτι ἔγραψε ἐπτὰ διαλόγους.

Ἀντισθένης, Ἀθηναῖος, μαθητὴς κατὰ πρῶτον τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου καὶ κατόπιν τοῦ Σωκράτους. Οὗτος μιμούμενος τὴν ἀπάθειαν καὶ καρτερίαν τοῦ διδασκάλου του πρῶτος ἐδίδαξε τὴν κυνικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ἐγκόσμια, ἴδρυσας τὴν κληθεῖσαν Κυνικὴν σχολήν. Ὁ Ἀντισθένης διεκρίθη καὶ ὡς ῥήτωρ συγγράψας καὶ ῥητορικὰ ἔργα.

Κτήσιππος, ἐκ Παιανίας (παρὰ τὸ Λιόπεσι τῆς Ἀττικῆς), νέος πλήρης εὐθυμίας καὶ ὅρμης, συγγενὴς τοῦ Μενεξένου.

Μενέξενος, ἐκ Παιανίας ἔξ ἐπιφανοῦς οἴκου, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ ὁμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος.

Σιμμίας καὶ Κέβης, νεανίσκοι Θηβαῖοι (Φαίδ. 89 α.). Οὗτοι κατὰ πρῶτον ἤκουσαν εἰς τὰς Θήβας τὸν Πυθαγόρειον Φιλόλαον, παρὰ τοῦ ὄποιου ἐμυήθησαν εἰς τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, ἡ ὁποία ἰδιαιτέρως ἡσχολεῖτο μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ἐπειτα ἤλθον εἰς Ἀθήνας χάριν ἀνωτέρας μορφώσεως, ὅπου ἐγένοντο μαθηταὶ καὶ ἐνθουσιώδεις θαυμασταὶ τοῦ Σωκράτους, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὄποιου προσεφέρθησαν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγάδευσίν του (Κρίτων 45 β.). Ἐκ τούτων ὁ μὲν Σιμμίας ἔγραψεν 23 διαλόγους, ὁ δὲ Κέβης 3, ἀλλὰ ὅλοι ἔχαθησαν.

Φαιδώνδης, Θηβαῖος· περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν.

Εὔκλειδης, μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους, ἀνηκων εἰς τοὺς Ἐλεάτας, καὶ ἴδρυτης τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς. Πρὸς αὐτὸν κατέφυγεν ὁ Πλάτων εἰς τὰ Μέγαρα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους.

Τερψίων, ἐκ Μεγάρων, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ προοιμίου τοῦ Θεατῆτος.

Ἀριστιππος, ὁ Κυρηναῖος μαθητὴς τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου· ἀποκλίνων βραδύτερον πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἡρακλείτου ἔγνωρίσθη

μὲ τὸν Σωκράτη καὶ συνεδέθη μαζί του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ἔδρυσε τὴν Κυρηναϊκὴν σχολήν, δεχομένην ὡς τὸ μεγαλύτερον ἀγαθὸν τὴν ἥδονήν, ἔνεκα τοῦ ὄποιου καὶ ἥδονικὴ σχολὴ ἀπεκλήθη.

Κλεόμβροτος, ἐξ Ἀμβρακίας, τύπος συναισθηματικός. Κατὰ τὸν Καλλίμαχον (ἐπιγρ. 24) δὲ Κλεόμβροτος, δταν ἀνέγνωσε τὸν Φαίδωνα, ηὔτεκτόνησε λέγων : Χαῖρε, "Ηλιε . . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

Ἐωθινός, (ἔως ἡώς, ἐωθινὸς) πρωτό - πρωτό.

Δικαστήριον, τὰ πλεῖστα δικαστήρια τῶν ἡλιαστῶν ἢσαν πλησίον τῆς ἀγορᾶς κειμένης Α. τοῦ λεγομένου σήμερον Θησείου.

Διατρίβω, συνομιλῶ, περνῶ τὴν ὥραν μου συζητῶν.

Παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις, συνεφωνήσαμεν μεταξύ μας.

Ὕπακούω, ἐπὶ θυρωρῶν : ἀνοίγω.

Λύουσι, λύουν ἀπὸ τὰ δεσμά, τὴν ποδοκάκην ἢ τὸ ξύλον, μὲ τὰ ὄποια ἔδεναν τοὺς φυλακισμένους, δπως φαίνεται μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἔκτελέσεως.

Ἐπισχών, χρονοτριβήσας, ἀργοπορήσας.

Καταλαμβάνω, εὑρίσκω.

Ξανθίππη, σύζυγος τοῦ Σωκράτους, μὲ τὴν ὄποιαν ἀπέκτησε οὗτος τρία τέκνα, τὸν Λαμπροκλέα, τὸν Σωφρονίσκον καὶ τὸν Μενέζενον (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 34 δ.). Τὰ περὶ κακοτροπίας τῆς Ξανθίππης εἰναι μᾶλλον ἀβάσιμα, δψειλόμενα εἰς τοὺς κωμικούς τούνατίον ἐκ τοῦ Φαίδωνος προκύπτει δτι ἡ Ξανθίππη ἡτο καὶ στοργικὴ καὶ εὐαίσθητος σύζυγος.

Ἀνευφημῶ, βάλλω γοεράν φωνήν, ξεφωνίζω.

Ὕστατον δή, διὰ τελευταίαν λοιπὸν φοράν, νὰ διὰ τελευταίαν φοράν.

Χόπτομαι, (κοπετός, κομμὸς) κτυπῶ τὸ στῆθος ἢ τὴν κεφαλήν.

Ὦς θαυμασίως πέφυκε, πόσον παράδοξον σχέσιν ἐκ φύσεως ἔχει, τί πολὺ περίεργος εἰναι ἢ σχέσις του...

Τῷ μη ἔθέλειν μὲν αὐτῷ παραγίγνεσθαι ἄμα τῷ ἀνθρώπῳ, ἔάν δέ... σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι..., διότι δὲν θέλουν μὲν (μὰ τὴν ἀλήθειαν) αὐτὰ νὰ ἔρχωνται ταυτοχρόνως εἰς τὸν ὄνθρωπον, ἔάν δέ..., εἰναι σχεδὸν ἡναγκασμένος...

Διώκω, ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.

Ἐννοῶ, στοχάζομαι, προσέχω.

Αἰσωπος, δοῦλος τοῦ Σαμίου Ἰάδμονος ζήσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ βου π. Χ. αἰῶνος. Οὗτος διηγεῖτο μὲν χάριν μύθους εἰς πεζὸν πρὸς παραίνεσιν. Οἱ μέχρι σήμερον φερόμενοι ως μῆθοι τοῦ Αἰσώπου εἶναι παράφρασις τῶν Αἰσωπείων μύθων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

ὑπολαβών, συχνὴ ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. ὑπολαμβάνω παρὰ Πλάτωνι : ἐπεμβάνεις εἰς τὴν συζήτησιν, ἀποκρίνομαι, διακόπτω. λαμβάνω τὸν λόγον καὶ ἀποκρίνομαι.

ῶν, καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ᾧ...

ἐντείνας, (εἰς μέτρον, εἰς ἔπος) στιχουργήσας.

προσίμιον, ἃσμα ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ῥαψῳδῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν πρὸ τῶν ἑπῶν, ὅμονος. Διὰ ποῖον λόγον ἔκαμεν ὁ Σωκράτης τὸν ὄμνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μᾶς τὸ ἔζηγεῖ ἀκολούθως, ως καὶ ἐν 85 β τοῦ Φαίδωνος «ἔγὼ δὲ καὶ αὐτὸς που οἴμαι ὁμόδουλος γε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ιερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ (Ἀπόλλωνος), καὶ οὐ χειρον. τὴν μάντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου ..

ἀτάρ, ἐπικόν, ὥσαύτως, ἀλλά, ἀλλ' ὅμιως,

Εὔηνος, Πάριος σοφιστὴς καὶ ποιητής, ἀκμάσας κατὰ τὸν Ε' π.χ. αἰῶνα. Ἡτο πρεσβύτερος τοῦ Σωκράτους καὶ ἐδίδασκε τὴν τέχνην του ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ.

ὅτι ποτὲ διανοηθεῖς, τί τέλος πάντων σκοπῶν, μὲ ποίαν ἄρα γε σκέψιν.

ἀντίτεχνος, ἀντίζηλος ἐν τῇ τέχνῃ.

ἀποπειρώμενος τί λέγει, δοκιμάζων τὶ σημαίνουν, προσπαθῶν νὰ ἔξαριβώσω τὴν σημασίαν, τὸ νόημα...

ἀφοσιοῦμαι, ἐκπληρῶ θρησκευτικὸν καθῆκον, ἀπὸ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν πράττω κάτι ἀλλὰ (ἔκαμα τὰ ποιήματα) προσπαθῶν νὰ ἔξηγήσω (ἔξαριβώσω) τὸ νόημα κάποιων δινέοιων μου καὶ ἐκπληρῶν οὕτω ἐν θρησκευτικὸν καθῆκον, μήπως τυχὸν ὁ θεὸς εἰς τὰ ὅνειρά μου ἐννοοῦσε νὰ κάνω αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τὴν μουσικὴν.

ἄρα, ἵσως, τυχόν.

μουσική, πᾶσα τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, καλλιτεχνική, πνευματική, καὶ ίδια ἡ μουσική. Πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι ἐκάλεσαν τὴν φιλοσοφίαν μουσικήν, ἔπειτα δὲ ὁ Πλάτων ἐδῶ μουσικὴν ἐνοεῖ τὴν φιλοσοφίαν.

παρακελεύομαι, προτρέπω, παρακινῶ τινα πρὸ τῆς πράξεως.
ἐπικελεύω καὶ διακελεύομαι, ἐνθαρρύνω κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν.

Θέουσι μετοχὴ (β. θέω) θέοντες, οἱ δρομεῖς.

δημώδης μουσική, ἡ ποίησις, ἡ ὅποια εἶναι μουσική κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ κοινοῦ.

ἀσφαλέστερον ἔννοεῖται τὸ ἔδοξεν.

μετὰ δὲ τὸν Θεόν, βραχυλογία, ἀντὶ : μετὰ δὲ τὸ εἰς τὸν Θεόν προοίμιον.

μῦθος, διήγησις φανταστική, ἐνῷ λόγος εἶναι διήγησις πραγματικῶν γεγονότων.

ἡ πιστάμην, ἐνεθυμούμην, εἶχον προχείρως εἰς τὴν μνήμην μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

ἔρρωσθαι, (ρώννυμαι) ἀς εἶναι καλά, τοῦ στέλλω τοὺς χαιρετισμούς μου, πρόσφερε τοὺς χαιρετισμούς μου.

διώκω, ἀκολουθῶ.

οἰον... τοῦτο, οἴον ἔστι τοῦτο, ὃ παρακελεύει· σύμπτυξις δύο προτάσεων.

πολλά, πολλάκις τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ ἐπιφρήματος.

οὐδ' ὀπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

δαί, κοινὸς τύπος τοῦ δὴ ἐν τῷ διαλόγῳ, ἐν χρήσει μὲν ἔρωτηματικὰς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν θαυμασμοῦ ἢ περιεργείας· τί δαί ; τί λοιπόν ; ἀλλὰ τί λοιπόν ; καὶ πῶς λοιπόν ;

ἢ, ἀντὶ ἔφη, γ' ἐν. παρατ. ἢ ἀδρ. β' τοῦ ἥμι (λατ. inquam, aio).

μέτεστιν (ὅτῳ) τούτου τοῦ πράγματος, ὅποιος μετέχει τῆς φιλοσοφίας (τ. τ. πράγματος).

βιάσεται αὐτόν, θὰ αὐτοκτονήσῃ.

καθῆκε, (β. καθίημι) κατεβίβασε.

Φιλόλαος, Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Κρότωνα ἢ τὸν Τάραντα ζήσας τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα. Ὑπῆρξε πιθανῶς μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου καὶ κατέψυγεν εἰς Θήβας κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν Πυθαγορείων τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος περὶ τὸ 430 π. Χ., ὅπου ἐχρημάτισεν διδάσκαλος τοῦ Σιμμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπάσματά τινα, τὰ ὅποια μὲν μερικὰ χωρία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ

Πλάτωνος ἀποτελοῦν μοναδικὴν πηγὴν τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Ἐξισημείτος εἶναι ἡ δοξασία τοῦ Φιλολάου, ὅτι ἡ γῆ σημειώνει καθ' ἐκάστην μίαν περιστροφὴν περὶ ἔχυτὴν καὶ κατ' ἕτος μίαν ὁμοίαν περὶ τὸν κεντρικὸν πῦρ, τὸ ὄποιον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ Φιλολάου ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου. Ἀναφέρεται δέ, ὅτι παρὰ τούτου ἡγόρασεν ὁ Πλάτων, εὑρισκόμενος εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν τὸ σύγγραμμά του «Κόσμος, Φύσις, Ψυχή» ἀντὶ 100 μνῶν, γενόμενος οὕτω ἐνήμερος τῶν Πυθαγορείων δοξασιῶν, περὶ τῶν ὄποιων ἀδριστα μόνον εἶχεν ἀκούσει ὁ Σωκράτης.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπετέλουν ἑταῖρειας «συνέδρια ἢ διμακόια» (ὅμοι ἀκούειν), αἱ ὄποιαι ἐπεδίωκον ὅχι μόνον θρησκευτικούς καὶ ἡθικούς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικούς καὶ πολιτικούς.

Ἡ ψυχὴ παρὰ τούτων ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρμονία. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ, ἡ συμπλήρωσις τῆς ἀρμονίας, κεῖται ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὄποιου μετέχει μόνον ἡ ψυχὴ. Ἐπίστευον ἀκόμη εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, δόγμα εἰλημμένον ἀπὸ τοὺς Ὀρφικούς. Ως φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ Φαίδωνος, τὸ σῶμα θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ἡ ὄποια πολλάκις ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν, καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός της ἐγκλείεται εἰς σώματα ζῷων ἢ ἀνθρώπων κτλ. "Οθεν ἀπηγγείτο σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ὑγεία, ἡθικότης καὶ ἐγκράτεια, ἀποχὴ σαρκῶν ζῷων καὶ κυάμων, κάθαρσις τῆς ψυχῆς καὶ ἐν γένει βίος εὔκοσμος καὶ ἀρμονικός, ὅπως ἀρμονικὸν εἶναι τὸ σύμπαν, τὸ ὄποιον ὁ Πυθαγόρας πρῶτος ἐκάλεσε κόσμον.

Συγγεγονότες Φιλολάω, ἐνῷ ἔχετε χρηματίσει μαθηταί, ἀκροαταί τοῦ Φιλολάου.

Οὐδὲν γε σαφές, οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκον μὲν συμβολικὰ ἀποφθέγματα, μὲν παραγγέλματα καὶ ἀκανόνας αἰνιγματικούς καὶ ἔπειτα ἐσιώπων, ἵνα διὰ τοῦ μαστηρίου ἀσκήσουν ἐπιβολὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν. Ἡ ἔχεμύθεια, προσέτι ἡτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Πυθαγορείων. Ἡ αὐτὴ ἔχεμύθεια παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ Ἑλευσίνια μυστήρια, ὡς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας στοὰς τῶν τεχτόνων.

καὶ ὁ σύνδεσμος καὶ πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν σημαίνει ἐπίτασιν, ὅλως ἔξαιρετικῶς.

διασκοπῶ, ἔρευνῶ, ἔξετάζω λεπτομερῶς.

μυθολογῶ, διηγοῦμαι ὑπὸ μορφὴν μύθου, διηγοῦμαι μὲ μύθους.
‘Ο Πλάτων, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ διαλεκτικὴ ἀπόδειξις, δὲν διστάζει νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους (ὅρα καὶ κεφ. 14, 70 β).
Ἐν... ἥλιου δυσμῶν χρόνῳ, ἡ νόμιμος ὥρα διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν καταδίκων.

Κ.Ε.Φ.Α.Λ.Α.Ι.Ο.Ν. 6.

νῦν δή, πολλάκις ἀπαντῷ παρὰ Πλάτωνι καὶ σημαίνει πρὸ ὅλίγου,
μόλις τώρα δά.

ἴσως μέντοι θαυμαστόν... καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἡ ζῆν,
ἴσως ὅμως νὰ σοῦ φανῇ παράδοξον, ἐὰν τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι
ἐκαυτὸν βιάζεσθαι) μόνον ἔξ δλων τῶν ἄλλων εἶναι ἀπλοῦν — δὲν πα-
ρουσιάζει καμμίαν ἔξαρτεσιν — καὶ οὐδέποτε ἐμφανίζεται διαφορετικὸν εἰς
τὸν ἀνθρωπὸν, ὅπως ἐμφανίζονται τὰ ἄλλα πράγματα (πλοῦτος, δόξα
κλπ.) ὑπὸ τινας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, οἱ δόποῖοι θεωροῦν
προτιμότερον τὸν θάνατον τῆς ζωῆς (δηλ. ἐνῷ δὶ’ δλα τὰ πράγματα δύ-
ναται νὰ ὑπάρχῃ διχογνωμία, διὰ τὴν αὐτοκτονίαν μία μόνον γνώμη εἶναι:
ὅτι πάντες τὴν θεωροῦν ἀνίερον, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ δόποῖοι προτιμοῦν
τὸν θάνατον τῆς ζωῆς). (Τινὲς ὡς διασάφησιν τοῦ τοῦτο δέχονται
τὸ τεθνάνατον).

ἴττω, βιωτικὸν ἀττικὸν ίστω (οἶδα), ἃς εἶναι μάρτυς μου.

φωνή, διάλεκτος.

οὕτω, ἐκ πρώτης ὅψεως, χωρὶς ἀκριβῆ ἔξέτασιν.

οὐ μέντοι (ἀλογὸν ἔστιν) ἀλλ’ ίσως γ’ ἔχει τινὰ λόγον, (λι-
τότης): καὶ ὅμως δὲν εἶναι παράλογον, ἀλλ’ ἀπεναντίας ἔχει σοβα-
ρὰν δικαιολογίαν.

ἀπορρήτοις, ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀπόρρητον διδασκαλίαν τῶν Πυθα-
γορείων καὶ οὐχὶ ἀπορρήτους λόγους τῶν Ὀρφικῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀ-
νωτέρω λεχθέντων : « οὐκ ἀκηκόατε... Φιλολάω συγγεγονότες ; » εἰ-
ναι φανερόν. Τοῦτο ἀκόμη μαρτυρεῖ καὶ ἀλλο χωρίον τοῦ Πλ. ἐν Νομ.
902 β. Εἶναι ὅμως βέβαιον, δτι τὰς περὶ ψυχῆς ἰδέας κ.λ.π. τῶν Ὀρφικῶν
εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ, 70γ).

φρουρά, εἰρκτή, φυλακή.

διιδεῖν, δ. διορῶ, κατανοῶ πλήρως.

σημαίνω, δίδω σημεῖον νὰ εἴπῃ τις ἡ νὰ πράξῃ τις, διὰ σημείου
δεικνύω, διποδεικνύω.

ταύτη, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν σειράν, δι' αὐτό.

ἀνάγκη, ἀφευκτος μοῦρα, ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 7.

ῥᾳδίως, προθύμως, εὐχαρίστως.

ἔσοικε... ἀτόπῳ, ὁμοιάζει μὲ ἀνακολουθίαν· μετριάζεται οὕτως ἡ ἔκφρασις καὶ ἡνὸν λέγει : τοῦτο εἶναι ἀνακολουθία, ἄτοπον.

φρονιμώτατοι, οἱ φιλόσοφοι.

θεραπεία, ἐπιμέλεια, στοργικὴ φροντίς.

οὐκ ἔχει λόγον, εἶναι ἀδικαιολόγητον (λιτότης).

αὐτός, μόνος τοι.

ὅτι μάλιστα, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

εἰκός (ἐστιν), εἶναι τούναντίον.

πραγματεία, ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα, ἔξυπνη ἀντίρρησις.

ἀνερευνᾶ λόγους, ἀναζητεῖ ἀντιλογίας, εύρισκει ἀντιρρήσεις.

νῦν γε καὶ μοι αὐτῷ δοκεῖ λέγειν τι, (τι = κάτι σοβαρόν).

ώς ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, πραγματικῶς, τῷ δντι.

τείνω τὸν λόγον, (εἰς τινα) μεταφορά ἐκ τοῦ τόξου : ἔχω τινὰ ὡς στόχον, ἀποβλέπω, κάνω ὑπαινιγμόν.

ῥᾳδίως, χωρὶς τύψιν συνειδήσεως, μὲ ἐλαφρὰν συνειδῆσιν.

πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, βεβαιότατα.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 8.

πιθανώτερον, πειστικώτερον.

ἡδίκουν ἄν, θὰ εἰχον ἀδικον, θὰ ἔκαμνα ἀσχημα.

ἄνδρας, ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Σωκρ. κεφ. 32, 41 α, ὀνομάζει τοιούτους τούς : Μίνων, 'Ραδάμανθυν, Αἰακόν, Τριπτόλεμον, 'Ορφέα, Μουσαῖον, 'Ησιόδον, "Ομηρον κ.ά.

πάνυ δισχυρίζομαι, πιστεύω ἀκραδάντως, ὑποστηρίζω μὲ ἐπιμονήν.

Θεούς, ἐφ' δσον προηγεῖται τὸ παρ' ἀνδρας τε, ἔπειτε νὰ ἀκολουθῇ καὶ παρὰ θεούς, ἐνεκα δμως τῆς παρεμβληθείσης προτάσεως καὶ τοῦτο μέν... ἀρχίζει νέα σειρὰ τοῦ λόγου.

ἥξειν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι.

εἰπερ τι ἄλλο, κεφ. 2, 59 α.

ὅμοιώς, (ὅπως θὰ ἡγανάκτουν, ἐὰν δὲν εἶχον τὴν πεποίθησιν αὐτήν), δὲν ἔχω τοὺς ἴδιους λόγους νὰ ἀγανάκτῶ.

τι, κατί σοβαρόν, ποὺ ἀξίζει, ὅπως κεφ. 7, 63 α.

πάλαι λέγεται, ἡ παράδοσις ἀναφέρει· παλαιὰ παράδοσις τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὅποιαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 67 γ, 69 γ, 70 γ). Καὶ ὁ "Ομηρος μᾶς περιγράφει (Ὅδυσ. δ 563) τὴν εὔδαιμονίαν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον.

αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, κρατῶν μόνος του αὐτὴν τὴν γνώμην.

πρῶτον δέ, πρωτύτερα δύμας, προηγουμένως δύμας.

τικεψώμεθα, (ὁ. σκοπῶ) ἔξετάζω, ἐρωτῶ.

δι μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, οὗτος ἐλέγετο δήμιος, δημόσιος κ. ἢ καὶ ὡς μὴ καθαρὸς κατῷκει ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰσερχόμενος μόνον, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον του.

μᾶλλον, μᾶλλον τοῦ δέοντος β' ὄρος συγκρίσεως. Ἡ μᾶλλον τοῦ δέοντος κίνησις ἐγίνετο αἵτια ὑπερβολικῆς θερμάνσεως, ἐνεκα τῆς ἐποίησις ἐγίνετο πέψις τοῦ κωνείου.

προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου.

εἰ δὲ μή, εἰ δ' ἄλλως.

ἢα χαίρειν αὐτόν, πές του χαιρετίσματα, ἢ (φε)ς τον καὶ ἀς λέη, μὴ σὲ μέλλη δι' αὐτόν.

ἀποδίδωμι τὸν λόγον, ἀπολογοῦμαι, δικαιολογοῦμαι.

ὦς μοι, πῶς μοῦ...

εἰκότως, εἰκότως θαρρεῖν.

οἴσεσθαι, (ὁ. φέρω) κερδίζω, ἀποκτῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9.

κινδυνεύουσι, κ. λεληθέναι τοὺς ἄλλους, νομίζουν δτι ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, δσοι δηλ. εἰναι γνήσιοι φιλόσοφοι νομίζουν δτι δὲν τοὺς ὑποπτεύονται οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι, δτι...

δρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι.

ἐπιτηδεύω, ἐπαγγέλλομαι, ἐπιδιώκω.

ἀποθυνήσκειν τε καὶ τεθνάναι, καὶ νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ εἶναι νεκροί· (τὸ α' σημαίνει τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβολήν, τὸ β' τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔχει τις ἀποθάνει).

δήπου, βεβαίως, ἀν δὲν ἀπατῶμαι.

προθυμοῦμαι, ἐπιδιώκω μὲ ζῆλον.

γελασείω, ἐφετικόν, ἔχω ὅρεξιν νὰ γελάσω.

οἱ πολλοί, οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι, τὸ πολὺ κοινόν.

ξυμφάναι ἄν, ὁ. ξύμφημι, συμφωνῶ.

τοὺς παρ' ἡμῖν, ἐννοεῖ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, κατ' ἄλλους ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους ὡς ἀμβλεῖς τὸν νοῦν ὅρθότερον τὸ πρῶτον.

σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, δὲν ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχήν των (τῶν πολλῶν ἀνθρώπων), οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι...

οἶου θανάτου, καὶ ποίου εἴδους θανάτου εἶναι ὅξιοι.

θανατῶσι, ὁ. θανατάω - ω, ἐφετικόν, ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον.

ὕ, πῶς.

εἴπωμεν γάρ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἔκείνοις, ἂς συζητήσωμεν λοιπὸν μόνοι μας, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν μας ἐκέίνους.

καὶ (ἡγούμεθα) τὸ τεθνάναι εἶναι τοῦτο, χωρὶς μὲν γεγονέναι τὸ σῶμα... Ὁ ὄρισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι λίαν ἐνδιαφέρων διὰ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ διαλόγου, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου.

ἄρα, ἵσως, τυχόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ κεφ. 4, 61 α.

ξυνδοκεῖ μοι, εἰμαι σύμφωνος καὶ ἐγώ, συμμερίζομαι καὶ ἐγώ τὴν γνώμην τινός.

τούτων, ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα, ἀπὸ τὰ ἐφεξῆς.

εἰσεσθαι, ὁ. οἰδα.

σπουδάζω, ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

ἱμάτια διαφέροντα, ιμάτια πολυτελῆ, ἐκλεκτά. Εἶναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε μεγίστη πολυτέλειας ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων κλπ., τὰ ὅποια ὁ φιλόσοφος κατεφρόνει, φορῶν μόνον τὸν περίφημον τρίβωνα,

πραγματεία, ἀπαγόλησις, ἀσχολία.

ἀπολύω, προσπαθῶ νὰ ἀποχωρίσω, προσπαθῶ νὰ ἀπολυτρώσω τείνειν ἐγγύς, βαδίζειν ἐγγύς, βαδίζειν πολὺ πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10.

τί δὲ δῆ, (δοκεῖ σοι).

φρόνησις, ἡ πραγματικὴ γνῶσις τῶν ὄντων (ὅρα καὶ 66 δ.).

οἱ ποιηταὶ ἀεὶ θρυλοῦσιν, συχνάκις ἐπαναλαμβάνουν οἱ ποιηταί.

Τούτων οἱ πλεῖστοι ήσαν φιλόσοφοι, οἱ δόποιοι ἔξεθεταν τὰς φιλοσοφίας θεωρίας των ποιητικῶν· π.χ. ὁ Ἡράκλειτος: κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ δτα· ὁ Παρμενίδης: ἀσκοπὸν (τυφλὸν) τὸ δύμα καὶ ἡχήσεα ἡ ἀκοή· ὁ Ἀναξαγόρας: ὑπὸ ἀφαυρότητος (ἀτελείας) αὐτῶν (τῶν αἰσθήσεων) οὐδενατοί ἔσμεν κρίνειν τάληθές· ὁ ποιητὴς Ἐπίχαρμος: νοῦς ὅρῃ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἀλλα πάντα κωφὰ καὶ τυφλά· ὅμοίως καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀπόσπ. 4,9· ὁ Ὁμηρος Ἰλ. Ε 127 (ὅρα καὶ εἰσαγωγήν).

σχολῇ, δυσκόλως, ἀκόμη δλιγάτερον.

τὸ λογίζεσθαι, ἡ καθαρὰ πνευματικὴ ἐνέργεια χωρὶς συμμετοχὴν τῶν αἰσθήσεων.

εἶπερ που ἀλλοθι, κεφ. 2, 58 ε.

ὄντα, τὰ ὄντως ὄντα, αἱ ἰδέαι· (ὅρα κεφ. 19,74α, ὡς καὶ εἰσαγωγήν).

παραλυπῶ, ἐνοχλῶ.

ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ἰδεῶν.

τὶ δὲ δῆ τὰ τοιάδε, (λέγεις).

δίκαιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου ἀνεξάρτητος, χωρὶς κανένα δεσμὸν πρὸς τὸν ἀνθρωπὸν, τὰ πράγματα κ.λπ.

καὶ ἐνὶ λόγῳ (εἰπεῖν) περὶ τῆς οὐσίας ἀπάντων τῶν ἀλλων, δι ἔκαστον τυγχάνει δύν, δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον (τί) εἰναι ἔκαστον. Τὸ δ... δύν ἐπεξηγεῖ τὸ τῆς οὐσίας.

δις ἀν μάλιστα... περὶ οὖς σκοπεῖ, διποιος δηλαδὴ ἀπὸ ἡμᾶς περιστέρον καὶ ἀκριβέστερον ἔχει προετοιμασθῆ νὰ ἐννοήσῃ — ἔξετάσῃ — αὐτὸ καθ' αὐτὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ δσα ἐξετάζει, αὐτός...

ἴοι ἀν ἔγγυτατα τοῦ γνῶναι, ζθελε κατανοήσει κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ πλησιέστερα εἰς τὴν γνῶσιν.

παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἔχων ὡς βοηθόν, χρησιμοποιῶν κατὰ τὴν πνευματικὴν του ἐνέργειαν.

εἰλικρινής, καθαρός.

ώς ἔπος εἰπεῖν, συντόμως εἰπεῖν, κοντολογῆς.

ὑπερφυῶς ὡς ἀληθῆ, ἐκτάκτως ἀληθῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11.

παρίσταται δόξα, ἐπέρχεται ἵδεξ, προκύπτει ἀντίληψις.

κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἑκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, πλησιάζει βεβαίως νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ τέρμα (ἐκφέρω, ἔξαγω ἐκ δυσκόλου θέσεως) — σχεδὸν μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν — τρόπον τινὰ μία ἀτραπός, ὅταν τὴν συνοδεύῃ ὁ ὄρθδος λόγος κατὰ τὴν ἔρευναν (καὶ ἡ ἀτραπός αὐτὴ εἶναι ἡ ἵδεξ, ὡς ἔρμηνεύει ὁ Robin), ὅτι . . .

οὐ μή, μὲ νποτ. ἀορίστ. ἴσχυρὰ ἄρνησις.

εἴδωλα, πλάσματα τῆς φαντασίας.

τὸ λεγόμενον, καθὼς λέγει ὁ κόσμος.

ἔγγιγνεται, ἀπροσῶπως, εἶναι δύνατόν.

ἀσχολίαν ἄγω, δὲν ἔχω καἱρὸν νὰ ἀσχοληθῶ.

παραπίπτω, ἀκαίρως παρεμβαίνω.

ἔσται (τοῦτο) οὖ... φρονήσεως, ἔλξις ἀντί ; φρόνησις, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

λόγος, συζήτησις, ἡ συλλογιστικὴ σειρά.

δομιλῶ, ἔχω σχέσιν, προσέχω, ἀπασχολοῦμαι.

ἀναπίμπλασμαι, μολύνομαι.

ἀπολύω, ἀπελευθερώνω, διότι τὸ σῶμα εἶναι τὰ δεσμὰ τῆς ψυχῆς.

τοιούτων, μετ' ὅλων καθαρῶν, ὡς τῶν ἰδεῶν.

δι' ἡμῶν αὐτῶν, μὲ μόνην τὴν ψυχήν μας.

ἴσως, (λιτότης) ἀσφαλῶς, χωρὶς ἀμφιβολίαν.

μὴ οὐ... ξ., (φοβοῦμαι) μή...

ὄρθως φιλομαθεῖς, οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι.

παντός γε μᾶλλον, περισσότερον βέβαια ἀπὸ κάθε ὅλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 12.

ἀφικομένω, (τινὶ ἐκεῖσε) οἶ..., δπου...

πολλὴ πραγματεία, ἡ μακρὰ καὶ ἐπίπονος σπουδή.

οἶ, ἐγχλ. ἀντὶ οἶ, δοτ. ἀντων. οὖ, ποιητ. αἴτιον, ὑπ' αὐτοῦ.

ὥσπερ κεκαθαρμένη, τρόπον τινὰ καθαρά, σὰν ἀποκαθαρμένη.

λόγος, παράδοσις παλαιὰ τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὅποιαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63γ, 69 γ, 70γ).

συναγείρομαι, συνέρχομαι, συμμαζεύομαι.

ἀθροίζομαι, συγκεντρώνομαι. 'Ο Σωκράτης δότως παρεδίδετο εἰς βαθυτάτους συλλογισμούς, δόποτε ἔπαινε πᾶσα ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεων, δῆπος συνέβη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ποτείδαιαν : « Συγκεντρωμένος (ὁ Σωκράτης) εἰς μίαν σκέψιν του ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὔγήν εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον καὶ ἐσυλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παρατήσῃ, ἔξηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸν ἐπῆρεν εἰδῆσιν καὶ μὲ κατάπληξιν ἀνεκοίνωσεν δὲ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον, δτὶ ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρῶι στέκεται ἐκεῖ καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἶχε βραδυάσει ἐν τῷ μεταξὺ) μετὰ τὸ δεῖπνον μερικοὶ "Ιωνεῖς ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραφυλάξουν, ἀν θὰ ἐστεκεν ἔτσι ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι δρθιος, ὡς ποὺ ἔχαραξεν ἡ αὔγη καὶ ἀνέτειλεν δὲ ἥλιος. "Τστερα ἔκαμε τὴν προσευχὴν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀπεμακρύνθη » (Πλ. Συμπ. 220 γ, μετάφρ. Συκουτρῆ).

παρασκευάζονθ' ἔστι τόν... οὕτω ζῆν, ἐνῷ ἔνας ἀνθρωπος ἀφ' ἑνὸς παρασκευάζεται εἰς τὴν ζώην του νὰ ζῇ ἔτσι, ώστε νὰ είναι δσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα πρὸς τὸν θάνατον . . .

διαβάλλομαι, εύρίσκομαι εἰς ἔχθραν.

πανταχῆ, κατὰ πάντα τρόπον, ἀπολύτως.

πολλὴ ἀλογία, μεγάλος, χονδροειδής παραχολογισμός.

ἀπηλλάχθαι, ἐκ τοῦ ἐλ πὶς ἐστιν.

παιδικά, τὰ ἐρώμενα, τὰ προσφιλῆ.

εἰς "Αἰδου, π.χ. δ' Ὁρφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν "Ἄδην χάριν τῆς συζύγου του Εύρυδίκης. 'Ο Αχιλλεὺς, ἂν καὶ ἐγνώριζεν, δτὶ θὰ ἀπέθησκεν, ἔὰν ἐφόνευε τὸν "Εκτορα, ἐν τούτοις δὲν διστάζει νὰ τὸν φονεύσῃ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ἵνα συναντήσῃ εἰς τὸν "Ἄδην—ἔστω καὶ νεκρὸς — τὸν ἀγαπημένον φίλον του.

ἐντεύξεσθαι, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ταῦτα.

ἄλλ' ἦ, ἦ, παρά.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 13.

δν ἀν ίδης, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦ το.

οὐκ ἀρ' ἦν, ὁ συνδ. ἄρα μὲ παρατ. σημακίνει γνῶσιν ἀληθείας, τὴν δποίαν δὲν γνωρίζομεν, ἐπομένως δὲν ἦτο (δπως ἐνομίζομεν) φιλόσοφος

φιλότιμος, φιλόδοξος.

τὰ ἔτερα, τὸ ἔτερον, ὁ πληθυντικὸς ἵσως, διότι πολλὰ εἶναι τὰ εἰδή τοῦ φιλοχρημάτου καὶ φιλοτίμου.

ἡ ὀνομαζομένη, ἡ λεγομένη, ποὺ τὸ κοινὸν θεωρεῖ.

οἱ οὗτοι διακείμενοι, οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρχὰς (τὰς ὅποιας ἀνωτέρω ἔξειθεσαμεν), δηλ. οἱ φιλόσοφοι.

σωφροσύνη, ἐγκράτεια.

πτοοῦμαι, παραφέρομαι ἀπὸ τὸ πάθος.

ὁλιγώρως ἔχω, ὁλιγωρῶ, ἀδιαφορῶ, παραμελῶ.

κοσμίως ἔχω, εἴμαι κόσμιος, εἴμαι ἐγκρατής.

μείζονα κακά, π.χ. ἀτίμωσις, δουλεία, αἰχμαλωσία, κ.τ. ὅμ. κόσμιος, φρόνιμος, ἐγκράτης.

τὸ πάθος, τὸ πάθος τὸ περὶ τὴν εὐήθη (μωράν) ταύτην σωφροσύνην συμβαίνει αὐτοῖς (εἶναι) ὅμοιον τούτῳ· ἂν καὶ λέγομεν, ὅτι τοῦτο βέβαια εἶναι ἀδύνατον — ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐγκρατεῖς εἶναι σώφρονες ἀπὸ κάποιαν ἀκολασίαν — , ἐν τούτοις ὅμως συμβαίνει εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν τὴν ἀνόητον ταύτην σωφροσύνην, νὰ εἶναι τὸ πάθημά τους ὅμοιον — ἀνάλογον μὲ τοῦτο... δηλαδὴ νὰ εἶναι σώφρονες ἀπὸ ἀκολασίαν... .

ἔοικε γάρ, ναί, φαίνεται, ἔτσι πράγματι φαίνεται.

μή γάρ..., (φοβοῦμαι), φοβοῦμαι μήπως πράγματι.

αὕτη, ἔλξις πρὸς τὸ κατηγορ. ἡ ὄρθη ἡ ἀλλαγή.

καταλλάττομαι, ἀνταλλάσσω, τὸ ἀπαρέμφ. ἐπεξ. τοῦ αὗτη. δρθόν, γνήσιον, ἀκίβδηλον.

ταῦτα καταλλάττεσθαι, τὸ ἀπαρεμφ. παθητικόν.

τούτου, γεν. τοῦ τιμήματος.

ώνομένα, παθητ. ἀγοραζόμενα.

πιπράσκω, πωλῶ (πρατήριον, μεταπράτης).

προσγίγνομαι, προστίθεμαι.

ἀπογίγνομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφαιροῦμαι.¹ Ή μετάφρασις τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου ἔχει ὡς ἔξῆς : φοβοῦμαι μήπως πράγματι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ ὄρθος τρόπος ἀνταλλαγῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τὸ νὰ ἀνταλλάσσῃ δηλαδὴ κανεὶς ἥδονάς μὲ ἥδονάς καὶ λύπας μὲ λύπας καὶ φόβον μὲ φόβον καὶ μεγαλύτερα μὲ μικρότερα σὰν νομίσματα· ἀλλὰ ἔκεινο μόνον εἶναι δρθόν νόμισμα, μὲ τὸ ὅποιον πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ ἀνταλλάσσωνται : ἡ φρόνησις· καὶ τοῦτο προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ μὲ αὐτὸ

πράγματι ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται δλα, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ μ' ἔνα λόγον ἡ ἀληθής ἀρετή, μόνον μετὰ τῆς φρονήσεως ἀποκτᾶται, εἴτε προστίθενται καὶ ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἡδοναὶ καὶ οἱ φόβοι καὶ δλα τὰ ἄλλα παρόμοια..

χωριζόμενα, ὁνομ. ἀπόλυτος, ἡ μετοχὴ ὑποθετική.

σκιαγραφία, σκιάς εἰκών, ἀπατηλὴ εἰκών.

ἀνδραποδώδης, δουλοπρεπής, ἀντάξιος δούλων.

κάθαρσις, ἀποκάθαρσις (ἡθική).

καθαρμός, ἔξαγνισμός, μέσον καθάρσεως.

τελεταί, τὰ μυστήρια.

καθίστημι, ἰδρύω.

φαῦλος, τυχαῖος, ἄσοφος.

πάλαι, κεφ. 8, 63 γ κτλ.

αἰνίττομαι, δι' αἰνιγμάτων, συμβολικῶς ὑποδηλῶ.

ἀτέλεστος, ἀμύητος, ἀκατήχητος.

τετελεσμένος, (τελετή) μεμυημένος.

ναρθηκοφόρος, ὁ φέρων θύρσον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Βάκχου, ως θιασώτης τοῦ θεοῦ θύρσος δὲ εἶναι ῥάβδος ἐκ νάρθηκος, φυτοῦ καλαμοειδοῦς, ἐστεμμένη εἰς τὴν κορυφήν.

βάκχοι, οἱ μετέχοντες τῶν μυστηρίων τοῦ Βάκχου, οἱ θεόπνευστοι.

παῦρος, δλίγος.

Τὸ νόημα τῆς φράσεως : ν α ρ θ η κ ο φ ό ρ ο i . . . π α ū ρ ο i εἶναι τοῦτο, δτι δηλ. τὰ ἔξωτερικὰ σύμβολα τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου δὲν σημαίνουν, δτι καὶ δ μεταχειριζόμενος αὐτὰ ἐμπνέεται πράγματι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 'Ανάλογος εἶναι καὶ ἡ φράσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου « πόλλοὶ μέν εἰσι κλητοί, δλίγοι δὲ ἐκλεκτοί » (Μάρκ. 20, 16), ώς καὶ τὸ κοινόν : τὸ ῥάσσο δὲν κάνει τὸν παπῶ. 'Η φράσις εἶναι παλαιὸς στίχος ἐκ τῆς 'Ορφικῆς διδασκαλίας, ἡ δποία περιέπεσεν εἰς παροιμίαν. Τὰς ἴδεας τῶν 'Ορφικῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μυήσεως καὶ καθαρμοῦ, τὰ δποῖα ὠφειλον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν εἰς τὸν "Ἀδην μεταβαίνουσαν ψυχὴν ἐν ταξίδιον χωρὶς κινδύνους μὲν εὔτυχὲς τέρμα πλησίον τῶν θεῶν, εἰχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63 γ 67 γ, 70 γ).

γενέσθαι, γενέσθαι (εἰς) ὡν.

ἀνύτω, κατορθώνω.

σαφές, τὸ ἀληθές, τὴν ἀλήθειαν.

εἰκότως, συνδετέον πρὸς τὸ οὐ χαλεπῶς φέρω.
εὑ ἄν ἔχοι, καλῶς θὰ εἶχε, θὰ ἤμουν εὐχαριστημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14.

εύθυς, ἀσυνδέτως, ἐπεξήγησις.

πνεῦμα, πνοή, ἄνεμος.

καπνός, ὁμοίωσις ἐξ' Ἰλ. Ψ 100 «ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς ἡύτε κα-
πνὸς φέρετο...».

διαπτομένη, διαπέτομαι, πετῶ ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ἐξαφανίζομαι.

παραμυθία, παρηγορία, παραμυθητικοὶ λόγοι (ὅρα καὶ διαμυ-
θοὶ οἱ γῶντες ὀλίγον κατωτέρω), κατ' ἄλλους πειθώ, ἀπόδειξις διὰ μαρ-
τυριῶν.

πίστις, βεβαίωσις, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

ἴσται, διαρκῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

δύναμις, δύναμις ζωῆκή.

φρόνησις, ἡ δύναμις τοῦ νοεῖν. 'Η ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὡς καθο-
ρίζεται ἐδῶ, ἔχει ὅντας ἀξίαν, διότι ἡ ἀπλῆ ὑπαρξία τῆς ψυχῆς, ὡς παρ'
Ομήρω, ὅπου τὰ εἰδωλα, διὰ νὰ ἐννοοῦν, πρέπει νὰ πίουν αἷμα, δὲν ἔχει
οὐδεμίαν ἀξίαν.

διαμυθολογῶ, διηγοῦμαι μύθους, συζητῶ μὲ μύθους, φιλοκινδυ-
νεύω συζητῶν μὲ βάσιν μερικὰς ὑποθέσεις. "Ἄξιον σημειώσεως εἶναι
τοῦτο ἐδῶ. ὅτι δηλ. ὁ Πλάτων ἐπίτηδες μεταχειρίζεται τὰς λέξεις πα-
ραμυθία καὶ διαμυθολογίας μὲ λεπτὴν σημασιολογικὴν
ἀπόχρωσιν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν αὐστηρῶς λο-
γικὰς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἀληθιοφανεῖς (εἰκός οὕτως ἔχειν). Πίστιν θέλει
νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ ἡ ἀπόδειξίς του εἶναι περισσότερον ηθικὴ παρὰ θεω-
ρητικὴ (ὅρα κεφ. 5, 61 καὶ κεφ. 13 69 γ).

κωμῳδιοποίεις, ἐδῶ ὁ Πλάτων ὑπαινίσσεται εἴτε τὸν Ἀριστοφάνη,
ὅποιος ἐγελοιοποίει τὸν Σωκράτη εἰς τὰς Νεφέλας (1484 κ. ἐκ.) εἴτε
τὸν Εὔπολιν λέγοντα : μισῶ τὸν Σωκράτη τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην.

ἀδιολεσχῶ, φλυαρῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

αὐτὸς-τῆδε πη, τὸ αὐτὸν ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, τὸ δὲ
τῇ δὲ πη εἰς τὰ ἐπόμενα.

παλαιός λόγος, παλαιά δοξασία, παράδοσις (τῆς μετεμψυχώσεως ή μετενσωματώσεως). "Αν καὶ τὸ ἐπόμενον (70ε) μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Πλάτων ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων (δρα καὶ 63γ, 67γ, 69γ). Τὸ αὐτὸ περὶ μετεμψυχώσεως ἐπίστευον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

μεμνήμεθα, ἐνθυμούμεθα.

ἄλλο τι, ἄλλο τι (ἐστὶν) ἦ...

τοῦ ταῦτ' εἶναι, τοῦ δτι τοῦτο οὕτως ἔχει, δτι δηλ. ὁ θρῦλος εἶναι δρθός.

λόγος, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

κατ' ἀνθρώπων, ἐν σχέσει πρός... δσον ἀφορᾷ τοὺς...

κατὰ ζώων καὶ φυτῶν, ὁ Πλάτων δὲν θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἀθανασίαν εἰς τὰ ζῷα καὶ φυτά, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξῃ δτι ὁ νόμος τῆς γενέσεως ἔκ τῶν ἐναντίων εἶναι γενικός.

αἰσχρός, ἀσχημος.

ἔχω, γνωρίζω, κοινῶς κατέχω, τὸ ξέρω καλά.

ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία, τοῦτο ἥδη ἥτο δόγμα τῶν Ἡρακλειτείων.

δυοῖν δυντοιν, παράθεσις πληθυντικοῦ (ἐναντίων).

μεταξύ, μεταξύ μειζονος καὶ ἐλάσσονος.

τὸ μέν... τὸ δέ... τὴν μὲν μίαν γένεσιν... τὴν δὲ ἄλλην.

διακρίνω — συγκρίνω, χωρίζω - ἐνώνω.

κάν..., καὶ (λέγομεν) ἀναγκαῖον ἂν εἶναι οὕτως ἔχειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16.

ἔγρηγορέναι — καθεύδειν, ἀγρυπνεῖν - κοιμᾶσθαι.

καὶ αἱ γενέσεις..., καὶ αἱ γενέσεις αὐτοῖν εἰσι δύο μεταξύ δυοῖν δυντοιν.

συζυγία, ζεῦγος.

τὴν μὲν — τὴν δέ, ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ τὰς γενέσεις.

καταδαρθάνειν — ἀνεγείρεσθαι, κοιμᾶσθαι - ἀγρυπνεῖν, ὑπνος - ἔγρηγορσις.

τοῖν, χρῆσις τοῦ ἀρσεν. ἀρθρου ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ.

ταύτη, ἐδῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

ἀναβιώσκεσθαι, ἀναβίωσις, τὸ νὰ ξαναζῇ κανείς.

ἔδόκει, ὁ παρατατ., διότι ἀποβλέπει εἰς κεφ. 15 70γ δ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17.

ἀδίκως, χωρὶς λόγου, χωρὶς αἰτίαν.
 ἀνταποδίδωμι, ἀμετάβ. ἀντιστοιχῶ.
 ὡσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, τρόπον τινὰ διαγράφοντα κυκλικὴν
 τροχιάν.
 ἀνακάμπτω, (πάλιν. πλεονασμὸς) ἀμετάβ. ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω.
 τελευτῶντα, ἐν τέλει, εἰς τὸ τέλος.
 οἶν, παραδείγματος χάριν.
 λῆρος, ἄρσ. (παραλήρημα) φλυαρία, ἀνοησία, ἀφέλεια παιδαρι-
 ἀδης.

τὸν Ἐνδυμίωνα, τὸν θρῦλον τοῦ Ἐνδυμίωνος. Ὁ Ἐνδυμίων, βο-
 σκὸς ὡραῖος, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν "Ολυμπὸν, ὃπου
 προσείλκυσε διὰ τὴν ὡραίότητά του τὴν προσοχὴν τῆς Ἡρας. Διὰ τοῦτο
 ἐξεδιώθη ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ ἐτιμωρήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς αἰώνιον ὅπνον.

οὐδαμοῦ ἀν φαινοίτο, δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ φανῇ, δὲν θὰ ἡμπο-
 ροῦσε νὰ συμβῇ, δὲν θὰ είχεν καμμίαν ἀξίαν.

Ἄναξαγόρας, ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π.Χ. Διάση-
 μος φιλόσοφος, μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθή-
 ναις τῷ 460 π.Χ. περίου. Οὗτος εἶπε τὸ περίφημον: «πάντα χρήματα
 ἦν ὁμοῦ, εἴτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε». Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν
 χάρος ὁ Νοῦς (τὸ πνεῦμα) ὠργάνωσε τὸν κόσμον ἀρμονικῶς (ὅρα καὶ
 εἰσαγωγήν).

ἐκ τῶν ἀλλων, οὐχὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων.

τις μηχανή... ποῖος τρόπος θὰ ὑπῆρχε νὰ μή..

παντὸς μᾶλλον, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο (κεφ. 11, 67β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18.

ἐνὶ λόγῳ (ὑπομνήσω σε), μὲν μίαν ἀπόδειξιν...
 αὐτοί, μόνοι των.
 ἐπιστήμη, ἀκριβής γνῶσις, ἀληθής γνῶσις, γνῶσις.
 δρθὸς λόγος, δρθὸς συλλογισμός, δρθὴ κρίσις.
 ἔπειτα, μετὰ τὸ γενικὸν μὲν, θέτει τὸ ἔπειτα εἰδικεύων τὸ
 παράδειγμα, ἀντὶ νὰ θέσῃ δὲ.
 διαγράμματα, γεωμετρικὰ σχῆματα. Ὁ Πλάτων ὑπαινίσσεται δ, τι
 καὶ ἐν τῷ «Μένωνι» κεφ. 15—21, 80 δ—86γ ἀναφέρεται: Δοῦλος τοῦ

Μένωνος ἔρωτώμενος καταλλήλως ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εὑρίσκει ἀληθείας γεωμετρικάς, ὡς νὰ εἶχε διδαχθῆ γεωμετρίαν.

κατηγορεῖ, ἀποδεικνύει (ὅ ἄγων ἐπὶ τὰ διαγράμματα). μαθεῖν, νὰ μάθω, νὰ ἀκούσω τοῦτο... δηλ. νὰ ἀναμνηθῶ.

γάρ, ὁ γάρ ἐδῶ εἶναι ἐπεξηγητικός.

ἐπίστασθαι, ἐν τῇ διανοίᾳ λαβεῖν, νὰ τὸ ἐγνώριζε.

ἢ ἄλλην τινὰ αἰσθησιν λαβών, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως ἀντιληφθείς.

οὐ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ποὺ δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς αὐτῆς γνώσεως.

οὐ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν, τὸ ὅποιον συνέλαβε μὲ τὸν νοῦν του.

παιδικά, κεφ. 12, 68 α.

ἔγνωσαν — ἔλαβον, γνωμικοὶ ἀόριστοι.

γεγραμμένον, δ. γράφω, ζωγραφῶ.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ 19.

εἴτε ἔλλείπει..., εἴτε τοῦτο ἔλλείπει (ύπολείπεται) τι ἔκείνου κατὰ τὴν ὁμοιότητα εἴτε μὴ (έλλείπει).

ἴσον, ἡ ἴδεα τοῦ ίσου.

δ ἔστιν, τὸ δν, τὸ δντως δν, ἡ ἴδεα.

δν, μετοχὴ ἐνδοτική. Ἐπίσης καὶ δντα (ταύτα).

ἴσα, ἡ ἴδεα τοῦ ίσου, δ πληθ. κατὰ τὰ ίσα πράγματα.

ταῦτα τε, τὰ πράγματα.

ἔως δν, ἔως δν ἔννοήσεις, ἐφ' δσον δηλ. ἥθελες ἔννοήσει.

ἔνδει (ύποκ. τὰ ίσα - πράγματα —) τι ἔκείνου, εἶναι κατὰ τι κατώτερα ἔκείνου (τῆς ἴδεας τοῦ ίσου).

τῷ, τῷ εἶναι, δηλ. ὡς πρὸς τὸ νὰ εἶναι.

οἷον ἄλλο τι τῶν δντων, τρόπον τινὰ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ δντα ἔκεινο, τὸ δν, ἡ ἴδεα.

προσέοικα, προσομοιάζω.

τὰ ίσα, τὰ ίσα πράγματα.

δρέγομαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ (δρεξις).

ταύτὸν δὲ πάντα ταῦτα, τὸ αὐτὸ ίσχύει δι' δλας τὰς αἰσθήσεις, δὲν ὑπάρχει κκμμία διαφορά...

τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν (ίσα), τὰ αἰσθητὰ ίσα.

ἀνοίσειν, βραχ. ἀντί: ἀναφέροντες ἐννοήσειν, νὰ συγκρίνωμεν, νὰ συσχετίσωμεν
γενόμενοι εὐθύς, εὐθὺς μόλις ἐγεννήθημεν.
πρὸ τούτων, τοῦ ὄραν, ἀκούειν κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20.

αὐτὴν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γνῶσιν.
τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀντὶ νὰ εἴπῃ τὸ ἀνισον.
ἐπισφραγίζομαι, ἐπιθέτω τὴν σφραγίδα, ἐπιθέτω ὡς σφραγίδα
ἔδω: δίδω τὸ χαρακτηριστικὸν ὄνομα, τὸν χαρακτηριστικὸν ὄρον.
τοῦτο δὲ ἔστι, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, τὸ ὄν, ή ἴδεα.
καὶ... ἀποκρινόμενοι, κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῆς φιλο-
σοφικῆς ἐρεύνης, τὴν ὅποιαν χαρακτηρίζει ή ἐρωταπόκρισις.
ἐκάστοτε, εἰς ἐκάστην γέννησιν.
γίγνεσθαι, ἐκ τῶν προηγ. νοητέον τὸ ἀνάγκη (ἔστι).
ἀπόλλυμι, λησμονῶ, κοινῶς χάνω, ξεχάνω.
ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ.
δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτο γε ἐφάνη, κεφ. 18 καὶ 19.
οὐδὲν ἀλλ' οὐ..., οὐδὲν ἀλλο (ποιοῦσιν) οὐ...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21.

δίδωμι λόγον, δίδω λόγον διατί, δικαιολογῶ.
πολὺ μᾶλλον, πολὺ περισσότερον, πολὺ τούναντίον.
τηνικάδε, αὐτὴν τὴν ὥραν, κοινῶς τέτοια ὥρα, (μετὰ τὴν θά-
νατον τοῦ Σωκράτους, διότι μόνον οἱ φιλόσοφοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ δικαιο-
λογοῦν περὶ ὅν ἐπίστανται).
Ἐν ἀνθρώπου εἶδει, ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ.
φρόνησις, κεφ. 14, 70 β.
εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐάν τυχόν, ἐκτὸς ἐάν ἴσως.
Ἐν... χρόνῳ, ἔξυπακούεται ή ἐν τῷ γίγνεσθαι.
Ἐλαθον... οὐδὲν εἰπών, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω εἶπον κάτι ἀνευ
περιεχομένου, δὲν εἶπον τίποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22.

ἀναφέρω, κεφ. 19, 75 β.
 ἀπεικάζω, συγχρίνω, παρομοιάζω, παραβάλλω.
 ἄλλως, εἰς μάτην.
 ταῦτα... τάδε, αἱ ιδέαι... αἱ ψυχαὶ (ἢ προύπαρξις τῆς ψυχῆς)
 ὑπερφυῶς, κεφ. 10, 66 α.
 εἰς... καταφεύγει δὲ λόγος, ὥραῖα τελειώνει ἢ συζήτησις
 (τὸ ἐπιχείρημα, ἢ ἀπόδειξις).
 καρτερώτατος, λίαν ἴσχυρογνώμων, λίαν ἐπίμονος.
 οὐκ ἔνδεως, λιτότης, ἀρκούντως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23.

ἐνέστηκεν, ὑφίσταται ὡς κώλυμα, ἔναντιώνεται.
 διασκεδάννυμαι, διασκορπίζομαι, ἔξαφανίζομαι.
 τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρξεως.
 τοῦτο, δὲ διασκεδασμός.
 ἀλλοθέν ποθεν, ἐκ στοιχείων διαφορετικῶν ἀπὸ ἐκεῖνα, που συνί-
 σταται τὸ σῶμα.
 ὥσπερ ἡμισυ, τρόπον τινὰ τὸ ἡμισυ.
 τέλος ἔχειν, νὰ εἶναι τελεία.
 συντίθημι εἰς ταῦτον, συνενώνω, συνδυάζω.
 αὐθις γίγνεσθαι, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν.
 διπερ λέγεται, (ἀντὶ παρωχημένου), ὅπως ἔχομεν εἴπει..

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24.

διαπραγματεύομαι, συζητῶ, ἔξετάζω.
 ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη διεξοδικώτερον (ἢ πρότερον).
 δέδοικα τὸ τῶν παίδων, κατέχομαι ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν συνήθη
 εἰς τὰ παιδιά.
 διαψυσῶ, φυσῶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. διασκορπίζω.
 ἄλλως τε καί, καὶ μάλιστα.
 πνεῦμα, ἀνεμος.
 ἐπιγελῶ, γελῶ ἐπιδοκιμάζων.
 ἐν ἡμῖν, ἐννοεῖ πάντας τοὺς παρόντας.

μορμολύκειον, κιυρίως τὸ προσωπεῖον, μὲ τὸ ὄποιον ἐφόβιζον τὰ παιδιά, φόβητρον, κοινῶς σκιάχτρο.

ἐπάδω, ἥδω ὡς ἐπωδήν· ἐπωδαὶ δὲ ἡσαν ἄσματα μαγικὰ ἦ λόγοι, δι’ ᾧ ἔθεραπεύοντο νόσοι, τραύματα κλπ. ὅπως τὰ σημερινὰ ξέρχια. ‘Ο Πλάτων ἐδῷ ἐννοεῖ τοὺς φιλοσοφικοὺς λόγους πρὸς θεραπείαν νοσύσης ψυχῆς.

ἐξεπάδω, θεραπεύω μὲ ἐπωδάς.

ἐπωδός, ὁ θεραπεύων μὲ ἐπωδάς, ὁ μάγος.

βαρβάρων, ὁ Πλάτων δὲν ἀνεγνώριζεν ἐθνικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην. ‘Ο ἴδιος ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον πρὸς σπουδὴν.

ζητεῖν, νὰ ἔξεταζετε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ὑπάρξει, ἀπροσώπ. θὰ γίνουν.

ἀπολείπω, ἀφήνω τι ἀτέλεστον ἢ ἄρρητον, διακόπτω.

εἴς σοι ἡδομένῳ ἔστιν, ἐὰν σοῦ εἶναι εὐχάριστον.

πῶς γάρ οὐ μέλλει (μοι ἡδομένῳ εἶναι), καὶ διατὶ ὅχι; πῶς νὰ μὴ μοῦ εἶναι (εὐχάριστον);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25.

έαυτούς, αὐτοπαθ. ἀντων. γ' προσώπ. ἀντὶ α' ἡμᾶς αὐτούς.

συνθέτω, διαφέρει τοῦ προηγουμένου συντιθέντι, διότι ἡ σύνθεσις ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

φύσει, ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον προσήκει.

ταύτη Ἡπειρ., ἔτσι, ὅπως ἀκριβῶς, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον.

εἴπερ τῷ ἄλλῳ, κεφ. 2, 58 ε.

ἀεὶ κατὰ ταύτᾳ καὶ ὡσαύτῳς ἔχει. Μὲ τὸν τεχνικὸν τοῦτον ὅρον διπλάτων χαρακτηρίζει πάντοτε τὰς ἰδέας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθητά: τὰ ἄλλοτ' ἄλλως (ἔχοντα) καὶ μηδέποτε κατὰ ταύτα, εἶναι πάντοτε τά ἰδια μὲ τὸν ἔαυτὸν τοὺς καὶ ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως τῶν εἶναι ἔνεις καὶ ὁ ἴδιος, εἶναι ἀναλλοίωτα αἰώνιως, εἶναι πάντοτε τὰ ἰδια καὶ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχουν πάντοτε. “Ορα καὶ 78 δ.

δέ, ἐπαναλαμβάνεται ὁ δὲ πρὸς ἔξαρσιν, ἀντιθέτως.

ἴωμεν, ἐπανίωμεν.

ἐφ' ἀπερ (ἥλθομεν) ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ κεφ. 10, 65 β ε κ.έ.

αὐτῇ ἡ οὐσία, ἥς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, αὐτῇ ἡ οὐσία (ἡ ἰδέα, ἡ πραγματικότης), διὰ τὴν ὑπάρξιν τῆς ὄποιας δίδομεν λόγον

αύτὸν ἔκαστον, δὲ ἔστιν, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, ποὺ
ὑπάρχει, τὸ δὲ καθ' ἕκαστον εἶναι καθ' ἑαυτό, τὸ δὲ δέκατος δὲ.

ἔνδεχομαι, ἐπιδέχομαι.

ἢ, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐρώτησις ἀκριβέστερον ὑπὸ ἄλλην μορφήν.
μονοειδές, ἀπλοῦν, ἀσύνδετον.

οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὐδεμίαν, ἐπισώρευσις κατὰ πλεο-
νασμὸν ἀρνήσεων πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀναλοιώτου.

τῶν ἔκείνοις δύμανύμων, τῶν δύμανύμων μὲν ἔκείνας (τὰς ἰδέας).

πᾶν τούναντίον, δλως ἀντιθέτως

οὐκ ἔστιν (ἄλλο τι) δτῷ (δοτ. δργαν.).

ἐπιλαμβάνομαι, ἀπτομαι, συλλαμβάνω, ἀντιλαμβάνομαι.
ἀειδής, ἀράτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 26.

τίθημι, ὑποθέτω, παραδέχομαι, ἐπὶ α' καὶ β' προσώπου μετὰ τῶν
βούλει, βούλεσθε, θέλετε, τίθεται ὑποτακτική.

ἔχον, (θῶμεν)

ἄλλο τι, (ἔστιν ἢ).

ἥμων αὐτῶν, οὐχὶ αὐτοπαθής ἀντωνυμία.

τῷ εἰδει, μὲν δρθρον, διέτι ήδη ἐμνημόνευσε τὴν λέξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 27.

πάλαι, ως ἐν κεφ. 10, 65 β καὶ ἔξῆς.

προσχρῶμαι, χρησιμοποιῶ προσέτι, διότι δύναται νὰ ἔξετάζῃ
ἡ ψυχὴ καὶ ἀνευ τῆς συνεργασίας τοῦ σώματος (κεφ. 10, 65 γ).

τὸ διά τοῦ σώματος, (σκοπεῦν), δηλ. τὸ δι' αἰσθήσεως.

ἴλιγγιῶ, (ἴλιγγος), ζαλίζομαι.

τοιούτων, δηλ. πλανωμένων καὶ ταραττομένων.

πλάνος, περιπλάνησις.

ἔκείνα, τὰ δέκατας δέκα, αἱ ἰδέαι.

συγχωρῶ, συμφωνῶ.

δλω καὶ παντί, καὶ εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς τὰ μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28.

πεφυκέναι, πεφ. (τοιοῦτον) οἶον ἀρχειν...
 ξυμβαίνει, ἔξαγεται ὡς ἀναγκαῖον συμπέρασμα.
 νοητόν, τὸ νοοῦν (ἐνεργητικόν), ἀνόητον, τὸ μὴ νοοῦν.
 αὖ, πᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29.

τὸ παράπαν, ἐπίρρημα: παντελῶς.
 ἐν δρατῷ, (τόπῳ), ἐννοεῖ τὸν τάφον.
 διαπίπτω, διαλυόμενος καταρρέω, διαρρέω.
 διαπνέομαι, διασκορπίζομαι ὡς καπνός, ἔξαφνίζομαι. Τὰ τρία
 ἀπαρέμφατα ἀποτελοῦν κλίμακα ἀποσυνθέσεως.
 ἐπιεικῶς, ἀρκετά, λίαν.
 ἐπιμένω, παραμένω, διατηροῦμαι.
 καί, φυσική σειρά: καὶ ἐὰν μὲν τις.
 χαριέντως ἔχω τὸ σῶμα, ἔχω ἀνθηρὸν καὶ χριτωμέγον τὸ σῶμα.
 ὥρα, ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ὥριμότης.
 καὶ πάνυ μάλα (συχνὸν ἐπιμένει χρόνον).
 συμπίπτω, συμμαζεύομαι, μαραίνομαι (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν
 ἐντοσθίων κλπ.).

δλίγου (δεῖν) δλον, σχεδὸν δλόκληρον (τὸ σῶμα).
 ταριχευθέντες, ἡ ταρίχευσις ἣτο συνήθης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις
 ('Ηρόδοτος βιβλ. 2 κεφ. 86. . .). Τοιαῦτα ταριχευθέντα πτώματα (μού-
 μεις) ὑπάρχουν σήμερον καὶ εἰς τὸ 'Εθνικὸν Μουσεῖον.
 ἀμήχανον δσον, ἀμέτρητον, ἐπ' ἀόριστον.
 καὶ ἂν σαπῆ (τὸ σῶμα).
 ὡς ἔπος εἰπεῖν, σὰν νὰ εἰποῦμε, σχεδόν.
 τοιοῦτον ἔτερον, (κεφ. 2,58 δ) δμοιον, ἀνάλογον μὲ τὴν ψυχήν).
 γενναῖος, ὑπέροχος, εὐγενής, ἔξαιρετος.
 εἰς "Αἰδουν ὡς ἀληθῶς, εἰς τὸν πραγματικὸν "Αδην - καὶ οὐχὶ
 τὸν "Αδην τοῦ πλήθους — 'Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται ἐδῶ τὴν ἔτυμολογίαν
 τῆς λέξεως "Αιδης (ἀειδής), τὸν ὅποῖον πιστεύει δηντὸς ὡς ἀειδῆ,
 ἀόρατον, δπου ἡ καθαρὰ ψυχὴ εὑρίσκει καταφύγιον πλησίον τοῦ θεοῦ.
 Ιτέον, ρημ. ἐπίθ. τοῦ εἴμι, πρέπει νὰ ὑπάγῃ.
 διαφυσώμαι, (κεφ. 24, 77 δ), οἱ παρακ. παριστῶσι λόγῳ τῆς βε-
 βαιότητος τοῦ λέγοντος τὴν πρᾶξιν ὡς τετελεσμένην.

πολλοῦ γε δεῖ, πολὺ ἀπέχει, κάθε ἄλλο.
 κοινωνοῦσα, διορίζει τὴν προηγουμένην μετοχήν.
 ἔκοῦσσα εἶναι, ἐκουσίως· τὸ ἀπαρ. πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.
 τῷ ὅντι, τῷ ὅντι μελετῶσα ῥᾳδίως τεθνάναι.
 οὐκοῦν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς παρενθετικῆς· τὸ δὲ οὐ-
 δέν... διακοπεῖσαν πρότασιν: ἐὰν μὲν καθαρά...
 ὑπάρχει αὐτῇ, ἀπροσώπ., τῆς ἐπιτρέπεται, δύναται.
 ἄνοια, ἔλλειψις νοῦ, ἀφροσύνη, παραλογισμός.
 κατὰ τῶν μεμυημένων, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰ
 μυστήρια, τὰ Ὀρφικά (ὅρα καὶ κεφ. 13, 69 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30.

ἐὰν δέ, εἶναι ἀντίθεσις εἰς τὸ προηγούμ. ἐὰν μὲν καθαρά...
 γοητεύω, μαχεύω (ὅρα κεφ. 11, 66 δ).
 σκοτώδης, σκοτεινός.

αἴρετόν, καταληπτόν, ὃ τι δὲν εἶναι σκοτεινὸν διὰ τὰ μάτια καὶ ἀόρατον, προσιτὸν δὲ εἰς τὴν νόησιν καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας καταληπτόν, τοῦτο δὲ συνηθισμένη καὶ νὰ τὸ μισῆ καὶ νὰ τὸ τρέμη καὶ νὰ τὸ ἀποφεύγῃ, νομίζεις λοιπόν, ὅτι μία ψυχὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν θὰ ἀποχωρίσθῃ — τοῦ σώματος — καὶ θὰ εἶναι αὐτὴ καθ' ἔαυτὴν ὄλοκάθαρη; οἰει..., ἀπόδοσις εἰς τὸ ἐὰν δὲ γε.

εἴλικρινής, καθαρός, ὄλοκάθαρος.

οὐδ' ὅπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

διαλαμβάνω, πιάνω ἀπὸ τὴν μέσην (ὅρος παλαιστικός).

διειλημμένην, (ἀπαλλάξεσθαι).

δομιλία, συναναστροφή.

συνουσία, ἀχώριστος συμβίωσις, συναναστροφή, κοινωνία.

μελέτη, μέριμνα (διὰ το σῶμα).

ἔμποιῶ ξύμφυτον, κάνω συμφυές, συγχωνεύω.

ἔμβριθής, βαρύς, ἐπαχθής.

μνήματα, μνημεῖα νεκρῶν.

κυλινδοῦμαι, κυλίομαι, περιφέρομαι, στριφογυρνῶ.

σκιοειδῆ φαντάσματα, δημώδεις δοξασίαι περὶ φαντασμάτων, ὡς καὶ οἱ παρ' ἡμῖν βρυκόλακες.

εῖδωλα, ὄμοιώματα.

είναι, (εἰκός (ἐστι)).

τίνω δίκην, δίδωμι δίκην, τιμωροῦμαι.

τροφῆς, γεν. αἰτ. τροφή, ἀγωγή, τρόπος τοῦ βίου.

ἐπιθυμίᾳ, δοτ. αἰτ. ξυνεπακολουθοῦντος, γεν. ἀντικειμενική.

ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα, δεσμευθοῦν μέσα εἰς τὸ σῶμα, ἐνσαρκωθοῦν (ὅρα κεφ. 15, 70 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

εἰς τοιαῦτα ἥθη, εἰς ζῶα ποὺ ἔχουν ἥθη ἀνάλογα μ' ἔκεῖνα...

μελετῶ τι, φροντίζω περὶ τίνος, ἀσκῶ τι.

γαστριμαργία, ἀδηφαγία.

ὑβρις, ἀσέλγεια.

εὐλαβοῦμαι, φέρομαι ὡς εὐλαβής, προφυλάττομαι, μὴ διευλαβημένους, ἀναιδῶς ζήσαντας.

ἴκτεῖνος, εἶδος ίέραχος, κοινῶς περδικογέραχο.

ἀμέλει, προσταχτ. τοῦ ἀμελεῖν, μὴ σέ μέλη, βεβαίως.

ἐπιτηδεύω, ἀσκῶ, οἱ ἀσκήσαντες τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν.

γεγονυῖα, ἡ ὅποια ἀποκτᾶται.

πολιτικόν, κοινωνικῶς ὡργανωμένον, κοινωνικόν.

μέτριος, χρηστός, μητρημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

οὐ θέμις, (ἐστὶ τινι), δὲν εῖναι ἐπιτετραμμένον.

φιλομαθής, φιλόσοφος.

καρτερῶ, ὑπομένω σταθερῶς, ἀντέχω εἰς τὰς στερήσεις.

οἰκοφθορία, καταστροφὴ τῆς περιουσίας.

ἀτιμία, ἔλλειψις τιμῶν, στέρησις τιμῶν.

ἀδοξία, ἔλλειψις δόξης, ἀσημότης.

μοχθηρία, ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις.

τοιγάρτοι, διὰ τοῦτο λοιπόν.

ἄπασιν, ἄπ. χαίρειν εἰπόντες.

πλάττω σώματα, φροντίζω νὰ κάμω ὡραῖα σώματα.

αύτοῖς, (τοῖς πλάττουσι σώματα).

λύσις, ἔξιλέωσις, ἀπολύτρωσις.

ταύτη τρέπονται, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν ὁδόν.
ἐκείνῃ, τῇ φιλοσοφίᾳ.
ἢ ὑφηγεῖται, τὴν ὄποιαν ὑποδεικνύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33.

παραλαβοῦσσα, ὡς παιδαγωγός.

ἀτεχνῶς, δλως διόλου, τελείως (κεφ. 2, 59 α).

εἰργμός, είρκτή, φυλακή.

τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσσα ὅτι... πρόληψις, ἀντί:
κατιδοῦσσα (ἢ φιλοσοφία), ὅτι τοῦ εἰργμοῦ ἢ δεινότης
δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, εἶναι δῆλο. ἔργον τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι δῆλο.
συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐπιθυμίαν.

ώς ἂν... εἴη τοῦ δεδέσθαι, συμπερ. (ῶστε μάλιστα ἀν εἶναι τὸν
δεδεμένον ξυλλήπτορα), ὥστε νὰ εἶναι πρὸ παντὸς αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ δεμέ-
νος συνεργός εἰς τὸ δέσιμόν του.

παραμυθοῦμαι, παρανῶ μὲ παραμυθητικοὺς λόγους, ἐνθαρρύνω.
σκέψις, παρατήρησις, ἔρευνα.

ἀναχωρῶ, ὑποστρέφω, ὑποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

δ, τι, δ, τι τῶν δητῶν.

δι' ἀλλων, δι' ἀλλων μέσων, τῶν αἰσθήσεων, ἀντίθεσις εἰς τό...
αὐτὴ καθ' αὐτὴν.

ἐν ἀλλοις δν ἀλλο, διάφορον δν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ἀντί-
θεσις εἰς τὸ αὐτὸ καθ' αὐτό.

ἡγεῖσθαι, ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ παρακελευθένη.

ἔπαθεν, γνωμικὸς ἀδρίστος.

ῶν, γενικὴ διαιρετική.

οίον..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοσοῦτον κακόν.

λογίζομαι, ἀντιλαμβάνομαι, λογαριάζω.

ἄμα τε... καὶ, τὸ σύγχρονον, συγχρόνως καί.

οὐχ οὕτως ἔχον, ἀν καὶ δὲν ἔχει οὕτως. 'Ο Πλάτων ἔδω λέγει,
ὅτι μέγιστον κακὸν δὲν εἶναι αἱ συνέπειαι τοῦ πάθους, ἀλλὰ ἢ πλάνη ἢ
ἔμφυτος εἰς αὐτό, ὅτι δῆλο. τὸ ἀντικείμενόν του ἔχει μεγίστην πραγματι-
κότητα καὶ ἀξίαν, ἐνῷ τούναντίον ὡς δρατὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχει.

προσηλῶ, καρφώνω.

προσπερονῶ, καρφώνω μὲ περόνγην, προσκολλῶ.

διμοδοξῶ, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.
 ὁμότροπος, ὁ ἔχων τοὺς αὐτοὺς τρόπους.
 ὁμότροφος, ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δίαιταν, ἀγωγήν.
 ἀναπλέα, (ἀνάπλεως) γεμάτη, μολυσμένη ἀπὸ...
 πίπτειν, λόγῳ τοῦ βάρους, τῶν ὑλικῶν στοιχείων.
 ἄμοιρος, ἀμέτοχος.
 συνουσία, (κεφ. 30, 81 γ), αἱ γεν. θείοις... ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς λ. συνουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34.

οἱ δικαίως φιλομαθεῖς, οἱ γνησίως φιλόσοφοι.
 οὐ γάρ, ὅχι βέβαια.
 ἑαυτὴν, τὴν ψυχὴν (πλαγία ἀντανάκλασις).
 πάλιν αὖ, πλεονασμός.
 ἐγκαταδέω, δένω στερεῶς εἰς τι.
 ἀνήνυτος, (ἀνὺ (τ) ω) ἀτελείωτος.
 μεταχειρίζομένην, μεταχ. (τὴν ψυχὴν) τινὰ ἵστον ἐν αντίῳ της Πηνελόπῃ. Ἡ Ὄμηρικὴ Πηνελόπη ἔξηλωνε τὴν νύκτα ὃ τι ὑφαίνε τὴν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνοίκου ὑφαίνει εἰς τὸ σκύτος τῶν παθῶν τὰ δεσμὰ, τὰ δόποια ἡ ἀληθῆς φιλοσοφία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σκέψεως προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ (ξηλώσῃ).
 ἐν τούτῳ οὖσα, ἐνδιατρίβουσα ἐν τούτῳ, προσηλωμένη εἰς αὐτό.
 τὸ ἀληθές..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ ἐν τούτῳ.
 ἀδόξαστον, τὸ μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀτομικῆς δόξης, αἱ ίδεαι.
 ἀπηλλάχθαι, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ οἴεται δεῖν.
 οὐδὲν δεινόν, (ἐστι), δὲν ὑπάρχει φόβος.
 ὅπως μή, μήπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 63.

τὸ μέν, ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀκολουθὸν μέντοι.
 τοιαῦτ' ἄπτα, τέτοια περίποι.
 ἀξιόν (ἐστι) κινδυνεῦσαι, ἀξιέει νὰ κινδυνεύσῃ κανεὶς μὴ διαφεύσθη.
 καλός, ὡραῖος, διότι περιέχει ὡραίας ἐλπίδας.
 ἐπάρδω, κεφ. 24, 77, ε φάλλω ὡς ἐξορκισμόν.
 ἥδονάς — κόσμους, δρα κεφ. 9, 64. δ ε.

εῖασε χαίρειν, κεφ. 9, 64 γ, ἐπεριφρόνησεν.

πλέον θάτερον... μᾶλλον τὸ ἀντίθετον, μεγαλύτερον κακόν.

ἡγησάμενος, ἡγησ. ἀπεργάζεσθαι (αὐτοὺς — τοὺς κόσμους).

σωφροσύνῃ... ἀληθείᾳ, ἐπεξήγ. εἰς τὸ τῷ αὐτῇ κόσμῳ φ.

καλῇ, τὰ ἐδῶ λεγόμενα εἶναι μία ἀδρὰ ἀνακεφαλαίωσις τοῦ διαλόγου καὶ μάλιστα τῶν : 63 γ, 64 δ, 69 β, 82 γ, 82ε, 84 β, 107 γ δ, 108 δ κλπ.

οἱ ἄλλοι, οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Φαίδωνος μνημονευθέντες φίλοι.

εἰς αὐθίς, ἄλλην φοράν, ἄλλοτε.

ἀνὴρ τραγικός, ἔνας ἥρως τραγωδίας.

νεκρὸν λούειν, ἐπεξήγ. Τὸ λούειν τοὺς νεκροὺς ἵτο σύνηθες εἰς τοὺς ἀρχαίους διὰ λόγους θρησκευτικούς, διότι ὁ ἀποθανὼν θὰ ἥρχετο εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς θεούς καὶ ἐπομένως ἔπρεπε νὰ εἶναι καθαρὸς (Ὁδυσ. ω 44, Ἰλ. Σ 345, Ἡροδ. βιβλ. 2, 86, Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1201). 'Η αὐτὴ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καθαριζομένων τῶν νεκρῶν δὶ' οἴνου ὅξους κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 64.

εἰεν, καλά, ἔστω διὰ τοῦ εἰεν ὁ λέγων δηλοῦ συγκατάθεσιν, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο θέμα.

ἐπιστέλλω, (ἐπιστολὴ) γράφω, παραγγέλλω, ἀφήνω τὴν τελευταίαν παραγγελίαν.

ὅτι διὰ τοῦ ποιοῦντες.

ἐν χάριτι ποιῶ τινι, χαρίζομαι εἰς τινα, κάνω κάτι διὰ νὰ ἔξυπηρετήσω καὶ εὐχαριστήσω τινά.

καινότερον, ὁ συγκρ. βαθμὸς ἀντὶ τοῦ θετικοῦ.

ὅμῶν αὐτῶν, τῆς ψυχῆς σας.

δμοσιογῶ, ὑπόσχομαι, κατ' ἄλλους ἐρμηνευτάς : συμφωνῶ.

ῶσπερ κατ' ἔχην, τρόπον τινὰ ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχην.

οὐδὲν πλέον ποιήσετε, δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε.

θάπτωμεν... τρόπον, ἡ ταφὴ ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους, ἡ διὰ καύσεως ἢ διὰ κατορύζεως.

ἔγώ, ὁ Σωκράτης ἐπίστευεν, διτὶ ἐγώ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ δχι τὸ σῶμα.

διατάττω, διευθύνω.

εἰς μακάρων... εὐδαιμονίας, εἰς τόπους εύτυχισμένους, ὅπου μακάριοι κατοικοῦν (κεφ. 8, 63 γ).

ձλլաց, εἰς μάτην (κεφ. 22, 66 ε).

ἥγγυατο, δρα τὴν λέξιν : ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κεφ. 2, 59 β.
οὗτος μὲν γάρ, (ἥγγυατο).

ἢ μήν, ἀληθῶς.

παραμενεῖν, (με).

ῥᾶσον φέρω, ὑποφέρω εύκολώτερον, καλύτερον.

προτίθεμαι τὸν νεκρόν, ἐκθέτω τὸν νεκρὸν κεκοσμημένον πρὸ τῆς ταφῆς.

ἐκφέρω, κάνω τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ.

καλῶς, δρῶς, διότι τὸ νὰ λέγῃ ὁ Κρίτων, ὅτι θάπτει τὸν Σωκράτη ἀντὶ νὰ λέγῃ ὅτι θάπτει τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτους, δὲν εἶναι ὄρθον.

εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές (ἔστι), αὐτὸ καθ' αὐτὸ εἶναι σφάλμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 65.

ἀνίστατο εἰς... βραχυλογία ἀντί : ἀναστὰς ἦει εἰς... ἢ ἀνίστατο καὶ ἦει εἰς ...

τοτὲ δ' αὖ, ὃς ἐὰν προηγεῖτο τοτὲ μέν.

ἀτεχνῶς, κεφ. 2, 59 α. προσδιορίζει τὸ ὄρφανοι.

τὰ παιδία, δρα λέξιν Εκνθίππη κεφ. 3, 60 α.

οἰκεῖαι γυναικες, ἡ Εκνθίππη καὶ αἱ συγγενεῖς γυναικες.

ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος.

κα αγιγνώσκω, κατηγορῶ, ἀποδίδω ὡς μομφήν.

ἀρχόντων, τῶν ἔνδεκα, κεφ. 2, 58 δ.

ձլլաց, καὶ ἐξ ձլլων περιπτώσεων.

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, τῆς φυλακίσεως τοῦ Σωκράτους.

τοὺς αἰτίους, ἐννοεῖ τοὺς κατηγόρους κλπ.

τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπότρεπτον, τὸ μοιραῖον (κεφ. 6, 62 γ).

ἀστεῖος, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, (ὅπως εἶναι οἱ ἀστοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγροίκους), λεπτός.

λῶστος, ἀριστος, χρυσὸς ἀνθρωπος.

ὅ ἀνθρωπος, ὁ μέλλων νὰ δώσῃ τὸ φάρμακον.

πίνοντες, τὸ κώνειον.

ἔγχωρεῖ, ἀπροσώπως, ἔξεστι, ὑπάρχει ἀκόμη καιρός.

ծφλισκάνω γέλωτα, θεωροῦμαι γελοῖος.

γλίχομαι, ποθῶ, ἐπιθυμῶ ἔξαιρετικά.

οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε ἐκ τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 66.

παῖς, ὑπηρέτης τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 3, 60 α).

κύλιξ, ποτήριον κυρίως κρασοπότηρον, εὔρυ, δίωτον.

ῶ βέλτιστε, φίλατε, ἀγαπητέ μου, καλέ.

γάρ, ἐπειδή, καὶ αἰτιολογεῖ τὸ τί χρὴ ποιεῖν.

περίειμι, περιπατῶ, περιπατέομαι — κατακεῖσθαι, ἀμφότερα ἔχαρτῶνται ἐκ τοῦ χρή.

αὐτὸς ποιήσει, θὰ ἐνεργήσῃ μόνον του.

ὅρέγω, (ὅργυια) ἔκτείνω, προσφέρω.

ἴλεως, ἴλαρὸς, εὕθυμος, χαρούμενος, γαλήνιος.

τρέω, τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου, οὐδὲν τρέσας, ἀνευ φόβου.

οὐδὲ διαφθείρας οὔτε... προσώπου, καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ οὔτε τὸ χρῶμα του οὔτε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.

ταυρηδόν, μὲ βλέμμα ταύρου, μὲ βλέμμα ἀτενές.

ἀποσπένδω, προσφέρω σπονδήν.

μέτριος, ἴκανός, ἀρκετός.

μανθάνω, ἔννοω, καταλαβαίνω.

ἀλλ' εὔχεσθαι γέ που, ἀλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται σπονδή, ἐπιτρεπεται ὅμως τούλαχιστον — νομίζω — ή εὔχή.

χρὴ (εὕ χε σθα).

ἐπισχόμενος, (τὴν κύλικα), ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χειλή του, ή ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του ή ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος. **εύκόλως**, μὲ ἀταραξίαν, χωρὶς δυστροπίαν.

ἐπιεικῶς, μόλις, δύωσδήποτε.

οὐκέτι, (οἶοι τ' ξμεν).

βίᾳ ἐμοῦ αὐτοῦ, παρὰ τὴν προσπάθειάν μου νὰ συγκρατηθῶ. **ἀστακτὶ ἔχώρει**, ἔτρεχαν κρουνηδόν, ποτάμι (οὐχὶ κατὰ σταγόνας) ἔγκαλυψάμενος, καλύψας διὰ τοῦ ἴματίου τὸ πρόσωπον.

οἶου, διότι τοιούτου.

ἀναβρυχῶμαι, ἐκβάλλω βρυχθυμὸν ὁδύνης, ξεσπῶ εἰς θρήνους. **οὐδένα δητινα οὐ**, ἔλξις (οὐδεὶς ήν, δητινα οὐ), πάντας.

κατακλῶ, συντρίβω, ραγίζω τὴν καρδίαν.

οὐχ ἤκιστα, λιτότης, πρὸ παντός.

πλημμελῶ, κάνω μουσικὸν σφάλμα, μεταφορικῶς ἀμαρτάνω, κάνω ἀνόητα πράγματα.

εύφημια, τὰ καλὰ λόγια ἡ ἡ σιωπή· οἱ παριστάμενοι εἰς θυσίαν ὥφειλον νὰ λέγουν καλὰ λόγια ἡ νὰ σιωπῶσι, μήπως ἀκουσίως εἴπουν ἄσχημα λόγια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τους Πυθαγορείους ἦτο ἰερὰ στιγμή, διότι μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, ἐπρέσβεινον οὗτοι, δτι πρέπει νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐν εὐφημίᾳ.

ἔπεχω, κρατῶ, σταματῶ, συγκρατῶ, παύομαι.

οἱ, ἔγραισις (οἶ), αὐτῷ.

διαλιπών χρόνον, μετὰ πάροδον χρόνου.

οὐκ, εἰς τὸ ἐννοούμενον αἰσθάνεσθαι.

ἐπανιών, προχωρῶν πρὸς τὰ ἐπάνω τοῦ σώματος μὲ τὸ χέρι του.
αὐτός, ὁ ὑπηρέτης.

ἥτρον, ὑπογάστριον.

ἐνεκεκάλυπτο, οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθνήσκοντος.

ἀλεκτρυόνα, οἱ θεραπευόμενοι ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἔνα πετεινόν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμη αὐτὴν τὴν θυσίαν διὰ τοῦ Κρίτωνος εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς Ὕγειας, διότι νομίζει δτι τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του θεραπεύεται ἀπὸ ὅ τι εἰς τὸν διάλογον ἔχαρακτήρισεν ὡς νόσον : τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς μὲ τὸ σῶμα
ἔκινηθη, κατελήφθη ὑπὸ σπασμοῦ.

συνέλαβε, ἔκλεισε (ἔπιασε μαζί τὰ χεῖλη...).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 67.

καὶ ἄλλως, καὶ ἐν γένει, καὶ ἐπὶ πλέον.

ΝΙΚ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ — Ν. ΚΑΙ Κ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1972

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ίδιαζονσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πλατωνικῶν ἔργων ἔχει ὁ προκείμενος διάλογος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν του σύνθεσιν. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις τῆς γηνησίας φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἐκείνων, οἵτινες νομίζονται σοφαῖ, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Τοῦτο εἴναι τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου καὶ τὸ θέμα ἀντὸ πλαισιώνεται μὲ τεχνικὴν πλοκὴν τῶν ἐπεισοδίων καὶ μὲ τελείαν ἥθοποιίαν τῶν προσώπων. Τοιουτορόπως ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ διατριβὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ λογοτεχνικὸν ἀριστούργημα.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον παρουσιάζεται ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρὸς τινα ἑταῖρον, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰ λοιπὰ 39 κεφάλαια ὅμιλει μόνον ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ὁ ἑταῖρος ἀκούει συνεχῆ διήγησιν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς καθόλου νὰ τὸν διακόψῃ. Κατὰ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ Σωκράτης περιγράφει συγκέντρωσιν σοφῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλονισιωτάτου Καλλίου καὶ ἐπαναλαμβάνει ἔνα μακρότατον διάλογον, τὸν ὅποιον είχε μὲ δλονς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ ἴδιᾳ μὲ τὸν σοφώτατον Πρωταγόραν.

Ἡ συνάρτησις αὐτὴ ὑποτίθεται γενομένη περὶ τὸ 432 π.χ., ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ὑποδηλουμένης ἡλικίας τῶν κυρίων προσώπων (κεφ. 5, 7, 8, 10 καὶ 40), πάντως ὅχι μετὰ τὸ 432, διότι δὲν γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ οὐδὲ, ἡ ἐλαχίστη μνεία τῶν γεγονότων, τὰ δόποια συνετάραξαν τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαλόγου οἱ Ἀθηναῖοι, μέρα φρονοῦντες εἰσέτι διὰ τὴν ἥγεμονίαν καὶ διὰ τὴν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα αἰγῆν τῆς πόλεώς των, ἥδονταν νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ἐξαιρέτον ἥδονήν τῶν φιλοσοφικῶν λόγων, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπακολονθήσαντος πολέμουν.

3. ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ.

Περὶ τοὺς χρόνους τούτους συμπίπτει καὶ ἡ πλήθης διαμόρφωσις τοῦ νέου τρόπου τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἥτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὄντοι σοφικῆς παιδείᾳ. Εἶναι ἴστορικῶς ἔξη-χριβωμένοι οἱ λόγοι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς νέας πνευματικῆς κατευθύν-σεως, ἡ δοπία ἐσημειώθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰῶνος.

Ἡ φιλοσοφία ἐν Ἑλλάδι είχε συστηματικῶς ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἥδη αἰῶνος, ὅποτε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐπεκείρησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν γένεσιν τῶν ὄντων ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς. Ἐσημείωσε δὲ σημαντικήν ἐξέλι-ξιν διὰ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, αἵτινες ἰδρύθησαν εἰς τὴν Μικρασι-ατικὴν καὶ Ἰταλιωτικὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν σχολῶν τούτων περιέλαβον εἰς τὴν φιλοσοφικήν των ἔρευναν προβλήματα κοσμογονικά, ἥθικά, γνωσιολογικά καὶ θεολογικά, διεμορφώθησαν δὲ φιλοσοφικὰ συ-στήματα, τὰ δοπία εἶναι θαύματα διανοητικῆς συλλήψεως καὶ ἐρμη-νευτικῆς ἀλληλουχίας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος δὲ Σάμιος Πυθαγόρας ἐσυστημα-τοποίησε πλήρη κοσμοθεωρίαν, ἐρμηνεύων τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων διὰ τοῦ ἀριθμοῦ. Ὁλίγον βραδύτερον, περὶ τὸ 500, ἥκμασεν ἡ φιλο-σοφικὴ σχολὴ τῆς Ἐλέας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιρό-σωπος τῆς σχολῆς ταύτης Παρμενίδης ἀπέρριπτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ γίγνεσθαι καὶ διεκήρυξεν ὅτι μόνον τὸ εἰναι εἶναι πραγμα-τικὴ κατάστασις, συλλαμβανομένη διὰ τοῦ νοῦ. Τὸ γίγνεσθαι εἶναι ἀπα-τηλὴ ἐντύπωσις τῶν ὀνθρωπίνων αἰσθήσεων, αἱ δοπίαι εἶναι καὶ οἱ μάρτυρες τῆς ἀληθείας. Καὶ ἐπειδὴ μόνον διὰ τῶν αἰσθήσεων γνω-ρίζομεν τὰ περὶ ήμας ὄντα, ἡ θεωρία τῶν Ἐλεατῶν ἡρνεῖτο τὴν δυ-νατότητα τῆς γνώσεως.

Ἐπίσης περὶ τὰ 500 ἐφίλοσόφησεν δὲ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος ἀπορ-ρίπτων καὶ οὗτος τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν. Ἀντιθέτως δύμως πρὸς τοὺς Ἐλεάτας ἐδίδασκεν ὅτι μόνον τὸ γίγνεσθαι καὶ ἀδιά-λειπτος ροή τῶν ὄντων ὑπάρχει (πανταρεῖ), τὸ δὲ εἶναι οὔτε ὑπάρχει οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ.

Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργεῖτο τὸ πρόβλημα πόθεν ὁ ἀνθρωπός ἀποκτᾷ τὴν γνῶσιν καὶ ἐν εἴναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἐκτοτε δλαι αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι δὲν ἡρύναντο νὰ προβλέψουν τὸ πρόβλημα

τοῦτο. Ἡκολούθησαν κατόπιν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Δημοκρίτου καὶ τοῦ Ἀναξαγόρου, ἀλλὰ σὸν τῷ χρόνῳ ἐγίνετο φανερόν, ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε φιλοσοφία προσέφερε μόνον δογματικὰς λόσεις, αἱ δόποιαὶ ἥρχοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἄλληλας. Καὶ ἵτο φυσικὸν νὰ ἐπέλθῃ κάποτε ἀντίδρασις εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐρεύνης καὶ νὰ μὴ πιστεύονταν πλέον οἱ διανοούμενοι, ὅτι ἵτο δυνατὸν νὰ ἔξενρεθῇ ἐπιστημονικὴ ἑρμηνεία τῶν ὄντων. Διὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία παραιτούμενη ἀπὸ πάσης κοσμογονικῆς ἐρεύνης στρέφεται πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα, τὰ δοποῖα ἀμεσώτερον ἐνδιαφέρονταν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἥθικήν καὶ εἰς τὴν κοινωνικήν τον ζωήν. Ἡ ἀμφιβολία δὲ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως ὠδηγγήσεν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ὅτι ἀπόλυτος γνῶσις δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἀλήθεια εἶναι δογματική ὁμοίωσις ὡς ἀληθέρης.

¹Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν, διὰ τῆς δοποίας ἥδυνατο ὁ πολίτης νὰ διακριθῇ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀξιωματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἥθικοῦ βίου ἔπρεπε νὰ ἐκλαϊκευθοῦν μὲν συστηματικὴν διδασκαλίαν. ²Επειδὴ δὲ ταῦτα θὰ ἔξεται πῶντο κατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν κρίσιν ἐκάστου, ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ὁ πεπαιδευμένος εὐχέρειαν εἰς τὸ λέγειν καὶ πείθειν ἵνα ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόψεις του.

Κατὰ τὴν τροπὴν αὐτὴν τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ἐδημιουργήθη ἡ σοφιστικὴ, ἢτις θεωρητικῶς δύναται νὰ δρισθῇ ὡς σύστημα ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὅποιον α) ἀπολνιρρωνεῖ τὸν νοῦν τοῦ ἀκροατοῦ ἀπὸ παλαιὰ δόγματα καὶ διακηρύττει, ὅτι κριτήριον τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος (μέτρον χρημάτων ἢ νοθείας), β) εἰσάγει τὸν μαθητὴν εἰς ἥθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, καὶ γ) ἀσκεῖ αὐτὸν νὰ ἐκφράζῃ ὅσον τὸ δύνατον καλύτερον τὰς προσωπικάς του γνώμας. Τοιούτον ἐμφανίζεται τὸ ἔργον τῆς σοφιστικῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη διετήρει τὸν σοφιαρὸν τῆς χαρακτῆρα.

³Ἐὰν ὅμως ἥθελε κανεὶς νὰ δρίσῃ τὶ εἶναι σοφιστής, θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ τὸ κάμῃ διπλῶς ἀκριβῶς ἐδυσκολεύοντο καὶ οἱ σύγχρονοι τῶν σοφιστῶν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταί των (βλ. κεφ. 3-5). Καὶ τοῦτο, διότι ἡ λέξις σοφιστής εἶχε μεταβάλει σημασίαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 5ου αἰώνος. Παλαιότερον σοφιστής ἦτο τίτλος, τοῦ ὅποιον ἤξιοντο καὶ ποιηταὶ καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, διότι ἐσήμαινε τὸν

κατέχοντα τὴν σοφίαν. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ συστήματος τῆς ἀνωτάτης παιδείας σοφιστής ἐλέγετο ὁ μεταδίδων ἀνωτάτην παιδείαν ἐπαγγελματικῶς ἐπὶ μισθῷ. Καὶ τέλος, ἐπειδὴ τινες τῶν σοφιστῶν ἔζητον νὰ κάμουν ἐντύπωσιν μὲν ἐπιδείξεις παρασυλλογισμῶν, ὁ ὅρος σοφιστής ἐσήμαινε τὸν ἀνοήτως λεπτολογοῦντα κατὰ τοὺς τύπους τῆς λογικῆς ἀληθοφανείας καὶ παραγνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπειδὴ ἀκόμη τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὴν ἑξάσκησίν του ἑξέπιπτε συχνὰ εἰς ἀπάτην καὶ εἰς κερδοσκοπίαν, ὁ τίτλος τοῦ σοφιστοῦ κατήτησεν ὅχι μόνον φορτικός, ἀλλὰ καὶ ἐπαίσχυντος (κεφ. 3). Οἱ συντρηητικοὶ μάλιστα πολῖται εἰχον πολλοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ ἐπιφυλάξεις διὰ τοὺς διδασκάλους αὐτὸν, οἱ δόποιοι ἔδιδον εἰς τοὺς νέους ἐλευθερίαν γνώμης καὶ τάσιν νὰ ἀμφισβητοῦν ἀνεγνωρισμένας ἀληθείας. Ἀλλὰ γενικῶς ἡ κοινωνία τοὺς ἔθαύμαζεν, ἄνδρες δὲ διακρινόμενοι ἐπὶ παιδείᾳ ἥκροωντο τῶν εἰδικῶν μαθημάτων ἑκάστον. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν δόποιαν δὲ κόσμος ἐδίψα διὰ μάθησιν, ὁ προσφέρων ταύτην ἥσκει μέγα γόνητρον, δταν μάλιστα συνέπιπτε νὰ εἶναι πράγματι εὐφυῆς καὶ πεπαιδευμένος.

Οἱ μάλιστα εὐδοκιμήσαντες σοφισταὶ ἦσαν ὁ Κεῖος Πρόδικος, ὁ Ἡλεῖος Ἰππίας, ὁ Λεοντίνος Γοργίας ὁ καὶ ὑπὲρ πάντας διαπρέψας Ἀβδηρίτης Πρωταγόρας, δστις κυρίως ἐκπροσωπεῖ τὸν τύπον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὸν παρόντα διάλογον.

4. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Τὸν ἐπιφανέστατον τοῦτον σοφιστὴν ἐμφανίζει ἐδῶ ὁ Πλάτων ὡς ἐπιτήδειον ἔμπορον τῆς γνώσεως, ὁ δόποιος ἀσκεῖ τὸ ἔργον του μὲ πολλὴν κενοδοξίαν καὶ οἴησιν καὶ δὲν γνωρίζει καν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν δόποιαν ἐπαγγέλλεται. Ἀλλη ὅμως εἶναι ἡ πραγματικότης ὃσον ἀφορᾶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, δστις ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη (ἀπὸ τοῦ 456 - 415 περίπου) ἥσκησεν τὸ σοφιστικὸν του ἔργον εἰς τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἐλλάδος, καὶ τὸν δόποιον ἐτίμησαν μὲ τὴν φιλίαν των οἱ σοβαρώτεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Πρωταγόρου συμπίπτει περὶ τὸ 440, ὅπότε ἔγινε καὶ ἡ πρώτη του διατριβὴ ἐν Ἀθήναις. Τότε δὲ ἡγέτης τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν νὰ συγγράψῃ νόμους διὰ τὴν προσφάτως ἰδρυθεῖσαν ἀποικίαν τῶν Θουρίων.

‘Ο Πρωταγόρας πρῶτος εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ διδάξῃ συστηματικῶς « τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν », ἥτις ἐσήμαινε κατ’ αὐτὸν τὸ σύνολον τῶν ἴδιοτήτων, δι’ ὧν ενδοκιμεῖ τις καὶ εἰς τὸν ἴδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον. Δὲν ἦτο δὲ μόνον σοφιστῆς ὁ Πρωταγόρας ἀλλὰ ἡσχολεῖτο καὶ μὲ τὰ βαθύτατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Συνέγραψε πλεῖστα καὶ ποικιλωτάτου περιεχομένου συγγράμματα, κυριώτατον τῶν δποίων ἦτο τό ἐπιγραφόμενον « Ἀ λήθεια », εἰς τὸ δποῖον ἐπεδείκνυεν, διτὶ ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι περιωρισμένη καὶ σχετική. Ἐν γένει τὸ παιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Πρωταγόρου ἔξετιμαίθη ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ Πρωταγόρου ἐν Ἀθήναις ὑπολογίζεται περὶ τὸ 415, δπότε ὁ σοφιστῆς κατηγγέλθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ φευγῶν εἰς Σικελίαν ἐνανάγγησε.

Καὶ τῶν ἀλλων σοφιστῶν ἡ τέχνη ἔξεντελίζεται εἰς τὸν διάλογον τοῦτον, ἐνῷ καὶ αὐτῶν ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ ἀξία ἦτο ἀνεγγωρισμένη. Ὁ Πρόδικος, κατὰ 15 - 20 ἔτη νεώτερος τοῦ Πρωταγόρου, ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἀκροατάς του, δπως καὶ ὁ Πρωταγόρας, καὶ ἐπηρέασεν εἰς τὸ συγγραφικὸν ὑφος τὸν Ἔνοιατίδην, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτη. Εἰδικῶς ἡ διδασκαλία του ἐστρέφετο εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν λογοτεχνικοῦ ὑφους. Κατ’ ἔξοχὴν ἔθαύμαζετο διὰ τὰς μελέτας καὶ τὴν διδασκαλίαν του ἐπὶ τῆς κυριολεξίας (περὶ δὲ νομάτων δρότητος). Ἐπὶ πλέον ηδοκίμησεν ὡς δημόσιος ἀρχτῶρ καὶ ὡς συγγραφεὺς. Ἡτο δὲ πανελληπίδιος γνωστὸς διὰ τὸ βιβλίον του « Ὡραῖον », εἰς τὸ δποῖον ἐπραγματεύετο τὸ περὶ ἀρετῆς θέμα. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸν παρεδόθη ὁ μῦθος περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἡρακλέους μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας. Καὶ ὁ Πρόδικος ἤλθε πολλάκις εἰς Ἀθήνας ὡς ἀπεσταλμένος τῆς πόλεως του καὶ συγχρόνως ἔξασκων τὸ σοφιστικὸν του ἔργον.

Ἐπίσης ὁ Ἰππίας, ἥλικιωτης τοῦ Προδίκου, ἐφημίζετο διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐτιμάτο πολὺ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὰς πόλεις, τὰς δποίας ἐπεσκέψθη ὡς σοφιστής. Αἱ γνώσεις του ἤσαν ποικιλώταται ἀναφερόμεναι εἰς ἀστρονομίαν, μαθηματικήν, γραμματικήν, μουσικὴν θεολογίαν, μυθολογίαν κ.ἄ. Τὴν πολυμάθειαν ταύτην ἐπιδεικνύων ἀνοήτως καὶ ἀκαίρως ἐπέσυνε συχνὰ τὰς εἰρωνείας καὶ αὐτῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡτο δμως πράγματι πολυμερέστατος νοῦς καὶ ἵκανοποιεὶ τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ δλων τούτων τῶν θεμάτων.

Πιστεύεται ότι από νεανικὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους ὁ Πλάτων παρεποίησεν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὴν προσωπικότητα τῶν ἔξοχωτέρων σοφιστῶν. Πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, τὰ ὅποια συνέγραψεν ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους καὶ πιθανώτατα τὸ πρῶτον, συγγραφέν ἵσως ζῶντος ἔτι τοῦ Σωκράτους. Ὁ σκοπὸς ἐξ ἄλλου τοῦ ἔργου δὲν ἦτο νὰ δώσῃ ιστορικὰς πληροφορίας περὶ τῶν προσώπων τούτων, ἀλλὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἐπὶ μισθῷ τὴν παιδείαν. Διὰ τοῦτο οἱ τύποι καὶ οἱ τρόποι τῶν σοφιστῶν διαγράφονται εἰς τρόπον ὡστε νὰ φαίνεται τὸ φεντὸν μέρος τῆς σοφιστικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τὰ δευτερεύοντα ἐξ ἄλλου πρόσωπα ἥθογραφοῦνται ὡς ὑπερβολικοὶ τύποι κατὰ τὸ γενικὸν τοῦτο σχέδιον τοῦ διαλόγου. Ὁ Καλλίας ὁ Ἰππονίκου, ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, περὶ τοῦ ὅποιου ἦτο γνωστὸν, ὅτι « τε τέλεικε χρήματα σοφίσταις πλείω ἢ ἐν μπαντεῖς οἱ ἄλλοι », ἐπεδείκνυε τόσην « φιλοσοφίαν » (φιλομάθειαν), ὡστε νὰ μεταβάλῃ δλόκληδον τὴν οἰκίαν τον εἰς ξενάνα σοφιστῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς φανατικὸς θαυμαστῆς τοῦ Σωκράτους κατεξεντελίζει τὸν Πρωταγόραν καὶ μὲ νεανικὸν πεῖσμα ἐπιδιώκει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία τοῦ διδασκάλου τουν. Τέλος ὑπερβολικὸς τύπος τοῦ ἐνθουσιῶντος πρὸς μάθησιν εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου εἰσαγόμενος Ἰπποκράτης, διτις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἔλεγχον ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πρωταγόρου, διτις διδάσκει τὴν ἀρετήν. Καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης εἶναι περισσότερον Σωκρατικὸς παρὰ εἰς οἰονδήποτε ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Τοιουτορόπως ἐμφανίζων ὁ συγγραφεὺς μὲ δραματικὴν ἔντασιν ὅ,τι ἀξιοκατάκριτον ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν καὶ ὅ,τι ἐπαινετὸν εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους, καθιστᾶ ἐναργέστερον τὸ φιλοσοφικὸν μάθημα τὸ ὅποιον παρέχει ὁ διάλογος.

5. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν σοφιστῶν περιελάμβανον εἰς τὴν διδασκαλίαν των καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἥθι κήν. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν εἰδικῶν γνώσεών τουν ἔκαστος ἐπηγγέλλετο ἐπισήμως, διτις εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς. Τὴν ἀρετὴν ἐν τούτοις ἐθεώρουν ἐντελῶς κατὰ τὴν δημώδη ἀντίληψιν, ἥτοι ὡς σύνολον ἐπὶ μέρους

ἰδιοτήτων, ἡθικῶν καὶ πνευματικῶν, αἱ δποῖαι εἶναι δννατὸν νὰ ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀσκήσεως, χωρὶς νὰ ἔξαρταται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δύναται π.χ. νὰ είναι τις ἀνδρεῖος, χωρὶς νὰ είναι δίκαιος ἢ νὰ είναι δσιος, δχι δμως καὶ σώφρων. Μολονότι δὲ ἡ σοφιστικὴ παρουσιάζεται μὲ ἀξιώσεις ἀνωτάτης παιδείας, διεμόρφωνε τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀρετῆς, δπως ἀκριβῶς τὸ εἰχε διαμορφώσει τὸ παλαιὸν ἔπος καὶ ἡ βιοσοφία τῶν λυρικῶν ποιητῶν, τῶν δποίων τὰ ἔργα ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἡθικολογικὸν μάθημα. Καὶ ἡ μὲν ἡρωϊκὴ ποίησις παρεῖχεν ὑποδείγματα πρᾶξεων πρὸς μίμησιν, χωρὶς νὰ παρουσιάζῃ πλήρεις ἡθικοὺς τύπους, οἵ δὲ λυρικοὶ διεκήρυξαν, δτι ἡ ἡθικὴ τελειότης εἶναι ἀνέφικτος διὰ τὸν ἀνθρωπὸν ἔνας μέσος τόπος ἡθικῆς εἶναι δ μόνος δννατὸς νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἴκανοποιῇ τὰς ἡθικὰς μας ἀπαιτήσεις.

Ἡ ὑψηλοτέρᾳ ἀντίληψις περὶ ἀρετῆς προηλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνὴν ἰδεολογίαν καὶ ἀπὸ τὴν αὐστηρὸν σκέψιν τοῦ Σωκράτους. "Ο,τι ἐπετέλεσεν δ Σωκράτης εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς γνώσεως, δὲν εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν δλην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἡθικὴ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους, πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀξία τῆς Σωκρατικῆς διανοήσεως.

Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ Σωκράτους καὶ σοφιστῶν ἦτο ἡδη φανερὰ εἰς τὸν παρακολούθουντας τὴν πρωτότυπον καὶ ἐπαγωγὸν διδαχὴν αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ὑστέρων δμως ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, δτι ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ ἦτο ωιζική. Πράγματι οἱ σοφισταὶ ἥσαν μόνον ἀρνηταὶ τῶν παλαιοτέρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν καὶ εἰς τοῦτο συνίσταντο ἡ καινοτομία των. Ἐφεκτικὸς ἦτο καὶ ὁ Σωκράτης διὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἀνακαλύψεις τοῦ φιλοσοφοῦντος νοῦ. Δι' αὐτὸν δμως ἡ ἀλήθεια δὲν ἦτο κάτι ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τοῦνταν δ μόνος ἀξιος καὶ πραγματικὸς σκοπὸς πάσης πραγματικῆς ἔρεωνης. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου τοῦ σκοποῦ ἐπενόησε καὶ ἐφήρμοσε μίαν θετικὴν καινοτομίαν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀναζητήσεις. Εἰσήγαγε καὶ ἐτελειοποίησε μέθοδον πρὸς ἀναζητησιν τῆς ἀληθείας. Ἡ μέθοδος αὗτη ὠνομάσθη διαλεκτική, ὡς πραγματοποιοῦσσα τὴν ἀνάλυσιν καὶ διευρύνσιν τῶν ἔννοιῶν δι' ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως ἐν διαλόγῳ. Ἀγει δὲ εἰς συμπεράσματα κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα παρὰ δ συνεχῆς λόγος, εἰς τὸν δποῖον πολλοὶ δροὶ καὶ ἐκφρά-

σεις μένονν ἀσαφεῖς ή παρέρχονται ἀπαρατήρητοι. Ἡ κατόπιν συστηματοποίησις τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἐξηρθίβωσεν, δτὶ βάσις τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους εἶναι ὁ δρισμὸς καὶ η ἐπαγωγὴ.

Ἡ διαλεκτικὴ αὕτη μέθοδος ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰς ἡθικὰς ἀναζητήσεις πειθεῖ, δτὶ η ἀρετὴ εἶναι κατὶ ἀχώριστον ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πωλήται ἐπὶ μισθῷ· δτὶ δὲν εἶναι, δπως πιστεύοντο οἱ πολλοὶ καὶ δπως διδάσκοντο οἱ σοφισταί, σύνολον ἐπὶ μέρους ἴδιοτήτων, ἀλλ’ δτὶ μία εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι η ἀρετή, η γνῶση τοῦ ἀγαθοῦ. Ὡς γνῶσις δὲ ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητον θέμα φιλοσοφικῆς συζητήσεως· διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀλήθειαν ὑπάρχει η ἀλήθεια τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ γνήσιας πεπαδευμένου ἀνδρὸς ἔργον εἶναι νὰ ἔξεταζῃ ἀδιαλεπτως: Πῶς ποτὲ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτὲ ἐστὶν αὐτό, η ἀρετή.

Ἡ ἔρευνα αὕτη, ἐπιμένει ὁ Σωκράτης, δὲν κατορθοῦνται μὲ τὰς δημηγορικὰς ἐπιδείξεις τῶν σοφιστῶν οὔτε μὲ κομψοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ἀρχαίων μύθων η μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν ποιημάτων. Ἡ μόνη μέθοδος πρὸς τοῦτο εἶναι η αὐστηρὰ ἀνάλυσις τῶν ἐννοιῶν, η βραχυλογικὴ συζήτησις, ητις ἔξακριβώνει τὰς ἐπὶ μέρους ἀληθείας καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν, δσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἀπολύτως ηθικόν.

Καὶ εἰς τὰ ἄλλα τον ἔργα παρέστησεν ὁ Πλάτων τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς συμβατικῆς ἡθικῆς, τὴν δποίαν ἐπρέσβευον οἱ σοφισταί, καὶ τῆς ἡθικῆς ἰδεολογίας τοῦ Σωκράτους, τὴν δποίαν ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπραγμάτωσεν ὁ φιλόσοφος. Τῷ δητὶ, ἐνῷ οἱ σοφισταί φιλοξενούμενοι εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλούσιων ἔξεμεταλλεύοντο ἐπαγγελματικῶς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν, οὔτος «ἐν πενταράᾳ μνῳ» διατελῶν ἐτέλει τὸ ἀποστολικὸν ἔργον νὰ προτρέπῃ ἔνα ἔκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς, «τὴν ἡμέραν δλην πανταχοῦ προσκαταβολὴν τοῦτον», ἀλλ’ ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ παραστατικώτερον καταδεικνύει ὁ Σωκρατικὸς μαθητὴς ὡς φιλόσοφος - καλλιτέχνης τὴν ἐπιφανειακὴν καὶ σχετικὴν ἀξίαν τῶν σοφιστικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θεϊκὴν σοφίαν ἐκείνουν, δσις «οὐδενὸς πώποτε διδάσκαλος ἐγένετο τούτοις ὑπῆρχεν αὐτὸς πρότυπον ἀρετῆς καὶ ητοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ:

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΔΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

ΚΕΦ. Α' (Περὶ ληψίσ.) Ὁ Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπό τινος ἀνωνύμου ἐταίρου του διηγεῖται εἰς αὐτὸν δσα διελέχθη μετὰ τοῦ Ἀβδηρίτου Πρωταγόρου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου διὰ τὴν σοφίαν.

ΚΕΦ. Β'. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταῦτησί, ἔτι βαθέος ὅρθρου, Ἰπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου γένος, Φάσωνος δὲ ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε, καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέῳξέ τις, εἴσω ἦει ἐπειγόμενος καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, ὡς Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας ἢ καθεύδεις; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἰπποκράτης, ἔφην, οὗτος μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Οὐδὲν γ', ἢ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὖ ἀν λέγοις, ἦν δ' ἐγώ· ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηνικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην, ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσκε; Νη τοὺς θεούς, ἔφη, ἐσπέρας γε· καὶ ἄμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν· Εσπέρας δῆτα, μάλα τε διψὴ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. ὁ γάρ τοι παῖς με δέ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι φράξειν, ὅτι διωξούμην αὐτόν, ὑπό τινος ἄλλου ἐπελαθόμην· ἐπειδὴ δὲ ἥλθον καὶ δεδειπνηκότες ἦμεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἥκει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἵεναι, ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι· ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με

ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὑπνος ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὔτω δεῦρο ἐπορευόμην. Καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πτοίησιν, Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; καὶ δις γελάσας, Νή τοὺς θεούς, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγώ, ἀν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καὶ πειθῆς ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὁ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη· ως οὕτ' ἀν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὔτε τῶν φίλων· ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῆς αὐτῷ. ἐγὼ γάρ ἄμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἄμα δὲ οὐδὲ ἐώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν· ἔτι γάρ παῖς ἦ, ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν· ἀλλὰ γάρ, ὁ Σώκρατες, πάντες τὸν ἀνδρα ἐπαινοῦσι καὶ φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', ως ἐγὼ ἥκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· ἀλλ' ἵωμεν. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Μήπω γ', ὡγαθέ, ἔκεῖσε ἵωμεν, πρῷ γάρ ἐστιν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ περιύοντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ὡς ἀν φῶς γένηται· εἴτα ἵωμεν, καὶ γάρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. Ὅστε, θάρρει, καταληψόμεθα αὐτόν, ως τὸ εἰκός, ἔνδον.

ΚΕΦ. Γ'. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἰπποκράτους τῆς ρώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἡρώτων, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὁ Ἰππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἴεναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ, ως παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησόμενος; Ὡσπερ ἀν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ δμώνυμον ἐλθὼν Ἰπποκράτη τὸν Κῶν, τὸν τῶν Ασκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἰ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὁ Ἰππόκρατες, Ἰπποκράτει μισθὸν ως τίνι ὄντι; τί ἀν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ως ἱατρῷ. Ὡς τίς γενησόμενος;

‘Ως ιατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἦ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἔκείνοις, εἴ τίς σε ἥρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτω τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἀν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἀν ὡς ἀγαλματοποιοῦς. ‘Ως τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός. Εἶεν, ἦν δ’ ἐγώ παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἔκείνω μισθὸν ἑτοῖμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἀν μὲν ἔξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες· εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἶπε μοι, ὁ Σώκρατες τε καὶ Ἰππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ὁμήρου ποιητήν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δὴ τοι ἀνομάζουσί γε, ὁ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. ‘Ως σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτο τίς σε προσέροιτο; Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τίς γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν; καὶ δις εἶπεν ἐρυθριάσας — ἥδη γάρ ὑπέφαινε τι ἡμέρας, ὃστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικε, δῆλον ὅτι σοφιστῆς γενησόμενος. Σύ δέ, ἦν δ’ ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἀν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς “Ελληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νή τὸν Δία, ὁ Σώκρατες, εἴπερ γε ἀδιανοοῦμαι χρή λέγειν.’ Αλλ’ ἄρα, ὁ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ’ οἴστερ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γάρ σὺ ἔκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ίδιωτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

ΚΕΦ. Δ'. Οἰσθα οὖν δὲ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ἦν δὲ ἐγώ. Τοῦ πέρι; "Οτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σκυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φήσι, σοφιστῇ· δέ τι δέ ποτε δὲ σοφιστῆς ἔστι, θαυμάζοιμ' ἀν εἰ οἰσθα. καίτοι εἰ τοῦτο ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἰσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῶς οὔτ' εἰ κακῶς πράγματι. Οἷμαί γέ, ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί γένει εἶναι τὸν σοφιστήν; Ἐγὼ μέν, ἦ δέ δις, ὥσπερ τούνομα, λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δὲ ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, δτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἀν που αὐτῷ, δτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τάλλα οὕτως εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, 'Ο δέ σοφιστῆς τῶν τί σοφῶν ἔστιν; τί ἀποκρινούμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἀν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὃ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; 'Ισως ἀν, ἦν δὲ ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἵκανῶς γε· ἐρωτήσεως γάρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ δτου δὲ σοφιστῆς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ δὲ σοφιστῆς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὕπερ καὶ ἐπιστήμανα, περὶ κιθαρίσεως· ἦ γάρ; Ναί. Εἰεν· δέ δὴ σοφιστῆς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον δτι περὶ οὕπερ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δὴ ἔστι τοῦτο περὶ οὐ αὐτός τε ἐπιστήμων ἔστιν δὲ σοφιστῆς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δι', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

ΚΕΦ. Ε'. Καὶ ἐγώ εἶπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἰσθα εἰς οἵν τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸ γενέσθαι ἢ πονηρὸν, πολλὰ ἀν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὐ, καὶ εἰς συμβουλὴν τούς τε φιλους ἀν παρεκάλεις καὶ

τούς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς· ὃ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἥγει, τὴν ψυχήν, καὶ ἐνῷ πάντ' ἔστι τὰ σὰ ἦ εὗ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὔτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐσπέρας ἀκούσας, ὡς φῆς, ὅρθριος ἥκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή, ἐτοῦμος δ' εἰ ἀναλίσκειν τὰ τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἥδη διεγνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, ὃν οὔτε γιγνώσκεις, ὡς φῆς, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὄνομαζεις, τὸν δὲ σοφιστήν, ὅ τι ποτ' ἔστι, φαίνει ἀγνοῶν, ὃ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ δος ἀκούσας, "Εοικεν, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. Ἄρ' οὖν, ὡς Ἰππόκρατες, δο σοφιστῆς τυγχάνει ὧν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ τρέφεται; Φαίνεται γάρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις τρέφεται δέ, ὡς Σώκρατες, ψυχὴ τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἵν δ' ἔγω. καὶ ὅπως γε μή, ὡς ἑταῖρε, δο σοφιστῆς ἐπαινῶν ἀπωλεῖ ἔξαπατήσει ἡμᾶς, ὡσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, δο ἔμπορός τε καὶ κάπηλος. καὶ γάρ οὗτοί που ὧν ἀγούσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἵσασιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ἴατρὸς ὧν οὔτω δέ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἀπωλοῦσι, τάχα δ' ἀντινεις, ὡς ἀριστεῖ, καὶ τούτων ἀγνοοῦσεν ὧν πωλοῦσιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δ' αὔτως καὶ οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖ ἴατρικὸς ὧν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τὶ χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι ὡνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ

παρ' ἄλλου δτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὡς μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύης τε καὶ κινδυνεύης· καὶ γάρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὥνῃ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γάρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἡ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστιν συμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαΐοντα, ὃ τι τε ἐδεστέον ἡ ποτέον καὶ ὃ τι μή, καὶ διόποτε· ὥστε ἐν τῇ ὥνῃ οὐ μέγας δὲ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἡ βεβλαμένον ἡ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γάρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡριμήσαμεν, ἵωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός, ἐπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γάρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΚΕΦ. ΣΤ'. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορεύόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τίνος λόγου διελεγόμεθα, δς ἡμῖν κατὰ τὴν δόδον ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελῆς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσίοιμεν, ἐπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἔως συνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι δὲ θυρωρός, εὔνοοῦχός τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ίδων ἡμᾶς, "Εα, ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἀμάρτυρες τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶός τ' ἦν ἐπήραξεν· καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν, καὶ δς ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, "Ω ἄνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε,

ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ; ἘΑΛ' ὡγαθέ, ἔφην ἐγώ, οὕτε παρὰ Καλλίαν ἥκομεν οὕτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ἰδεῖν ἥλθομεν· εἰσάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἀνθρωπος ἀνέψει τὴν θύραν.

ΚΕΦ. Ζ'. Ἐπειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστῷ περιπατοῦντα, ἔξῆς δ' αὐτῷ συμπεριειριεπάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἰππονίκου καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ ὅμοιμήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέους καὶ Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἔτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης ὁ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαιος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος· τούτων δὲ οἱ ὄπισθεν ἥκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ᾧν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὁρφεὺς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἔπονται κεκηλημένοι· ἡσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ· τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἴδων ἥσθην, ὡς καλῶς ηὔλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι εἴθεν καὶ ἔθεν καὶ ἐν κύκλῳ περιιόντες ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταντο κάλλιστα.

«Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησαι», ἔφη «Ομηρος, Ἰππίαν τὸν Ἡλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστῷ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινούσιος καὶ Ἀνδρῶν ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολῖταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα διερωτᾶν τὸν Ἰππίαν, δ· δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξήει τὰ ἐρωτώμενα.

«Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον»· ἐπεδήμει γάρ ἄρα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματι τινι, ὃ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιείῳ ἔχρητο Ἰππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν χωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον· ἔδοξα δ' ἀκούσαι ὅνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα. τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον καὶ τὸ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὁ τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὃν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου·—πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος·—ἄλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἐγὼ πείθομαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλαίσχρου.

ΚΕΦ. Η'. ‘Ημεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι σμίκρῳ’ ἄττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον· ‘Ω Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνω βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; ‘Ημῖν μέν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δὲ οὖν ἔνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δή ἐστιν, ἔφη, οὖν ἔνεκα ἥκετε; ‘Ιπποκράτης ὅδε ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου οἰδές, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τῆς ἡλικιώτατος· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἰεταί οἱ μάλιστ' ἀν γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο· ταῦτ' οὖν ἥδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν

διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων. Ὁρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὡς Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. ξένον γὰρ ἄνδρα καὶ ιόντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ δύνειν, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἐκυτῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἑαυτοῦ συνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα· οὐ γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαί· ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἷον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμῷδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὁρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δέ τινας ἥσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἷον "Ικκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὕστερος οὐδενὸς ἥττων σοφιστῆς Ἡρόδοτος ὁ Σηλυμβριανὸς, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὁν σοφιστής, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί· οὗτοι πάντες, ὥσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἔχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἀπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἥγοῦμαι γὰρ αὐτοὺς οὐ τι διαπράξασθαι, δὲ ἐβουλήθησαν· οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὥνπερ ἔνεκα ταῦτ' ἔστι τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οὐ γε πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀττ' ἀν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσιν. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἄλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἥγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἀπασχαν δόδὸν ἐλήσυθα, καὶ ὅμοιογῶ τε σοφιστὴς εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ

εὐλάβειαν ταύτην οἷμαι βελτίω ἔκείνης εἶναι, τὸ δύμολογεῖν μᾶλλον ἡ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτην ἔσκεμματι, ὥστε σὺν θέῳ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ δύμολογεῖν σοφιστῆς εἶναι, καίτοι πολλά γε ἔτη ἥδη εἴμι ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γάρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλὰ μοί ἔστιν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἀνύμῶν καθ' ἡλικίαν πατήρ εἴην· ὥστε πολὺ μοι ἥδιστόν ἔστιν, εἴ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἀπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὅντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι. καὶ ἐγὼ — ὑπώπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἴμεν.—Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη δὲ Πρωταγόρας. Βούλεσθαι οὖν, δὲ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθεζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἀσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατασκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ· ἐκεῖ γάρ προϋπήρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

ΚΕΦ. Θ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, δὲ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἂν, ἔφη, λέγοις, ὃ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισι, περὶ ὧν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρὸς ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι Ἡ αὐτή μοι ἀρχή ἔστιν, ὃ Πρωταγόρα, ἥπερ ἀρτι, περὶ ὧν ἀφικόμην. Ἰπποκράτης γάρ ὅδε τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ὧν τῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἐάν σοι συνῆ, ἥδεως ἀν φησι πυθέσθαι· τοσοῦτος δὲ γε ἡμέτερος λόγος. ὑπολαβών οὖν δὲ Πρωταγόρας εἴπεν· Ὡ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐάν ἐμοὶ συνῆς, ἢ ἂν ἥμέρᾳ ἐμοὶ συγγένη, ἀπιέναι οὕκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταύτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλ-

τιον ἐπιδιδόναι· καὶ ἔγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα,
 τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ καν σύ,
 καίπερ τηλικοῦτος ὁν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τις σε διδάξειεν δ
 μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἀν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως,
 ἀλλ’ ὥσπερ ἀν εἰ αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἰπ-
 ποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανί-
 σκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώ-
 του, καὶ ἀφικόμενος παρ’ αὐτὸν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκού-
 σειεν αὐτοῦ ταῦτα ταῦτα, ἀπέρ σοῦ, δτι ἐκάστης ἡμέρας ξυνῶν
 αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο· Τί δὴ
 φής βελτίω ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἀν αὐτῷ Ζεύ-
 ξίππος, δτι πρὸς γραφικὴν καν εἰ Ὁρθαγόρα τῷ Θηβαίω συ-
 γενόμενος, ἀκούσας ἔκεινου ταῦτα ταῦτα, ἀπέρ σοῦ, ἐπανέροι-
 το αὐτὸν εἰς δ τι βελτίων καθ’ ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐ-
 κείνω, εἴποι ἀν, δτι εἰς αὐλησιν οὕτω δὲ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανί-
 σκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἰπποκράτης δοει Πρωτα-
 γόρᾳ συγγενόμενος, ήδην αὐτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἀ-
 πεισι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἐκάστης οὕτως ἐπιδώ-
 σει εἰς τί, ὡς Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; καὶ δο Πρωταγόρας
 ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾶς, ἔφη, ὡς Σώκρατες,
 καὶ ἔγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἰπποκρά-
 της γάρ παρ’ ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἀπέρ ἀν ἐπαθεν
 ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν οἱ μὲν γάρ ἄλλοι λω-
 βῶνται τοὺς νέους· τὰς γάρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἀκον-
 τας πάλιν αὖ ἀγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε
 καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες —
 καὶ ἀμα εἰς τὸν Ἰππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δ’ ἐμὲ ἀφικόμενος
 μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἥκει. τὸ δὲ μάθημα
 ἔστιν εὐθουλία περὶ τῶν οἰκείων, δπως ἀν ἀριστα τὴν
 αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῦ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, δπως τὰ
 τῆς πόλεως δυνατώτατος ἀν εἰη καὶ πράττειν καὶ λέγειν.

Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ οὐ πισχνεῖσθαι ποιεῖν ἀνδρας ἀγαθούς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι.

ΚΕΦ. Ι'. Ἡ καλόν, ἦν δὲ ἐγώ, τέχνημα ὅρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρός γε σὲ εἰρήτεται ἢ ἀπέρ νοῶ. ἐγώ γάρ τοῦτο, ὁ Πρωταγόρα, οὐκ ὥμην διδακτὸν εἶναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπερ ἀπιστῶ. ὅθεν δὲ αὐτὸ ἡγοῦμαι οὐ διδακτὸν εἶναι μηδὲ ὑπὸ ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιος εἰμι εἰπεῖν. ἐγὼ γάρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες φημὶ σοφοὺς εἶναι. ὅρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέη πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τἄλλα πάντα οὔτως, ὅσα ἡγοῦνται μαθητά τε καὶ διδακτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἴονται δημιουργὸν εἶναι, καν πάνυ καλὸς ἢ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἔως ἂν ἢ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν ἢ ἔξαρωνται κελευόντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὃν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὔτω διαπράττονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέη βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὄμοιώς μὲν τέκτων, ὄμοιώς δὲ χαλκεὺς, σκυτοτόμος, ἔμπορος, ναύκληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγεννής, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὥσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθών, οὐδὲ ὅντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἐπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδακτὸν εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὔτως ἔχει, ἀλλὰ

ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετὴν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἶοί τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατήρ, τούτους ἂ μὲν διδασκάλων εἴχετο καλῶς καὶ εῦ ἐπαίδευσεν, ἢ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὕτε αὐτὸς παιδεύει οὕτε τῷ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ’ αὐτοὶ περιύοντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐὰν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτοῦ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιώς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἔξ μηνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὃ τι χρήσαιτο αὐτῷ· καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἱ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν οὕτε τῶν οἰκείων οὕτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὁ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι ἀρετὴν, ἐπειδὴ δέ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἷμαι τί σε λέγειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἔξηγορηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι, ὡς διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετὴ, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ’ ἐπίδειξον. ἘΑΛλ’ ὁ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῆθον λέγων ἐπιδείξω ἡ λόγῳ διεξελθών; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, ὅποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῆθον ὑμῖν λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἡν γάρ ποτε χρόνος, δτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἤλθεν εἰμαρμένος γενέσεώς, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἐνδόν ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ’ ἀγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαι τε καὶ νεῦμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμη-

θέα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῦματι· νεύμαντος δ' ἐμόῦ
 ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἵ-
 σχυν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει·
 τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἀοπλον διδούς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐ-
 μηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν· ἀ μὲν γάρ αὐτῶν σμικρότη-
 τι ἡμπισχε, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἀ δὲ ηὔ-
 ξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσφε· καὶ τέλλα οὕτως ἐπανισῶν
 ἔνεμεν· ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀιστω-
 θείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἄλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε,
 πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ
 πυκναῖς τε θριξὶ καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἴκανοῖς μὲν ἀμῦναι
 χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εύνας ιοῦσιν δπως
 ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυὴς ἐκά-
 στῳ, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὁπλαῖς, τὰ δὲ δέρμασι στερεοῖς καὶ
 ἀναίμοις· τούντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζε, τοῖς μὲν
 ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ρίζας· ἐ-
 στι δ' οἵς ἕδωκεν εἶναι τροφὴν ζώων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν
 ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δὲ ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων
 πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἀτεδὴ οὖν οὐ πάντα τι
 σοφὸς ὁν δ' Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνά-
 μεις· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος,
 καὶ ἡπόρει δι τι χρήσαιτο· ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμη-
 θεὺς ἐπίσκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὅρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμε-
 λῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρωπὸν γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδη-
 τον καὶ ἀστρωτὸν καὶ ἀοπλὸν· ἥδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα
 παρῆν, ἐν ᾧ ἔδει καὶ ἀνθρωπὸν ἔξιεναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ
 οὖν ἔχόμενος δ' Προμηθεὺς, ἤντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εῦ-
 ροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἐντεχνον σοφίαν σὺν
 πυρὶ — ἀμήχανον γάρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῷ ἡ
 χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν
 μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχε, τὴν

δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν, οὐκέτι ἐνέχώρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἰκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐξ τούτου εὑπορίᾳ μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα, ὅστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΚΕΦ. 1B'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπειχείρει βωμούς τε ἴδρυεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἐπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο· οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρωποι φύκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἵκανὴ βοηθός ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἃς μέρος πολεμική· ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι, καὶ σφέζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροίσθειεν, ἥδικουν ἀλλήλους ἀτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδανύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἰεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύταις νείμω; νενέμηνται δὲ ὅδε· εἰς ἔχων ιατρικὴν πολλοῖς ἵκανός ἴδιωταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀν-

Θρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω ; Ἐπὶ πάντας ἔφη ὁ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γάρ ἂν γένοιντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὡσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Οὕτω δή, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οὖτε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὃν τῶν ὀλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φής· εἰκότως, ὡς ἔγὼ φημί· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἵέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις· αὕτη, ὃ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

"Ινα δὲ μὴ οὕη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἥγοῦνται πάντες ἀνθρωποι πάντα ἀνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον· ἐν γάρ ταις ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν, καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαίνομενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἀδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθη λέγη ἐναντίον πολλῶν, δὲ καὶ σωφροσύνην ἥγοῦντο εἶναι, τάληθη λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὅσιν ἐάν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

ΚΕΦ. ΙΓ'. "Οτι μὲν οὖν πάντ' ἀνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἥγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἥγοῦνται

είναι ούδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι φῶν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γάρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχη, ούδεις θυμοῦται ούδὲ νουθετεῖ ούδὲ διδάσκει ούδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὥσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἶον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἷμαι, ἵσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἄνθρωποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τάνατία τούτοις· ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἰονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἄνθρωποις, ἔάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τάνατία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἱ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις· ὡν ἐστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἔνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης· εἰ γάρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὡς Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἱ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. ούδεις γάρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὡσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται — οὐ γάρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη — ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἴδων κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα· Ἀθηναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδα-

κτὸν ἀρετὴν. ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται· οἱ σοι πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἥγοῦνται ἀρετήν, ἀποδέδεικταί σοι, ὡς Σώκρατες, ἵκανῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται.

ΚΕΦ. ΙΔ.' "Ἐτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἔστιν, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσι, ἢ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. τούτου δὴ πέρι, ὡς Σώκρατες, οὐκέτι μῆθόν σοι ἔρω, ἄλλὰ λόγον. ὅδε γὰρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἔν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὐ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γὰρ ἔστι καὶ τοῦτο ἔστι τὸ ἔν οὐ τεκτονικὴ οὐδὲ χαλκεία οὐδὲ κεραμεία, ἄλλὰ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ δσιον εἶναι καὶ συλλήβδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετὴν· εἰ τοῦτο ἔστιν, οὐ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὔτω πράττειν, ἀνεύ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν, καὶ παιδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναικα ἔωστερ ἀν κολαζόμενος βελτίων γένηται, δις δ' ἀν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκομενος, ὡς ἀνίατον δντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἡ ἀποκτείνειν· εἰ οὔτω μὲν ἔχει, οὔτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸ τὸ γένονται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ δντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οἷς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ ζημία, ἐάν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὃν δὲ ἡ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετήν, καὶ

πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔυλλήβδην τῶν οἰκων ἀνατροπάι, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἵεσθαι γε χρή, ὃ Σώκρατες.

ΚΕΦ. ΙΕ'. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὗπερ ἂν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν ἐπειδὴν θάττον συνιῆ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τουτου διαμάχονται, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἕκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, δτὶ τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἄδικον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν ὅσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει· καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθηται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὔκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπειδὴν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν τὰ γεγραμμένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματά καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι· οἱ τ' αὖ κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται καὶ δπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσιν· πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων καὶ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ρύθμους τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροι τε ὢσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρή-

σιμοι ὁσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὕσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιῶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι· καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς πρωαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρέσαμενοι φοιτῶν ὁψιαίτατα ἀπαλλάττονται, ἐπειδὸν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' ἐαυτῶν εἰκῇ πράττωσιν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράψαντες γραμμάτις τῇ γραφίδι οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόσαι καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἀρχεῖν καὶ ἀρχεσθαι· δις δὲ ἀν ἐκτὸς βαίνη τούτων, κολάζει, καὶ ὅνομα τῇ κολάσει ταύτη καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι· τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὕσης περὶ ἀρετῆς ἴδια καὶ δημοσίᾳ θαυμάζεις, ἡ Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδακτὸν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν.

ΚΕΦ. ΙΣΤ'. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδέν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, διτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ ὁ λέγω οὕτως ἔχει — ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως —, ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων διτοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάν-

τες αὐληταὶ ἦμεν, ὅποιός τις ἐδύνατο ἔκαστος, καὶ τοῦτο καὶ
 ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν
 μὴ καλῶς αὐλοῦντα καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν
 δικαιών καὶ τῶν νομίμων οὓδεις φθονεῖ οὐδὲ ἀποκρύπτεται
 ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γάρ, οἶμαι, ἡμῖν ἡ
 ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύ-
 μως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν
 οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἴχομεν
 ἀλλήλους διδάσκειν, οἵτις ἂν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὡς Σώκρατες,
 τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς υἱεῖς γίγνεσθαι ἢ
 τῶν φαύλων; οἶμαι μὲν οὖν, ἀλλ’ ὅτου ἔτυχεν διὰ τοῦτο
 στατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὕτως ἂν ἐλλόγιμος ηὔξηθη,
 ὅτου δὲ ἀφυής, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μετ’ ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦ-
 λος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δὲ ἂν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ’ οὖν αὐλη-
 ταὶ γ’ ἂν πάντες ἦσαν ἵκανοι ὡς πρὸς τοὺς ἴδιώτας καὶ μηδὲν
 αὐλήσεως ἐπαΐσσοντας. οὕτως οἶου καὶ νῦν, δοτις σοι ἀδικώ-
 τατος φαίνεται ἀνθρώποις τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τε-
 θραμμενων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ
 πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, οἷς
 μήτε παιδεία ἔστι μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη
 μηδεμίᾳ διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ’
 εἰεν ἄγριοι τινες, οἵοι περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης διηγη-
 τὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληγαίω· ἡ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώ-
 ποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἑκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι,
 ἀγαπήσαις ἄν, εἰ ἐντύχοις Εύρυβάτω καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνο-
 λοφύραι· ἂν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ
 τρυφᾶς, ὡς Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσιν ἀρετῆς,
 καθ’ ὅσον δύνανται ἔκαστος, καὶ οὓδεις σοι φαίνεται εἶναι·
 ὥσπερ ἂν εἰ ζητοῖς τὶς διδάσκαλος τοῦ ἐλληνίζειν, οὐδὲ ἂν εἰς
 φανείη, οὐδὲ γ’ ἂν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τὶς ἐν ἡμῖν διδάξειε τοὺς
 τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἦν δὴ παρὰ

τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἶός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι δύντες διμότεχνοι, τούτους ἔτι τὶς ἀν διδάξειεν; οὐ ράδιον οἴμαι εἶναι, ὡς Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι ράδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων· ἀλλὰ κανὸν ἡ ὀλίγον ἔστι τις, δοτις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. ὃν δη ἐγὼ οἴμαι εἰς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἀν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὄντσαι τινα πρὸς τὸ καλὸν κἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι, διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὸν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν δὲ γὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ιερόν, ὅμοσας, ὅσου ἀν φῇ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν.

Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῆθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὔτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους οὐεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου οὐεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιωταί, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὕπω ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γὰρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ.

ΚΕΦ. ΙΖ'. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐρῶντά τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡσθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἰπποκράτη· Ὡ παῖ! Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψάς με ὡδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γὰρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι ἢ ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἔγωγε ἐν μὲν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ἡγού-

μην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι, πλὴν σμικρὸν τί μοι ἐμποδών, δ δῆλον ὅτι Πρωταγόρας ῥᾳδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἔξεδίδαξε· καὶ γάρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο ὁτῳοῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἀν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειε ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἵκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ᾽ ἐὰν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥήθεντῶν, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλαβηταί τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἵκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῦ, ἵκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βράχυ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναί τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἢ δλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὡς Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής εἴμι πάντ' ἔχειν, εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φῆς διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἰπερ ἄλλω τῷ ἀνθρώπῳ πειθοίμην ἀν καὶ σοί· δ δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτο μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γάρ ὅτι Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἐν τι εἴη συλλήβδην, ἀρετὴν. ταῦτ' οὖν αὐτὰ δίελθε μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης ἡ ταῦτ' ἐστὶν ἢ νῦν δὴ ἐγώ ἔλεγον πάντα ὄνόματα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ὄντος· τοῦτ' ἐστιν δὲ τοῦτο ἐπιποθῶ.

ΚΕΦ. ΙΗ'. Ἐπειδὴ δέ τις τοῦτο γένος ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόριά ἐστιν ἢ ἐρωτᾶς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ ρίς καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὤτα, ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυ-

σοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἡ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὃ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἢν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἡ ἀνάγκη, ἐάν περ τις ἔν λάβῃ, ἀπαντ' ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὗ. "Εστι γάρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη, καὶ μέγιστον γε ἡ σοφία τῶν μορίων. "Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἔστιν, ἢν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἔκαστον ἴδιαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν δοφθαλμὸς οἶον τὰ ὄτα, οὐδὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔστιν οἶον τὸ ἔτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἀρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἶον τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὸς οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἡ δῆλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει ὃ Σώκρατες. Καὶ ἐγὼ εἶπον. Οὐδὲν ἄρα ἔστι τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἶον ἐπιστήμη, οὐδὲ οἶον δικαιοσύνη, οὐδὲ οἶον ἀνδρεία, οὐδὲ οἶον σωφροσύνη, οὐδὲ οἶον δισιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα, ποιῶν τι αὐτῶν ἔστιν ἔκαστον πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἡ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Κάμοι, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετο δή με τοῦτο τὸ πρᾶγμα, δὲ ὀνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸς τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἡ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιοι· σὺ δὲ τίν' ἀν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἡ ἄλλην; Τὴν αὐτὴν ἔφη. "Εστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δικαιοσύνη οἶον δίκαιον εἰναι, φαίνειν ἀν ἔγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι· οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο. Οὐκοῦν καὶ δισιό-

τητά τινά φατε εἶναι; φαῦμεν ἄν, ως ἐγῷμαι. Ναί, ή δ' ὅς. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἶναι; φαῦμεν ἄν· ή οὐ; καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε πέφυκέναι οἶον ἀνόσιον εἶναι ή οἶον ὄσιον; ἀγανακτήσαιμ² ἀν ἔγωγ³ ἔφην, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἴποιμ⁴ ἄν: Εὔφήμει, ὃ ἀνθρώπε· σχολῆ μέντ' ἄν τι ἄλλο ὄσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτὴ γε ή ὄσιότης ὄσιον ἔσται· τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἀν ἀποκρίναιο: Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

ΚΕΦ. ΙΘ'. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ⁵ εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἀρ' οὐκ ὁρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ως οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον αὐτῶν οἶον τὸ ἔτερον· εἴποιμι ἀν ἔγωγες ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ὁρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας· Πρωταγόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἐγὼ δὲ ἡρώτων· εἰ οὖν εἴποι· Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὃ Πρωταγόρα; σὺ φήσι οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον μόριον οἶον τὸ ἔτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος δὲ λόγος ἔστι· τὸ δὲ ταῦτα ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὃ Σώκρατες, διμολογεῖν. Τί οὖν, ὃ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα διμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται· Οὐκ ἄρα ἔστιν ὄσιότης οἶον δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἶον ὄσιον, ἀλλ' οἶον μὴ ὄσιον· ή δ' ὄσιότης οἶον μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἄδικον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον; τὸ αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἐγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίνην ἀν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι καὶ τὴν ὄσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἰ με ἐψής, ταῦτα ἀν ταῦτα ἀποκρινούμην, ὅτι ήτοι ταῦτόν γ' ἔστι δικαιότης ἴσοτητι ή ὅ τι διμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ή τε δικαιοσύνη οἶον ὄσιότης καὶ ή ὄσιότης οἶον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακαλύπτεις ἀποκρίνεσθαι, ή καὶ σὸν συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὃ Σώκρατες, οὕτως ἀπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι.

καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖν ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη· εἰ γάρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ ὁσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἔγω· οὐδὲ γάρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἰ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σὲ τοῦτο λέγω, οἱόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ' ἀν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' δις, προσέοικε τι δικαιοσύνη ὁσιότητι· καὶ γάρ ὁτιοῦν δτῳοῦν ἀμῇ γέ πη προσέοικε· τὸ γάρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπη προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τἄλλα ἀ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ ἀ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῇ γέ πη προσέοικε καὶ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον· ὥστε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ κἀντα ἐλέγχοις, εἰ βούλοιο, ὡς ἀπαντά ἔστιν ὅμοια ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὅμοιόν τι ἔχοντα ὅμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, κἀν πάνυ σμικρὸν ἔχη τὸ ὅμοιον. καὶ ἔγω θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν. Ἡ γάρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ἄλληλα ἔχει, ὥστε ὅμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, ἔφη, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σὺ μοι δοκεῖς οἰεσθαι. Ἀλλὰ μήν, ἔφην ἔγω, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὃν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

ΚΕΦ. Κ'. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; "Ἐφη. Τοῦτο τῷ πράγματι οὐ πᾶν τούναντίον ἔστιν ἡ σοφία; "Εμοιγε δοκεῖ ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἀνθρώποι ὄρθως τε καὶ ὀφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττοντες, ἢ τούναντίον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὔκοιν σωφροσύνη σωφρονοῦσιν; "Ανάγκη. Οὔκοιν οἱ μὴ ὄρθως πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τούναντίον ἄρα ἔστι τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; "Ἐφη. Οὐ-

κοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἵσχυ^τ πράττεται, ἵσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδύτητος, βραδέως; Ἔφη. Καὶ εἴ τι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστιν. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι δόξυ ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐνī ἐκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἔστιν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. Ἰθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλογίσωμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. ὡμολογήκαμεν ἐν ἐνī μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; Ὡμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι; Ἔφη. Ὡμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι δὲ ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; Ἔφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρ' ἔστιν ἀφροσύνη σωφροσύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. Ἐν δὲ ἐνī μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὡς Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἐνī μόνον ἐναντίον εἶναι, ἥξενον, ἐν ᾧ ἐλέγετο ἔτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὡσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γάρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέ-

γονται· οὐ γάρ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις· πῶς γάρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνὶ μὲν ἐν μόνον ἐναντίον εἰναι, πλείω δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ἐνὶ ὅντι σοφίᾳ ἐναντία καὶ σωφροσύνη αὖ φαίνεται; ἢ γάρ, ὃ Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, ἢ ἄλλως πως; Ὁμολόγησε καὶ μάλ’ ἀκόντως. Οὔκοιν ἐν ἀν εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ δσιότης σχεδόν τι ταῦτὸν ὄν. Ιθι δή ἦν δ’ ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. Ἄρα τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρώπος σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνούμην ἀν ἔγωγ’, ἔφη, ὃ Σώκρατες, τοῦτο ὁμολογεῖν, ἐπεὶ πολλοί γε φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἔκεινους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, ἡ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέχθητι τὸν τῶν πολλῶν. ’Αλλ’ οὐδὲν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σὺ γε ἀποκρίνη, εἰτ’ οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἴτε μή: τὸν γάρ λόγον ἔγωγε μάλιστα ἔξετάζω, συμβαίνει μέντοι ἵσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἔξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας· τὸν γάρ λόγον ἡτιάτο δυσχερῆ εἶναι· ἐπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'. "Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, ἔξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι. δοκοῦσί τινες σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; "Εστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εὗ φρονεῖν;"Εφη. Τὸ δὲ εὗ φρονεῖν εὗ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν;"Εστω, ἔφη. Πότερον, ἦν δ’ ἐγώ, εἰ εὗ πράττουσιν ἀδικοῦντες ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εὗ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἀττα εἶναι; Λέγω. Ἐρ' οὖν, ἦν δ’ ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθὰ, ἀεστιν ὡφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καν μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὡφέλιμα ἥ, ἔγωγε καλῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἡδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἑώρων αὐτὸν οὔτως

έχοντα, εύλαβούμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὁ Πρωταγόρα, ἢ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμά ἔστιν, ἢ ἢ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἔγωγε πολλὰ οἴδ' ἢ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἔστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δὲ γε ὡφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυσί· τὰ δὲ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἶον καὶ ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἄπασιν ἔστι πάγκακον καὶ ταῖς θρξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῷων πλήγην ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τὶ ἔστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθὸν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταύτῃ τοῦτον κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἱατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἔλαιόν, ἀλλ' ἢ ὃ τι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ρινῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὅψοις.

ΚΕΦ. ΚΒ'. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εῦ λέγοι· καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, ἐγώ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὁν ἀνθρωπος, καὶ ἐὰν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ἦ ὁ λόγος. ὥσπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὁν, φου ἀν χρῆναι, εἰπερ ἔμελλες μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ

δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. 'Αλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναί. ἦν δ' ἐγώ. Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί; 'Ακήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, δτὶ σὺ οἶδς τ' εἰ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ, οὔτως, ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὔτως, ὥστε μηδένα σοῦ ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι, τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. ὩΣ Σώκρατες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἥδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν δὲ σὺ κελεύεις, ὡς δὲ ἀντιλέγων ἐκέλευε με διαλέγεσθαι, οὕτω διαλεγόμην, οὐδενὸς ἀν βελτίων ἐφαινόμην οὐδ' ἀν ἐγένετο Πρωταγόρου ὄνομα ἐν τοῖς "Ελλησιν" καὶ ἐγώ—ἔγνων γάρ ὅτι οὐκ ἤρεσεν αὐτὸς ἔαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἐμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἐθελήσοι ἐκών εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι ἐμὸν ἕργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, 'Αλλά τοι, ἔφην, ὡς Πρωταγόρα, οὐδὲ ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι ὡς ἐγὼ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι, διαλέξομαι. σὺ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φῆς δὲ καὶ κύτός, καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶδς τ' εἰ συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γάρ εἰ· ἐγὼ δὲ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἀν οἶδς τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν, τὸν ἀμφότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἔστι καὶ οὐκ ἀν οἶδς τ' εἶην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους—ἐλθεῖν γὰρ ποί με δεῖ—εἴμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἀν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἤκουον. Καὶ ἂμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνιστάμην ὡς ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτοῦ, καὶ εἰπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὡς Σώκρατες· ἐὰν γὰρ σὺ ἔξέλθης, οὐχ ὅμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ

διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι· ώς ἐγώ ούδ' ἀν ἐ-
νὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομέ-
νων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι· καὶ ἐγώ εἶπον· —ἥδη δὲ ἀνε-
στήκη ώς ἔξιών—, "Ω παῖ! Ιππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν
φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτάρο καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὡστε βου-
λούμην ἀν χαρίζεσθαι σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο· νῦν δὲ ἐστίν
ὡσπερ ἀν εἰ δέοιο μου Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι
ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν
τε καὶ ἔπεσθαι· εἴποιμι ἀν σοι δτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγώ ἐμαυ-
τοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γάρ δύναμαι,
ἀλλ' εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμὲ τε καὶ Κρίσωνα θέον-
τας, τούτου δέου συγκαθεῖναι· ἐγώ μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ
θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως· εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ
Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὡσπερ τὸ πρῶτόν μοι
ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω
καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τις δὲ τρόπος ἔσται τῶν δια-
λόγων; χωρὶς γάρ ἐγώ γ' ὥμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις
διαλεγομένους καὶ τό δημηγορεῖν?" Αλλ' ὁρᾶς, ἔφη, ὁ Σωκρά-
τες, δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὐτῷ τε ἐξεῖ-
ναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἀν αὖ σὺ βούλη.

ΚΕΦ. ΚΓ'. "Τιολαβών οὖν δὲ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέ-
γεις, ὁ Καλλία· Σωκράτης μὲν γάρ δέ διμολογεῖ μὴ μετεῖ-
ναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, τοῦ δὲ διαλέ-
γεσθαι οἵσις τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξα-
σθαι θαυμάζοιμος ἀν εἰ τῷ ἀνθρώπων παραχωρεῖ· εἰ μὲν οὖν καὶ
Πρωταγόρας διμολογεῖ φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλε-
χθῆναι, ἔξαρκεῖ Σωκράτει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω
ἐρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἐκάστη ἐρωτήσει μα-
κρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκρούνων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων
διδόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων ἔως ἀν ἐπιλάνθωνται περὶ

ὅτου τὸ ἐρώτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων· ἐπεὶ Σωκράτη γε ἐγὼ ἔγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καὶ φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γὰρ ἔκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἔγδυμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· Ὡ Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνικός ἐστι πρὸς ὃ ἀν δρμήσῃ· ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὃ Κριτία· χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῦσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινούς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἵσους δὲ μή· ἐστι γὰρ οὐ ταύτον· κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἵσον δὲ νεῖμαι ἐκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν· καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὗνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἔχθροί ἀλλήλοις· καὶ οὕτως ἀν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἀν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούοντισιν εὐδοκιμοῖτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γὰρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἀν οὕτως εὐφραίνοιμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γὰρ ἐστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι ἡ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο.

ΚΕΦ. ΚΔ'. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἰππίας ὁ σοφὸς εἶπεν·

“Ω ἀνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἀπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γάρ ὅμοῖον τῷ δόμοιώ φύσει συγγενές ἐστιν, ὃ δὲ νόμος, τύραννος ὁν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ πάρα τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἐλλήνων καὶ κατ’ αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε Ἐλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἴκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἀξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ’ ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρᾳ, ἀλλ’ ἐφεῦναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μὴτ’ αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθέ μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, δις ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἐκατέρου.

ΚΕΦ. ΚΕ'. Ταῦτα ἥρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήγνεσαν καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γάρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἱρεθεὶς, οὐκ ὅρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χείρων τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε ὅμοῖος, οὐδὲ οὔτως ὅρθως· ὃ γάρ δόμοῖος ἡμῖν δόμοῖα καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἡρήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεσθε· τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγῶμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε

Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἱ σχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδὲν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὔτωσὶ θέλω ποιῆσαι, οὐν', διὰ προθυμεῖσθε, συνουσίᾳ τε καὶ διάλογοι ήμιν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἔρωτάτῳ, ἐγὼ γὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἄμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ως ἐγὼ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι διόσ' ἀν οὗτος βούληται ἔρωτῶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω δμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἀπέρ νμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν δεῖ τοιτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ διὰ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἤθελεν, δμως δὲ ἡναγκάσθη δμολογῆσαι.

Ἄφοῦ συνεφώνησαν διτὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη προέδρου, δι πολυμήχανος Πρωταγόρας διὰ τὰ καλύψη τὴν ἡττάν του καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς περὶ τὴν ἐρμηνείαν ποιητῶν ἵκανότητός του, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ Σιμωνίδειον ἄσμα, τὸ δοποῖον δὲ Κεῖος ποιητὴς ἐποίησε πρὸς τιμὴν τοῦ Σκόπα καὶ εἰχε τὸ αὐτὸν θέμα, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους δὲ ἐπαινέσαντος τὸ ἄσμα, δι σοφιστὴς λέγει διτὶ δι ποιητὴς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν διότι ἴσχυριζόμενος οὗτος διτὶ εἶναι δύσκολον νὰ γίνῃ τις ἀνὴρ ἀγαθός, προλόγος τοῦ ἄσματος ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα τὸ αὐτό, διτὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἶναι τις ἀνὴρ ἀγαθός.

Ο Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ ἀρριγητὸν ἀντίφασιν, διαστέλλων τὸ γίγνεσθαί τοῦ εἶναι καὶ ἀπικαλούμενος τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου, κατὰ τὸ δοποῖον οἱ θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς ἔδηκαν πολὺν πόνον (δύσκολον ἄρα νὰ γίνῃ τις ἀγαθός), διτὸν ὅμως φνάση τις εἰς τὸ ἄκρον, ἥτοι ἀποκτήση τὴν ἀρετὴν, εἶναι εὔκολον νὰ τὴν διαφυλάξῃ (σφάλλεται ἄρα δι Πιττακὸς λέγων διτὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἶναι τις ἀγαθός, νὰ φυλάττῃ τὴν ἀρετὴν).

Εἰς ταῦτα δι Πρωταγόρας ἐπὶ τῆς κοινῆς δμολογίας στηριζόμενος παρατηρεῖ διτὶ δι Σιμωνίδης θὰ ἥτο ἀμαθέστατος, ἀν κατὰ τὴν Σωκρατικὴν ἐρμηνείαν ἴσχυριζετο, διτὶ εἶναι εὔκολον νὰ μείνῃ τις ἀγαθός, ἐνῷ πάντες θεωροῦν τοῦτο δυσκολώτατον.

Τότε δι Σωκράτης προσφεύγει εἰρωνευόμενος εἰς δευτέραν ἐρμηνείαν, στηριζούμενην εἰς τὰ συνώνυμα τοῦ Προδίκου, κατὰ τὰ δοποῖα τὸ καλεπόν τὸ ισοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακόν, καὶ δμολογοῦντος τοῦ Προδίκου λέγει διτὶ δικαίως δι Σιμωνίδης ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα, διτὶ εἶναι κακὸν νὰ εἶναι τις ἀγαθός! Τοῦτο δὲν ἀποδέχεται δι Πρωταγόρας καὶ δι Σωκράτης, πρὸς μεγάλην δὲ ἔκπληξιν τοῦ Προδίκου, ἀποσύρει τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ὡς ἀστείαν.

Μετὰ ταῦτα δι Σωκράτης ἐπαινέσας μετὰ δανμαστοῦ σκώμματος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Κρῆτας ὡς ἀσχολουμένους περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὡς ἐπιφανεστάτους διὰ τὰ βραχέα καὶ εὐφυῆ ὁήματα, κάμνει διεξοδικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἄσματος καὶ ἀποφαίνεται διτὶ δικαίως διαφωνεῖ δι Σιμωνίδης πρὸς τὸν Πιττακόν διότι τὸ νὰ γίνη μέν τις ἀγαθός εἶναι δητῶς δύσκολον, ἀλλ' ἀφοῦ γίνῃ τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμένῃ ἀγαθός εἶναι ἀδύνατον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, διότι

τοῦτο τὸ γέρας ἔχει¹ μόνον δὲ θεός, ὡς ἀναλλοιώτως ἀγαθός.

Οὐ Ιππίας μετὰ θαυμασμοῦ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἔρμηνείαν τοῦ Σωκράτους καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν τῶν ἀκροατῶν νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἐπίδειξιν τῆς ἔρμηνείας τοῦ ἄσματος. Ἀλλὰ τὸν πολὺ κενόδοξον ἀνδραῖον ἀποτρέπει δὲ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ διακοπεῖς διάλογος. Τότε καὶ δὲ Σωκράτης παραβάλλων τοὺς διαλεγομένους περὶ ποιημάτων πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνδρῶπους, οἱ δόποιοι μὴ δυνάμενοι δι’ ἀπαιδευσίαν νὰ διαλέγωνται εἰς τὰ συμπόσια μὲδὲ ἰδικάς των σκέψεις καὶ ἰδικήν των φωνήν, διπάς πράττονταν οἱ πεπαιδευμένοι συμπόται, προσκαλοῦνταν αὐλητρίδας καὶ δραχηστρίδας διὰ νὰ διασκεδάσουν, προτρέπει τὸν Πρωταγόραν νὰ συνεχίσῃ τὴν διακοπῆσαν συζήτησιν. Οὐ σοφιστής, βαρέως φέρων δὲτι ἀνεσκευάσθη, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συζητήσῃ πλέον πρὸς τὸν Σωκράτη ἀλλὰ αἱ πολλαὶ παρακλήσεις τοῦ Καλλίου καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων ἡγάγκασαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυσφορίας νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τῆς συζήτησεως λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου.

ΚΕΦ. ΛΓ'. Εἶπον δὴ ἐγώ, ὁ Πρωταγόρα, μὴ οἷου διαλέγεσθαι μέσοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἀαὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ πάνυ λέγειν τι τὸν "Ομηρον τὸ

σύν τε δύ' ἐρχομένω καί τε πρὸ δὲ τοῦ ἐνόησεν.

εὔπορωτεροι γὰρ πως ἀπαντές ἐσμεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς ἄπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· «μοῦνος δὲ εἴπερ τε νοήσῃ», αὐτίκα περιιών ζητεῖ δτῷ ἐπιδείξηται καὶ μεθ’ δτού βεβαιώσηται, ἔως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγὼ ἔνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλω τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ’ ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν εἰκὸς σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γὰρ ἄλλον ἢ σέ; δις γε οὐ μόνον αὐτὸς οἵει καλὸς κἀγαθὸς εἴναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἶστος τ’ εἶ ποιεῖν ἀγαθούς. καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε

καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων σὺ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς "Ελληνας, σιφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτόν, ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἀρνυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἔρωτᾶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα, ἀπέρ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγῷ μαι, τὸ ἔρωτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα. ὄντα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἐστιν, ἦ ἐκάστω τῶν ὄντων τούτων ὑπόκειται τις ἴδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἔαυτοῦ δύναμιν ἔκαστον, οὐκ ὃν οἶον τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ ἔτερον; Ἐφησθα οὖν σὺ οὐκ ὄντα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἔκαστον ἴδιῳ πράγματι τῶν ὄντων τούτων ἐπικεῖσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἐστι, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἐστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἴδιαν ἔκαστα δύναμιν ἔχοντα· ταῦτα εὶ μέν σοι δοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἀλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐὰν πη ἄλλῃ νῦν φήσῃς· οὐ γάρ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες.

ΚΕΦ. ΛΔ'. 'Αλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη λέγω, ὁ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἐστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν, ἦ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. Ὅδε δὲ γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὐρήσεις γάρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. "Ἐχε δή, ἔφην ἐγώ· ἀξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι διέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρ-

ραλέους λέγεις ἢ ἄλλο τι; Καὶ ἵτας γ', ἔφη, ἐφ' ἀ οἱ πολλοὶ φο-
βοῦνται ιέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φῆς εἰναι, καὶ
ώς καλοῦ ὅντος αὐτὸς σὺ διδάσκαλον σαυτον παρέχεις; Κάλ-
λιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαι γε. Πότερον οὖν, ἢ δ'
ἐγώ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν;
"Ολον που καλὸν ώς οἶν τε μάλιστα. Οἶσθα οὖν τίνες εἰς τὰ
φρέατα καλυμβῶσι θαρραλέως; "Εγωγε, δτι οἱ κολυμβηταί.
Πότερον διότι ἐπίστανται ἢ δι' ἄλλο τι; "Οτι ἐπίστανται. Τί-
νες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσί; πότερον οἱ
ἱππικοὶ ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἱππικοί. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες;
οἱ πελαστικοὶ ἢ οἱ μή; Οἱ πελαστικοὶ καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα
εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων
θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἔσυτῶν, ἐπειδὰν μάθωσιν, ἢ
πρὶν μαθεῖν. "Ηδη, δέ τινας ἑδρακας, ἔφην, πάντων τούτων
ἀνεπιστήμονας ὅντας θαρροῦντας δὲ πρὸς ἔκαστα τούτων; "Ε-
γωγε, ἢ δ' δς, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Οὔκοιν οἱ θαρραλέοι
οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχρὸν μεντάν, ἔφη, εἴη ἢ ἀνδρεία·
ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοι εἰσιν. Πῶς οὖν ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς
ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἰναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὔ-
κοιν οὗτοι, ἢ δ' ἐγώ, οἱ οὕτω θαρραλέοι ὅντες οὐκ ἀν-
δρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἔκει αὖ οἱ σοφώτατοι
οὗτοι καὶ θαρραλεώτατοι εἰσι, θαρραλεώτατοι δὲ ὅντες ἀνδρειό-
τατοι; καὶ κατὰ τοῦτο τὸν λόγον ἡ σοφία ἀν ἀνδρεία εἴη;

Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὡΣώκρατες, ἀ ἔλεγόν τε
καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἔγωγε ἔρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι
καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὥμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀν-
δρεῖοι, οὐκ ἡρωτήθην· εἰ γάρ με τότε ἥρου, εἶπον ἀν δτι οὐ
πάντες· τοὺς δὲ ἀνδρείους ώς οὐκ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὄμο-
λόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ώς οὐκ ὄρθως ὥμολόγησα. ἔπειτα
τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἔσυτῶν θαρραλεωτέρους ὅντας ἀπο-
φαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἵτι Τὴν

ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταύτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιών καὶ τὴν ἴσχυν οἰηθείης ἀν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ οὕτω μετιών ἔροιό με, εἰ οἱ ἴσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίην ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν, ἔπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίην ἄν· ταῦτα δὲ ἔμοι δμολογήσαντος ἔξειν ἄν σοι, χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν δμολογίαν ἡ σοφία ἔστιν ἴσχυς. ἐγὼ δὲ οὐδα- μοῦ οὐδ' ἐνταῦθα δμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἴσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἴσχυροὺς δυνατούς· οὐ γὰρ ταύτὸν εἶναι δύναμιν τε καὶ ἴσχυν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι; τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἴσχυν δὲ ἀπὸ φύ- σεως καὶ εὔτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κάκεῖ οὐ ταύτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀν- δρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας. θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὔτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

ΚΕΦ. ΛΕ'. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὡς Πρωταγόρα, τῶν ἀνθρώπων εὗ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; "Ἐφη. Ἄρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρωπος ἀν εὗ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὁδυνώμενος ζῷη; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειεν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ, οὕτω βεβιωκέναι; "Εμοιγ' ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀγδῶς κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζῷη ἡδόμενος. Τί δή, ὡς Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολ- λοί, ἡδέ' ἀττα καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; ἐγὼ γὰρ λέγω, καθ' δ' ἡδέα ἔστιν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, μὴ εἰ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὐθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὠσαύτως οὐ- τως, οὐ καθ' δσον ἀνιαρά, κακά; Οὐκ οἰδα, ὡς Σώκρατες, ἔφη ἀπλῶς οὕτως, ὡς σὺ ἐρωτᾶς, εἰ ἔμοι ἀποκριτέον ἔστιν,

ώς τὰ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ ἔστιν ἄπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ κακά· ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόχρισιν ἐμοὶ ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἢ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' αὖ καὶ ἢ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά, ἔστι δ' ἢ ἔστι, καὶ τρίτον ἢ οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθά. 'Ηδέα δὲ καλεῖς ἦν δ' ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἡδονήν; Πάνυ γ' ἔφη, Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὃσον ἡδέα ἔστιν εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν. "Ωσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἑκάστοτε, ὡς Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἔὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἡδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγὼ ἡγῷμαι; Δίκαιος ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γάρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. 'Αρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τῇδε πη καταφανὲς ἀν ἡμῖν γένοιτο; ὥσπερ εἴ τις ἀνθρωπὸν σκοπῶν ἐκ τοῦ εἰδούς ἢ πρὸς ὑγίειαν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἵδων τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἴποι· "Ιθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· ἐγὼ τοιοῦτόν τι πιθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φής, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν." Ιθι δή μοι, δι Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον· πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἴσχυρὸν οὐδ' ἡγεμονικὸν οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι· οὐδ' ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἀρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίστε δὲ ἐρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ

περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἔρ' οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ τις τάγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἄν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἄλλ' ἄττα πράττειν ἢ ἡ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἄλλ' ἵκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄμα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ, αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφην, ἔγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοὶ τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς φασι γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἔξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἔγὼ ἡρόμην ὅ τι ποτε αἴτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττώμενους ἢ λύπης ἢ ὃν νυνδὴ ἔγω ἔλεγον ὑπὸ τινος τούτων κρατουμένους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γάρ οἴμαι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὁρθῶς λέγουσιν οἱ ἀνθρωποι. "Ιθι δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὅ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. Ισως γάρ ἐν λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ ὁρθῶς λέγετε, ὁ ἀνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε, ἔροιντ' ἐν ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸν φατε εἶναι; εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὁ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οἱ ὅ τι ἐν τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἴμαι, ἢν δ' ἔγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἔξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τὰλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ ἐμμένειν οἰς ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ἢ οἴμαι ἐν ἔγωγε κάλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ βούλει, εἴ σοι φίλον, ἐῶ χαίρειν." Αλλ' ἔφη, ὁρθῶς λέγεις· καὶ πέρανε ὥσπερ ἥρξω.

ΚΕΦ. ΛΣΤ. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, ὃ ἡμεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ' ἀν ἐγωγε πρὸς αὐτοὺς ὅδί· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, ὃ ἀνθρωποι, φατέ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖεν ἄν. Οὐκοῦν ἔροιμεθ' ἀν αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν· Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταύτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδύ ἐστιν ἔκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὴν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κανὸν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἀν κακὰ ἔν, ὃ τι μαθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὀπησῦν; ἀρ' οἰόμεθα ἀν αὐτούς, ὃ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακὰ ἐστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τἄλλα; Ἐγώ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἀν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; ὅμοιογοῖεν ἄν, ὡς ἐγῶμαι. Συνέφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, ὃ ἀνθρωποι, ὑμῖν, ὡς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτῇ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; δόμοιογοῖεν ἄν; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν αὖ αὐτούς τὸ ἐναντίον εἰ ἔροιμεθα· Ὡς ἀνθρωποι, οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἔρα οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἶον τά τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἱατρῶν θεραπείας, τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἐστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖεν ἄν; Συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὀδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδό-

νας, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαι τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὔεξιαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῶμαι. Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἔστι δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἡδονὰς ἀποτελευτῇ καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἢ ἔχετέ τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς δὲ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' ἢ ἡδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἀν φαῖεν, ὡς ἐγῶμαι. Οὐδέν ἐμοὶ δοκεῖ, ἐφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἡδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὅν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; Συνεδόκει. Τοῦτο ἄρα ἡγεῖσθ' εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μείζονων ἡδονῶν ἀποστερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἡδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἀν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδέν ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἐφη δὲ Πρωταγόρας. "Αλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι ὁ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὔσῶν ἀπαλλάττῃ ἢ μείζους ἡδονὰς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν ἢ πρὸς δὲ ἐγώ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. "Αληθῆ, ἐφη, λέγεις, δὲ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἐφην ἐγώ, εἴ με ἀνέροισθε, ὡς ἄνθρωποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῇ; Συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἀν ἐγωγέ πρῶτον μὲν γάρ οὐ βάδιον ἀποδεῖξαι τι ἐστί ποιε τοῦτο, δὲ μεῖς καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ἥττω εἶναι· ἐπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἴ πῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ἡδονὴν, ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν ἢ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως καταβιῶνται τὸν βίον ἀνευ λυπῶν; εἴ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν, δὲ μὴ εἰς ταῦτα τε-

λευτᾶ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γάρ ὑμῖν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἀνθρωπος, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως πράττει αὐτά, ἐξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληγόμενος· καὶ αὖθις αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἀνθρωπος τάγαθὰ πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

ΚΕΦ. ΛΖ'. ‘Ος δὲ ταῦτα γελοῖά ἐστι, κατάδηλον ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς δόνομασι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ’ ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ δόνομασι προσχγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἔπειτα αὖθις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἀνθρωπος τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, ‘Ηττώμενος, φήσομεν. ‘Τπὸ τοῦ ; ἐκεῖνος ἔρχεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἄλλο γάρ ὅνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν· ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ‘Ηττώμενος — ‘Τπὸ τίνος ; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἀν οὖν τύχῃ ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστής ὅν, γελάσεται καὶ ἔρει· ‘Η γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἐστιν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὅντων νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, ἢ ἀξίων ; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὅντων· οὐ γάρ ἀν ἐξημάρτανεν διν φαμεν ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ἵσως, ἀνάξια ἐστι τάγαθὰ τῶν κακῶν ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ; ἢ κατ’ ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ἢ ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ἢ ; οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἄλλο ἢ τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ

δύνοματα πάλιν τὸ ἡδὺ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἀνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρὰ ἐστίν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι ἀναξίων ὄντων νικᾶν. καὶ τὶς ἀλλη ἀναξίᾳ ἡδονῇ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ ἡττον. εἰ γάρ τις λέγει ὅτι, Ἀλλὰ πολὺ διαφέρει, ὁ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἡδὸν τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἡδέος καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἀλλω τῷ, φαίνη ἀν ἔγωγε, ἡ ἡδονῇ καὶ λύπῃ; οὐ γάρ ἐσθ' ὅτῳ ἀλλω. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἴσταναι ἀνθρωπος, συνθεὶς τὰ ἡδέα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγύς καὶ τὸ πόρρω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω ἐστίν. ἐὰν μὲν γάρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ἴστης, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐὰν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα, ἐὰν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά, ἐὰν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐὰν τε τὰ ἐγγύς ὑπὸ τῶν πόρρω, ἐὰν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἐγγύς, ταύτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ἡ ἀν ταῦτ' ἐνῃ· ἐὰν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πη ἀλλη ἔχει, φαίνη ἀν, ταῦτα, ὁ ἀνθρωποι; οἰδ' ὅτι οὐκ ἀν ἔχοιεν ἀλλως λέγειν. Συνεδόκει καὶ ἔκεινω. "Οτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ ὄψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω ἡ οὐ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὠσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἐγγύθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαῖεν ἀν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἡν τὸ εῦ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μή πράττειν, τὶς ἀν ἡμῖν σωτηρίᾳ ἐφάνη τοῦ βίου; Ἄρα ἡ μετρητικὴ τέχνη ἡ ἡ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἡ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἀνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταύτα καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς

αἰρέσει τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἀκυ-
ρον μὲν ἀν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀλη-
θὲς ἡσυχίαν ἀν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀλη-
θεῖ καὶ ἔσωσεν ἀν τὸν βίον ; ἀρ' ἀν ὄμοιογοῖν οἱ ἀνθρωποι
πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἀν τέχνην, ἡ ἄλλην ;
Τὴν μετρητικὴν, ὡμοιόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ
ἀρτίου αἰρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, δπότε τὸ πλέον
ὅρθῶς ἔδει ἐλέσθαι καὶ δπότε τὸ ἔλαττον, ἡ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ἡ
τὸ ἔτερον πρὸς τὸ ἔτερον, εἴτ' ἐγγὺς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἀν ἔσω-
ζεν ἡμῖν τὸν βίον ; ἀρ ἀν οὐκ ἐπιστήμη ; καὶ ἀρ' ἀν οὐ με-
τρητικὴ τις, ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέ-
χνη ; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, ἀρα ἄλλη τις ἡ ἀριθμη-
τικὴ ; ὄμοιογοῖν ἀν ἡμῖν οἱ ἀνθρωποι, ἡ οὐ ; Ἐδόκουν ἀν
καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὄμοιογεῖν. Εἰεν, ὡ ἀνθρωποι ἐπειδὴ δὲ
ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὅρθῃ τῇ αἰρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία
τοῦ βίου οὖσα, τοῦ τε πλείονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος
καὶ σμικροτέρου καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρω, ἀρα πρῶτον
μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὖσα
καὶ ἰσότητος πρὸς ἄλλήλας σκέψις ; 'Αλλ' ἀνάγκη. 'Επει
δὲ μετρητική, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφήσου-
σιν. "Ητις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσ-
αῦθις σκεψόμεθα· δτι δὲ ἐπιστήμη ἐστί, τοσοῦτον ἔξαρκεῖ
πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἥν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι
περὶ ὧν ἡρεσθ' ἡμᾶς. ἡρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἥνικα ἡμεῖς ἄλ-
λήλοις ὡμοιογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἶναι κρεῖττον, ἀλλὰ
τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, δπου ἀν ἐνῃ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων
ἀπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἐφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν
καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὡμοιογοῦμεν,
μετὰ τοῦτο ἡρεσθε ἡμᾶς."Ω Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ
μή ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τίποι' ἔστ'
καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι ; εἴπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὐ-

θύς ίμιν είπομεν δτι ἀμαθία, κατεγελάτε ἂν ήμῶν· νῦν δὲ
ἄν ήμῶν καταγελάτε, καὶ ίμιν αὐτῶν καταγελάσεσθε· καὶ
γάρ ίμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἔξαμαρτάνειν περὶ¹
τὴν τῶν ήδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας —
ταῦτα δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακά — καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε δτι μετρητικῆς· ἡ
δὲ ἔξαμαρτανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης ἵστε που καὶ αὐτοὶ
δτι ἀμαθίᾳ πράττεται. ὅστε τούτ' ἐστὶ τὸ ήδονῆς ήττω εἶναι,
ἀμαθία ἡ μεγίστη· ἡς Πρωταγόρας δὲ φησὶν ἴατρὸς εἶναι καὶ
Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ίμεῖς δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι ἄλλο τι ἡ ἀμα-
θίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ίμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς
τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ
διδαχτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόν-
τες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ.

ΚΕΦ. ΛΗ'. Ταῦτα μὲ τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἂν ή-
μεν· ίμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, ὃ Ἰππία τε καὶ
Πρόδικε — κοινὸς γάρ δὴ ἐστω ίμιν ὁ λόγος —, πότερον δοκῶ
ιμιν ἀληθῆ λέγειν ἡ ψευδεσθαι. ‘Ὑπερφυῶς ἐδόκει ἀπασιν ἀλη-
θῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. ‘Ομολογεῖτε ἄρα, ἦν δ’ ἐγώ, τὸ μὲν ήδū
ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε
διαιρέσιν τῶν ίνομάτων παραπούμακι· εἴτε γάρ ήδū εἴτε τερ-
πνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε δόποθεν καὶ δπως χαίρεις τὰ τοι-
αῦτα ίνομάζων, ὃ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς δ βού-
λομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν δ Πρόδικος συνωμολόγησε,
καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δὴ, ὃ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ
ἐπὶ τούτου πρᾶξεις ἀπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ήδεως,
ἄρού οὐ καλαὶ καὶ ὠφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθὸν τε καὶ
ὠφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ήδū ἀγαθὸν
ἐστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλαι βελτίω εἶναι, ἡ
ἄ ποιει, καὶ δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἔξὸν τὰ βελτίω

οὐδὲ τὸ ἡττω εἶναι αὐτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἔστιν η ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἑαυτοῦ ἄλλο τι η σοφία. Συνεδόκει πᾶσιν. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. "Ἄλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπί γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἔκών ἔρχεται οὐδὲ ἐπὶ ἀοἰδεῖς κακὰ εἶναι, οὐδὲ ἔστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἀοἰδεῖς κακὰ εἶναι ἐθέλειν ιέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἔτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται ἐξὸν τὸ ἔλαττον; "Απαντα ταῦτα συνεδόκει πᾶσιν ἡμῖν. Τί οὖν; ἔφην ἐγώ· καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα ὅπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω, ὃ Πρόδικε· προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. Ἐδόκει Πρωταγόρᾳ μὲν καὶ Ἰππίᾳ δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκῳ δὲ δέος, φόβος δ' οὕτω. 'Αλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, ὃ Πρόδικε, διαφέρει· ἀλλὰ τόδε· εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἔστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ ταῦτα ιέναι ἀδέδοικεν, ἐξὸν ἐπὶ ἀ μή; η ἀδύνατον ἐκ τῶν ὀμολογημένων; ἀ γάρ δέδοικεν, ὀμολόγηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἀ ἡγεῖται κακά, οὐδένα οὔτε ιέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἔκόντα. Ἐδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

ΚΕΦ. ΛΘ'. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ην δ' ἐγώ, ὃ Πρόδικέ τε καὶ Ἰππία, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὁδε, ἀ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὁρθῶς ἔχει, μὴ ἀ τὸ πρῶτον παντάπασι· τότε μὲν γάρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς ἀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, ἵδιαν δὲ αὐτοῦ ἔκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ἀ τὸ ὕστερον εἴπε· τὸ γάρ ὕστερον ἔφη τὰ μὲν τέταρτα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν, γνώσεθαι δὲ μ' ἔφη τεκμηρίω τῷδε· εὑρήσεις γάρ, ὃ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτά-

τους δέ· φί γνώσει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων μορίων τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάνυ ἔθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον· ἥρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαρραλέους· ὃ δέ Καὶ ἵτας γ', ἔφη. Μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὁ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; 'Ωμολόγει. 'Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπὲ ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἢ ἐφ' ἀπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἔτερα; Ναί, ἢ δ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὁ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 'Αληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἔρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φής ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἂρ ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγεμένους δεινὰ εἶναι, ἢ ἐπὶ τὰ μή; 'Αλλὰ τοῦτο γ' ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην, ἐγώ, ἀληθέες λέγεις· ὥστε εἰ τοῦτο ὁρθῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἀ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἡττώ εἶναι ἑαυτοῦ ἡγρέθη ἀμαθία οὖσα. 'Ωμολόγει. 'Αλλὰ μὴν ἐπὶ ἀ γε θαρροῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτη γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοὶ τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἀ οὖ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ἰέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν δὲν ἰέναι ἢ αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γάρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγαθάς ὡμολογήσαμεν. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. 'Ορθῶς γε, ἔφην ἐγώ· ἀλλὰ ποτέρους φής εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ἰέναι, καλὸν δὲν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἥδυ; 'Ωμολόγηται γοῦν, ἔφη. 'Αρ οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ἰέναι ἐπὶ τὸ καλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; 'Αλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὁμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν

δμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος ; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται ; Ἀνάγκη, ἔφη, δμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχρούς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἀρ' οὐ καλά ; ὡμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά ; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τούνατίον αἰσχρούς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; ὡμολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν ; Οὕτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν ; τοῦτο, δι' ὃ δειλοὶ εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν καλεῖς ; Δειλίαν ἔγωγ' ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν δοῦτες ; Πάνυ γ', ἔφη, Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοὶ εἰσιν ; ὡμολόγει. Δι' ὃ δὲ δειλοὶ εἰσι, δειλία δμολογεῖται παρὰ σοῦ ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἀν εἴη ; Ἐπένευσεν. Ἄλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνδρείᾳ δειλία. Ἐφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἔστιν ; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία δειλία ; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρεία ἔστιν, ἐναντία οὖσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὔτ' ἐπινεῦσαι ἡθέλησεν ἐσίγα τε καὶ ἐγὼ εἶπον. Τί δή, ω̄ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φής ἢ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης ; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. "Ἐν δ', ἔφην ἐγώ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἴ σοι ὥσπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἰναί τινες ἄνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ω̄ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον· χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι.

ΚΕΦ. Μ'. Οὕτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλου ἔνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἢ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἔστιν αὐτό, ἢ ἀρετή. οἰδα γάρ ὅτι τούτου

φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἀν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἔγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἑκάτερος ἐπετείναμεν, ἔγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδακτὸν ἀρετή, σὺ ὡς διδακτόν, καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξοδος τῶν λόγων ὥσπερ ἀνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἀν ὅτι "Ἄτοποι γ' ἐστέ, ὃ Σώκρατες τε καὶ Πρωταγόρας σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετή ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ὡς πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀδράνεια, φ τρόπῳ μάλιστ' ἀν διδακτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι ἀν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἀν ἦν διδακτόν, νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη δλον, ὡς σὺ σπεύδεις, ὃ Σώκρατες, θαυμάσιον ἐσται μὴ διδακτὸν δν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδακτὸν τότε ὑποθέμενος νῦν τούναντίον ἔοικε σπεύδοντι, ὀλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸ ἡ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἀν ἥκιστα εἴη διδακτόν. ἐγώ οὖν, ὃ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθορῶν ἀνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην ἀν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἐξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτόν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς δ 'Επιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλῃ ἐξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ὡς φήσι σύ. ἥρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ δ 'Προμηθεὺς κάλλιον τοῦ 'Επιμηθέως· φ χρώμενος ἐγώ καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχάς, ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἀν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. Καὶ δ Πρωταγόρας, 'Ἐγώ, μέν, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γὰρ οὕτε τάλλα οἶμαι κακὸς εἶναι ἀνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς

πολλοὺς δὴ εἰρηκα, ὅτι ὅν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἀγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούντων καὶ πάνυ· καὶ λέγω γε ὅτι οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλῃ, διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἥδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ· καὶ γὰρ ἐμοὶ οἶπερ ἔφην ἴεναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίᾳ τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.
Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆμεν.

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Βαθέος δρθρου : βλ. Πλ. Κριτ. (43 A. Κεφ. Α'). — 'Ιπποκράτης : νέος, πλούσιος, δρεγόμενος ἀνωτέρας μορφώσεως· ὁ 'Ιπποκράτης ὡς καὶ ὁ Φάσων δὲν εἶναι ἄλλοιθεν γνωστοί. — τὴν θύραν... ἔκρουε : αἱ οἰκίαι τῶν πλουσίων, ὅποια ἡ τοῦ Καλλίου, εἶχον θυρωροὺς δούλους, συνήθως δὲ πρὸς φύλαξιν τῆς εἰσόδου καὶ κύνα· ἀλλ' ἡ οἰκία τοῦ Σωκράτους ἥτο εὔτελεστάτη, ὁ ἔδιος δὲ ἔξετίμα αὐτὴν πέντε μνᾶς· δὲν ἔχει οὐδὲ ρόπτρον, διὸ ὁ 'Ιππ. κρούει μὲ τὴν βακτηρίαν. — νεώτερον (εὐφημ.) = δυσάρεστον. — εὖ ἀν λέγοις (ἐνν. εἰ ἀγαθὰ ἀγγέλλοις) = καλά, ὡραῖα! — ἥν (α' προσ.) (ἥ γ'), πρτκ. τοῦ ἥμιλ (= λέγω), ἐν χρήσει εἰς τὰς παρενθετικὰς φράσεις ἥν δ' ἔγω (= εἴπον ἔγω), ἥ δ' δς (= εἴπεν οὗτος). — πρώην = προχθές. — ἐσπέρας γνε = ναί, χθὲς βράδυ. Δὲν λέγει χθὲς ἐσπέρας, διότι παρ' 'Αθηναίοις μία ἡμέρα ἐλογίζετο ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης ἡμέρας. — ἐπιψηλαφήσας : ἔνεκα τοῦ σκότους ἀναζητεῖ ψηλαφητή· διὰ τὴν πενίαν ὁ Σω. δὲν ἀνάπτει τὴν αὐγὴν λύχνον. — σκίμπους = κλίνη εὐτελής καὶ χαμηλή, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεπαύετο ὁ Σω. — δῆτα = ναί. — Οἰνόη : δύο δῆμοι τῆς 'Αττικῆς εἶχον τὸ δονομα τοῦτο, ὁ μὲν παρὰ τὸν Μαραθῶνα, ὁ δὲ παρὰ τὰς 'Ελευθερὰς (ν. Μάζι) ἐπὶ τοῦ Κιθικρῶνος, περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα, διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως οἱ δοῦλοι κατέφευγον εἰς τὴν Βοιωτίαν. — καὶ δῆτα = καὶ λοιπόν. — ὑπὸ τινος ἄλλου = ἔνεκα ἄλλης τινὸς αἰτίας. — καὶ ἔτι = καὶ πάλιν, δηλ. ἀν καὶ ἥτο περασμένη ἡ ὥρα. — Πρωταγόρας δ 'Αβδηρίτης, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσχεν ὁ διάλογος, ἐγεννήθη περὶ τὸ 480 π.Χ. Οὗτος πρώτος ὀνομάσας τὸν ἑαυτόν του σοφιστὴν (Πρωταγ. 349 A, Κεφ. 33) περιήρχετο τὰς πόλεις τῆς 'Ελλάδος διδάσκων ἐπὶ μισθῷ τούς πλουσιωτέρους τῶν νέων καὶ συναναστρεφόμενος ἄνδρας

1. Συνήθως ἐλάμβανε παρ' ἐκάστου μαθητοῦ ἑκατὸν μνᾶς.

κατέχοντας ἔξοχον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τῷ 432 π.Χ. διατρίβων ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Καλλίου συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Σωκράτους. Εἰς τὰς δυσμὰς δὲ τοῦ βίου του καταγγελθεὶς ἐπὶ ἀσεβείᾳ, διότι εἰς τὸ σύγγραμμά του Περὶ θεῶν ἐξέφραζεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἔζητησε τὴν σωτηρίαν του διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου, ἐπινίγη εἰς ἡλικίαν 70 ἑτῶν, περίπου, ἀφοῦ ἐπὶ 40 ἔτη συνεχῶς ἐδίδαξε. Πλὴν τοῦ Περὶ θεῶν συγγράμματος ὁ Π. ἔγραψε πολλὰ ἄλλα, τῶν ὅποιων μόνον τὰς ἐπιγραφὰς γνωρίζομεν (Περὶ τοῦ ὄντος, Περὶ ἀρετῶν, Περὶ ὀρθοεπείας, ἐν τῷ ὅποιῳ ἡσχολεῖτο μὲ τὴν γραμματικήν, Περὶ τεχνῶν κλπ.). Ἐδέχετο τὸ τοῦ Ἡρακλείτου « πάντα δεῖ » καὶ ἐδίδαξε τὸ περιβόητον « πάντων χρημάτων μέτρον δ ἀνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι ». Κατὰ ταῦτα ἀλήθειαν ἔξ ἀντικειμένου δὲν ἐδέχετο, ἀλλὰ μόνον ὑποκειμενικήν. Περὶ τοῦ αὐτοῦ δῆλον. ἀντικειμένου δύνανται νά ὑπάρχουν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι, ὅμως ἔξ τοῦ ἀληθεῖς σοφὸς δὲ εἶναι ο δυνάμενος νά μεταβάλλῃ διὰ τοῦ λόγου τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ δοντα κακά, ὥστε νά πιστεύουν ὅτι ταῦτα εἶναι ἀγχθά καὶ ἀντιστρόφως πόρρω τῶν νυκτῶν (γεν. διαιρ. εἶναι = ὅτι πολὺ εἶχε προχωρήσει ἡ νύκτα. — ἐπειδὴ τάχιστα = εὐθὺς μόλις. — δ ὑπνος ἐκ τοῦ κόπου = δ ἐκ τοιούτου κόπου ὑπνος. — ἀνίημι = ἀφήνω — ἀνδρεία = προθυμία, ζῆλος, — πτοίησις (πτόησις) = σφοδρὰ ἐπιθυμία, λαχτάρα. — μῶν; = μὴ οὖν; = μήπως; — εἰ γάρ ἐν τούτῳ εἴη = εἴθε τῷ ὄντι νά ἔξηρτάτο ἐκ τούτου μόνον, εἴθε αὕτη νά ἥτο ἡ δυσκολία. — ἐπιλείπω = ἀφήνω. — αὐτὰ ταῦτα = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο. — νεώτερος = ὀλίγον νέος, — ἥ, α' πρόσ. παρατκ. τοῦ εἰμί. — τὸ πρότερον = τὴν προηγουμένην φοράν. πιθανῶς τῷ 444 π.Χ. — γάρ, βεβαιωτικός. — καταλαμβάνω = εὑρίσκω — καταλύει = φιλοξενεῖται. — Καλλίας, δ Ἰππονίκου, κατήγετο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Κηρύκων, ἐκ τοῦ ὅποιου ἐλαμβάνοντο οἱ κήρυκες καὶ οἱ δάφδοῦχοι τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων. 'Ο πατήρ του Ἰππόνικος νικήσας τῇ 426 π.Χ. τοὺς Βοιωτούς παρὰ τὴν Τανάγραν ἔπεσε δύο ἔτη βραδύτερον εἰς τὸ Δήλιον ἀφήσας εἰς τὸν νιόν του μεγάλην περιουσίαν (200 ταλάντων), τὴν ὅποιαν διὰ τὴν ἀκόρεστον φιλομάθειαν καὶ τὴν μεγάλην κενοδοξίαν κατεσπατάλησε. Τῷ 390 π.Χ. ἥτο στρατηγὸς εἰς τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον καὶ τῷ

372 π.Χ. ήλθε πρεσβευτής εἰς Σπάρτην. Ἡ μήτηρ του διαζευχθεῖσα τὸν Ἰππόνικον συνεζεύχθη τὸν Περικλέα. — Θάρρει = μένε ἡσυχος.

— Ἐκτιμήσατε τὸν δραματικὸν τρόπον, διὰ τοῦ δποίου ὁ Πλάτων παριστᾶ τὴν πρὸς μάθησιν δρμῆν τοῦ Ἰπποκράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ἀποπειρώμενος = θέλων νὰ δοκιμάσω. — **ρώμη** = ἴσχυς θελήσεως, ἀποφασιστικότης. — **τελῶν** = πληρώνων. — **διασκοπῶ** = βολιδοσκοπῶ. — **μισθόν**, κτγρμ. — **ῶσπερ ἀν εἰ** = ως λ.χ. ἄν. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι. — **Ἰπποκράτη τὸν Κῶον** : κατήγετο ἐκ τοῦ περιφήμου (ἰατρικοῦ) γένους τῶν Ἀσκληπιαδῶν καὶ ἐγεννήθη περὶ τὸ 460 π.Χ. Ἐδιδάχθη τὴν ἰατρικὴν παρὰ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Ἡροδίκου καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ἰατρικῆς (πατήρ τῆς ἰατρικῆς) συγγράψας πολλὰ ἰατρικὰ συγγράμματα. — **Πολύκλειτον** : οὗτος γεννηθεὶς ἐν Σικουῶνι ἐπολιτογραφήθη εἰς τὸ "Ἀργος, διὸ καὶ Ἀργεῖος ἐνταῦθα ὀνομάζεται. Ἡτο σύγχρονος τοῦ Περικλέους καὶ ἐγένετο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἀργείου Ἐργαστηρίου τῶν γλυπτῶν. Πρῶτος ὑπέβαλεν εἰς σταθεροὺς κανόνας τὰς ἀναλογίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, κατὰ προτίμησιν δὲ εἰκόνιζε νεαροὺς ἀθλητάς, ως τὸν δορυφόρον, τὸν ἀποξύμενον κ.λ.π. — **Φειδίαν** : οὗτος ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας περὶ τὸ 488 π.Χ. καὶ ἀπέθανε τῷ 432 π.Χ. Ὑπῆρξεν ὁ περιφημότατος γλύπτης τῆς ἀρχαιότητος, εἰς αὐτὸν δὲ εἶχεν ἀναθέσει ὁ Περικλῆς τὴν ἐποπτείαν τῶν ἔργων κατὰ τὴν διακόσμησιν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

ἔξικνοῦμαι = ἔξαρκῶ. — **οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας** = μὲ τόσον μεγάλον ζῆλον σπεύδοντας. — **ἄλλο**, ἔκτὸς δηλ. τοῦ κυρίου ὄνοματος. — **δή τοι** = ως γνωστόν. — **ὑπέφαινεν** = ἐγλυκοχάραζε. — **εἴ λοικε** (= ἐὰν τοῦτο δόμοιάζῃ πρὸς τὰ προηγούμενα) = ἐὰν ἡ ἀπόκρισίς μου δέον νὰ εἴναι ἀνάλογος πρὸς τὰ προηγούμενα. — **παρέχων σαυτὸν** = παρουσιάζόμενος. — **γραμματιστής** = ὁ διδάσκων ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. — **ἐπὶ τέχνῃ** = διὰ νὰ ἔξασκήσῃς αὐτὴν ως ἐπάγγελμα. — **παιδεία** = μόρφωσις. — **δημιουργὸς** = τεχνίτης, ἐπάγγελμα τίας. — **ἐλεύθερος** = ὁ τεχνίτης, ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ἔρασιτέχνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Θεραπεύω = 1) περιποιοῦμαι. 2) μορφώνω (τὸ ἀπαρμφ. σημαίνει σκοτόπον). — δ, τι δέ ποτε... οἰσθα = εἰ οἰσθα, θτι... θαυμάζοιμ' ἄν. — παραδίδως = προτίθεσαι νὰ παραδώσῃς. — σοφιστής = κάτοχος σοφίας, γνώσεων (σοφὰ = γνώσεις — εἰδέναι, ἴστωρ). — τῶν τι σοφῶν = τῶν γνώσεων εἰς τί, (εἰς τι ἀφορῶσιν αἱ γνώσεις, τὰς ὅποιας γνωρίζουν οἱ ζωγράφοι ;) — ἀπεργασία = κατεργασία, ἐκτέλεσις. — ἔκεινο : ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — ἐπιστάτης = ἐπιστήμων. — δεινόν, κτυρμ. εἰς τὸ ἐννούμενον τινά. ἢ γάρ ; = δὲν εἶναι ἔτσι ; — οὐκέτι ἔχω = δὲν δύναμαι πλέον.

— Πῶς τίθεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀξίας τῆς σοφιστικῆς ;

— Ποῖα σφάλματα περιέχουν οἱ δύο δρισμοὶ τοῦ Ἰπποκράτους ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ σοφιστοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

οίόν τινα : ἐπιτείνει τὸν κίνδυνον. — ὑποτίθημι = ὑποθηκεύω, ἔκθέτω (εἰς κίνδυνον). — ἐπιτρέπω = ἐμπιστεύομαι. — χρηστὸν = ὕγιές, ἴσχυρόν. — πονηρὸν = ἀσθενικόν. — περισκοπῶ = ἐξετάζω προσεκτικὰ. — εἰς συμβουλὴν παρακαλῶ = προσκαλῶ διὰ νὰ συμβουλευθῶ. — περὶ πλείονος ἥγονοιμαι = θεωρῶ ἀνώτερον, τιμῶ περισσότερον. — ἐν φάντα ἔστι... πράττειν = ἐκ τοῦ ὅποιου ἐξαρτᾶται (πάντα τὰ σὰ νὰ ἔχουν καλῶς ἢ κακῶς), ὅλη σου ἢ εύτυχία ἢ ἢ δυστυχία. — ἐπικοινοῦμαι = συμβουλεύομαι, συνώνυμ. τὸ κατώτερω συμβουλὴν ποιοῦμαι. — διεγνωκώς = ἀποφασισμένος. — συνεστέον = δεῖ συνεῖναι : τὸ συνεῖναι, συγγίγνεσθαι καὶ διμιλεῖν μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. — ἔσικεν ἐνν. ἀγνοεῖν με. — ἐμπορος = μεγαλέμπορος — κάπτηλος = μικρέμπορος, μεταπράτης. — ἀγώγιμα = φορτία, ἐμπορεύματα. — ὡν... ἀγωγίμων... δ, τι = δ τι τῶν ἀγωγίμων δ ἀγουσι. — χρηστός = χρήσιμος, ὡφέλιμος. — καὶ τούτων : ἐκ τοῦ τινές.

κυβεύω περὶ τοῖς φιλτάτοις = διακινδυνεύω διὰ τὰ πολυτιμό-

τα, (ψυχήν και εὐεξίαν αὐτῆς). — κινδυνεύης: ἐρμηνεύει και ἐπεξηγεῖ τὸ κυβεύης. — σιτία = τροφαί. — ἀποφέρω = μεταφέρω. — ἐν ἄλλοις ἀγγείοις, οὐχὶ δηλ. τῷ σώματι. — ἐπαῖων = ὁ εἰδήμων, ὁ εἰδικός. — τιμὴ = ἀμοιβή, δίδακτρα. — ἡμῶν = β' ὅρος τῆς συγχρίσεως. — νέοι = πολὺ νέοι. — τοσοῦτο πρᾶγμα = τόσον σοβαρὸν ζήτημα. — διαιροῦμαι. = χωρίζω, κρίνω, λαμβάνω ἀπόφασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

δόξαν (ἡμῖν ταῦτα), αἰτ. ἀπόλ. ἀντὶ δόξαντα ταῦτα. — πρόθυρον = ὁ πρὸ τῆς θύρας ἐστεγασμένος χῶρος ἔχων και ἑδώλια (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 1). — λόγος = ζήτημα. — οὕτως (= τότε μόνον): ἀνακεφαλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῆς μτχ. — κατακούω = ἀκούω ἀκριβῶς, καλά. — κινδυνεύω (ἀπαρφμ.) = δοκῶ, φαίνομαι. — γοῦν = τούλαχιστον, τέλος πάντων. — ἔα (ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως και ἀγανακτήσεως) = οὕφ ! — σοφισταὶ τινες: ἡ ἀντων. τινὲς ἐτέθη πρὸς περιφρόνησιν. — οὐ σχολὴ αὐτῷ = δὲν εὔκαιρε ὁ κύριος μου. 'Ο εὐνοῦχος παρατηρῶν ὅτι οἱ σοφισταὶ ἐποίουν κακήν χρῆσιν τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ Καλλίου μισεῖ και ἀποδιώκει αὐτοὺς φροντίζων διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ δεσπότου του. Διὰ δὲ τῆς ἀντων. αὐτὸς ἐκάλουν οἱ δοῦλοι τὸν δεσπότην και ὅι μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον. — ἐπηράξε, τοῦ ῥ. ἐπαράσσω = κλείω τὴν θύραν μὲ πάταγον. — προθύμως = μὲ ὄρμήν. — ὡ ἄνθρωποι (ἀντὶ ἄνδρες), πρὸς περιφρόνησιν. — εἰσαγγέλλω = ἀναγγέλλω μέσα· λέγεται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ ἀναγγέλλοντος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὴν ἀφιξέν τινος. — μόγις ποτὲ = μόλις και μὲ δυσκολίαν τέλος πάντων.

— Πῶς συντελεῖ εἰς τὴν δραματικότητα τοῦ ἔργου ὁ ὡς ἄνω ρόλος τοῦ θυρωροῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

πρόστων = τὸ περιστύλιον τὸ περιβάλλον τὴν τετράγωνον αὐλὴν τῆς οἰκίας (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 2). — ἔζης (ἔχομαι) = εἰς τὴν αὐτὴν σειράν. — ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα = ἀπὸ τὸ ἐν μέρος.

Φιλιππίδης: ἀνῆκεν εἰς γνωστὸν και ἀρχαῖον γένος τῶν 'Αθηνῶν. — Μενδαιος: ὁ ἐκ Μένδης, ἀποικίας τῶν 'Ερετριέων ἐπὶ τῆς

χερσονήσου Παλλήνης. — **εύδοκιμῶ** = διακρίνομαι, φημίζομαι. — **ἐπακούω** = ἀκούω μὲ προσοχήν, — **τὸ πολὺ** = ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — **οὗς ἄγει**: οἱ νέοι θέλοντες νὰ διδαχθοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον πλησίον τῶν σοφιστῶν ἡκολούθουν τούτους καὶ εἰς τὰς ἀποδημίας. — **κηλέω - ὦ** = θέλγω, καταγοητεύω. — **φωνὴ** = διδασκαλία, ὅμιλα. — **Ὀρφεὺς**: οὐδὲς τῆς Μούσης Καλλιόπης διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἄσματος ἔθελγε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, ἐκίνει τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους, ἀνεγάιτιζε τὸν ροῦν τῶν ποταμῶν καὶ ἐμάλαξεν καὶ αὐτὸν τὸν ἀμείλικτον Πλούτωνα. — **κατὰ τὴν φωνὴν** = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς. — **ώς καλῶς** = πόσον καλῶς.

εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — **εὗ πως καὶ ἐν κόσμῳ** = λίαν εὔ-πρεπῶς καὶ ἐν στρατιωτικῇ τάξει. — **καθίσταντο** = ἐλάμβανον θέσιν, ἐτοποθετοῦντο. Πάντα ταῦτα γίνονται πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωταγόρου, περὶ τοῦ ὄποιου δὲ Πλάτων ἐνταῦθα ὅμιλεν μὲ λεπτὴν εἰρωνείαν. — **τὸν δὲ μετ'** (**ἀναστροφή**) = μετὰ τὸν Σίσυφον. Ἐνταῦθα παραβάλλει τὸν Πρωταγόραν πρὸς τὸν Σίσυφον, τὸν δὲ Ἰππίαν πρὸς τὸν Ἡρακλέα. — ***Ιππίας δὲ Ἡλεῖος**: Οὗτος ήτο σύγχρονος τοῦ Προδίκου καὶ κατεῖχεν ἔξοχον θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Περιερχόμενος τὰς πόλεις ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ, σεμνούνδημενος δὲ ἔλεγεν ὅτι ἀπέκτησε περισσότερα χρήματα ἢ δύο ἄλλοι τῶν σοφιστῶν ὅμοι λαμβανόμενοι. Ἡτο πολυμαθέστατος καὶ ἐδίδασκε τοὺς νέους πάντα τὰ ἐγκύρωλια μαθήματα, εἰς δὲ τὰς ἐπιδείξεις του μετεχειρίζετο γλῶσσαν πλήρη συνωνύμων, σχημάτων καὶ ἀληγορικῶν φράσεων. — **εἰσοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι. Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς Ὁμ. Ὀδ. λ 601, ὅπου δὲ Ὁδυσσεύς κατελθὼν εἰς τὸν Ἀδην περισκοπεῖ τὰς ἐν αὐτῷ ψυχάς. Ο φιλόσοφος σατιρίζων τοὺς σοφιστὰς παραβάλλει πρὸς τὰς ἐν τῷ "Ἀδῃ σκιάς. — **θρόνος** = ἕδρα ἔχουσα ἑρείσματα καὶ ὑποπόδιον. — **βάθρα** = θρανία τῶν μαθητῶν.

***Ερυξίμαχος**: διαπρεπῆς ιατρός, ὡς καὶ δὲ πατὴρ του Ἀκουμενός. — **Φαιδρος**: ἔξ οὖ δὲ ὅμώνυμος Πλατωνικὸς διάλογος, φίλος τοῦ Ἑρυξίμαχου. — **Μυρρινοῦς**: δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Πανδιονίδα φυλήν. — **πολῖται** = συμπολῖται. — **διερωτῶ** = κάμνω λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις. — **διακρίνω = 1)** ἐκδίδω ἀπόφασιν ὡς δικαστής. 2) λύω ἀπορίας. — **καὶ μὲν δὴ ... = ἀλλ' ἀλήθεια** εἰδὸν ἀκόμη καὶ (Ὁμ. Ὀδ. λ. 582). Τὸν Πρόδικον παραβάλλει πρὸς τὸν Τάνταλον διὰ τὸ ἀσθενικὸν αὐτοῦ, παραφδῶν οὕτω τὸ « **χαλέπ' ἄλγε' ἔχων** ». — **Πρό-**

δικος δ Κεῖος: Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π.Χ. Νέος ἔτι ἐπέμφθη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις, δπου ἀπαγγείλας λόγον διήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἄλλοτε ὁ Γοργίας. Εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς, τὴν δὲ διδασκαλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν ἐνόμιζεν ἐπικίνδυνον διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν παρέπεμπε τοὺς νέους, ὅσοι δὲν ἦδύναντο νὰ εὔδοκιμήσουν εἰς τὴν διαιλεκτικὴν.

Ο Πρόδικος ἔγραψε πολλά, μεταξὺ τῶν ὅποίων τὸ Περὶ ὄνομάτων ὅρθότητος, ἢτοι περὶ συνωνύμων, καὶ τὰς "Ωρας, σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὅποίου ἐλήφθη ὁ καλὸς περὶ Ἡρακλέους μῦθος, τὸν ὅποῖον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀνέφερον. Αἱ ἐπιδείξεις τοῦ σοφιστοῦ τούτου ἥσαν μὲν ἥθικαί, ἀλλὰ δὲν εἶχον φιλοσοφικὴν σπουδαιότητα. — **ἄρα** = πράγματι, δπως εἶχον εἰκάσει (314 Γ, Κεφ. Ε'). — **οἰκημα** = δωμάτιον. — **ταμιεῖον** = ἀποθήκη. — **κατάλυμα** = κατάλυμα, — **κένδιον** = προβιά. — **στρώματα** = σκεπάσματα. — **Παυσανίας:** γνωστότατον πρόσωπον τῆς τότε ἀνεπιγμένης κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, μετασχῶν τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος. — **Κεραμεῖς:** δῆμος τῆς Ἀττικῆς, Β.Δ. τῆς πέλεως καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἐκ τοῦ ὅποίου ὀνομάσθησαν ἀμφότεροι οἱ Κεραμεικοί, ὁ ἐντὸς τοῦ Διπύλου καὶ ὁ ἔξω. — **Αγάθων:** γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις (448 π.Χ.) ἐγένετο τραγικὸς ποιητὴς μετασχῶν καὶ τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος· ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχελάου τῆς Μακεδονίας τῷ 401 π.Χ. — **Ἀδείμαντος** ὁ Κήπιδος, ἢτο ἀλλοθεν ἀγνωστος, ὁ δὲ Λευκολοφίδου, φανατικὸς ἔχθρος τῆς δημοκρατίας, στρατηγῶν ἐν Αἴγαδος ποταμοῖς, ἥχμαλωτίσθη καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης τῆς πατρίδος. — **μαθεῖν** = νὰ ἐννοήσω. — **λιπαρῶς ἔχω** = ἐπιθυμῶ πολὺ (λιπαρῆς = πρόβημος). — **Κριτίας:** συγγενὴς τῆς μητρὸς τοῦ Πλάτωνος, φανατικὸς δλιγαρχικός. Ο πατήρ του Κάλαισχρος μετέσχε τῆς δλιγαρχίας τῶν 400, ὁ Ἰδιος δὲ ἢτο ἐπιφανέστατος τῶν τυράννων καὶ ἐφονεύθη εἰς τὸν πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἀγῶνα.

— Πῶς κρίνετε τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰππίου καὶ τοῦ Προδίκου ὑπενθύμιζε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τάνταλον;

— Ποῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις διαφαίνονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

σμίκρ' ἄττα διατρίψαντες = ἀργοπορήσαντες πολὺ λίγο. — **πρὸς** σέ τοι : τὸ τοι ἔξαρει τὴν ἀντωνυμίαν. — **οἰκεῖα** (ἐνταῦθα) = οἰκογένεια. — **φύσις** = εὐφύτα. — **ἐνάμιλλος** = ὅμοιος, ἴσος. — **ἔλλογιμος** = ὁ ἐν λόγῳ ὃν, σπουδαῖος, ἔνδοξος. — **οἱ** (= οἱ) = ἑαυτῷ. — **προμηθοῦμαι** = λαμβάνω πρόνοιαν. — **συνουσία** = συναναστροφή, ἀκρόσιες. **δύθνεῖος** = ξένος. — **εὐλαβεῖσθαι** = προσέχειν, ὑποκυ. δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸν ταῦτα πράττοντα. **δυσμένεια** = προσωπικὴ ἔχθραι. — **ἔπιβουλαι** = ἐπίσημοι τῆς πολιτείας ἐπιθέσεις. ὡς λ.χ. δίκαιαι ἀσεβείχες — **τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς** = τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα (φθύνοι καὶ μίση). — **πρόσχημα** = προκάλυμμα. Κατωτέρω λέγει **παραπετάσματι**. — **τελεταὶ** = τελεταὶ μυστηρίων· τοιαύτας ἐδίδαξεν ὁ Ὁρφεὺς καὶ οἱ ὄπαδοὶ του (οἱ ἀμφὶ Ὁρφέα), ἡς ἐπίσης καὶ ἀπέχεσθαι φύνων. δὲ Μουσαῖος ἐδίδαξε θεραπείας νόσων καὶ χρησμούς. — **Ἴκιος**: ἀθλητὴς ἐκ Τάραντος, σύγχρονος τοῦ Θεμιστοκλέους, νικήσας ἐν Ὁλυμπίᾳ πένταθλον. Ο Πλάτων ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα σωματικῆς ἐγκρατείας. — **Ἡρόδικος**: Ιατρός, ίδρυτης τῆς διαιτητικῆς, ἦτοι τῆς θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. — **τὸ ἄρχαιον Μεγαρεύς**, διότι πιθανῶς ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα. μετοικήσας κατόπιν εἰς Σηλυμβρίαν τῆς Προποντίδος. — **Ἀγαθοκλῆς καὶ Πυθοκλείδης**: διδάσκαλοι τοῦ Περικλέους, ἥσαν θεωρητικοὶ μουσικοί. — **ῶσπερ λέγω** (= εἴπον), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω φημὶ μὲν (316 Δ, Κεφ. 8). — **κατὰ τοῦτο εἶναι** = ὡς πρὸς τοῦτο.

ξυμφέρομαι = συμφωνῶ.

οὐ τι: ή ἀντων. τι ἐπιτείνει τὴν ἀρνησιν. — **τοὺς δυναμένους πράττειν**, ἐνν. τὰ πολιτικὰ (ή ὅπως κατωτ. 319 Α, Κεφ. Θ.) τὰ τῆς πόλεως = τοὺς ἔχοντας μεγάλην πολιτικὴν ἐπιφροήν. — **οἱ πολλοὶ** = τὸ πλῆθος. — **οὔτοι δηλ.** οἱ δύναμεις πράττειν. — **διαγγέλλω** = θέτω εἰς κυκλοφορίαν. — **ἀποδιδράσκοντα** (μτχ. ἐνδοτ.): ὁ ἐνεστ. σηματίνει ἀπόπειραν. — **τὸ μὴ δύνασθαι**, ἐνν. τινά. — **καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος** (γεν. ὑποκυ. δὲ καὶ ἐπιδοτικός): τοῦτο λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δραπετεύσαντα μέν, ἀλλὰ συλληφθέντα. — **καὶ πολὺ... ἀνάγκη** = καὶ πολὺ ἀναγκαῖα συνέπεια εἶναι. — **παρέχομαι** = φέρομαι. — **πρὸς τοῖς ἄλλοις** = ἐκτὸς τῶν ἄλλων (δυσμένεια, ἐπιβουλάι, τὸ ἐπαχθές, βλ. ἀνωτέρω 316 Δ, Κεφ. 8). — **ἄπασαν** (ἐπιτείνει τὸ ἐναντίαν) = ὅλως διόλου.

σοφιστής = (κατά τὸν Πρωτ.) σοφός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων εἰς τέχνην ἢ ἐπιστήμην. — **εὐλάβεια** = τρόπος προφυλάξεως. — ἔκεινης δηλ. τοῦ ἔξαρνον εἶναι, ὅπως ἐπραττον οἱ πρὸ αὐτοῦ μεταχειριζόμενοι προσχήματα. — ἄλλας εὐλάβειας = ἄλλα μέτρα προφυλακτικά. — σὺν θεῷ εἴπειν = μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι ὁσάκις ἐπήνουν ἔχυτούς, θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον τῶν θεῶν, μετεχειρίζοντο τοιαύτας εὐσεβεῖς φράσεις. — εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ = ἀσκῶ τὴν τέχνην. — τὰ ἔνυμπαντα = τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν τῆς ἡλικίας μου. — οὐδενὸς ὅτου οὐ: ἔλξις ἀντὶ νὰ εἴπῃ οὐδεὶς (ἐστιν) ὅτου οὐ. — ἀπάντων ἐναντίον (= ἐνώπιον) = . . . = ἐναντίον ἀπάντων τῶν ἔνδον δύντων. — ἐνδείκνυμαι = ἐπιδεικνύμαι. — καλλωπίζομαι = καμαρώω. — ὅτι ἔρασται: ἐξ τοῦ ἐνδείξασθαι. — ἔραστής = θαυμαστής. — τί... οὖ ἐκαλέσαμεν...: διὰ τοῦ τί οὖ μετὰ ἀδρ. δριστ. ἐρωτῶμεν ἀνυπόμονοι, διατὶ δὲν ἔγινε τι, τὸ ὅποιον ἥδη ἔπρεπε νὰ εἴχε γίνει σημαντικό λοιπόν: καλέσωμεν τάχιστα. — καὶ αὐτοὶ = καὶ μόνοι μας (χωρὶς νὰ ἀναμένωμεν τοὺς δούλους). — ἀντιλαμβάνομαι = πιάνω.

κατεσκευάζομεν, ἐνν. συνέδριον = ἐταχτοποιοῦμεν (βάθρα καὶ κλίνας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

νῦν δὴ ἂν λέγοις= τώρα πλέον δύνασαι νά λέγης. — ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου= ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ νεανίσκου. — ἡ αὐτὴ μοι ἀρχὴ... ἀφικόμην = ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, περὶ ἔκεινων διὰ τὰ ὅποια ἥλθον, εἶναι ἡ ἴδια πρὸς τὴν πρὸ ὀλίγου (= διὰ ποίαν αἵτιαν ἥλθον, ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἶπον πρὸ ὀλίγου). — **βελτίων** = ἵκανώτερος (θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς). — **ταύτα ταῦτα** = ὅμοιως. — τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν. **λέγεις** = οὐδὲν θαυμαστὸν ἔστι τοῦτο, δὲ λέγεις. — **εἰκός** = φυσικόν. — μὴ οὕτως, ἐνν. ἀποκρίνου ἡ λέγε. — **αὐτίκα**, χρον. — **νῦν νεωστὶ** = τώρα πρὸ ὀλίγου. — **Ζεύξιππος**: δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός· πιθανῶς εἶναι τὸ πλήρες ὄνομα τοῦ περιφήμου ζωγράφου τῆς ἀρχαιότητος Ζεύξιδος ἐξ Ἡρακλείας τῆς Κάτω Ιταλίας, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰώνος π.Χ. — **βελτίων** **ἔσεσθαι**, ἐνν. με. — **κἄν** = καὶ (ὡσπερ) δὲν. — **Ὀρθαγόρας**: Θηβαῖος αὐλητής, διδάξας καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὴν αὐλητικήν. — **ἐκάστης**, γεν. χρον. — **εἰς τί...** καὶ περὶ τοῦ = εἰς ποῖον ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν εἰδικότητα (λ.χ. ιατρὸς νευρολόγος). — **γάρ** (διασαφ.) = λοιπόν. — **λωβῶ-**

μαι = λυμαίνομαι, βασανίζω. — πεφευγότας (ἐνδοτ. μτχ.) τοῦ φεύγω = ἀπαλλάττομαι. — τέχναι = τὰ σχολικὰ μαθήματα. — λογισμοὶ = λογαριασμοί, λογιστική. — μουσικὴ = ἡ ὅλη ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις. — ἀπέβλεψεν = ἔρριψε βλέμμα διότι ἡ γενικὴ αὔτη παρατήρησις ἐφαρμόζεται κατ' ἔξοχήν εἰς τὸν Ἰππίαν. — εύβουλία = σύνεσις. — ἄρα ἔπομαί σοι τῷ λόγῳ; ἄρα γε παρακολουθῶ τὸν λόγον σου, ἐνοιῶ ὅτι λέγεις; Ἡ φράσις περιέχει ἐλαφρὰν μομφήν, διτι ὁ Πρωτ. δὲν ἔξεφράσθη σαφῶς. — ποιεῖν, ἐνν. τοὺς συνόντας. — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι (σχῆμα ἐτυμολογικὸν) = τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὄποιον ἔχω.

— Κρίνατε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ηρωταγόρου:

- Κατὰ πόσον ἀνταποχρίνεται εἰς τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Σωκράτους.
- Ως πρὸς τὴν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ αὐτοπεποίθησιν.

ΖΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ἢ, ἔξαίρει τὴν ἔννοιαν τοῦ καλόν. — τέχνημα = τέχνη, ἐπιστήμη. γάρ, αἴτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ εἴπερ κέκτησαι ἀμφιβολίαν. — οὐκ ἔχω δπως = ἀδυνατῶ νά. — δθεν = διατί. — παρασκευάζω = μεταδίδω. — δίκαιος είμι = είμαι ὑποχρεωμένος. — πρᾶξαι = νὰ διαπραγματευθῇ. — περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, δηλ. τοῦ σχεδίου, τῆς δαπάνης κλπ. οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ τῆς σκοπιμότητος αὐτῶν, ὅπότε ἀρμοδιώτεροι νὰ συμβουλεύουν ἡσαν οἱ πολιτικοὶ (πρβλ. Γοργ., κεφ. Ι'). — οὕτως, δηλ. ποιοῦντας. — δημιουργὸς = ὁ μετερχόμενος ἔργον ὡφέλιμον εἰς ὅλον τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.) τεχνίτης, (ἐνταῦθα) εἰδικός. — θορυβῶ = ἀποδοκιμάζω διὰ θορύβου. — οἱ τοξόται, ἡσαν δοῦλοι τῆς πολιτείας, ἀποτελοῦντες ἀστυνομικὸν σῶμα (ἐκ 1200 ἀνδρῶν). ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πρυτάνεων ἐτήρουν τὴν τάξιν κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. — ἔξάρωνται = ἀποβάλλουν (τῆς ἐκκλησίας σηκώνοντες ἐπ' ὅμου). — ἐν τέχνῃ ἔστιν = στηρίζεται ἐπὶ τεχνικῶν γνώσεων, εἶναι ζήτημα τεχνικόν. — διαπράττομαι = διενεργῶ. — ναύκληρος = πλοιοκτήτης, πλοιάρχος. — δτι, ἐπεξ. τοῦ τούτο. — τούτοις...μαθών· ἐκ τοῦ πληθ. ἤλθεν εἰς τὸν ἐνικόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του ὁ λέγων τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνός, τοῦ ὅμιλοῦντος ἀπὸ τοῦ βήματος. — ἔπειτα — ἐν τούτοις ἔξαίρει τὰς ἐνδοτικὰς μτχ. μα-

θών... δόντος. — μή τοίνυν (ένν. εἴπης ή λέγε) δτι... ἀλλὰ = οὐ μόνον... ἀλλά. — **Ιδια** = ἐν τῷ ἴδιωτικῷ βίῳ. — **οὔτως** ἔχει = οὕτω φρονεῖ. — **ἔπει** = π.χ. ἢ διδασκάλων **εἶχετο** = δσα ἐξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, δι' ὅσα ὑπῆρχον διδάσκαλοι. — **ἐπαιδεύσε**, ἐνεργητικὸν διάμεσον. — **αὐτοὶ** = μόνοι των (ἀνευ τινὸς ἐποπτείας). — **περιιδύντες** νέμονται = περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βόσκουν. — **ἄφετος** = ὁ μὴ δεδεμένος, ἐλεύθερος νὰ πηγαίνῃ ὅπου θέλει. 'Η μεταφορὰ ἐκ τῶν Ἱερῶν κτηνῶν ἀφιεμένων ἐλευθέρων (ἀνευ ποιμένος) νὰ βόσκουν ὅπου θέλουν = **ἔάν που...** (πλαγία ἐρώτησις μετὰ πρότασιν ἀποπέρας) = ζητοῦντες μήπως... — **αὐτόματοι** = τυχαίως. — **ἀρετὴ** = πολιτικὴ τέχνη (πρβλ. 319 Α, Κεφ. Θ'). — **εἰ** δὲ **βούλει**, ἐνν. ἀλλο παράδειγμα εἰπεῖν. **κατατίθεμαι** = παραδίδω πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν. — **ἐν Ἀρίφρονος**, ἐνν. **οἰκίᾳ**. — **Ἀρίφρων**: ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους. — **οὐκ ἔχων** δτι **χρήσαιτο αὐτῷ** = ὡς τελείως ἀνοικονόμητον. — **κάμπτομαι** = κλονίζομαι (εἰς τὴν γνώμην μου). — **οἰμαί τί σε λέγειν** = νομίζω δτι αὐτὸ ποὺ λέγεις εἰναι ὅξιον προσοχῆς. — μὴ **φθονήσῃς** = ἀπὸ φθόνον μὴ στερήσῃς τῆς ἐπιδείξεως (μὴ ἀρνηθῆς). — **ἐπίδειξον** : ἡ ἐπίδειξις ἥτο τεχνικὸς ὄρος δηλῶν τὰς ὄμιλιας τῶν σοφιστῶν. — **μῦθος** = πλαστὴ διήγησις. — **λόγος** = ἀληθινὴ ιστορία. — **μῦθον** : ὅπως αἱ ἀρχαιότεροι φιλόσοφοι (Ἐμπεδοκλῆς, Εενοφάνης κλπ.) ἐξέθηκαν ἐν ποιήσει τὰ δόγματα καὶ παραγγέλματα τῆς σοφίας των, οὕτω καὶ οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι μετεχειρίζοντο μύθους πρὸς ἐρμηνείαν τῶν γνωμῶν των μετριάζοντες οὕτω τὴν αὐτηρότητα τῆς σοφίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τερπνότητος τῶν μύθων. Τὸ ἔδιον ἐπραττον καὶ οἱ σοφισταί, ἵνα διὰ τῶν θελγήτρων τοῦ μύθου, τῆς εὐγλωτίας καὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων γοητεύουν καὶ κατακτοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

θηνητὰ γένη = ζῷα. — **καὶ τούτοις** : ὅπως δηλ. καὶ διὰ τοὺς θεούς. — **τυπᾶ** = δίδω τύπον (μορφήν), πλάττω. — **γῆς ἔνδον** = ἐντὸς τῆς γῆς· αὗτη κατὰ τὴν ἀντέληψιν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων εἰναι ὁ μητρικὸς κόλπος, ἐν τῷ ὅποιώ τελεῖται μυστηριαδῶς ἡ κατεργασία παντὸς δργανισμοῦ (γῆ παμμήτωρ). — **ἐκ γῆς καὶ πυρός** : κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Παρμενίδου, κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐμπεδοκλέους, τὸν ὅποιον ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πρωταγόρας, ὁ κόσμος ἔγινεν ἐκ γῆς,

Ύδατος, πυρὸς καὶ ἀέρος — τῶν δύσα: τὸ ἄρθρον ἔχει δεικτικὴν σημασίαν. — **δύσα κεράννυται:** τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ἀὴρ πρὸς τὸ πῦρ. — **πρὸς φῶς = εἰς τὴν ζωήν.** — **κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι:** πρωθύστερον. — **Προμηθεὺς καὶ Ἐπιμηθεύς:** ἡσαν υἱὸι τοῦ Ἰαπετοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἐκαλεῖτο ὁ σοφώτατος τῶν Τιτάνων, ὁ δὲ Ἐπιμηθεὺς ἀμαρτίνοος. — **παραιτοῦμαι = παρακαλῶ.** — **ἀύτὸς = μόνος.** — **προσάπτω = ἀπονέμω.** — **φύσις = ὀργανισμός.** — **ἀμπίσχω = περιβάλλω.** — **πτηνὸς φυγὴ = πτερωτὴ φυγή,** πτερὰ πρὸς φυγήν. — **κατάγειος = ὑπόγειος — τῷδε αὐτῷ = δι' αὐτοῦ τούτου** (τοῦ μεγέθους). — **οὕτως ἐπανισῶν = ἐξισώνων** μὲ τοιαύτην σύμμετρον ἀναλογίαν. — **εὐλάβειαν ἔχω = προσέχω.** — **ἀἴστος = καθιστῶ** τι ἀφανές, ἐξαφανίζω. — **αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε = ἐχορήγησεν ἐπαρκῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὸ ἀλληλοφάγωμα.** — **αἱ ἐκ Διὸς ὄραι = αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί.** 'Ο Ζεὺς ὡς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ αἴτιος πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων. — **εὔμάρεια = διάφορα προστατευτικὰ μέσα.** — **καὶ καύματα, ἐνν. ἀμύναι.** — **εὐνὴ = κλίνη,** φωλεά. — **στρωμνὴ = στρῶμα** καὶ σκέπασμα. — **αὐτοφυὴς = φυσική.** — **ὑποδέω-ῶ = ὑποδένω.** — **ἄναιμος = ἀνευ αἷματος, ἀναίσθητος.** — **τούντεῦθεν = μετὰ ταῦτα.** — **βορὰν (ἄλλων ζῴων), ὑποκυ., τροφὴν κτυρμ.** — **τῷ γένει ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐσκόπει νὰ σώσῃ τὸ γένος καὶ οὐχὶ τὰ ἀτομα.** — **οὐ πάνυ τι σοφὸς (λιτότης) = παντελῶς μωρός.**

λοιπὸν δὲ = ὑπελείπετο. — **ὅ τι χρήσαιτο (δηλ. τῷ ἀνθρώπων γένει) = πῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ.** — **ἔμμελῶς πάντων ἔχοντα = διτὶ ἡσαν ἐφωδιασμένα ἀπὸ δῆλα, δπως ἥρμοζεν.** — **ἄστρωτος = ἀνευ στρωμῆς.** — **τὴν ἔντεχνον σοφίσιν = τὰς τεχνικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ).** 'Αμέσως κατωτέρω λέγει τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν. — **ἀμήχανον = ἀδύνατον.** — **ταῦτη = ἔτσι.** — **τὴν πολιτικὴν (ἐνν. τέχνην, ἀρετὴν) = τὰς πολιτικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου).** — **ἔνεχώρει = ἥτο δυνατόν.** — **οὐκέτι: διότι ἐπλησίαζεν ἥδη ἡ ὄρα νὰ ἐξέλθῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ φῶς.** — **αἱ φυλακαὶ τοῦ Διὸς = αἱ ὑπὸ τοῦ Διὸς τεταγμέναι φρουραὶ (ἥτοι τὸ Κράτος καὶ ἡ Βία).** — **τὸ κοινόν: ἐν τῷ Ἀττικῷ μύθῳ ὁ "Ηφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡσαν στενῶς συνδεδεμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διήγησις περὶ Ἐριχθονίου, ὃστις**

έγεννήθη ύπό τοῦ 'Ηφαίστου καὶ ἀνετράφη ύπό τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ δύο θεότητες εἶχον κοινὰς ἐορτὰς (τὰ Χαλκεῖα καὶ τὰ Ἀπατούρια), κοινὸν ἵερὸν παρὰ τὴν Ἀγορὰν καὶ κοινὸν οἰκημα ἐπὶ τοῦ Ὁλύμπου. — ἔφιλοτεχνείτην = μετὰ σπουδῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν τέχνην. — ἔμπυρος τέχνη = ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἐργαζομένη τέχνη. — εὐπορία τοῦ βίου = ἀφθονα τὰ μέσα πρὸς εὐζωίαν. — δίκη μετέρχεται τινα = καταδιώκεται τις δικαστικῶς. 'Ο Προμηθεὺς καθηλώθη ἐπὶ τοῦ δρους Καυκάσου, διότι ἀετὸς κατέτρωγε τὴν ἥμέραν τὸ ἥπαρ αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἀνεψύετο τὴν νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Θεία μοίρα = θεία φύσις (ἡ ἔντεχνος σοφία), μετασχών ταύτης ὁ ἀνθρωπος ἔγινε συγγενῆς τῶν θεῶν. — πρῶτον μέν... ἔπειτα... καί : δὲν σημαίνουν χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀπλῆν ἀπαρθίμησιν. — νομίζω θεούς = πιστεύω θεούς. — φωνὴ = γλῶσσα. — δνόματα = λέξεις. — διαρθροῦμαι = συναρμόζω πρὸς ἄλληλα τὰ ἀρθρα, διαρθρώνω τὰς φωνὰς καὶ σχηματίζω συλλαβᾶς καὶ λέξεις, σχηματίζω ἔναρθρον γλῶσσαν. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἐγεννήθη φύσει, ἄλλοι δὲ θέσει Ἐνταῦθα λέγων τὴν γλῶσσαν ἐπινόμημα τοῦ ἀνθρώπου δέχεται τὸ δεύτερον. Τὸ ἀλγήθες εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρωπος ἐπροικίσθη ύπό τοῦ θεοῦ διὰ καταλλήλων θείων δώρων πρὸς δημιουργίαν τῆς γλώσσης καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπλασε καὶ διεμόρφωσεν αὐτὴν κατέπιν μακρῶν προσπαθειῶν πολλῶν γενεῶν. 'Αφορμὴ δὲ πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς ύπῆρξεν ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου. — πανταχῇ = υπὸ πᾶσαν ἐποψιν. — ἡ δημιουργικὴ τέχνη = αἱ τεχνικαὶ γνώσεις. — πολιτικὴν τέχνην = κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν δργάνωσιν. — ἔζηθεον = ἐπεθύμουν. 'Η πρώτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔγκειται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ ὁρμῇ πρὸς κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ δποῖος εἶναι φύσει κοινωνικὸν ζῆσθαι. — αἰδώς = ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀγράφους νόμους. — δίκη = ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν νόμων. — συναγωγοί = συνδετικοί. — ἵνα εἰεν... συναγωγοί = ἵνα παρέχουν εἰς τὰς πόλεις εὔκοσμιαν καὶ δεσμοὺς συνδετικούς φιλίας.

οὖν = τέλος πάντων. — ίδιωτης = ὁ ἄπειρος τινος. — καὶ οἱ ἀλληλοι, ἐνν. ἔχοντες ἔκαστος τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ἴκανοι πολ-

λοις ἴδιώτας. — καὶ...νε= καὶ μάλιστα. — νόμον θές: τὸ τιθέναι νόμον λέγεται ἐπὶ ἀπολύτου ἄρχοντος, ὁ ὅποῖς νομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ τίθεσθαι νόμον λέγεται ἐπὶ ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποῖς νομοθετοῦν διὰ τοὺς ἔκυτού των.

ἀρετὴ τεκτονικὴ = ζητήματα εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς. — λόγος = συζήτησις. — μέτεστι μοί τινος = μετέχω τινός. — συμβουλὴ = 1) ἵκανότης πρὸς τὸ συμβουλεύειν (μετεῖναι συμβουλῆς) 2) σύσκεψις. εἰς συμβουλὴν = εἰς σύσκεψιν. — πολιτικῆς ἀρετῆς = περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. — διὰ δικαιοσύνης πᾶσα ἔρχεται = ἀπασα κινεῖται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς δικαιοσύνης. — ἡ (ἐνν. ἐκ τοῦ προσῆκον τὸ ἀναγκαῖον δν, κατὰ ζεῦγμα) μή εἶναι = εἰ δὲ μή, εἶναι ἀνάρκη νὰ μή ὑπάρχουν πόλεις. Εἰς ἀναρχουμένην πολιτείαν τό ἀτομον ὑφίσταται μέγιστα κακά. — ὡς τῷ δόντι ἥγοῦμαι ἔξαρτάται ἐκ τοῦ λαβὲ τεκμήριον... (ἵνα μὴ οἴη... λαβὲ τεκμήριον... ὡς τῷ δόντι ἥγοῦνται...). — γάρ, ἐπεξηγημ. — ἡ ἄλλην... ἔστιν = ἡ (ἐνν. ἀγαθὸς) ἄλλην... τέχνην, ἣν μή ἔστιν (ἐνν. ἀγαθός). — ἔάν τινα καὶ = καὶ ἔάν τινα εἰδῶσι (ἐνν. οἱ οἰκεῖοι). — ἔάν οὗτος... ἡ β' ὑπόθ. προσδιορίζει τὴν πρώτην. — καθ' αὐτοῦ = εἰς βάρος του. — ἐκεῖ δηλ. ἐν. ταῖς ἄλλαις τέχναις. — ἐνταῦθα δηλ. ἐν τῇ πολιτικῇ ἀρετῇ. — μανίαν, ἐνν. ἥγοῦνται. — ἡ μαίνεσθαι τὸ ἦ = εἰ δὲ μή, ἄλλως τὸ δὲ μαίνεσθαι ἐκ τοῦ φασί. — προσποιοῦμαι = οὔκειποιοῦμαι. — ὡς ἀναγκαῖον; ἐνν. δν = μὲ τὴν ἰδέαν δτι... . — οὐδένα δοντινα οὐχὶ = πάντα. — ἀμῶς γέ πως = καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον. — ἡ (ἄλλως) μή εἶναι ἔξαρτάται ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον δν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

ἀποδέχονται ἐνν. οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐ φύσει= οὐχὶ ἔμφυτον. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = ἀνευ ἔξωτερικῆς ἐπενεργείας. — ἔξ ἐπιμελείας = μὲ φροντίδας καὶ κόπους. — παραγίγνομαι = γίνομαι κτῆμα. — ἀλλήλους (ἀντικειμ. τοῦ ἥγοῦνται καὶ ὑποκειμ. τοῦ ἔχειν) = οἱ ἔτεροι τοὺς ἔτέρους. — ἡ τύχῃ : δ Πρωταγόρας δέχεται μὲν σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει οὐχὶ δύμως καὶ θείαν πρόνοιαν. — διδάσκω = μετρίως ἐλέγχω, σωφρονίζω. — οὐδεὶς κολάζει... ίνα μὴ τοιοῦτοι ωσι: δ Πρωτ. ἐνταῦθα (πρβλ. καὶ κατωτ. 324 Β, Κεφ. 13) θεωρεῖ τὴν ποιηγή ὡς μέσον βελτιώσεως καὶ ἀποτροπῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. 'Ανωτέρω δὲ (322 Ε, Κεφ. ΙΒ') διδάσκει δτι πρέπει νὰ φονεύεται ὡς νόσος τῆς κοι-

νωνίας ὁ μὴ δυνάμενος « αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν ». — αἰσχρὸς = ἀσχημος. — σμικρὸς = μικρόσωμος. Οἱ "Ελληνες στενῶς συνέδεον τὸ κάλλος μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. — ὥστε τι τούτων, δηλ. τοῦ θυμοῦσθαι, νουθετεῖν. — τὰ καλὰ = καλλονή, ὑγεία. — ἐπὶ τούτοις = διὰ ταῦτα. — ὡν, δηλ. κακῶν. — ως...οὔσης, ἐνν. αὐτῆς (δηλ. τῆς πολιτικῆς (ἀρετῆς). — δύναται = σημαίνει. — αὐτὸς = αὐτὸς καθ' ἔκυτὸ (τὸ κολάζειν), ἔνευ ἄλλου τινός. — οἱ γε ἄνθρωποι: ἐν ἀντιθέσε πρὸς ἄλλα ὅντα, ὡς τὰ θηρία (πρβλ. κατωτ. ὅστις μὴ ὡσπερ θηρίον). — πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων = προσέχων (τὸν νοῦν) τούτῳ. — ἡδίνησεν, ἐνν. δ ἀδικῶν. — ὅστις μὴ = ἔκτος ἐάν τις — ἀγένητον θείη = οὐ πραχθὲν (ἀπραχτον) ποιήσειε. — διανοεῖται = νομίζει, πιστεύει. — γοῦν = τούλαχιστον. — δόξαν = ἴδειν, γνώμην. — τιμωροῦνται...κολάζονται: 'Ο Αριστοτέλης 'Ρητορ. 10, 17 λέγει «διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις· ή μὲν γάρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἔνεκκα ἔστιν, ή δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ». 'Ο Πρωτ. ἀδιακρίτως ἔθηκε δύο φοράς τὸ κολάζει καὶ ἀπαξ τὸ κολάζονται. 'Τιμοθέτει δὲ ὡς ὡμολογημένον ὅτι δὲ τιμωρῶν μετὰ λόγου δὲν σκοπεῖ εἰς ἐκδίκησιν, ἀλλ' εἰς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος.

— 'Αναπτύξατε τὴν δργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων ἐν 'Αθήναις ὡς καὶ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν πρυτάνεων ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ πολιτείᾳ (βλ. 'Αρχαίαν 'Ελλην. 'Ιστορίαν σχετικὰ ἄρθρα 'Εγκυκλ. Λεξικοῦ (λ. Βουλή, Πρύτανις). Π. Δημοπούλου, 'Ο δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ελλήνων, σ. 29 κ. ἐξ.). — Θίγεται δὲ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Περικλέους δι' ὅσων λέγει δὲ Σωκράτης περὶ τῶν νίων αὐτοῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

δῆ, ἀντὶ δέ, διὰ τὸ προηγηθέν : ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται. — ἦν ἀπορεῖς, βλ. 319 Ε, Κεφ. 10 — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτικοί. — διδασκαλῶν ἔχεται = ὅσα ὑπόκεινται εἰς διδασκαλίαν. — ἀρετὴν, δηλ. τὴν πολιτικὴν τέχνην. — βελτίους ποιοῦσι, ἐνν. ταύτην (αἰτ. ἀναφ.) — λόγον = ἀπόδειξιν (ἐξηγμένην μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων). — (ἔστι) τι ἔν = μία ὡρισμένη ἰδιότης. — ἐν τούτῳ — διὰ τούτου λύεται ἡ ἀπορία σου. — χαλκεία = χαλκευτική. — κεραμεία = κεραμευτική. — τὸ δσιον εἶναι = ἡ δσιότης, εύσέβεια.

καὶ ξυλλήβδην... ἀρετὴν = καὶ ξυλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν (ύποκμ.) εἶναι ἐν (κατηγρμ.), ἀνδρὸς ἀρετὴν (ἐπεξηγ.). — μετὰ τούτου, δηλ. τῆς ἀρετῆς.— οὕτω: ἐπαναλαμβάνει τὸ μετὰ τούτου.— μή, ἐνν. πράττειν.— ἡ = εἰ δὲ μή.— τὸν μὴ μετέχοντα, ἐνν. τοῦ ἐνός, τῆς ἀρετῆς.— διδάσκειν (ἐκ τοῦ δεῖ) = σωφρονίζειν.— οὕτως δ' αὐτοῦ πειρυκότος = ἐνῷ δὲ ἐκ φύσεως αὐτὸν (δηλ. τὸ ἐν) εἶναι τοιοῦτον.— τοῦτο, δηλ. τὸ ἐν.— σκέψαι: κοινὴ ἀπόδοσις τῶν ὑποθ. προτ. εἰ ἔστι... εἰ τοῦτ' ἔστι... εἰ οὕτω... εἰ διδάσκονται, τῶν ὁποίων ἔκάστη ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην, παρατηρητέα δὲ ἡ ἐν αὐταῖς ἐπαναφορά.— οἱ ἀγαθοὶ = οἱ πολιτικοί, ὡς ὁ Περικλῆς.— ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ = πόσον παράξενοι τύποι ἀποδεικνύονται (ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ) οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες.— θεραπευτὸν = τὸ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, ἴδιαιτέρων φροντίδων καὶ περιποίησεων.— ἄρα, εἰρων.— ἐφ' ὧν, χάριν ποικιλίσσεις, ἵνα μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐφ' οἷς.— καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξυλλήβδην = καὶ διὰ νὰ εἴπω γενικῶς μὲ μίαν λέξιν.— ἀνατροπαὶ οἰκων = ἐξαφανισμοὶ οἰκογενειῶν. 'Αντιφῶν ὁ 'Ραμνούσιος καὶ ὁ 'Αρχεπτόλεμος, κατηγορθέντες διὰ τὴν κατάστασιν τῆς ὀλιγαρχίας τῶν 400, κατεδικάσθησαν ὡς προδόται εἰς Θάνατον, τὰ χρήματα ἐδημεύθησαν, αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν, δὲν ἐτάφησαν οὔτε ἐν Ἀθήναις, οὔτε δόπου ἥρχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐγένοντο ἀτιμοὶ αὐτοὶ τε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, γνήσιοι καὶ νόθοι· δὲ τολμήσας νὰ κάμη τούτους ἐπιτίμους ἤθελε γίνει ἀτιμος.— ταῦτα δ' ἄρα: δὲ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ ἐν τῇ ἀναφ. προτ. (ἐφ' ὧν δέ) • δὲ ἄρα κεῖται εἰρων. (= λοιπὸν κατὰ τὸν ἰδικόν σου παράξενον συλλογισμόν).— οἰεσθαὶ γε χρή, ἐνν. αὐτοὺς διδάσκεσθαι ταῦτα τοὺς υἱεῖς. 'Αφοῦ τὰ ἥπτον σπουδαῖα διδάσκουν τοὺς υἱοὺς των, πολὺ περισσότερον θὰ διδάσκουν τὰ μᾶλλον σπουδαῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

ἀρξάμενοι, ἐνν. οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες.— ἐπειδὰν θᾶττον συνιῇ = εὑθὺς ὡς ἀρχήσῃ νὰ ἐννοηῇ.— τροφός, αὐτη ἡτο συνήθως δούλη ἡ καὶ ἔμμισθος ἐλευθέρα. Αἱ τροφοὶ ἡσαν διτταὶ, α') ἡ τίτθη, ἡ ὁποία ἐθήλαζε τὸ παιδί, καὶ β') ἡ τιθήνη ἡ τροφός, ἡ ὁποία μέχρι νοῦ 6 ἡ 7 ἔτους ἀνέτρεφεν αὐτὸν παρέχουσα πᾶσαν περιποίησιν.— παιδαγωγός: οὗτος, συνήθως δοῦλος, διεδέχετο τὴν τροφὸν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ, περιποιούμενος,

συμβουλεύων, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν αὐτόν, ἐνίστε σκληρῶς, συνοδεύων εἰς τὸ σχολεῖον καὶ πραριστάμενος συχνὰ εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίαν. — διαιμάχονται = ἀμιλλῶνται, καταβάλλον μεγάλας προσπαθείας. — παρ' ἔκαστον = εἰς ἔκαστον. — ἐνδείκνυμαι = ἔξηγῶ. — τὸ μὲν = τοῦτο μέν, ἐνν. ἔστι. — ἐκών πείθηται, ἐνν. εὗ ἔχει. = ξύλον διαστρεφόμενον = στραβόξυλον. εὐθύνουσι = ἴσιάζουν, σωφρονίζουν. — εἰς (οἴκους) διδασκάλων = εἰς σχολεῖα. Ταῦτα ἡσαν ἰδιωτικὰ ἱδρύματα, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ρῆμα ἐντέλλονται (βλ. εἰκ. ὑπ. ἀριθ. 3). — αὖ : ἐτέθη διὰ τὸ προηγούμενον ἐπειδὰν θάττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα. — γράμματα = γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — τὰ ἔγγεγραμμένα, δηλ. τὰ βιβλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν φωνὴν (τὰ λεγόμενα). — ὥσπερ τότε (ἐνν. συνίεσαν) τὴν φωνὴν = ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ἐν τῇ νήπιακῇ ἡλικίᾳ) κατενόσυν τὴν διὰ στόματος διδασκαλίαν. — παρατιθέασι = τοποθετοῦν ἐμπρός. — ποιητῶν : συνήθως οἱ παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα ἀνεγίγνωσκον τὸν "Ομηρον, τὸν Ἡσίοδον, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Θεόγνιν. — ἔκμανθάνω = ἀποστηθίζω. — νουθετήσεις = παραινέσεις, διδάγματα. — διέξοδοι = διηγήματα. — ἔτερα τοιαῦτα = καθ' ὅμοιον ὠσαύτως τρόπον. — κακουργῶ = κάμνω κακόν, παρεκτρέπομαι. — μελοποιῶν = λυρικῶν. — ἐντείνω = 1) μετατρέπω πεζὸν λόγον εἰς ἔμμετρον. 2) μελοποιῶ. — εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες = προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς μουσικὴν κιθάρας. — ρυθμὸς = πᾶσα ὄμαλῶς ἐπαναλαμβανομένη κίνησις, τάξις, μέτρον (ἐν τῷ βίῳ). — ἀρμονία = συμφωνία (ἥχων). — οἰκειούσθαι = νὰ ἐντυπώνωνται (νὰ συνηθίζουν αἱ ψυχαὶ τῶν παιδῶν εἰς τοὺς ρυθμούς καὶ τὰς ἀρμονίας). — εὔρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι = συνηθίζοντες σὺν τῷ χρόνῳ περισσότερον εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἀρμονίαν. — εὔρυθμία = συμμετρία. — εὐαρμοστία = συμφωνία, κανονικότης. — πᾶς γάρ δὲ βίος... δεῖται : ἡ ἀπόφανσις αὕτη τοῦ Πρωτ. ἐρχομένη ὡς κατακλείει τῶν περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως τῶν παιδῶν λεχθέντων, ἔξυψώνει αὐτὸν πολὺ, διότι ἔμφανίζει αὐτόν, οὐχὶ ὡς ταπεινὸν ἔναντι ἀντιμισθίας διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς παιδαγωγὸν καὶ ἐνθερμον ὑποστηρικτὴν τῆς παιδείας — τοίνυν = δὲ (μτβ.) — βελτίω = ὑγιᾶ· — χρηστὴ = ὑγιής. — πονηρία = ἀσθένεια, καχεξία. — οἱ μάλιστα δυνάμενοι = οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα μέσα. — (μάλιστα ποιοῦσι). — πρωιαίτατα... τῆς ἡλικίας = ἐνωρίτατα. — ἀπαλλάττονται = διακόπτουν τὰς σπουδάς των. Ο Πρωτ.

ένταῦθα λέγει ὅτι οἱ παῖδες ἄλλος καὶ ἄλλο ἔτος τῆς ἡλικίας ἥρχιζε νὰ φοιτᾶ εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς καὶ καὶ ἄλλο ἔτος διέκοπτε τὰς σπουδάς. Τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἄλλοι μὲν συνίστων νὰ ἥρχιζῃ ἡ φοίτησις τὸ ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἄλλοι τὸ ἑβδομόν, ὁ δὲ Πλάτων τὸ δέκατον, δι-ότι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου δύνανται οἱ παῖδες νὰ ἐννοοῦν τὴν δι-δασκαλίαν καὶ νὰ ὑπομένουν τοὺς κόπους· μέχρι τοῦ δεκάτου νὰ ὑπο-βάλλωνται μόνον εἰς σωματικάς ἀσκήσεις.

αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν = μόνοι των. — **εἰκῇ** = ἀσκόπως. — **ἀτεχνῶς** ὥσπερ = ἀπαράλλακτα ὄπως. — **γραμματιστής** = γραμματοδιδάσκαλος, ὁ διδάσκων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **ὑπογράφω γραμμάτς** = χαρ-κώνω, ἵνα τὰ γράμματα ἀκολουθοῦν τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν. — **γραμματεῖον** = τὸ πινακίδιον (ἐπὶ τοῦ ὄποιου ἔγραφον), ἡ πλάκα. — **ὑφήγησις** = ὁδηγία, κατεύθυνσις, — **ὑπογράψασα** = χαράξασα, ἀνα-γράψασα ὡς ὁδηγὸν τοῦ βίου. — **εὐρήματα, παράθεσις εἰς τὸ νόμους.** — **ἐκτὸς βαίνει τούτων** = παραβαίνει τούτους. — **εὐθῦναι** (κχὶ εὐ-θυναι = 1) ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων, τὴν ὁποίαν ἔδιδον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν· 2) ἡ ἐπιβάλλομένη ποινὴ ἐν περιπτώσει ἐνο-χῆς τῶν ἀρχόντων. — **ώς εὐθυνούσης τῆς δίκης** = διότι ἡ τιμωρία ποιεῖ τὸ διάστροφον εὐθύ, τὸν παρεκτραπέντα φέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

γάρ, ἐπεξ. τοῦ τοῦτο. — οὐδὲν θαυμαστόν, ἐνν. ὡς ὑποκ. τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλούς υἱεῖς φαύλους γίγνεσθαι. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, (βλ. 323 Α, Κεφ. 12 καὶ 324 Δ', Κεφ. 14). — **ἱδιωτεύω** (μετά γεν.) = εἶμαι ιδιώτης, ἀπειρος. — **εἰ γάρ δὴ** = διότι ἐὰν πράγματι — **δ λέγω, δηλ.** ὅτι οὐδὲν θαυμαστόν. — **ἐνθυμοῦμαι** = ἔχω τι ἐν θυμῷ, συλλογίζομαι — **προελόμενος ἄλλο διοῦν** = λαχμβάνω ὡς παράδει-γμα ἐν ἄλλῳ οἰօνδήποτε. — **εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν:** ἡ ὑπόθεσ. διακοπεῖσα διὰ τοῦ λυσιτελεῖ γάρ, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ εἰ οὖν οὕτω καὶ ἔχει ὡς ἀπόδ. τὸ οἴει ἀν τι... γίγνεσθαι. — **εἰ μὴ πάντες** = ἐκτὸς ἐξ πάντες. — **διοῖός τις ἐδύνατο ἔκαστος** (ἐνν. αὐλητῆς εἶναι) = ἔκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του. — καὶ μὴ ἐφθόνει τού-του = καὶ ἂν δὲν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ φθόνου τοῦτο (τὸ αὐλεῖν). — **ἡ ἀλ-λήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετὴ** = ἡ δ. καὶ ἀ., τὰς ὁποίας ἀσκοῦμεν ἀμοιβαίως. — **ἀφθονία, τὸ ἀντίθετον τοῦ φθονεῖν.** — **προθυμία** καὶ

ἀφθονία = ἀνευ φθόνου (ἀνιδιωτελής) προθυμία. — **οἵει ἀν τι...**
μᾶλλον = οἵει ἀν μᾶλλον τι· τό τι μετριάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ μᾶλλον.
— εὐφυέστατος, δηλ. εἰς τὴν αὐλητικήν. — **ἀκλεής**, καὶ κατωτ. φαῦλος = ἀσημος, ἀφανής, — **αὐξάνομαι** = προάγομαι. — **ἄλλ’ οὖν γε** = ἄλλ’ ἐν πάσῃ περιπτώσει τούλαχιστον (θὰ ἤσαν αὐληταί). — **οὕτως**, δηλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν αὐλητῶν. — **ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις** (ἐν διὰ δυοῖν) = ἐν μέσῳ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων. — **δίκαιοιν αὐτὸν εἶναι** = ὅτι εἶναι δίκαιος. — **δημιουργὸς** = 1) ὁ μετερχόμενος ἔργον ὕφελιμον εἰς τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.). 2) **τεχνίτης**. 3) **διδάσκαλος**. — **τοῦ πράγματος**, δηλ. τῆς δικαιοσύνης, τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. — **κρίνομαι** = συγκρίνομαι. — **διὰ παντὸς** = εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. — **ἄλλ’ εἰεν** = ἄλλ’ οὐ εἰεν. — **οἰοί περ**, ἐνν. **ἥσαν ἔκεινοι.** — **Φερεκράτης**: χωμακός ποιητής, διδάξας τοὺς Ἀγρίους (420 π.Χ.). ἐν οἷς ἔσκωπτε τὴν τότε ροπὴν πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸν φυσικὸν βίον. — **Λήναιον** = 1) ἱερὸν τοῦ Διονύσου. 2) ὁ χῶρος, ὃπου ἐωρτάζοντο τὰ **Λήναια** (Διονύσια), κατὰ τὰ ὅποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ἀγῶνες. — **μισάνθρωποι** = πεπολιτισμένοι ἀνθρώπωποι, ἀγδιάσαντες ὅμως τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν διὰ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως Τίμων ὁ μισάνθρωπος. 'Ἐκ τοιούτων ἀπετελεῖτο ὁ χορὸς τῶν Ἀγρίων τοῦ Φερεκράτους. — **σφόδρα...** ἀγαπήσαις ἀν = ἥθελες μείνει πολὺ εὐχαριστημένος. — **γενόμενος** = εὑρεθεὶς — **Εὔρύβατος**: ἥτο Ἐφέσιος, ἐστάλη δὲ εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τοῦ Κροίσου μὲ πολλὰ χρήματα, ἵνα στρατολογήσῃ ἔσινικὸν διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον. ἀλλὰ λαβὼν τὰ χρήματα ἀπῆλθε πρὸς Κῦρον καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ κυρίου του. 'Ἐκ τούτου ἐγένετο περιβόητος καὶ πᾶς φαῦλος ἐκαλεῖτο Εὔρύβατος. 'Ο δὲ Φρυνώνδας ἥτο Ἀθηναῖος διαβόητος διὰ τὴν ὑπερβολικήν των φαυλότητα.

τρυφῶ = 1) ἀπόνως καὶ ἀνέτως ζῶ. 2) εἶμαι ἴδιότροπος (ἀπὸ τὴν πολλὴν τρυφὴν). 3) μεμψιμοιρῶ — **οὐδέ γ’ ἄν**, ἐνν. εἰς φανείη. — **ἥμιν** δοτ. ἥθική. — **οἰός τ’ ἥν**, ἐνν. τούτους διδάσκειν. — **ὅντες διμότεχνοι**, ἡ μτχ. ὑποθ. — **τούτους ἔτι...** = τούτους τὶς ἀν διδάξειεν **ἔτι** = τὶς εἰσέτι δύναται νὰ διδάξῃ (ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων του). ἡ ἐρώτ. αὕτη ἐπαναλαμβάνει τὸ **τὶς ἀν διμίν διδάξειε**, δίδει δὲ εἰς αὐτὴν μόνος του τὴν ἀπόκρισιν διὰ τοῦ οὐ ράδιον... **τούτων**, δηλ. τῶν υἱῶν τῶν χειροτεχνῶν. — **παντά-**

πασι: δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἀπείρων καὶ εἰς τὸ ῥάδιον.—**οὗτω δέ,** εἶναι ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου ὥσπερ ἀν., συμπληροῦται δὲ διὰ τοῦ οὐ ῥάδιον εἶναι διδάσκαλον φανῆναι.—καὶ εἰ... καὶ εἰ ἔστι τις ὅστις ὀλίγον διαφέρει ἡμῶν... ἀγαπητὸν ἄν (ἐνν. εἶη) = καὶ ἔαν τις ὑπάρχῃ, ὅστις ὀλίγον ὑπερτερεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βελτιώνῃ τοὺς ἄλλους εἰς ἀρετήν, πρέπει νὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι.—ἄν... ὀνῆσαι, τοῦ ρ. ὀνίνημι = ὠφελῶ.—καὶ ἀξίως, συνδέεται πρὸς τὸ διαφέρόντως.—καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: ὁ καὶ ἐπιδοτικός. Ταῦτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους σοφιστάς, οἱ ὅποιοι παρεπονοῦντο διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν μαθητῶν των εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτρων (πρβλ. Γοργ. 19 Γ).—**τοιοῦτον πεποίημαι** = ἔτσι ἔχω κανονίσει.—**ἀποδέδωκεν** = πληρώνει ἀμέσως.—**κατέθηκε, γνωμ. ἀρ.** —**ἔπει** = π.χ.—**πρὸς τὸν πατέρα** = ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα.—**δημιουργῶν**, ἐνν. **υἱεῖς οὐδέν εἰσι πρὸς τοὺς πατέρας** (οἵτινες ἦσαν παρόντες).

—Ποῖος ἀναχρονισμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τῶν «Ἀγρίων» ἐν σχέσει μὲ τὸν χρόνον τῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου;

—Ἐνδρίσκετε εὕστοχα τὰ παραδείγματα, διὰ τῶν ὅποιών ὁ σοφιστὴς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην του;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος = ἀφοῦ ἔκαμε τόσον μακρὰν καὶ τόσον λαμπρὰν ἐπίδειξιν.—**κεκηλημένος** = (βλ. 315 Α, κεφ. Ζ').—**ώς ἐροῦντά τι** = μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι θὰ εἴπῃ τι.—**μόγις πως** = μὲ πολλὴν δυσκολίαν.—**ώσπερεὶ ἐμαυτὸν συναγείρας** = τρόπον τινὰ συνελθών εἰς ἐμαυτὸν.—**πολλοῦ ποιοῦμαι** = θεωρῶ μέγα κέρδος.—**ἐπιμέλεια** = παίδευσις, ἀγωγή.—**ἥ, δοτ. ὄργαν.** —**ἐπεκδιδάσκω** = ἐπεξηγῶ πρὸς τούτοις· ἡ ἐπὶ σημ. προσθήκη, ἡ δὲ ἐκ τελείως.—καὶ γάρ, αἰτιολ. τὸ ῥάδιως, ὁ δὲ καὶ εἰς τὸ δτῶον.—**συγγίγνομαι** = συζητῶ.—**δημηγόρος** = πολιτικὸς ρήτωρ.—**οὐκ ἔχουσιν οὔτε ἀπ.** οὔτε ἔρεσθαι = οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι.—**ἔαν...** **ἐπερωτήσῃ** = ἔαν καὶ μικράν τινὰ ἐπεξήγησιν ζητήσῃ ἐπὶ τῶν ρηθέντων.—**χαλκεῖα** (καὶ ὄρθοτ. χαλκία) = χάλκινα σκεύη,—**μακρὸν ἥχει καὶ ἀποτείνει** = ἀποδίδουν μακρὸν καὶ παρατεταμέον

ήχον. Παροιμιῶδες ήτο τὸ Δωδωναῖον χαλκίον (= χάλκινος λέβης, τοῦ ὅποιου ὁ ήχος ἡρμηνεύετο ὡς φωνὴ τοῦ Διός). τοῦτο κρουόμενον ἐλαφρῶς ἥδυνατο νὰ ἡχῆ δλόκληρον ἡμέραν. — κατατείνω δόλιχον τοῦ λόγου = παρατείνω τὸν λόγον εἰς μακρότατον μῆκος. — ίκανὸς μέν... ίκανὸς δέ: διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς ἔξαιρονται αἱ δύο ίκανότητες τοῦ σοφιστοῦ. — ἄ, δηλ. αἱ δύο ίκανότητες, τὰ δύο χαρίσματα. — σμικροῦ τινος... ἔχειν = ὀλίγον τι ἀκόμη μοῦ χρειάζεται, διὰ νὰ ἔχω πάντα (= νὰ εἴμαι ίκανοποιηνένος καθ' ὅλην τὴν γραμμήν). — εἶπερ ἀλλωτῷ = ὑπὲρ πάντα ἄλλον. — ἀποπληρῶ = ἀπογεμίζω. — δ δ' ἔθαυμασσα... ἀποπλήρωσον = τὸ κενόν, τὸ ὅποιον μὲν ἀπορίκν παρετήρησα εἰς τὸν λόγον σου, τοῦτο εἰς τὴν ψυχὴν μου συμπλήρωσον (κάμε πλήρες καὶ τέλειον). — πολλαχοῦ: βλ. 323 Α καὶ Ε, Κεφ. 12—13 καὶ 325 Ε, Κεφ. 15. — ἀρετῇ, ἐπεξήγησις τοῦ ἐν τι.— ἄ... ἔλεγον, δηλ. δικαιοσύνη, σωφροσύνη, ὁσιότης.

—Ποίας διαφορὰς διακρίνετε μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐρωτήσεων τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς δημηγορικῆς ἀποδείξεως, τὴν δποίαν ἀνέπτυξεν δ Πρωταγόρας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

ἄλλά: ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρετῆς.— ἀλλ' ἦ (πάντοτε μὲν ἀρνητ. ἔκφρασιν) = παρὰ. Τὰ μόρια τοῦ προσώπου διαφέρουν ποιοτικῶς, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ ποσοτικῶς. — ἄλλο... ἄλλο: ἐπὶ τῶν μετοχῆς καὶ μεταλήψεως σημαντικῶν ρημάτων τὸ μέρος κατὰ τὸ ὅποιον μετέχομεν τινος τίθεται κατ' αἰτ. — καὶ δίκαιοι αὖ = καὶ ἄλλοι πάλιν δίκαιοι. — ἔστι γάρ οὖν... (ὅ γάρ, βεβαιωτικός, δὲ οὖν δηλοῦ συμπέρασμα ἔξχρόμενον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πρωτ.). = λοιπὸν ἀλήθεια καὶ ταῦτα (ἀφοῦ τὰ ἡρίθμησες), δηλ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἀνδρεία εἰναι μόρια ἀρετῆς; — ἄλλο = τὸ μὲν ἄλλο.— δύναμιν = λειτουργίαν, ἐνέργειαν. — οὐκ ἔστιν: δὲν συνδέεται ὡς ἐπεξ. τοῦ ὕσπερ τὰ τοῦ πρ. — οὐδὲν (δηλ. μόριον τοῦ προσώπου) ἔστι (τοιοῦτον)οίον.— ἦ δῆλα δῆ (ἐνν. ἔστιν) δτι = ἦ εἰναι αὐτονόητον δτι. 'Ο ἦ ἐπανορθωτικός. — εἶπερ τῷ παραδείγματι ἔστικεν = ἐὰν ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μορίων τῆς ἀρετῆς ὄμοιάζῃ πρὸς τὸ παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — οὐδὲν ἄρα... = οὐδὲν ἄλλο ἄρα τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων πλὴν τῆς ἐπιστήμης ἔστι τοιοῦτον, οίον ἐπιστήμη (= σοφία) — οὐκ ἔφη (= ἔφη οὐκ εἰναι) = δχι,

εἶπε. — δοκεῖ, ἐνν. πρᾶγμά τι εἶναι. — τί οὖν, ἐνν. δοκεῖ σοι; αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἔστι; = εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δεικνύει τὸ δόνομα αὐτοῦ, δηλ. δίκαιον (ἡ ἀφηρημένη ἔννοια τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅχι ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ ὄποια ἀναφέρεται ὡς ἴδιότης;) — οἶον δίκαιον εἶναι = ὥστε δ. εἶναι. — εὐφημῶ = 1) λέγω καλά, αἴσια λόγια· 2) σιωπῶ. Εἰς τὰς Ἱεροτελεστίας, ἵνα ἀποβοῦν αὐταὶ αἰσιώς, ήτο ἀνάγκην ἀλέγουν λέξεις εὐοιώνους: ἐπειδὴ δύμας ήτο δυνατον νὰ εἴπῃ τις ἀκουσίως δυσοίωνόν τινα λέξιν, προτιμοτέρα ήτο ἐν τοι-αύτῃ περιπτώσει εὐλαβής σιγή· ἐντεῦθεν ἡ β' σημασία τοῦ ρήματος. — σχολῇ = δυσκόλως. — ἄλλο τι, ὑποκμ. δσιον, κτυρμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

εἰ οὖν εἴποι, ἡ ἀπόδ. εἴποιμ' ἂν ἔγωγε. — εἶναι ἔχοντα=ἔχειν. οὔτως ὡς... = οὔτως ὥστε[✓] λόγος = γνώμη. — ἀδικον ἄρα: κατ' ἀναγκαίαν λογικὴν συνέπειαν. — τὸ δὲ = ἡ δίκαιοισσύνη. — ὅπερ ἔμαυτοῦ = ἔξ δύναματός μου. — ἡτοι... ἡ = ἡ... ἡ. — δικαιότης: ἐλέχθη κατὰ τὸ δισιότης, εἶναι δὲ σπάνιος τύπος. — δ τι δμοιότατον: τὸ δ τι ἐπιτατικόν. — εἰ διακωλύεις (πλ. ἐρωτ.). = ἔὰν μοῦ ἀρνεῖσαι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκριθῶ καὶ ἔξ δύναματός σου. — συγχωρῶ = δύμολογῶ. — ἐν αὐτῷ = εἰς τὴν σχέσιν δικαίου καὶ δίσιου. — διαφέρει = ἐνδιαφέρει. — μή μοι, ἐνν. λέγε τοῦτο. — τὸ εἰ βούλει... εἴ σοι δοκεῖ: αἱ δύο ὑποθέσεις διὰ τοῦ ἄρθρου γίνονται οὐσιαστικὰ καὶ εἶναι ὑποκμ. τοῦ ἐλέγχεσθαι. — ἔμετ τε καὶ σέ, ἐνν. ἐλέγχεσθαι = νὰ ἐλέγχωνται αἱ προσωπικαὶ πεποιθήσεις ἐμοῦ καὶ σοῦ (καὶ ὅχι ὑποθέσεις καὶ ἀριστίαι). — τὸ δ' ἔμετ... λέγω εἴ τις... αὐτοῦ = μὲ τὸ ἐγώ δὲ καὶ μὲ τὸ σὺ τοῦτο ἐννοῶ, ἔὰν δηλ. ἀποκλείσωμεν (ἀπὸ αὐτὸ) ἀπὸ τὴν συζήτησιν τὸ ἔὰν (τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀριστίαν). — οἰόμενος ἐλέγχεσθαι = διότι φρονῶ ὅτι μόνον οὕτω δύναται ἄριστα τὸ ζήτημα νὰ ἔξετασθῇ. — μέντοι = βεβαίως, πράγματι. — προσέοικε = δμοιάζει. — ἀμῇ γέ πη — καθ' ἐνα οἰονδήποτε τρόπον (βλ. καὶ 323 Γ. Κεφ. 13). — ξοτιν δηη = κατά τινα σχέσιν. — ἐναντιώτατα ἀλλήλοις: 'Ο Πρωτ. ἔχει ὑπ' ὅψιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἡρακλείτου περὶ τῆς σχετικότητος τῶν ἀντιθέσεων: « τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ὑγρὸν αὐαίνεται, καρφαλέον νοτίζεται ». καὶ πάλιν: « Ταῦτό τ' ἔστιν ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεύδον καὶ νέον καὶ γηραιόν τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κακεῖνα πάλιν μεταπεσόντα τάδε ». — τότε ἔφαμεν, βλ. 330 Α καὶ

Β, Κεφ. 18. — τὰ τοῦ προσώπου, παράθεσις εἰς τὸ ἄ. = καν ταῦτα ἐλέγχοις = καὶ ταῦτα (τὰ τοῦ προσώπου μόρια) δύνασαι νὴ ἀποδείξης. — καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ δμοῖον, ἐνν. ὡς ὑποκμ. τὰ δμοῖόν τι ἔχοντα = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ μεταξὺ των δμοιότης εἶναι ἐλαχίστη. — ἢ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. — σοὶ = κατὰ τὴν κρίσιν σου. — οὐ πάνυ οὔτες, ἐνν. δοκεῖ μοι ἔχειν = δὲν νομίζω δτι τόσον διάλιγον δμοιάζουν (δσον τὸ λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν). — οὐ μέντοι αὐ (ἐνν. ἔχει) οὐδὲ ὡς... = ἀλλ' ὅχι καὶ πάλιν τόσον πολύ, ὡς... — δυσχερῶς ἔχειν = δτι δυσαρεστεῖται, στενοχωρεῖται. — ἐπισκεψώμεθα: 'Ο Σ. βλέπων δτι ὁ σοφιστής στενοχωρεῖται, καταλείπει τὴν προκειμένην συζήτησιν καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν δτι ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται.

— Ἀναγνωρίσασε τὸ εἶδος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ συλλογισμῶν τούτων.

— Προσέξατε τὸ εὐφυὲς σόφισμα τοῦ Σωκράτους χρησιμοποιοῦντος τὸ κατηγορούμενον τῆς ἐλάσσονος δικαιονίας οὐδεὶς οὐσιαστικόν, ἐνῷ δ Πρωταγόρας τὸ μετεχειρίσθη ὡς ἐπίθετον, ἐννοῶν δτι ἡ δικαιοσύνη εἴναι δίκαιον (πρᾶγμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

σωφρονῶ = ἐνεργῶ μὲν νοημοσύνην, σύνεσιν. — πράττοντες, μτχ. αἰτλγ. ἢ τροπικὴ. — τούναντίον = ἀφρόνως πράττειν. — σωφροσύνη, δοτ. αἰτίου. — ὡσαύτως: ἐνταῦθα ἐκ τῶν μερικῶν ἀνυψοῦται εἰς τὰ γενικὰ κατὰ τὴν ἐπαγγωγικὴν μέθοδον. — ἀναλογισώμεθα = ἃς ἀνακεφαλαιώσωμεν. — τῷ σωφρόνως πραττομένῳ δοτ. συγχριτική. — πράττοιτ' ἀν: τὸ πρᾶγμα εἶναι δλως βέβαιον, ἀλλὰ μεταχειρίζεται εὐκτικὴν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — λύω = ἀναιρῶ, ἀνακαλῶ. — τῶν λόγων = τῶν (δύο) ἴσχυρισμῶν. — τὸ ἐν ἐνί...εἶναι (βραχυλογία) = τοῦτον τὸν λόγον, ἐνῷ ἐλέγετο ἐν ἐνί...εἶναι — πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι: ἐκτὸς τοῦ δτι εἶναι διάφορον (ἡ σοφία τῆς σωφροσύνης). — αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν = αὐτὰ καθ' ἔκπτα καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν. — οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται = εὑρίσκονται εἰς πολὺ μεγάλην παραφωνίαν. — συνάδω = συμβιβάζομαι. — συναρμόττω = εὑρίσκομαι ἐν ἀρμονίᾳ. — δητι ἀντὶ οὕσηρ: ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ἐνὶ καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀφροσύνη. — διασκοπῶ διερευνῶ. — δτι ἀδικεῖ = ἐφ' δσον διαπράττει ἀδικίαν. — ἐπεὶ = μο-

λονότι.—διαλέχθητι πρὸς τοῦτον τὸν λόγον = στρέψον τὴν συζήτησιν πρὸς τοῦτον τὸν ἴσχυρισμὸν (γνώμην). — οὐδέν μοι διαφέρει = οὐδόλως μὲν ἐνδιαφέρει (τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἡ οὐσία τῆς συζητήσεως). — ἔαν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά.— ταῦτα, δηλ. ἂ οἱ πολλοὶ φασιν. — τὸν λόγον... ἔξετάζω = προτίθεμαι (ἐνδιαφέρομαι) νὰ διερευνήσω τὰ λεγόμενα (τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος). — ἔξετάζεσθαι = νὰ ὑποβάλλωμεθα εἰς ἔλεγχον. — ἐκαλλωπίζετο = ἔκαμνε μορφούμοντος (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συζητήσεως). — λόγος δυσχερής = ζήτημα ἀνιαρὸν καὶ δυσάρεστον.

- Ποίου εἴδους εἶναι τὰ σοφίσματα τοῦ Σωκράτους ;
- Κατὰ τίρα μέθοδον προχωρεῖ εἰς τοὺς συλλογισμούς, διὰ νὰ περιπλέξῃ τὸν ἀντίπαλον ;
- Διατυπώσατέ τινας τῶν συλλογισμῶν τούτων.
- Εἰς ποίαν λογικὴν ἀρχὴν ὑπάγεται τὸ « ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον ἐστι ; »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Ἔστω : διὰ τούτου δ σοφιστὴς δὲν ἀποκηρύττει τὴν ἐν 333 Γ, Κεφ. 20 γνώμην του, ἀλλὰ θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν Σ. ἀνασκευάζοντα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. — **ὅτι ἀδικοῦσι**, βλ. 333 Β, Κεφ. 20. — **ὅτι ἀδικεῖ**. — **φρονῶ** = ἔχω τὸ λογικόν μου, σκέπτομαι. — **βουλεύομαι**=διανοοῦμαι, σκέπτομαι, ἀποφασίζω — **πότερον**, (ἐνν. εὖ βουλεύονται), εἰ εὖ πράττουσι... κακῶς ; = ποῖον ἐκ τῶν δύο σκέπτονται ὄρθως, ἔαν εὔτυχοῦν ἀδικοῦντες ἢ ἔαν δυστυχοῦν ; — **τραχύνομαι** = ἔκτραχύνομαι, ἀγριεύω. — **ἀγωνιῶ** (ἐφετ.) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀγωνισθῶ. — **παρατετάχθαι** = ὅτι ἔλαβε στάσιν ἑτοιμοπολέμου καὶ μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην πολεμιστοῦ. — **εὐλαβούμενος** = μὲ προσοχὴν καὶ διάκρισιν. — **λέγεις**, ἐνν. ἀγαθὰ εἶναι. — καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλ. ἂ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα· δ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός. — **πολλά**, ἐνν. **ἀγαθά**. — **ἴπποις δέ**, ἐνν. **ῳφέλιμα**. — **ἀγαθὰ** = ὡφέλιμα. — **βλάσται** = βλαστοί. — **πτόρθος** = τρυφερὸς βλαστὸς. — **ἀρωγόν** = ὡφέλιμον. — **παντοδαπὸν** = παντοειδές. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δηλ. εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐλαίου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἄνθρωπου. — **ἀλλ' ἢ**, βλ. 329 Δ, Κεφ. 17. — **οῖς**, ἔξις. — **μέλλει** δηλ. δ ἀσθενῶν. — **ὅσον** = τοσοῦτον μόνον ὥστε. — **τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι** = νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀγδίαν (τὴν προκαλούμενην εἰς τὴν ὅσφρησιν). — **δψον** = προσφάγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ἀναθορυβῶ = κάμνω θόρυβον ἐπιδοκιμασίας, ἐπιδοκιμάζω· ἀντίθ. **καταθορυβῶ**· — **ὑπόκωφος** = ὄλιγον κωφός. — **μεῖζον** = δυνατώτερα. — **πῶς** βραχέα ἀποκρίνεσθαι; = ποίου εἴδους βραχείχας ἀποκρίσεις ἔχεις τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμνω; ἀλλ' ἐνν. ἀποκρίνωμαι. — **γοῦν** = γε = τῷ ὅντι. — **ὦστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν** = ὦστε νὰ μὴ διακοπῇ ποτε ἡ συζήτησις. — **μακρὰ λέγειν...** καὶ αὖ **βραχέα**: οἱ σοφισταὶ ἴσχυρίζοντο ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἥδύναντο νὰ εἴπουν καὶ διὰ βραχυτάτων καὶ διὰ μακροτάτων. — **εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικνοῦμαι** = ἀγωνίζομαι (τινι) συζητῶν. — (**εἰ**) **οὗτω διελεγόμην**, ἐπεξήγησις τοῦ **εἰ τοῦτο ἐποίουν**. — **οὐδ' ἀν ἐγένετο...** = καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πρωταγόρου δὲν θὰ εἴχε διαφημισθῆ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. 'Ο Πρωταγόρας νομίζει ὅτι ὁ ἀγῶν τῶν λόγων οὐδένα εὐγενέστερον σκοπὸν ἔχει ἢ τὴν ἀπόκτησιν δόξης. — **οὐκ ἥρεσεν...** **ταῖς ἀποκρίσεσι** = δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του μὲ τὰς ἀποκρίσεις. — **ἐν ταῖς συνουσίαις** = εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ συνεδρίου. — **τὰ μακρὰ ἀδύνατος** = δὲν δύναμαι νὰ παρακολουθήσω τὰς μακρολογίας. — **ἐπει**, βλ. 333 Γ, Κεφ. 20. — **καὶ ταῦτ',** δηλ. τοὺς μακρούς λόγους. — **τρίβων** = τριμένο καὶ παλαιὸ κοντὸ ἐπανωφόρι. Τοιοῦτον ἐφόρουν οἱ πτωχοί, οἱ Σπαρτιάται, οἱ λακωνίζοντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους οἱ αὐστηρότερον βίον ἄγοντες φιλόσοφοι, οἱ χυνικοί, καὶ στωικοί. — **οὐχ ὅμοιως ἔσονται** = δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον. — **ώς, αἵτιολ.** — **φιλοσοφία** = φιλομάθεια. — **Κρίσων**: ἐξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας· νικήσας στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ τῷ 448, 444 καὶ 440. — **δολιχοδρόμος** = ὁ δρομεὺς ὁ δωδεκάκις διατρέχων τὸ στάδιον. — **ἡμεροδρόμος** = ταχυδρόμος. — **διαθέω** = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — **σοῦ, β'** ὄρος συγκρ. — **ἐν τῷ αὐτῷ** = εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, συγχρόνως. — **συγκαθεῖναι, τοῦ συγκαθήμι** = χαλαρώνω τὸ βῆμα. — **αὐτὰ τὰ ἔρωτάρμενα** = εἰς αὐτὰς μόνον τὰς ἔρωτήσεις. — **τις δ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων**; = ποῖον θὰ εἴναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλόγων; (ὅταν δηλ. ἀπεραντολογοῦν). — **χωρίς... εἶναι** = ὅτι εἴναι διάφορα πράγματα. — **δημηγορεῖν** = μακρὰ λέγειν. — **ἀλλ' ὀρᾶς** = ἀλλὰ καὶ μόνος σου. βλέπεις τὸ δίκαιον.

— **Αναγνωρίσατε τὸ ἥθος τῶν προσώπων ἐν τῷ κεφ. τούτῳ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

μὴ μετεῖναι οἱ μακρ. = ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ μακρολογῇ. — παραχωρεῖ = ὑποχωρεῖ (εἰς τὸν Πρωταγόραν, ὡς πρὸς τὴν μακρολογίαν). — τοῦ οἰός τ' εἶναι διαιλέγεσθαι (= ἐν τῇ ἴκανότητι τοῦ...) καὶ τοῦ ἐπίστασθαι (= ἐν τῇ δεξιότητι τοῦ...). — λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι = γὰρ ἐρωτᾷ καὶ νὰ δέχεται ἀπάντησιν. — φαυλότερος = ἀδεξιώτερος. — ἀντιποιεῖται (δηλ. τοῦ διαιλέγεσθαι) = ἀμιλλᾶται. — ἐκκρούων τοὺς λόγους = ἀποφεύγων (διὰ μακροῦ λόγου) τὸ θέμα τῆς συζήτησεως. — ἐπεὶ = διότι. — οὐχ δτι = οὐ (ἐνν. λέγω) δτι = ἂν καί. — ἐπιεικέστερα λέγειν = ὅτι ἀπαιτεῖ δικαιότερα. — πρὸς Πρωτ. εἶναι = ὅτι εὐνοεῖ τὸν Πρωτ. — φιλόνικος = φίλερις. — πρὸς δ ἂν δρμήσῃ = εἰς ὅ, τι καταπιασθῇ. — συμφιλονικῶ = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν φιλονικίαν ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. — μὴ διαιλῦσαι μεταξὺ = νὰ μὴ διακόψουν εἰς τὸ μέσον (τὴν συζήτησιν). — κοινὸς = ἀμερόληπτος. — ἵσος = δ ἔξ ἵσου καταμερίζων τὴν ἐκτίμησιν. — συγχωρεῖν = νὰ κάμηνητε ἀμοιβαίας παραχωρήσεις. — ἀμφισβητεῖν = νὰ διαφωνήτε συζητοῦντες. — δι' εὔνοιαν = ἀπὸ ἀγαθὴν προαίρεσιν (ἵνα διαφωτισθοῦν). — εύδοκιμῶ = ἐκτιμῶμαι εἰλικρινῶς. — ἐπαινοῦμαι = ἀπολαύω ἐγκωμίων (πολλάκις ἀπατηλῶν). — ἐν ἡμῖν: ὡς κριταῖς. — ἐν λόγῳ = μὲ λόγια. — εὑφραινούμεθα: τὸ εὐφραινεσθαι περὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὸ δὲ ἥδεσθαι περὶ ὑλικῆς ἥδονῆς. — αὐτῇ τῇ διανοίᾳ = διὰ μόνης τῆς ψυχῆς. — ἥδην πάσχειν = ἀπολαύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

φύσις = φυσικὸς νόμος. — νόμος = θετός, γραπτὸς νόμος. — τύραννος: ὁ Ἰππίας λέγων τοῦτο εἰχεν ὑπ' ὄψιν τοὺς Πινδαρικοὺς στίχους «Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων· ἄγει δικαιῶν τὸ βιαιότατον ὑπερτάτα χερί· τεκμαίρομαι ἔργοισιν 'Ηρακλέους ». — πολλὰ... βιάζεται = συχνὰ ἐκβιάζει (= ἐπιβάλλει βιαίως) σχέσεις παρὰ τοὺς φυσ. νόμους. — τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, δηλ. τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον συγγένειαν ἥμῶν. κατ' αὐτὸ = δι' αὐτὸ (διότι εἴμεθα σοφώτατοι).

πρυτανεῖον = τὸ ἀρχεῖον τῶν πρυτάνεων μετὰ τῆς ἱερᾶς ἑστίας τῆς πόλεως, ἐν τῇ ὅποιᾳ ἔκαιε καὶ τὸ ἀσβεστον πῦρ. Ἐθεωρεῖτο τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο ἐν αὐτῷ δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρυτά-

νεις καὶ ἄλλοι ἀξιούμενοι σιτήσεως διὰ τὰς ἔκατῶν ὑπηρεσίας ἡ τῶν προγόνων των. Ἐν Ἀθήναις ἀρχικῶς ἦτο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος πλησίον τῆς Ἀγορᾶς. — πρυτανεῖον τῆς σοφίας = πνευματικὸν κέντρον. Χρησμὸς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἐκάλει τὰς Ἀθήνας ἔστιαν καὶ πρυτανεῖον τῶν. Ἐλλήνων. — μέγιστον, διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρχαιότητα. — ὀλβιώτατον, διὰ τὸν πλοῦτον. — ἀξίωμα = τιμή. — συμβαίνω (παθ.) = συμβιβάζομαι. — εἰς τὸ μέσον = εἰς μέσην τινὰ γραμμήν. — τὸ ἀκριβὲς = τὸ αὐστηρὸν, τὸ σχολαστικὸν. — ἐφείναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις = νὰ ἀπολύσω καὶ χαλαρώσω τὰς ἡνίας εἰς τοὺς λόγους (νὰ ἄρω τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὸ μῆκος τῶν λόγων). — εὔσχήμων = κομψός, χαρίεις. — ἐκτείνω πάντα κάλων (ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων = λύω ὅλα τὰ σχοινιά, μεταχειρίζομαι πάντα τρόπον). — ἐφέντα τοῦ ἐφίημι (οὐρίᾳ, ἐνν. πνοῇ) = παραδίδω τὸν ἔκατόν μου εἰς οὐρίον ἀνεμον. — πέλαγος τῶν λόγων = πέλαγος ἀπεραντολογίας. — ἀποκρύπτω γῆν = χάνω τὴν γῆν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ξεχάνω τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — μέσον τέμνω = τηρῶ μέσην ὁδόν. (Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτῶν, οἱ ὁποῖοι περικυκλωμένοι ὑπὸ σκοπέλων τέμνουν μέσην ὁδόν, ἵνα μὴ προσαράξουν οὔτε εἰς τὸ ἐν οὔτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος). — ὠς = οὕτω. — ποιήσετε, ὁ μελλ. ἀντὶ προστακτικῆς πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — ράβδοιο χοι, ὀνομάζοντο οἱ κριταὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, οἱ ἀγωνοδίκαι, ὡς φέροντες ράβδον. — ἐπιστάτης = ἐπιμελητής ἀγώνων, κοσμήτωρ. — πρύτανις = πρόεδρος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς — δς, ἀναφ. τελικὴ πρότασις.

— Ὁρίσατε εἰδικῶς τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν κυρίων προσώπωντοῦ διαλόγου καὶ διαπιστώσατε ποία συγγένεια ὑπάρχει μεταξύ των.

— Τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν Ἀθηνῶν ὡς « πρὸς τανεῖον τῆς σοφίας » παραβάλατε πρὸς τὸ ἐν Περικλέους Ἐπιταφίῳ « Ἐλλάδος παῖδες εν σιν » καὶ ἀναπτύξατε προφορικῶς τὸ θέμα: Αἱ Ἀθήναι πνευματικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

βραβευτής = ἀγωνοδίκης. — ἐκ περιττοῦ ἥρησεται = ἡ ἐκλογὴ του θὰ είναι περιττή. — ἀλλὰ δὴ (ὑποφορὰ) = ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις τὴν παρατήρησιν δτι. — ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν = διότι δσον ἀφορᾷ ἐμέ. —

ούντωσι (ὅδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτ. εἰ μὴ βούλεται. — προθυμεῖσθε = ζωηρῶς ἐπιθυμεῖτε. — ὡς... φημὶ = κατὰ ποῖον τρόπον ἔννοῶ. — ὑπέχω λόγον (= δίδωμι λόγον) = ἀποκρίνομαι. — ὑμεῖς ἐνν. ἐδεήθητε. — διαφθείρω τὴν συνουσίαν = ματαιώνω τὴν συζήτησιν. — πάνυ μὲν οὐκ ἥθελε = τόσον πολὺ δὲν ἥθελε.

— Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ διαλόγου τὸ ἐπεισόδιον τῶν Κεφ. 22 - 26 ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΓ'

διασκοπῶ = ἔξετάζω λεπτομερῶς. — πάνυ...τὸ = τὸν "Ομηρον λέγειν τὸ (ἀντκμ.) πάνυ τι (κτυρμ) = ὅτι ὁ "Ομηρος δρθότατα λέγει τὸ « σύν τε... ἐνόησε ('Ιλ. Κ 224, ἔνθα ὁ Διομήδης δικαιολογεῖ τὴν πρόσληψιν καὶ ἐτέρου ἥρωας πρὸς κατασκόπευσιν). — σύν = συγχρόνως. — (ἔρχομένω) δ, ἐπιμερ. — πρὸ δ τοῦ (ὑπερβ.), ἀντὶ δ πρὸ τοῦ. 'Ο ὅλος σ. = ὅταν δύο βαδίζουν μαζί, συνήθως ὁ ἔνας ἀντιλαμβάνεται κάτι πρὸ τοῦ ἄλλου καὶ ὁ ἐτέρος πρὸ τοῦ ἐτέρου. — εὔπορος = ἐφευρετικός, ἐπινοητικός. — γάρ = διότι τότε (ὅταν ἔρχωμεθα, ἀνὰ δύο). — ζητεῖ δτῷ = ζητεῖ ἄλλον δτῷ ἐπιδείξηται. — βεβαιοῦμαι = ἔξαχριβώνω. — ἐντύχη, ἐνν. τοιούτῳ, μεθ' ὅτου βεβαιώσηται. — ἐπιεικής = λογικός, σπουδαῖος. — ή σέ, ἐνν. περὶ ἀρετῆς βέλτιστ' ἀν ἐπισκέψασθαι; - δς, ἀναφ. αἰτιολ. — ὑποκηρύττομαι (μέσ.) = διαφημίζω τὸν ἔαυτὸν μου διὰ κηρύκων. — σεαυτὸν ἀπέφηνας = παρουσιάσθης δημοσίᾳ. — ἄρνυμαι = λαμβάνω. — σκέψις = ἔρευνα. — τούτων = τῆς ἀρετῆς. — οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ = δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνη. — ἀναμνησθῆναι (παθ.) τὰ μὲν (ἀντκμ.) παρὰ σοῦ = νὰ μὲ βοηθήσῃς τὰ μὲν νὰ ἐνθυμηθῶ. — τὸ ἔρωτημα: τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐν 329 Γ, Κεφ. 17. — ἐπὶ ἐνί... ἔστι = ἀνήκουν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτό πρᾶγμα. — ή ἐκάστω... ὑπόκειται = ή εἰς ἔκαστον ὑπόκειται ἰδιαιτέρα τις οὐσία. — οὐκ δν... τὸ ἔτερον = τὸ ἔτερον αὐτῶν οὐκ δν (τοιοῦτον) οἷον τὸ ἔτερον; — ἐπικεῖσθαι = ὅτι ἔχει ὡς δνομο. — οὐχ, ἐνν. δμοῖα ὡς τὰ τοῦ... δμοῖά ἔστι. — ἀλλ' ἐνν. ἀνόμοια, ὡς τὰ τοῦ προσώπου... ἀνόμοιά ἔστι. — δύναμις = ἐνέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

μὲν = ἀληθῶς. — καὶ ἵτας γε (ἐκ τοῦ (ίέναι) = καὶ μάλιστα ἀπτοήτους (εἰς τὸ νὰ ὀρμοῦν πρός. . .). — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ

μέν τι αύτοῦ = ἐν μὲν μέρος αύτοῦ. — κολυμβῶσι = καταβαίνουν εἰς τὰ φρέατα (ίνα καθαρίσουν ἡ ἔξαγάγουν πεσόντα ἀντικείμενα). — πέλτας ἔχοντες, ἐνν. θαρραλέοι εἰσὶ πολεμεῖν. — ἑαυτῶν, γεν. συγχρ. ἡ πρὶν μαθεῖν, πλεοναστικῶς, — μεντᾶν... εἴη = ἀληθινὰ τότε θὰ ἦτο ἀηδία ἡ ἀνδρεία. — μαινόμενοι : διότι τολμοῦν δ, τι ἀγνοοῦν. — οἱ οὔτω θαρραλέοι = οἱ τοιοῦτοι θαρραλέοι δηλ. οἱ ἀνεπιστήμονες. — καὶ ἔκει (350 A, Κεφ. 34), ὅπου ἐλέγετο : οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ... θαρραλεώτεροι. θντες μτχ. αἰτιολ. — τοὺς δὲ ἀνδρείους... (πρόληψις) = ὡς δὲ οἱ ἀνδρεῖοι οὐθαρραλέοι εἰσί. — τὸ ἔμδον δμολάγημα (παράθεσις) = τοῦτο τὸ ὅποιον ἐγὼ παρεδέχθην ἀλλ' ὁ Πρωτ. ἀντιθέτως εἶχεν δμολογήσει δτι οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσίν· δθεν τὸ οὐ πλεονάζει. — ἔπειτα = μὲ τὴν προϋπόθεσιν δτι ἐταύτισα τὸν ἀνδρεῖον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέθοδον αὐτῆν. — Ισχὺς = σωματικὴ δύναμις. — ἔπειτα, ἐνν. εἰ με ἔριο. — τοῖς αὐτοῖς... τούτοις = τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις, τὴν αὐτὴν ἀποδεικτικὴν μέθοδὸν σου. — γίγνομαι ἀπὸ = προέρχομαι ἀπό. — θυμὸς ἀψιθυμία. — ἔκει, δηλ. εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα. — συμβαίνει = προκύπτει. — τέχνη = τεχνικὴ ἀσκησις. — εὐτροφία τῶν ψυχῶν = ἡ καλὴ ἀνατροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

ἡδομαι τοῖς καλοῖς = εὐχαριστοῦμαι μὲ τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. — ἀνιαρά, ἐνν. ἄττα. — λέγω = ἐννοῶ τὸ ἔξῆς. — δ = ἐφ' δσον — κατὰ τοῦτο (= ὡς πρὸς τοῦτο), ἐνν. τὰ ἡδέα, ὡς ὑπκυ. — μὴ εἰ τι...ἀποθήσεται; = χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν, ἀν θὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτὰ διαφορετικὰ ἀποτελέσματα (ἀνεξαρτήτων) τῶν συνεπειῶν ἐ — οὐ κακά; ἐφ' δσον εἰναι λυπηρὰ δὲν εἰναι κακά; — ἀπλῶς οὔτες = σαφῶς καὶ ὀρισμένως. — πρὸς τὴν... ἀλλὰ καὶ πρὸς... = διὰ τὴν νῦν ἀπόκρισιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄλλον μου βίον. — ἔστι δι' ἂ ἔστι; τὸ πλῆρες: ἔστι δ' ἂ τῶν ἡδέων ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' ἂ τῶν ἀνιαρῶν κακά. ·Η τριχοτομία τῶν ἡδέων καὶ ἀνιαρῶν πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὸν Πρωτ. — τοῦτο τοίνυν λέγω... ἔρωτῶν... = δταν λοιπὸν ἔρωτῶ, ἐὰν ἡ ἡδονὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν (χωρὶς νὰ ἔξετάσωμεν τὰς συνεπείας της) δὲν εἰναι ἀγαθόν, τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν τὰ ἡδέα, ἐφ' δσον εἰναι ἡδέα, δὲν εἰναι ἀγαθά. — πρὸς λόγον εἰναι = δτι εἰναι ὡφέλιμον διὰ τὴν συζήτησιν, προάγει τὴν συζήτησιν. — τὸ σκέμμα = τὸ προϊόν τῆς

έρευνης. — ήγεμονεύω τῆς σκέψεως = διευθύνω τὴν ἔρευναν. — δί-καιος (εἰ) σὺ = δίκαιόν ἔστι σέ. — κατάρχω τοῦ λόγου = ἔχω προ-καλέσει, είμαι ὁ αἴτιος τῆς συζητήσεως. — γένοιτο δηλ. τὸ ζητούμε-νον. — ὥσπερ εἰ τις... ; ἀσυνδέτως, διότι εἶναι ἐπεξ. — ἐκ τοῦ εἰδούς = ἐκ τῆς ἔξωτ. δύνεως. — τὰ τοῦ σώματος ἔργα = αἱ σωματικὴ λει-τουργίαι. — τὰς χειρας ἄκρας = τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν. — μετάφρενον = ὡμοπλάτη. — καὶ ἔγω τοιοῦτόν τι (= οὕτω καὶ ἔγω) : εἶναι τὸ δεικτικὸν τοῦ ὥσπερ, ἡ δὲ ὑπόθ. εἰ εἴποι ἔμεινεν ἀνανταπόδοτος. — θεασάμενος (ἐπεξ. τοῦ τοιοῦτον), ὅτι οὕτως ἔχεις = ἀφοῦ ἀντε-λήφθην (ἐκ τῆς ἀποκρίσεως σου) ὅτι τοιαῦτα φρονεῖς (περὶ τοῦ ἀγα-θοῦ...). — καὶ τόδε ἀποκάλυψον = ἀποκάλυψον τὰς σκέψεις σου καὶ εἰς τοῦτο ἔδω τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δηλ. ἡ ἐπιστήμη. — οὐδὲ διανο-οῦνται = οὐδὲ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὄντος = καὶ δὲν θέ-λουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτὴν (τὴν ἐπιστήμην) ὡς τοιαύτην. — ἔνού-σης (ἐνδοτ. μτχ.) ἀνθρώπῳ = ἐνῷ ὁ ἀνθρωπὸς κέκτηται τὴν ἐπιστή-μην — ἀρχειν, ἐνν. φασί. — ἀτεχνῶς... ὥσπερ = ἀκριβῶς δημος. — ἀ-πάντων, δηλ. ψυχικῶν παθῶν. — οἷον = τοιοῦτον ὥστε = κατάλληλον νά. — . . . εἰπερ τῷ ἄλλῳ βλ. 329 B, Κεφ. 17. — ικράτιστον = ίσχυρό-τατον. — μὴ οὐχί, μετ' ἀπρμφ., βλ. Συντ. — καλῶς λέγων, ἐνν. φήσις τοῦτο — ὡν = ὑπό τινος τούτων τῶν παθῶν, δ. . . — δ... ἔστι πά-θος.. = τί λογῆς ψυχολ. φυινόμενον εἶναι αὐτό, τὸ δυοῖν παθαίνον. — ἐπει (ἀν καὶ) γιγνώσκειν : συνεχίζεται ὁ πλάγ. λόγος. — τὸ πάθημα (ὑπκμ.), δηλ. γιγνώσκοντες τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν. . . — ἡττᾶσθαι κτγρμ. — σκοπεῖσθαι = νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν. — εἶναι τι ἡμῖν = δητι θὰ μᾶς ὑποβοηθήσῃ. — ἔμετε ἡγήσασθαι : ἐπεξ. τοῦ ἔμμενειν. — ή. — ἔπου — ἔπου ἥ = ἀκολούθει με εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὄποίου. — ἔῶ χαίρειν, ἐνν. τὸν λόγον = παραπτῶ τὴν συζητησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ἡττω εἶναι = ἡττᾶσθαι (κτγρμ.). — ἄλλο τι (τὸ πλῆρες : ὄλλο τί ἔστιν ἥ) = δὲν εἶναι ἀληθὲς (δτι). — φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι = λέγετε ὅτι σᾶς συμβαίνει τοῦτο (δηλ. τὸ ἡττᾶσθαι). — ἐν τοῖσδε = εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις. — κρατούμενοι μτχ. αἰτιολ. — πράττειν, ἐκ τοῦ φατέ. — πῇ = κατὰ τί. — ἡδύ, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (= πάραυτα). — δ τι παθόντα (ἐνν. ταῦτα ὡς ὑποκμ.) = ποὺ δὲν ξεύρω καὶ ἔγω τὶ ἔπαθαν (καὶ ἔμποιοῦν) = διότι διωσδήποτε (ἔμποιοῦν). —

ἢ καν...δπηοῦν; = ἢ καὶ ἀν τίποτε ἐκ τούτων δὲν παρασκευάζουν κατόπιν, χαράν δὲ μόνον προκαλοῦν, ὅμως θὰ ἡσαν κακά, διότι ὁ πωσδήποτε καὶ ἔξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς προκαλοῦν χαράν; — κατὰ τὴν ἐργασίαν τῆς παραχρῆμα ἥδονῆς = διότι προκαλοῦν στιγμαίαν ἥδονήν. — ποιοῦντα μτχ. αἴτιολ. — φαινεται = εἶναι φανερόν. — γυμνάσια (ένταῦθα) σωματικαὶ ἀσκήσεις. — καῦσις = καυτηρίασις. — φαρμακεῖαι = χρήσεις φαρμάκων. — λιμοκοτονίαι = τὰ διάφορα εἰδη τῆς ιατρικῆς διαιτης. — ἀρχαὶ ἄλλων = ἐπέκτασις τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων). — ἔχει = παρέχει. — κατ' ἄλλο τι = δι' ἄλλον τινὰ λόγον. — ἄλλο τι (ένν. ἦ)... δ αὐτὸς τρόπος; = δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐτὴν λύπην; — ἀπαλλάττω = ἀποδιώκω. — ἦ πρὸς δ: β' ὄρος συγκρ. τοῦ ἄλλο. — πολλαχῆ = κατὰ πολλοὺς τρόπους. — ἐν τούτῳ εἰσὶ = ἐδῶ στηρίζονται. — ἀνατίθεμαι = μεταβάλλω θέσιν ἀνακαλῶ ἴσχυρισμὸν, ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πεσσῶν « ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν » ἔλεγον οἱ παίζοντες. « οὓς γὰρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν » Σχολ. — (εἰ) πη = κάπως. — δ μή, ἐπεξ. τοῦ ἄλλο. — ταῦτα, δηλ. ἥδονήν καὶ λύπην. — γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι = ὅτι καταντῷ γελοῖον ἔκεινο, τὸ δόποιον λέγετε. — ἐκπληττόμενος = τυφλούμενος. — αὐθις αὖ = ἀντιστρόφως πάλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ'

θέμενοι (ὑποθέμενοι) οὗτω = θέσαντες τοῦτο ὡς βάσιν. — ἡττώμενοι, μτχ. αἴτιολ. — τοῦ ἀγαθοῦ = ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. — ὑβριστὴς = σκώπτης. — δέον, μτχ. ἐνδοτ. — ἄρα, ἐνν. πράττει τις κακά, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν; — ἐν ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν. — ἀν ἔξημάρτανεν, ἐνν. εἰ τὰ ἀγαθὰ ἔξια ἦν νικᾶν τὰ καλά. — ἀνάξια = κατὰ τὴν ἀξίαν κατώτερχ. — δταν = καθ' δσον. — οὗτω, ἐνν. ἔχει = μεταλάβωμεν... τούτοις = ἀς ἄλλαξιμεν τώρα τὰ ὄνματα καὶ ἀς λάβωμεν ἀντιστρόφως. . . δι' αὐτὰ τὰ ἵδια πράγματα. — (ἄλλη) ἀναξία (οὐσ.) = ἔλλειψις ἀξίας, ἀδυναμία: τὸ δλον = εἰς τὸ ἄλλο θὰ στηρίζεται ἡ ἀδυναμία τῆς ἥδονῆς συγκρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην; — ταῦτα δ' ἔστι = τοῦτο δὲ σημαίνει. — γιγνόμενα = ἀν δηλ. ἡ μία γίνεται μεγαλυτέρα ἡ μικρότερα ἀπὸ τὴν ἄλλην. — μᾶλλον καὶ ἡττον = ἴσχυροτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. — μῶν, ἐνν. διαφέρει (βλ. 310Δ,

Κεφ. 2). — ἔσθ' (ἐνν. ἄλλο τι) ὅτω ἐνν. διαφέρει — ἀγαθὸς ἰστάναι = ἐμπειρος ζυγιστὴς (ἰστημι = ζυγίζω). — συνθεῖς = συμμαζεύσας. — ὑπερβάλληται ὑπὸ... = εἶναι διλιγώτερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τά... — πρακτέα = πρακτέον ἐνν. τὴν πρᾶξιν 'Ο Σωκράτης θέλει ἐνταῦθα νὰ δείξῃ διτὶ τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡδός καὶ τοῦ ἀνιαροῦ. — μή πη ἄλλη ἔχει ; = μήπως ταῦτα ἔχουν κατ' ἄλλον τρόπον ;

ὅτε = ἐπειδή. — τὰ μεγάλα μήκη = πράγματα μεγάλου μήκους. — λαμβάνειν = προτιμᾶν. — ή δύναμις τοῦ φαινομένου = ή ἐκ τοῦ ἔξωτερος κόσμου προερχομένη ἐντύπωσις. — καὶ ἐποίει... μεταλαμβάνειν = καὶ μᾶς ἔκαμνε νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοροτρόπως καὶ ἄνω κάτω. — ἄκυρον ἂν ἐποίησε τὸ φάντασμα = θὰ καθίστα ἀνίκανον τὸ φάντασμα (τὴν ἀπατηλὴν εἰκόνα τῶν αἰσθήσεων) νὰ ἔξαπατήσῃ ἡμᾶς. — πρὸς ταῦτα = ως πρὸς ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἀπόφεως αὐτῆς. — αὐτὸς πρὸς ἔαυτὸν = ἔκαστον (ἄρτιον ἢ περιττὸν) θεωρούμενον ἐν σχέσει πρὸς ἔαυτὸν (δηλ. ἄρτιον πρὸς ἄρτιον . . .). — ὑπερβολῆς καὶ ἐνδείας ἔστιν = ἀσχολεῖται μὲν μείζονα καὶ ἐλάσσονα ποσά. — φαίνεται, ἐνν. αἴρεσις. — σκέψις = ἔρευνα. — ἐπειδὲ μετρητικὴ = ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ αἴρεσις εἶναι μετρητική. — εἰσαῦθις = ἄλλοτε (ἐν τῷ Γοργίᾳ, ἐνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἡθικῆς, ως ἐπιστήμης τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ). — τοῦτο, δηλ. τὴν ἐπιστήμην. — Κεφαλαί (352 Δ, Κεφ. 35). — εἰδὼς ἄνθρωπος = διγνώσκων τὰ βέλτιστα (362 Δ, Κεφ. 35). — τότε εὐθύς, δηλ. ὅτε ἔγινεν ἡ ἐρώτησις. — καὶ γάρ ὑμεῖς = διότι καὶ σεῖς, δπως ἐγὼ καὶ ὁ Πρωτ. — ταῦτα δέ, δηλ. αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι. — ἐπιστήμης... μετρητικῆς, ἐνν. ἐνδείᾳ — ἀμαθίᾳ ἡ μεγίστη, ἐπεξ. τοῦ τοῦτ'. — αὐτοί, ἐνν. ἵτε (κατὰ ζεῦγμα). — τούτων, δηλ. τῆς ἐπιστήμης ταύτης. — ὅντος, δηλ. τῆς ἐπιστήμης — κακῶς πράττετε (ἀτόπως πράττετε) = δημιουργεῖτε δυστυχίαν. — δημοσίᾳ : διότι ἡ πολιτεία δὲν ἀποκτᾷ ἀγαθούς πολίτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΗ'

κοινός... ὑμῖν = ἀς μετέχετε καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως. — ὑπερψυῶς... ἀληθῆ = ἀληθέστατα. — παραιτοῦμαι (ἐνταῦθα) = δὲν λαμβάνω ὑπ' ὅψιν (τὴν συνωνύμικὴν τοῦ Προδ.). — εἴτε ὀπόθεν... ὀνομάζων = εἴτε ἀπὸ οἰανδήποτε ἀφορμὴν καὶ ὀπωσδήποτε ἀρέσκεσαι νὰ ὀνομάζῃς. — τοῦτό μοι ἀπόκριναι = νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου, περὶ

τοῦ ὅποίου θέλω νὰ ἀποκριθῆς. — αἱ ἐπὶ τούτου = αἱ εἰς τοῦτο τείνουσαι. — ἐπὶ τοῦ... ζῆν (ἐπεξ) = δηλ. νὰ ζῶμεν. — ἔπειτα = ὅμως. — ἔξον, ἐνν. ποιεῖν. — ἐψεῦσθαι = διατελεῖν ἐν πλάνῃ. — ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν (βραχυλογία) = ἀντὶ τοῦ ιέναι ἐπὶ τὰ ἀγαθά. — ἀναγκασθῆ, ἐνν. τίς. — τί οὖν: διὰ τούτου μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνδρείαν. — οὐδὲν διαφέρει = δὲν μᾶς ἀνδιαφέρει. — τόδε, ἐνν. διαφέρει — ἢ μή, ἐνν. δέδοικεν. — ιέναι... λαμβάνειν, ἐκ τοῦ ὡμοιογῆται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

οὕτω τούτων ὑποκειμένων = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων. — τὸ πρῶτον παντάπασι = πρῶτα πρῶτα (βλ. 329 Δ, Κεφ. 18 καὶ ἔξ.) — τὸ ὑστερὸν (βλ. 349 Δ, Κεφ. 34 καὶ ἔξ.). — Ὡ = ἐκ τούτου λοιπόν. — δ' οὖν = τέλος πάντων. — ἐφ' ἀπερ οἱ δειλοί, ἐνν. ἵται εἰσι. — πότερον: τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτήσεως, τὸ ὅποῖν νοεῖται καὶ ἐκφράζεται κατωτέρω (359 Ε, Κεφ. 39), ἔπειτε νὰ ἔχῃ : ἢ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. — ἐπὶ τὰ θαρραλέα (ἐπὶ ἢ θαρροῦσι 359 Β, Κεφ. 39) = εἰς τὰ ἀκίνδυνα. — τοῦτο γε : ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινά... δεινὰ εἶναι. — ἐν οἷς... τοῖς λόγοις = ἐν τοῖς λόγοις οὓς... — ἄρτι, (Κεφ. 38). — ταύτη γε = ἀπὸ ταύτης τούλαχιστον τῆς ἀπόψεως. — πᾶν τούναντίον... οἱ ἀνδρεῖοι = πᾶν τούναντίον (κτυρμ.) ἔστι ἔκεινα (ὑπκμ.) ἐπὶ ἢ οἴ τε δ. ἔρχονται καὶ οἱ.. — αὐτίκα = π.χ. — δν, αἰτ. ἀπόλ. αἰτιολ. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (Κεφ. 38). — αἰσχροὺς φόβους: καὶ οἱ ἀγαθοὶ αἰσθάνονται φόβοιν ἀλλὰ εὐγενῆ, ὡς λ.χ. πρὸ αἰσχρᾶς πράξεως. — οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσι καὶ κατὰ τοῦτο ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς δειλούς, οἱ ὅποι αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται· οἱ μαινόμενοι δηλ. ἔχουν θάρρος μὴ στηρίζομενον εἰς τὴν ἐπιστήμην. — αὐτὸς = μόνος σου. — ἔρομενος ἐνν. περανῶ. — τὸ πρῶτον, (349 Δ, Κεφ. 34). — φιλονικῶ = ἐπιμένω μὲ ίσχυρογνωμοσύνην εἰς τι, θέλω σώνει καὶ καλὰ νά...

'Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν (Κεφ. ΚΑ') συνοψίσατε τὴν ἀπόδειξιν διτὶ τὰ μόρια τῆς ἀρετῆς δοιότης, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σοφία, ἀνδρεία δὲν εἶναι διάφορα ἀλλήλων.

— *Ἐλναι δικαιολογημένη καὶ ἀξία σοφοῦ ἀνδρὸς ἡ στάσις τοῦ Πρωταγόρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ συλλογισμοῦ;*

— Ἀναφέρατε παραδείγματα ἀνδρείας διφειλομένης εἰς γνῶσιν καὶ δειλίας διφειλομένης εἰς ἀμάθειαν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Μ'

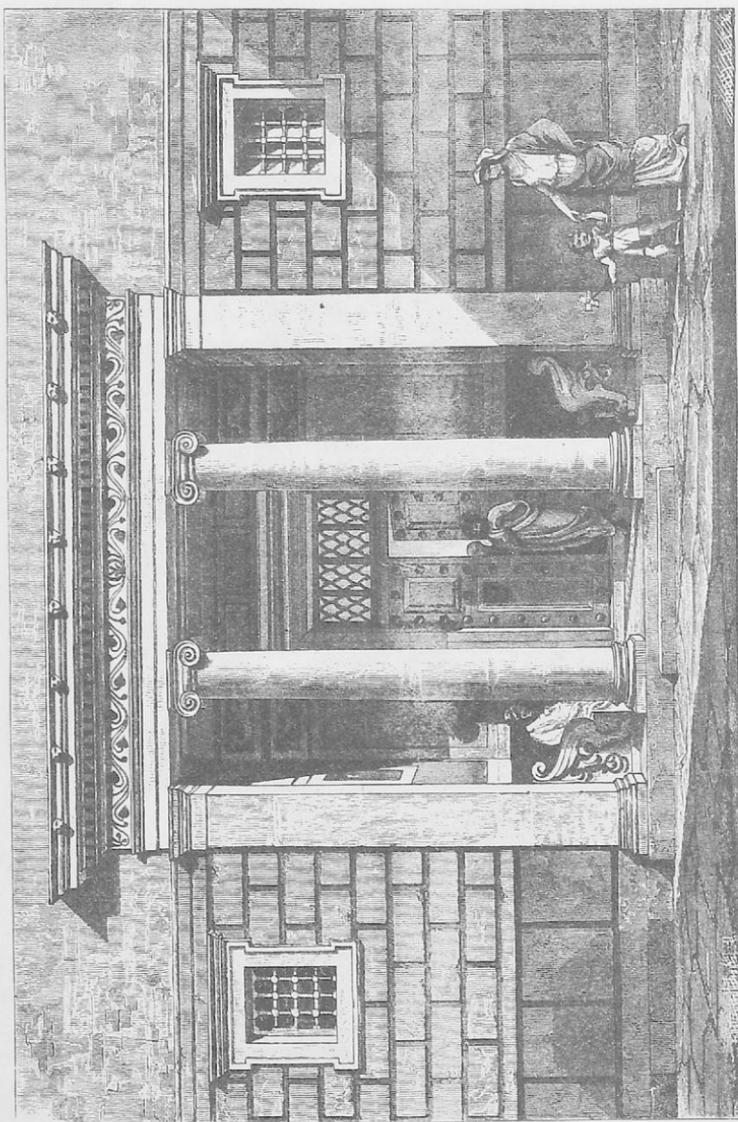
τὰ περὶ ἀρετῆς = τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν (δηλ. τὰ μόρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀμοιβαία σχέσις των). — **ἔξοδος τῶν λ...** = τὸ συμπέρασμα. — **ἄτοπος** = παράξενος. — **σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις** = σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔσωτόν σου. — **πάντα χρήματα** = πάντα τὰ πράγματα, δηλ. πάντα τὰ μόρια τῆς ἀρ. (εἰναι ἐπιστήμη). — **ῷ τρόπῳ** = καθ' ὅν τρόπον, ὅτε (δηλ. ἂν πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀναγκοῦν εἰς τὴν ἐπιστήμην). — **ἄλλο τι ἡ ἐπιστήμη**: δ Πρωτ. ἐδέχετο κατ' ἔξοχὴν τὴν φυσικὴν προδιάθεσιν (Κεφ. 16 καὶ 34). — **ὅλον** = καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. — **δλίγου ἐνν.** **δεῖν** = σχεδὸν (νὰ φανῇ αὐτὸς κάθε ἄλλο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμη). — **καταφανῇ αὐτὰ γενέσθαι** = νὰ ἐπιχυθῇ πλῆρες φῶς ἐπ' αὐτῶν. — **πάλιν ἐπισκέψασθαι**: δέχεται τὸ συμπέρασμα ὃς δεόμενον εὑρυτέρας ἐρεύνης. — **μὴ πολλάκις** = μήπως τυχὸν (μᾶς κάμῃ νὰ σκοντάψωμεν κατὰ τὴν ἔρευναν). ‘Ο Σω. δηλ. θεωρεῖ φρόνιμον νὰ ἔξετασθῇ πρῶτον ἡ οὐσία τῆς ἀρετῆς καὶ ἔπειτα τὸ διδακτὸν ἡ μὴ αὐτῆς. — **κατ' ἀρχὰς ἔλεγον** (348 Γ καὶ Δ, Κεφ. 33). — **δὴ** = ἥδη, — **ῶν** = τούτων, οἵ. — **μὲν** (μήν) = τούλαχιστον. — **εἰ,** αἰτιολ. — **ἐλλόγιμος ἐπὶ σοφίᾳ** = περιώνυμος σοφός. — **ἐμοὶ...** **ῶρα** = πάλαι ὥρα καὶ ἐμοὶ ἵέναι οἶπερ ἔφην ἵέναι με δεῖν (πρβλ. 335 Γ, Κεφ. 22). — **τῷ καλῷ**: οἱ Ἀθηναῖοι μετεχειρίζοντο τὸ ἐπίθετον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐνίστε δὲ καὶ εἰρωνικῶς, εἰς διαφόρους περιστάσεις. — **ἀκούσαντες**, δηλ. ἐγὼ καὶ ὁ Ἰπποκράτης, λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἐταῖρον.

— **Κρίνατε τὰς δύο ἀποδεικτικὰς μεθόδους τοῦ Πρωταγόρου, ἢτοι :**

a) **τὴν διὰ μύθου** καὶ

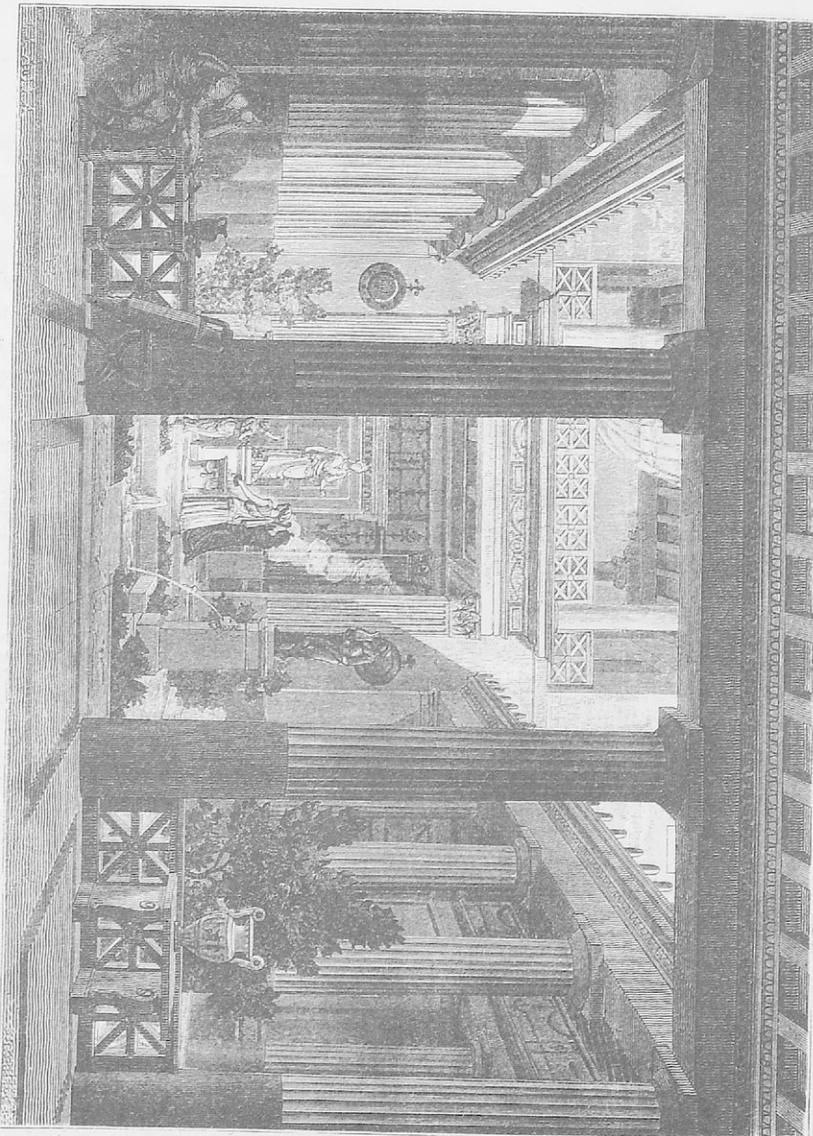
b) **τὴν διὰ λόγου.**

— **Ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς καταδείξατε τὴν ὑπεροχὴν τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους.**

Εικ. 1. Πρόθυρον Ἑλληνικῆς οἰκίας.

Eik. 2. Έσωτερη άυλη Ελληνικής οικίας μετά του προστώου

Εἰκ. 3. Παῖς διδάσκεται νὰ κιθαρίζῃ. "Ἔτερος παῖς ἀπαγγέλλει ἐπικόν ποίημα πρὸ τοῦ διδασκάλου, ὁ ὅποιος κρατεῖ ἀνοικτὸν βιβλίον(κύλινδρον) καὶ ἀκούει τὸν παῖδα, ἀναγιγνώσκεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔπους. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ὁ δούλος.

(Παράστασις ἐξ ἀρχαίας κύλικος τοῦ ἀγγειογράφου Δούριδος).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A.—ΦΑΙΔΩΝ

1. Εισαγωγή	9
2. Κείμενον	23
3. Ἐρμηνευτικά σημειώσεις	77

B.—ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1. Εισαγωγή	111
2. Κείμενον	123
3. Ἐρμηνευτικά σημειώσεις	175

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΒ-ΙΘ', 1972 (VIII)-ΑΝΤΙΤΥΠΑ 102.000-ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2242/14.2.72
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤ. ΧΡΗΣΤΟΥ

400

